

POP Pankki -ryhmä

**TOIMINTAKERTOMUS
JA YHDISTELTY IFRS-
TILINPÄÄTÖS**

31.12.2020

POP Pankki

SISÄLLYS

TOIMITUSJOHTAJAN KATSAUS.....	4
POP PANKKI -RYHMÄN TOIMINTAKERTOMUS 2020.....	6
POP Pankki -ryhmän vuosi 2020 lyhyesti.....	6
POP Pankki -ryhmä ja POP Pankkien yhteenliittymä.....	7
Toimintaympäristö.....	8
POP Pankki -ryhmän keskeiset tapahtumat	9
POP Pankki -ryhmän tulos ja tase	12
Toimintasegmentit	13
POP Pankki -ryhmän riskien ja vakavaraisuuden hallinta sekä riskiasema	15
Tallettajan ja sijoittajan suoja.....	21
POP Pankkikeskus osk:n hallinto.....	21
Henkilöstö ja palkitseminen.....	22
Vastuullisuus	24
Tilikauden jälkeiset tapahtumat.....	27
Vuoden 2021 näkymät	27
Tunnuslukujen laskentakaavat.....	29
POP PANKKI -RYHMÄN TILINPÄÄTÖS 31.12.2020 (IFRS).....	31
POP Pankki -ryhmän tuloslaskelma.....	31
POP Pankki -ryhmän laaja tuloslaskelma	32
POP Pankki -ryhmän tase.....	33
Laskelma POP Pankki -ryhmän oman pääoman muutoksista.....	34
POP Pankki -ryhmän rahavirtalaskelma	35
LIITTEET.....	37
TILINPÄÄTÖKSEN LAADINTAA KOSKEVAT LIITETIEDOT	37
LIITE 1 POP Pankki -ryhmä ja IFRS-tilinpäätöksen laajuus.....	37
LIITE 2 POP Pankki -ryhmän tilinpäätöksen laatimisperiaatteet.....	39
LIITE 3 Hallinto- ja ohjausjärjestelmät.....	54
LIITE 4 Riskienhallinta POP Pankki -ryhmässä.....	61
LIITE 5 POP Pankki -ryhmän toimintasegmentit	82
TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT	87
LIITE 6 Korkotuotot ja -kulut.....	87
LIITE 7 Palkkiotuotot ja -kulut, netto	88
LIITE 8 Sijoitusten nettotuotot	89
LIITE 9 VakuutusKate	90
LIITE 10 Liiketoiminnan muut tuotot.....	92
LIITE 11 Henkilöstökulut.....	92
LIITE 12 Liiketoiminnan muut kulut.....	93
LIITE 13 Poistot ja arvonalentumistappiot aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä.....	94
LIITE 14 Tuloverot.....	94
LIITE 15 Rahoitusvarojen ja -velkojen tuloslaskelmaerät arvostusluokittain.....	95

VAROJA KOSKEVAT LIITETIEDOT	96
LIITE 16 Rahoitusvarojen ja -velkojen luokittelu.....	96
LIITE 17 Rahoitusvarojen ja -velkojen käyvät arvot sekä arvostusmenetelmät.....	98
LIITE 18 Rahoitusvarojen arvonalentumistappiot.....	103
LIITE 19 Käteiset varat.....	109
LIITE 20 Lainat ja saamiset.....	109
LIITE 21 Sijoitusomaisuus.....	110
LIITE 22 Sijoitukset osakkuusyrittäksissä.....	112
LIITE 23 Aineettomat hyödykkeet	112
LIITE 24 Aineelliset hyödykkeet.....	113
LIITE 25 Muut varat.....	115
LIITE 26 Laskennalliset verot.....	115
VELKOJA JA OMAA PÄÄOMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT (VELAT).....	118
LIITE 27 Velat luottolaitoksille ja asiakkaille	118
LIITE 28 Vakuutusvelka.....	118
LIITE 29 Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	119
LIITE 30 Lisäosuuspääoma.....	120
LIITE 31 Varaukset ja muut velat	120
LIITE 32 Oma pääoma.....	121
MUUT LIITETIEDOT	124
LIITE 33 Annetut vakuudet.....	124
LIITE 34 Taseen ulkopuoliset sitoumukset	124
LIITE 35 Eläkevelka.....	124
LIITE 36 Vuokrasopimukset.....	126
LIITE 37 POP Pankki -ryhmän tilinpäätökseen sisältyvät yhteisöt.....	129
LIITE 38 Lähipiiritiedot.....	131
LIITE 39 Tilinpäätöspäivän jälkeiset tapahtumat.....	132
ALLEKIRJOITUKSET.....	133
TILINTARKASTUSKERTOMUS.....	134
POP PANKKI -RYHMÄN GRI-SISÄLLYSLUETTELO.....	138

TOIMITUSJOHTAJAN KATSAUS

Vuosi 2020 muistutti hyvin konkreettisella tavalla siitä, miten yhteiskuntamme on nivoutunut osaksi globaalia taloutta. Koronapandemian aiheuttamat matkustusrajoitukset, vähäiset sosiaaliset kontaktit sekä uudenlaiset työtavat muuttivat suomalaisten arkea historiallisella tavalla.

Poikkeusolojen tuoma epävarmuus ja työttömyyden uhka näkyi vahvasti kotitalouksien lisääntyneenä säästämisenä samalla kun yrityksissä haettiin selviytymiskeinoja ja uusia liiketoimintamahdollisuuksia kotimarkkinoiden merkityksen korostuessa. Epävarmuus talouskehityksestä sai yritykset lykkäämään tuotannollisia investointiaan.

Rahoitusmarkkinoiden tilanne säilyi vakaana pitkälti keskuspankkien elvytystoimien ansiosta ja taantuman vaikutuksia Suomen talouteen onnistuttiin pehmentämään elvyttävän talouspolitiikan avulla. Pahimmat ennusteet Suomen talouden romahtamisesta jäivät kuitenkin toteutumatta.

Koronasuositusten astuessa voimaan POP Pankit siirtyivät nopeasti palvelemaan asiakkaitaan myös verkossa. Myönsimme kevään aikana ennätysmäärän lainalyhennysvapaita ja vastasimme voimakkaasti yritysten lisääntyneisiin lyhytaikaisen rahoituksen tarpeisiin. Saimme päätöksenteon nopeudesta paljon positiivista palautetta erityisesti yritysasiakkailta. Lyhennysvapaiden kasvusta huolimatta sekä kotitalouksien että yritysten lainanhoitokyky säilyi koko vuoden hyvänä ja saamisten rästytyminen pysyi maltillisella tasolla. Myös pandemian vaikutukset suomalaiseen maatalouteen jäivät melko vähäisiksi, osan maataloista jopa hyötyessä tuottajahintojen noususta.

Ryhmän taseen loppusumma ylitti 5 miljardin euron rajan. Pankki- ja vakuutusasiakkaiden määrä on jo yli 400 000. Asuntoluottojen kysyntä jatkui vahvana läpi vuoden ja onnistuimme kasvattamaan myös yritysluotonantoa pienille ja keskisuurille yrityksille.

Ryhmän luottokanta kasvoi vuoden aikana 6,4 prosenttia 3,9 miljardiin euroon. Asiakkaiden muuttunut ostokäyttäytyminen ja lisääntynyt säästämisen kasvatti ryhmämme talletusten määrää 9,1 prosenttia 4,1 miljardiin euroon. Yhteenliittymän vakavaraisuus säilyi vahvana, CET1-vakavaraisuus oli tilikauden päättyessä 19,9 prosenttia.

POP Pankki -ryhmän tulos ennen veroja laski verrattuna edellisvuoteen johtuen merkittävästi heikentyneistä sijoitusten nettotuotoista. Sen sijaan keskeisin tulolähteenämme korkokate kasvoi 6,9 prosenttia 74,1 miljoonaan euroon ja myös nettopalkkiot tuotot kasvoivat 3,5 prosenttia 31,0 miljoonaan euroon. Ryhmän tulos ennen veroja oli 13,4 miljoonaa euroa. Vakuutussegmentin tulos ennen veroja oli 2,4 miljoonaa euroa, mikä lisää vakuutustoiminnan merkitystä ryhmän kannattavuudelle.

Vahvistimme alkuvuodesta POP Pankki -ryhmälle uuden strategian ja siirryimme malliin, jossa strategiaa päivitetään jatkuvasti. Uuden strategian mukaisesti keskityimme liiketoiminnan painopisteen siirtämiseen kasvualueille, yritysluotonannon vahvistamiseen sekä jatkoimme laajamittaista uudistusohjelmaa, jonka tavoitteena on henkilökohtaisen ja digitaalisen palvelun saumaton yhdistäminen. Ryhmän tehokkuuden parantamiseksi aloitimme pankkien rutiinitoimenpiteiden keskittämisen palvelukeskukseen ja jatkoimme panostuksia robotiikkaan sekä uusien tuotteiden ja palvelujen kehitykseen.

Mobiiliasioinnin merkitys kasvoi entisestään ja POP Mobiili nousi nopeasti suomalaisten pankki-sovellusten parhaimmiston. POP Avain -tunnistautumissovelluksen käyttäjämäärät olivat ennätysellisessä lähes 80 prosentin kasvussa. Vuoden 2021 alussa tapahtuvaa vahvan tunnistautumisen laajenemista ennakoiden POP Avaimeen tuotiin myös biometrinen tunnistautuminen. Ensimmäiset sähköiset asuntokaupat tehtiin kesällä, kun liityimme mukaan sähköisen asuntokaupan DIAS-palveluun. Samalla pilotoimme automatisoidun asuntolainoamisen palvelua, joka otetaan ryhmässämme laajasti käyttöön myöhemmin.

Yritysluotonannon palvelujen vahvistamiseksi aloitimme loppuvuodesta Euroopan investointipankin takausten välittäjäpankkina. Samalla käynnistimme kasvustrategian rahoittamiseksi konkreettiset toimet kiinnitysluottopankkitoiminnan aloittamiseksi vuoden 2021 aikana.

Osana POP Pankki -ryhmän rakennekehitystä yhteensiirtymässä vietiin läpi kolme merkittävää yhteensulautumista. Fuusioiden myötä Pohjanmaalle ja Keski-Suomeen muodostui entistä vahvempia pankkeja, joiden palveluille on muodostunut lyhyessä ajassa uutta kysyntää. Fuusiokehityksen odotetaan jatkuvan myös tulevina vuosina.

Vuoden 2021 näkymät ovat varovaisen lupaavat ja kuluttajien luottamus on vahvistumassa rokotusohjelman myötä. Talouden palautuminen on vielä pitkään kotimaisen kysynnän varassa ja koronakriisin pitkittymisestä jäänee pidempiaikaisia ongelmia talouteen. Pitkän aikavälin kasvuedelly-

tyksiä painavat väestön ikääntyminen ja vaimea tuottavuus. Suomen keskeisillä vientimarkkinoilla toimintaympäristön toipuminen vie aikansa, samalla kun valtioiden nopea velkaantuminen lisää riskiä epävakasta talouskehityksestä.

Kulunut vuosi tulee jäämään historiankirjoihin yhtenä tärkeimmistä oppimisen vuosista korostaen perusasioiden ja yhteistyön merkitystä. POP Pankille paikallisuus on strateginen valinta. Paikallinen elinvoimaisuus rakentuu eteenpäin katsovasta päätöksenteosta, rohkeista yrittäjistä sekä alueen mahdollisuudet tunnistavasta pankkitoiminnasta.

Kiitos henkilökunnallemme, asiakkaillemme ja kumppaneillemme yhteisestä matkasta tähän asti,

Pekka Lemettinen

toimitusjohtaja
POP Pankkikeskus

POP PANKKI -RYHMÄN TOIMINTAKERTOMUS 2020

POP PANKKI -RYHMÄN VUOSI 2020 LYHYESTI

- Korkokate 74,1 (69,3) miljoonaa euroa (+6,9 %)
- Liiketoiminnan tuotot 124,0 (131,4) miljoonaa euroa (-5,6 %)
- Tulos ennen veroja 13,4 (26,2) miljoonaa euroa (-48,8 %)
- Luottokanta 3 868,1 (3 635,5) miljoonaa euroa (+6,4 %)
- Tase 5 099,3 (4 535,6) miljoonaa euroa (+12,4 %)
- Yhteenliittymän ydinvakavaraisuussuhde (CET1-%) 19,9 (19,8) %
- POP Pankilla Pohjoismaiden paras asiakastyytyväisyys (EPSI Rating 2020)
- Vakuutus toiminnan vahinkosuhte 73,1 (74,3) %
- Vakuutusyhtiön asiakasmäärän kasvu 9,4 (14,8) %

KESKEISIÄ TAPAHTUMIA

- POP Pankki -ryhmän strategia vahvistettiin
- Digitaalisia asiointimahdollisuuksia laajennettiin
- Uusia varainhoidon ja yritysrahoituksen tuotteita
- POP Pankki -ryhmän rahoituslähteiden laajentaminen
- Koronapandemian vaikutus liiketoimintaan
- Perusjärjestelmien uudistus

POP PANKKI -RYHMÄ JA POP PANKKIEN YHTEENLIITTYMÄ

POP Pankki -ryhmä on suomalainen finanssiryhmä, joka tarjoaa vähittäispankkipalveluja henkilöasiakkaille, pienille ja keskisuurille yrityksille, maa-, metsä- ja biotalousyrityksille sekä vahinkovakuutuspalveluja henkilöasiakkaille. POP Pankin perustehtävä on edesauttaa asiakkaiden taloudellista hyvinvointia, vaurastumista ja paikallista menestystä. POP Pankki -ryhmän arvot ovat vastuullisuus, asiakasläheisyys, tuloksellisuus sekä rohkea uudistuminen.

POP PANKKI -RYHMÄN VISIO JA STRATEGIA

Ryhmän visiona on olla henkilökohtaisen ja digitaalisen palvelun yhdistävä, parhaan asiakastytyväisyyden sekä nopean päätöksenteon pankki. POP Pankki -ryhmä keskittyy rakentamaan pitkäjänteisiä asiakassuhteita ja uudistamaan jatkuvasti toimintatapoja siten, että asiakaspalvelu, tuotetarjoama, hinnoittelu ja operatiivinen tehokkuus varmistavat vision toteutumisen. Tätä tukemaan ryhmä on siirtynyt vuoden 2020 alussa jatkuvasti päivittyvään tilannekuvaan perustuvaan strategiatyöskentelyyn.

POP Pankki -ryhmän strategiassa on asetettu pankkitoiminnan pitkän aikavälin taloudelliset tavoitteet yhteenliittymätasolle. Yhteenliittymän kulu-tuottosuhteen tavoite on enintään 60 prosenttia ja liikevoiton tavoitetaso on vähintään 0,7 prosenttia taseen loppusummasta. Yhteenliittymän ydinvakavaraisuussuhteen tavoite on puolestaan 17,5 prosenttia. Vakuutustoiminnan strategiassa on asetettu yhdistetyn kulusuhteen tavoitteeksi 96,5 prosenttia. Yhdistetty kulusuhde lasketaan perustuen yhtiön kansalliseen tilinpäätösraportointiin.

POP PANKKI -RYHMÄN RAKENNE

POP Pankki -ryhmän muodostavat POP Pankit ja POP Pankkikeskus osk sekä näiden määräysvallassa olevat yhteisöt. POP Pankki -ryhmän merkittävimmät asiakasliiketoimintaa harjoittavat yhtiöt ovat:

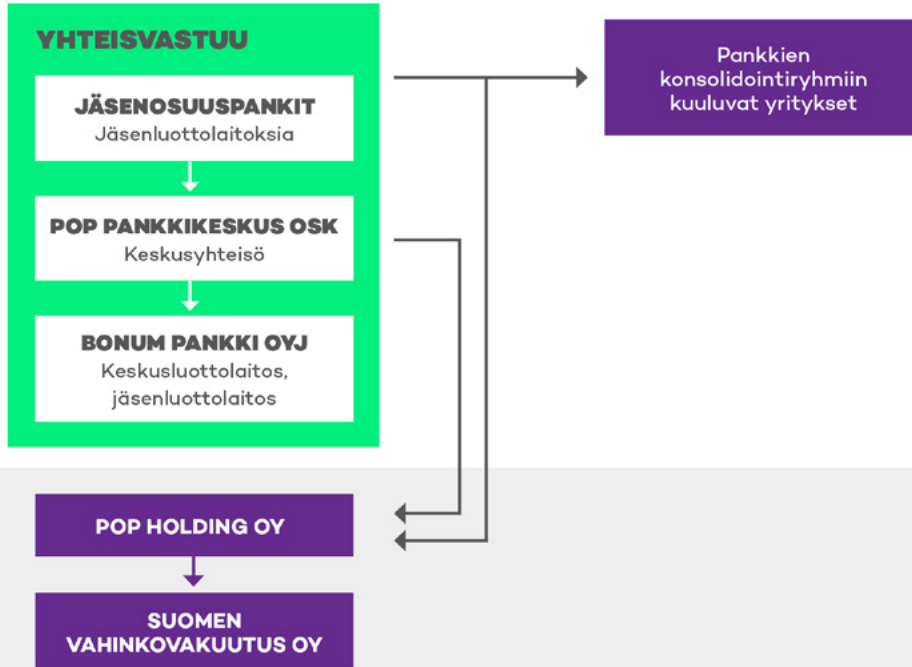
- 22 POP Pankkikeskus osk:n jäsenosuuspankkia, jotka käyttävät markkinointinimeä POP Pankki
- Bonum Pankki Oyj, joka on POP Pankkien keskusluottolaitos ja POP Pankkikeskus osk:n tytäryhtiö
- Suomen Vahinkovakuutus Oy, joka käyttää aputoiminimeä POP Vakuutus

POP Pankit ovat jäsenasiakkaidensa omistamia osuuskuntamuotoisia pankkeja. POP Pankki -ryhmään kuuluvilla osuuspankeilla on yhteensä 89,8 tuhatta jäsentä. Osuuspankin jäsenyys oikeuttaa osallistumaan pankin päätöksentekoon osuuskunnan kokouksessa tai ylintä päätösvaltaa käyttävän edustajiston jäsenten valintaan.

Keskusyhteisönä toimiva POP Pankkikeskus osk (aikaisemmin POP Pankkiliitto osk) vastaa POP Pankki -ryhmän ryhmäohjauksesta ja valvonnasta talletuspankkien yhteenliittymästä annetun lain (24.6.2010/599) (jäljempänä Yhteenliittymälaki) mukaisesti. Yhteenliittymälain mukaan keskusyhteisön on laadittava keskusyhteisön ja sen jäsenluottolaitosten tilinpäätösten tai konsernitilinpäätösten yhdistelmänä tilinpäätös noudattaen kansainvälisiä IFRS-tilinpäätösstandardeja.

POP Pankki -ryhmään kuuluu POP Pankkien yhteenliittymään kuuluvien yhteisöjen lisäksi myös POP Holding Oy ja sen kokonaan omistama Suomen Vahinkovakuutus Oy, jotka eivät ole keskinäisen vastuun piirissä.

Seuraavassa kuvassa on esitetty POP Pankki -ryhmän rakenne sekä yhteenliittymään ja yhteisvastuun piiriin kuuluvat yhteisöt.

POP PANKKI -RYHMÄ**POP PANKKIEN YHTEENLIITTYMÄ****MUUTOKSET POP PANKKI -RYHMÄN RAKENTEESTA**

Tilikauden aikana tapahtui kolme POP Pankki -ryhmän sisäistä pankkifuusiota. Syyskuun lopussa Sievin Osuuspankki ja Tiistenjoen Osuuspankki sulautuivat Pohjanmaan Osuuspankkiin, ja Hannulan Osuuspankki sulautui Konneveden Osuuspankkiin. Lisäksi marraskuun lopussa Kyrönmaan Osuuspankki sulautui Lapuan Osuuspankkiin ja pankin nimi muutettiin Lakeuden Osuuspankiksi. Sulautumisten jälkeen POP Pankki -ryhmään kuuluu 22 osuuspankkia. Sulautumisilla ei ole vaikutusta POP Pankki -ryhmän tilinpäätökseen.

Syyskuussa Reisjärven Osuuspankin ja Siilinjärven Osuuspankin osuuskunnan kokoukset hyväksyivät suunnitelman Reisjärven Osuuspankin sulautumisesta Siilinjärven Osuuspankkiin. Sulautuminen on suunniteltu rekisteröitäväksi 28.2.2021. Samassa yhteydessä Siilinjärven Osuuspankin nimi muutetaan Järvi-Suomen Osuuspankiksi.

TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Vuoden 2020 merkittävin toimintaympäristöön vaikuttava tekijä oli koronapandemia. Taudin leviämiseen ja rajoittamiseen tähtäävät maailmanlaajuiset toimenpiteet vaikuttivat talouteen ja ihmisten arkipäivään monin tavoin. Käyttöön otettiin sekä Suomessa että maailmalla nopealla aikavälillä eriasteisia suosituksia ja rajoituksia liikkumiseen, kokoontumiseen sekä esimerkiksi kauppojen aukioloihin. Euroopassa useissa maissa kokonaistuotanto laski toimenpiteiden seurauksena vuonna 2020 lähes 10 prosenttia.

Konkurssiaaltojen välttämiseksi yrityksiä on tuettu valtioiden toimesta ennennäkemättömän laajasti. Myös EU päätti laajasta tukiohjelmasta koronapandemian negatiivisten vaikutusten vähentämiseksi. Talous onkin lähtenyt asteittain elpymään, mutta kriisiä edeltäneen tason saavuttaminen tulee edellyttämään pandemian saamista hallintaan rokotusten avulla.

Euroopan keskuspankki osallistui talouden ja pankkien rahoituskyvyn tukemiseen uusilla ja pidennetyillä rahoitusohjelmilla sekä väljentämällä keskuspankkirahoituksen vakuusvaatimuksia. EKP päätti lisäksi jatkaa velkakirjojen osto-ohjelmaansa ja osallistui laajasti pankkien vakuudellisiin uusemissioihin varmistaakseen osaltaan rahoitusmarkkinoiden toimivuuden poikkeuksellisessa tilanteessa. Ohjaukorot ja markkinakorkojen tasot olivat vuoden lopussa ennätysalhaisella tasolla, ja markkinoiden odotukset korkojen noususta ovat siirtyneet pitkälle eteenpäin.

Suomessa koronapandemiasta aiheutunut tuotannon lasku oli euromaiden pienimmästä päästä. Selityksenä siihen nähtiin muihin maihin verrattuna maltillisempi tautikehitys sekä joustava ja onnistunut siirtyminen laajasti etätyökäytäntöihin. Suomen hallituksen päättämät yrityksiin kohdistetut tukitoimenpiteet pehmensivät koronan negatiivista vaikutusta, mutta valtion lisävelkaantuminen tämän seurauksena oli voimakasta. Suomessa koronasta aiheuttamat ongelmat kohdistuivat vahvimmin palvelu-, matkailu- ja ravintola-aloille kun taas vaikutukset rakentamiseen, teollisuuteen ja elintarvikelalle jäivät maltillisemmiksi. Konkurssimäärien kasvua vuonna 2020 hillitsi tukien lisäksi määräaikainen konkurssihakemuksien tekoa rajoittava asetus. Koronatilanteen hallintaan saamisen viivästyminen voi kasvattaa ongelmayritysten määrää pidemmällä aikavälillä.

Työllisyystilanne heikkeni erityisesti lomautusten seurauksena keväällä 2020, mutta kesän ja syksyn aikana tilanne korjaantui huomattavasti. Kotitalouksien ostokäyttäytymisessä nähtiin merkittäviä muutoksia. Palvelujen ja matkailun osuus kulutuksesta laski voimakkaasti, sen sijaan kuluttajat panostivat autojen hankintaan, kodin elektroniikkaan ja remontointiin. Kotitalouksien säästäminen lisääntyi vuoden aikana voimakkaasti. Myös asuntokauppa kävi loppuvuonna hyvin.

POP PANKKI -RYHMÄN KESKEISET TAPAHTUMAT

POP PANKKI -RYHMÄN STRATEGIA VAHVISTETTIIN

POP Pankki -ryhmän uusi strategia ja uudistusohjelma hyväksyttiin tammikuussa. Ryhmän strategiassa korostuvat investoinnit henkilökohtaisten ja täysin digitaalisten asiakaspalvelutilanteiden hallintaan, yritysluotonannon vahvistamiseen sekä toiminnan painopisteen siirtämiseen kasvualueille.

Osana muutosohjelmaa keskusyhteisön ohjausvoimaa tehostettiin tilikauden aikana ottamalla käyttöön uudet riskimallit sekä jäsenpankkien ohjauskehikko. Myös pankkien compliance-toiminto keskitettiin keskusyhteisöön. Lisäksi keväällä 2020 perustettiin ryhmän yhteinen palvelukeskus, jonka tehtävänä on tukea pankkeja saavuttamaan kasvutavoitteet, löytää kustannussäästöjä keskittämällä ja kehittämällä prosesseja, tehostaa uusasiakashankintaa ja tarjota asiakaspalvelua digitaalisissa kanavissa.

POP Pankki -ryhmässä tilikauden aikana toteutui kolme ryhmän sisäistä pankkifuusiota. Fuusiot tukevat ryhmän strategiaa ja vahvistavat pankkien kykyä tukea paikallista taloutta ja elinvoimaisuutta.

DIGITAALISIA ASIOINTIMAHDOLLISUUKSIA LAAJENNETTIIN

Pankki- ja asiakaspalvelun laajamittainen digitalisointi on yksi POP Pankki -ryhmän uuden strategisen muutosohjelman keskeisiä osa-alueita. Ryhmän mobiilisovellusta, POP Mobiilia, on kehitetty jatkuvasti ja käyttäjämäärä on kasvanut tasaisesti. Katsauskauden lopulla mobiilipankin käyttäjien määrä oli jo noin kolme neljäsosaa kaikista verkko- ja mobiilipankkikäyttäjien yhteismäärästä. Mobiilipankin käyttäjistä melkein puolet käyttivät sovellusta päivittäin ja siitä on muodostunut lyhyessä ajassa pääasiallinen päivittäisasiainväline. Myös vuoden 2019 lopulla lanseerattu rahastomerkintäominaisuus on otettu hyvin vastaan ja merkintöjen määrä mobiilissa on jatkunut tasaisena huolimatta sijoitusmarkkinoiden heilunnasta.

Vahvan tunnistautumisen vaatimukset ovat tiukentuneet toisen maksupalveludirektiivin (PSD2) siirtymäajan päättyessä. POP Pankki on tehnyt aktiivista asiakasviestintää POP Avain -tunnistautumissovelluksen käyttöönottamiseksi. Käyttäjien määrä kasvoi vuoden aikana lähes 80 prosenttia. Loppuvuodesta POP Avaimeen tuotiin lisäominaisuutena biometrinen tunnistautuminen.

Asiakkaiden digitaalista asiointia on helpotettu ottamalla sähköinen allekirjoitus entistä laajemmin käyttöön koko tuoteportfoliossa. Lisäksi POP Pankkien sähköisessä asiakastapaamisessa, POP Verkkohetkessä, voidaan nyt perustaa uusia asiakkuuksia ja hoitaa näiden pankkipalveluja. POP Pankkien asiakastapaamiset ovatkin siirtyneet vahvasti verkkoon.

Kesäkuussa POP Pankit liittyivät digitaalisen asuntokaupan DIAS-kaupankäyntijärjestelmään. DIAS kokoaa yhteen asuntokaupan kaikki osapuolet ja mahdollistaa asunnon ostamiseen ja myymiseen täysin sähköisesti. Digitaalisten palveluprosessien laajentamiseksi POP Pankki -ryhmä on aloittanut sähköisen asuntolainalupauksen pilotoinnin. Tavoitteena on ottaa palvelu käyttöön kaikissa POP Pankeissa vuoden 2021 aikana.

UUSIA VARAINHOIDON JA YRITYSRAHOITUKSEN TUOTTEITA

POP Pankkien tuotetarjoama täydentyi kevään aikana uusilla varainhoidon ja säästämien palveluilla niin henkilö- kuin yritysasiakkaille. Rahastovalikoimaan lisättiin uusi kestävä kehityksen tukemiseen keskittyvä POP Ympäristö -sijoitusrahasto.

Yritysrahoituksen palvelujen kehittäminen on keskeinen osa POP Pankki -ryhmän strategiaa. Syksyllä yritysrahoitusta tukemaan aloitettiin yhteistyö Euroopan investointirahaston kanssa, kun POP Pankit alkoivat välittämään EIR-takausta myöntämiinsä yrityslainoihin.

POP PANKKI -RYHMÄN RAHOITUSLÄHTEIDEN LAAJENTAMINEN

POP Pankki -ryhmä laski liikkeeseen tilikauden aikana kolme seniorjoukkovelkakirjaemissiota. Kesäkuussa ryhmä osallistui ensimmäistä kertaa Euroopan keskuspankin TLTRO III -rahoitusoperaa-

tion, joka tarjoaa poikkeuksellisen edullista vakuudellista keskuspankkirahoitusta.

POP Pankki -ryhmä aloitti myös valmistelut kiinnitysluottopankkitoiminnan aloittamisesta. Kiinnitysluottopankki voi laskea liikkeeseen katettuja, asuntovakuudellisia joukkovelkakirjalainoja. Kiinnitysluottopankkitoiminta vaatii toimiluvan Euroopan keskuspankilta. Kiinnitysluottopankkitoiminnan mahdollisen alkamisen arvioidaan tapahtuvan vuoden 2021 aikana.

KORONAPANDEMIAN VAIKUTUS LIIKETOIMINTAAN

Koronapandemia asiointirajoituksineen vaikutti laina- ja pääomamarkkinoiden toimintaan merkittävästi. Lainanlyhennysvapaiden kysyntä kasvoi keväällä moninkertaiseksi tavanomaiseen tasoon nähden. Tilanne tasaantui jo alkukesästä, eivätkä määrät lähteneet kasvuun myöskään loppuvuoden aikana. Lyhennysvapaita myönnettiin pääasiassa henkilöasiakkaille.

Pandemian aiheuttamat reaktiot markkinoilla lasivat keväällä voimakkaasti pankki- ja vakuutusliiketoiminnan sijoitusomaisuuden käypiä arvoja ja vaikuttivat hetkellisesti rahoituksen hintaan sekä saatavuuteen pääomamarkkinoilta. Sijoitusten arvostukset palautuivat kuitenkin suurelta osin vuoden jälkipuoliskolla kriisiä edeltäneelle tasolle lukuun ottamatta muutamia yksittäisiä arvopapereita. Ryhmän maksuvalmius säilyi hyvänä pääomamarkkinoiden epävakaudesta huolimatta.

Ryhmässä siirryttiin maaliskuussa kansallisten suositusten myötä laajasti etätyöskentelyyn. Korona vaikutti jossain määrin konttoreiden aukioloaikoihin, mutta digitaalisten tuote- ja palveluinvestointien vuoksi POP Pankeissa pystyttiin tarjoamaan pankki- ja asiantuntijapalveluja keskeytyksettä muun muassa verkkotapaamisissa. Pääasiassa verkossa toimivan vahinkovakuutusyhtiön palvelujen saavutettavuuteen koronalla ei ollut merkittävää vaikutusta.

PERUSJÄRJESTELMIEN UUDISTUS

Syksyllä saatiin päätökseen mittava korttijärjestelmäprojekti, jossa debit-korttien hallinnointi siirrettiin Oy Samlink Ab:n järjestelmästä Nets A/S:n jär-

jestelmään. Projektin tavoitteena oli vähentää peruspankkijärjestelmäuudistukseen liittyvää riskiä ja keskittää kaikkien korttien hallinnointi yhdelle palveluntarjoajalle. Nets hallinnoi jo ennestään POP Pankkien credit-kortteja.

POP Pankki -ryhmällä on käynnissä myös mittava peruspankkijärjestelmien uudistushanke yhteistyössä yhdysvaltalaisen Cognizant Companyn kanssa, jonka tytäryhtiö Oy Samlink Ab toimittaa pankeille uuden pankkijärjestelmän. Hanke on määrittelyvaiheessa ja projektin aikataulutusta tarkastellaan parhaillaan yhteistyökumppanien kanssa. Hanke toteutetaan yhdessä Säästöpankkiryhmän ja Oma Säästöpankin kanssa.

LUOTTOLUOKITUS

S&P Global Ratings (S&P) vahvisti toukokuussa Bonum Pankki Oyj:n pitkäaikaisen investointitason (investment grade) luottoluokituksen 'BBB' ja lyhytaikaisen luottoluokituksen 'A-2'. Luottoluokitus säilyi ennallaan, mutta näkymät muuttuivat negatiiviseksi johtuen koronapandemian aiheuttamasta yleisestä taloudellisesta epävarmuudesta.

POP PANKKI -RYHMÄN TULOS JA TASE

POP PANKKI -RYHMÄN KESKEISET TUNNUSLUVUT

Keskeiset tuloslaskelman erät (1 000 euroa)

	1.1.-31.12.2020	1.1.-31.12.2019	1.1.-31.12.2018
Korkokate	74 099	69 318	65 391
Palkkiotuotot ja -kulut netto	31 049	30 013	29 790
VakuutusKate	11 611	10 913	10 433
Sijoitusten nettotuotot	1 298	15 588	1 111
Henkilöstökulut	-43 531	-42 843	-41 769
Liiketoiminnan muut kulut	-50 738	-47 927	-48 257
Rahoitusvarojen arvonalentumiset	-7 468	-6 528	-3 195
Tulos ennen veroja	13 393	26 150	11 569

Keskeiset tase-erät (1 000 euroa)

	31.12.2020	31.12.2019	31.12.2018
Luottokanta	3 868 147	3 635 488	3 473 310
Talletuskanta	4 086 045	3 746 305	3 666 543
Vakuutusvelka	43 915	38 606	32 488
Oma pääoma	518 114	508 435	483 788
Taseen loppusumma	5 099 270	4 535 557	4 409 518

Tunnusluvut

	31.12.2020	31.12.2019	31.12.2018
Kulu-tuottosuhde	83,2 %	75,1 %	86,8 %
Kokonaispääoman tuotto, ROA %	0,2 %	0,5 %	0,2 %
Oman pääoman tuotto, ROE %	2,2 %	4,3 %	1,8 %
Omavaraisuusaste, %	10,2 %	11,2 %	11,0 %
Ydinvakavaraisuussuhde, (CET1) %	19,9 %	19,8 %	20,5 %
Vakavaraisuussuhde, (TC) %	19,9 %	19,9 %	20,8 %

POP PANKKI -RYHMÄN TULOSKEHITYS

POP Pankki -ryhmän perusliiketoiminnan tuotot kasvoivat selkeästi, mutta tulos ennen veroja oli edellisvuotta heikompi johtuen sijoitusten nettotuottojen supistumisesta. Tulos ennen veroja oli 13,4 (26,2) miljoonaa euroa ja tilikauden voitto 11,5 (21,4) miljoonaa euroa.

Ryhmän korkokate vahvistui 6,9 prosenttia 69,3 miljoonasta eurosta 74,1 miljoonaan euroon johtuen sekä korkotuottojen kasvusta, että vertailu-

kautta pienemmistä korkokuluista. Korkotuottoja kertyi tilikaudella 80,1 (77,3) miljoonaa euroa ja korkokuluja 6,0 (8,0) miljoonaa euroa. Nettopalkkiotuotot kasvoivat edellisvuodesta 3,5 prosenttia 31,0 (30,0) miljoonaan euroon. Ryhmän vakuutusKate kasvoi 6,4 prosenttia 11,6 (10,9) miljoonaan euroon.

Sijoitusten nettotuotot olivat huomattavasti edellisvuotta alhaisemmat, yhteensä 1,3 (15,6) miljoonaa euroa. Koronapandemia aiheutti keväällä

voimakkaan markkinareaktion, jonka vuoksi sijoitusomaisuuden käyvät arvot laskivat tuntuvasti. Loppuvuoden aikana sijoitusten käyvät arvot kuitenkin palautuivat ja sijoitusten nettotuotot kääntyivät kokonaisuudessaan positiivisiksi.

Liiketoiminnan muita tuottoja kertyi 5,9 (5,5) miljoonaa euroa. Liiketoiminnan muihin tuottoihin on merkitty vanhan talletussuojarahaston hyviyty, jolla on katettu liiketoiminnan muihin kuluihin sisältyvä Rahoitusvakausviraston talletussuojamaksu. Liiketoiminnan tuotot olivat yhteensä 124,0 (131,4) miljoonaa euroa.

Liiketoiminnan kulut kasvoivat yhteensä 4,6 prosenttia 103,2 (98,6) miljoonaan euroon. Henkilöstökulut muodostivat 42,2 prosenttia liiketoiminnan kuluista ja olivat yhteensä 43,5 (42,8) miljoonaa euroa. Liiketoiminnan muut kulut kasvoivat 50,7 (47,9) miljoonaan euroon. Poistot ja arvonalentumistappiot aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä olivat 8,9 (7,9) miljoonaa euroa.

Rahoitusvarojen arvonalentumistappioita kirjattiin 7,5 (6,5) miljoonaa euroa. Arvonalentumistappiot sisältävät odotettavissa olevien tappioiden nettolisäyksen 0,2 (3,5) miljoonaa euroa sekä toteutuneet luottotappiot 7,3 (3,0) miljoonaa euroa.

POP PANKKI -RYHMÄN TASE

POP Pankki -ryhmän taseen loppusumma oli tilikauden lopussa 5 099,3 (4 535,6) miljoonaa euroa. Ryhmän luottokanta kasvoi tilikaudella 6,4 prosenttia 3 868,1 (3 635,5) miljoonaan euroon. Talletuskanta kasvoi tilikauden aikana poikkeuksellisen voimakkaasti, 9,1 prosenttia. Tilikauden lopussa ryhmällä oli talletuksia asiakkailta yhteensä 4 086,0 (3 746,3) miljoonaa euroa.

Ryhmän liikkeeseen laskettujen velkakirjojen määrä kasvoi tilikaudella 266,3 (114,8) miljoonaan euroon. Ryhmän sijoitusomaisuus kasvoi 573,1 miljoonasta eurosta 688,9 miljoonaan euroon. Sijoitusomaisuus sisältää pankkitoiminnan arvopaperi- ja kiinteistösijoitusten lisäksi vakuutusyhtiön arvopaperisijoitukset.

POP Pankki -ryhmän oma pääoma oli tilikauden lopussa 518,1 (508,4) miljoonaa euroa. POP

Pankkien jäsen- ja POP Osuuksista muodostuva osuuspääoma oli yhteensä 66,0 (66,7) miljoonaa euroa. POP Pankit maksoivat osuuspääomalle korkoja vuodelta 2019 yhteensä 1,3 (1,2) miljoonaa euroa. POP Osuudet ovat osuuskuntalain mukaisia sijoituksia osuuspankin omaan pääomaan. POP Pankit ovat laskeneet liikkeeseen POP Osuuksia yhteensä 56,1 (57,3) miljoonaa euroa.

TOIMINTASEGMENTIT

POP Pankki -ryhmässä liiketoimintaa seurataan kahdella toimintasegmentillä: pankkitoiminta ja vakuutustoiminta.

PANKKITOIMINTA

POP Pankki -ryhmän pankkitoimintasegmentin muodostavat vähittäispankkitoimintaa harjoittavat POP Pankit ja niiden keskusluottolaitoksena toimiva Bonum Pankki Oyj. POP Pankki -ryhmällä oli vuoden 2020 lopussa 253,7 (252,0) tuhatta pankkiasiakasta. Asiakkaista 85,5 (85,4) prosenttia on yksityisasiakkaita, 8,6 (8,4) prosenttia yrityksiä ja 2,8 (2,9) prosenttia maa- ja metsätalousasiakkaita.

POP Pankeille on keskeistä parhaan asiakaskokemuksen tarjoaminen ja sen kehittäminen. POP Pankit ovat olleet koko 2000-luvun puolueettomien asiakastyytyväisyystutkimusten ja asiakaspalvelututkimusten parhaimmista. Vuoden 2020 tutkimusten mukaan POP Pankilla oli edelleen Pohjoismaiden pankeista tyytyväisimmät asiakkaat (EP-SI Rating asiakastyytyväisyystutkimus). POP Pankeilla oli vuoden lopussa 75 konttoria ja palvelupistettä. Lisäksi asiakkaat voivat hoitaa pankkiasioitaan sähköisesti mobiili- ja verkkopankissa sekä verkkoneuvotteluissa.

POP Pankki -ryhmässä keskityttiin katsauskaudella 2020 myynnin johtamisen kehittämiseen. Ryhmän palkkiotuotot ja luottokanta olivatkin merkittävässä kasvussa ennen koronapandemian alkua. Pandemia hidasti kuitenkin huomattavissa määrin taloudellista aktiivisuutta Suomessa, minkä vuoksi sekä palkkiotuotot että luottokannan kasvu tasaantuivat katsauskauden loppua kohden.

Ryhmän jo jonkin aikaa käynnissä ollut vahva panostus digitalisaatioon mahdollisti sen nopean reagoinnin koronapandemian vaatimiin erityistoimenpiteisiin. POP Pankit pystyivät jatkamaan keskeytyksettä päivittäispalvelujen tarjoamista sekä ohjaamaan asiakastapaamiset verkkoon POP Verkkohetki -istuntoja hyödyntäen. Verkkohetkien lukumäärä oli suurimmillaan toukokuussa, jolloin niitä pidettiin noin viisinkertainen määrä korona-aikaa edeltävään tasoon verrattuna. Toukokuun jälkeenkin verkkohetkien määrä jäi useita kertoja korkeammalle tasolle koronaa edeltävään aikaan verrattuna.

Ryhmässä jatkettiin pankkitoiminnan tuotevalikoiman uudistamista erityisesti säästämisen tuotteiden osalta tuomalla myyntiin uusia varallisuudenhoitoratkaisuja niin henkilöasiakkaille kuin yrityksille. Samalla saatiin päätökseen jo useamman vuoden kestänyt tuoteyhteistyöhanke, jolla oli vaikutusta POP Pankkien tuoteyhtiökumppaneihin.

PANKKITOIMINNAN TULOS

Pankkitoiminnan tulos ennen veroja oli 11,3 (23,8) miljoonaa euroa. Pankkitoiminnan korkokate ja palkkiotuotot kasvoivat, mutta tulosta heikensivät sijoitustoiminnan alhaiset tuotot. Pankkitoiminnan kulu-tuottosuhte oli 82,6 (72,1) prosenttia.

Pankkitoiminnan korkokate kasvoi 6,7 prosenttia 73,5 (68,9) miljoonaan euroon ja nettopalkkiotuotot 3,3 prosenttia 31,6 (30,5) miljoonaan euroon. Sijoitusten nettotuottoja kertyi yhteensä 1,5 (13,2) miljoonaa euroa. Liiketoiminnan muut tuotot olivat 5,8 (4,8) miljoonaa euroa. Yhteensä liiketoiminnan tuottoja kertyi 112,4 (117,4) miljoonaa euroa, jossa laskua 4,2 prosenttia edelliseen tilikauteen sijoitusten nettotuotoista johtuen.

Pankkitoiminnan henkilöstökulut laskivat 30,7 (31,3) miljoonaan euroon, kun taas liiketoiminnan muut kulut kasvoivat 13,2 prosenttia 57,9 (51,1) miljoonaan euroon muun muassa kohonneista IT-kustannuksista johtuen. Poistot ja arvonalentumistappiot aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä olivat 5,1 (4,8) miljoonaa euroa. Liiketoiminnan kulut kasvoivat yhteensä 7,6 prosenttia ja olivat 93,7 (87,1) miljoonaa euroa.

Rahoitusvarojen arvonalentumistappioita kirjattiin kuluksi 7,4 (6,5) miljoonaa euroa. Arvonalentumistappiot sisältävät odotettavissa olevien tappioiden nettolisäyksen 0,1 (3,5) miljoonaa euroa sekä toteutuneet luottotappiot 7,3 (3,0) miljoonaa euroa. Toteutuneiden luottotappioiden määrän kasvua selittää osittain ryhmän laajentama vakuudettomien kulutusluottojen liiketoiminta, jonka luonteeseen kuuluu korkeampi tuotto ja luottotappioiden taso. Luottotappioksi kirjattuihin eriin kohdistetaan aktiivisesti perintätoimenpiteitä.

PANKKITOIMINNAN VARAT JA VELAT

Pankkitoiminnan varat olivat tilikauden päättyessä yhteensä 5 114,4 (4 558,9) miljoonaa euroa. Pankkitoiminnan luottokanta kasvoi 6,4 prosenttia 3 870,2 (3 637,6) miljoonaan euroon. Luottokanta kasvoi sekä henkilö- että yritysasiakassegmentissä. Talletukset kasvoivat 9,0 prosenttia ja tilikauden lopussa pankkitoiminnan talletuskanta oli 4 089,3 (3 751,7) miljoonaa euroa.

VAKUUTUSTOIMINTA

Vahinkovakuutussegmentin muodostaa Suomen Vahinkovakuutus Oy, joka tuottaa henkilöasiakkaille suunnattuja vahinkovakuutuksia. Vakuutusyhtiö tarjoaa tavanomaisimmat henkilöasiakkaiden vahinkovakuutukset, joita myydään pääasiassa digitaalisissa kanavissa.

Eryteisesti koronaviruspandemiasta johtuen vakuutusliiketoiminnan kasvu hidastui vuonna 2020. Suomen Vahinkovakuutus Oy sai vuoden 2020 aikana keskimäärin 3,5 (3,8) tuhatta uutta asiakasta kuukaudessa ja tilikauden päättyessä yhtiöllä oli 156,5 (143,0) tuhatta asiakasta. Asiakkaiden suosittelemalukkuutta mittaavan NPS-tutkimuksen mukaan yhtiö on alansa toimijoiden kärkijoukkoa. Sähköisissä kanavissa toimivalla yhtiöllä on asiakkaita laajasti koko Suomessa.

Valtaosa vahinkovakuutuksista myönnetään yhtiön omien myyntikanavien kautta. Merkittävimmät jakeluyhteistyökumppanit ovat POP Pankki -ryhmä ja Säästöpankkiryhmä sekä asiamiehinä toimivat autoliikkeet ja katsastusasemat. Suomen Vahinkovakuutus Oy markkinoi itse tuotteitaan erityisesti verkossa ja ohjaa asiakkaita verkko-

kauppaansa. Myös pankkikumppanit pääasiassa ohjaavat omia asiakkaitaan yhtiön verkkokauppaan. Autoliikkeet ja katsastusasemat myöntävät yhtiön ajoneuvovakuutuksia asiamiehen roolissa.

Vakuutustoiminta on keskeinen osa POP Pankki -ryhmän digitaalista liiketoimintaa.

VAKUUTUSTOIMINNAN TULOS

Koronaviruspandemian markkinareaktiot vaikuttivat erityisesti alkuvuonna sijoitusomaisuuden arvostukseen niitä laskevasti. Vakuutustoiminnan maksutulovolyyymien kasvu hidastui, mikä suurelta osin johtui pandemian ja sitä seuranneiden poikkeusolojen vaikutuksesta. Vahinkomenoon koronapandemialla oli lievä laskeva vaikutus.

Vakuutustoiminnan tulos ennen veroja oli 2,4 (1,5) miljoonaa euroa. Vakuutuskate kasvoi 6,4 prosenttia 11,6 (10,9) miljoonaan euroon. Vahinkosuhte laski 1,2 prosenttiyksikköä 74,3 prosentista 73,1 prosenttiin. Vakuutusyhtiön liikekulusuhde oli 21,9 (26,4) prosenttia ja yhdistetty kulusuhde 95,0 (100,7) prosenttia¹.

Vuonna 2020 Suomen Vahinkovakuutus Oy myi yhteensä 126,2 (130,5) tuhatta uutta vakuutussovimusta. Maksutulo oli yhteensä 46,0 (45,8) miljoonaa euroa, josta 81,4 (82,0) prosenttia kertyi vakuutusluokkaryhmistä moottoriajoneuvon vastuu ja maa-ajoneuvot. Tapaturma ja sairaus, palo- ja muu omaisuusvahinko sekä muu ensivakuutus kerryttävät maksutulosta yhteensä 18,6 (18,0) prosentin osuuden. Vakuutusmaksutuotot kasvoivat 1,6 prosenttia 43,1 (42,5) miljoonaan euroon.

Korvauskulut laskivat edellisestä vuodesta hie-man ja olivat yhteensä 31,5 (31,6) miljoonaa euroa. Korvauskulut muodostuivat maksetuista korvauksista 28,8 (27,8) miljoonaa euroa ja korvausvastuun muutoksesta 7,6 (7,7) miljoonaa euroa, josta vähennetään korvausvastuun muutoksen jälleenvakuuttajan osuuden lisäys -4,1 (-3,9) miljoonaa euroa. Tilikauden aikana jälleenvakuutuksen omapidätysrajan ylitti yhteensä kolme vahinkoa. Vastuuvelan jälleenvakuutusvaraus oli toimintavuoden lopussa tehty yhteensä yhdeksästä avoimesta vahingosta.

Vakuutustoiminnan henkilöstökulut pysyivät edellisvuoden tasolla 6,9 (6,9) miljoonassa eurossa. Liiketoiminnan muut kulut supistuivat 1,1 (2,2) miljoonaan euroon. Poistot ja arvonalentumiset olivat 2,1 (1,9) miljoonaa euroa. Liiketoiminnan kulut olivat yhteensä 10,0 (11,0) miljoonaa euroa.

VAKUUTUSTOIMINNAN VARAT JA VELAT

Vakuutustoimintasegmentin varat olivat tilikauden päättyessä yhteensä 80,7 (70,9) miljoonaa euroa. Vakuutustoiminnan sijoitusomaisuus oli 57,7 (45,9) miljoonaa euroa. Vakuutusvelka kasvoi tilikaudella 13,8 prosenttia 43,9 (38,6) miljoonaan euroon. Vakuutustoiminnan velat olivat yhteensä 49,2 (43,9) miljoonaa euroa.

MUUT TOIMINNOT

Muihin toimintoihin sisältyivät POP Holding Oy, POP Pankkikeskus osk ja muut POP Pankki-ryhmään yhdisteltävät pankki- ja vakuutustoimintasegmentteihin sisältyvät yhteisöt. Muut toiminnot ei ole raportoitava segmentti POP Pankki -ryhmän IFRS-tilinpäätöksessä.

POP PANKKI -RYHMÄN RISKIEN JA VAKAVARAIKUUDEN HALLINTA SEKÄ RISKIASEMA

RISKIEN- JA VAKAVARAIKUUDEN HALLINNAN PERIAATTEET

POP Pankki -ryhmän strategia linjaa ryhmän riskinottohalukkuuden, jonka mukaan liiketoimintaa harjoitetaan maltillisella riskitasolla siten, että riskit pystytään täysimääräisesti hallitsemaan. Riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa riskien tunnistaminen ja mittaaminen, valvonta ja että riskit ovat oikeassa suhteessa yhteenliittymän ja yksittäisen jäsenluottolaitoksen riskinkantokykyyn.

POP Pankkikeskus osk yhteenliittymän keskusyhteisönä valvoo Yhteenliittymälain 17 §:n mukaisesti riskienhallintajärjestelmien riittävyttä ja toimivuutta jäsenluottolaitosten ja yhteenliittymän tasolla ja vastaa ryhmän riskien ja vakavaraisuuden hallinnasta. Keskusyhteisö antaa jäsenluottolaitoksille niiden maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden turvaamiseksi sitovia ohjeita riskien ja vakavarai-

¹ Liikekulusuhde ja yhdistetty kulusuhde on laskettu perustuen Suomen Vahinkovakuutus Oy:n kansallisiin tilinpäätöstietoihin.

suuden hallinnasta, luotettavasta hallinnosta ja sisäisestä valvonnasta. Lisäksi jäsenluottolaitoksille on asetettu yhteisiä liiketoiminnan ohjausrajoja, joilla varmistutaan siitä, että yksittäisen jäsenluottolaitosten ottamat riskit ovat hyväksyttävissä rajoissa riskinottohalukkuuden mukaisesti.

Keskusyhteisö valvoo, että jäsenluottolaitokset noudattavat toiminnassaan lakia, asetuksia, viranomaisten antamia ohjeita ja määräyksiä, omia sääntöjään sekä ryhmän sisäisiä sitovia ohjeita. Keskusyhteisön riippumattomat toiminnot muodostuvat riskiasemaa valvovasta riskienvalvontatoiminnosta, säännösten noudattamista valvovasta compliance-toiminnosta ja sisäisestä tarkastuksesta.

Vakavaraisuuden hallinnan tavoitteena on varmistaa POP Pankkien yhteenliittymän pääomien riittävä määrä, laatu ja niiden tehokas käyttö. Pääomilla katetaan yhteenliittymän liiketoimintastrategiasta ja -suunnitelmasta aiheutuvat olennaiset riskit ja turvataan yhteenliittymän häiriötön toiminta odottamattomien tappioiden varalta. Tavoitteeseen pyritään dokumentoidulla ja systemaattisella vakavaraisuuden hallintaprosessilla, joka kytkeytyy kiinteästi yhteenliittymän ja jäsenluottolaitosten strategiaprosessiin ja liiketoiminnan suunnitteluun sekä johtamiseen.

Riskien- ja vakavaraisuuden hallintaa on kuvattu tarkemmin tilinpäätöksen liitteessä 4. EU:n vakavaraisuusasetuksen N:o 575/2013 (CRR) edellyttämät riskijä koskevat tiedot esitetään erillisessä Pilari III -raportissa.

PANKKITOIMINNAN RISKIASEMA

Luottoriski

Yhteenliittymän pankkitoiminnan luottoriskiasema säilyi vakaana ja riskitasoltaan maltillisena. Koronapandemia näkyi tilikaudella ensisijaisesti myönnettyjen lyhennysvapaiden selkeänä kasvuna keväällä. Myönnettyistä lyhennysvapaista huomattava osa loppui viimeisen vuosineljänneksen aikana, eikä uusia lyhennysvapaita enää haettu merkittävässä määrin loppuvuoden aikana.

Poikkeuksellisesta toimintaympäristöstä huolimatta erääntyneiden saamisten määrät säilyivät mal-

tillisella tasolla. Yli 90 päivää erääntyneenä olleet saamiset olivat 0,87 (0,80) prosenttia luottokannasta ja 30–90 päivää erääntyneenä olleet saamiset olivat vuoden 2020 lopussa vastaavasti 0,55 (0,42) prosenttia luottokannasta.

Yhteenliittymässä koronapandemian vaikutukset heijastuivat merkittävimmin jäsenluottolaitosten sijoitustoimintaan. Sijoitussalkussa yksittäisiin saamistodistuksiin on tehty johdon harkintaan perustuva ylimääräinen 1 448 tuhannen euron odotettavissa olevien luottotappioiden (ECL) varaus, sillä koronapandemia on vaikuttanut merkittävästi tiettyjen liikkeeseenlaskijoiden taloudellisiin toimintaedellytyksiin. Luottoihin ja saamisiin kohdistuva ECL pieneni vastaavasti 4,4 prosenttia päätyn 32,3 (33,8) miljoonaan euroon. ECL:n määrän pienemiseen luottojen ja saamisten osalta vaikuttivat erityisesti tilikauden aikana toteutuneet luottotappiot 7,3 (3,0) miljoonaa euroa.

Yhteenliittymän luottokanta kasvoi tilikaudella 6,4 prosenttia päätyn 3 868,1 (3 635,5) miljoonaan euroon. Yhteenliittymän toimiala- ja asiakasriskit ovat hajautuneita. Henkilöasiakkaille myönnettyjen luottojen osuus luottokannasta oli 66,4 (67,1) prosenttia, yritysten osuus 18,5 (17,5) prosenttia ja maatalousyrittäjien osuus 15,1 (15,4) prosenttia. Pääosa luotonannosta kohdistuu vähäriskiseen kiinteistövakuudelliseen henkilöasiakasluottoukseen. Asuinkiinteistövakuudellisten luottojen osuus luottokannasta oli 64,6 (65,0) prosenttia.

Luottoriskin seuranta perustuu maksuviivästymien, lainanhoitajoustopien sekä järjestämättömien saamisten jatkuvaan seurantaan sekä luottosalvon laadun seurantaan. Odotettavissa olevien luottotappioiden (ECL) määrän seuranta on tärkeä osa luottoriskin hallintaprosessia. Ennakoitavissa oleviin ongelmiin luoton hoidossa reagoidaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.

Likviditeettiriski

POP Pankki -ryhmän maksuvalmiusasema säilyi tilikauden aikana vahvana. POP Pankkien yhteenliittymän maksuvalmiusvaatimus eli LCR-tunnusluku (LCR, Liquidity Coverage Ratio) 31.12.2020 oli 191,4 (114,7) prosenttia vähimmäistason ollessa 100 prosenttia. Yhteenliittymällä oli tilikauden päättyessä LCR-kelpoisia likvidejä varoja ennen arvonleik-

kauksia 621,9 (305,4) miljoonaa euroa, joista 63,0 (54,8) prosenttia oli käteistä ja keskuspankkisatavia ja 32,4 (40,2) prosenttia erittäin likvidejä tason 1 arvopapereita. Lisäksi yhteenliittymällä oli LCR-sääntelyn ulkopuolisia, panttaamattomia keskuspankkirahoitukseen oikeuttavia arvopapereita 71,1 (28,1) miljoonaa euroa. Yhteenliittymän keskusluottolaitos Bonum Pankki Oyj vastaa yhteenliittymän maksuvalmiusvaatimuksen täyttämistä. Tilikauden aikana Bonum Pankki Oyj osallistui ensimmäistä kertaa Euroopan keskuspankin TLTRO III -rahoitusoperaatioon 50 miljoonalla eurolla.

Jäsenluottolaitosten osalta POP Pankkien yhteenliittymän keskusyhteisö POP Pankkikeskus osk soveltaa Finanssivalvonnalta saatua lupaa päättää, ettei sen jäsenluottolaitoksiin sovelleta EU:n vakavaraisuusasetuksen kuudennessa osassa ja sen nojalla annetuissa Euroopan unionin säädöksissä säädettyjä luottolaitoksen maksuvalmiudelle asetettuja vaatimuksia. Luvan mukaisesti likviditeettiriskin viranomaisvaatimukset tulee täyttää vain yhteenliittymätasolla.

Myös POP Pankki -ryhmän rahoitusasema säilyi tilikauden aikana vahvana. Talletusten suhde luottokantaan pysyi edelleen korkealla tasolla ja talletusten kokonaismäärä kasvoi 8,3 prosenttia raportointiperiodilla. Pysyvän varainhankinnan tunnusluku NSFR (Net Stable Funding Ratio) asetuksen 2019/876/EU oli kauden lopussa 147,7 (140,9) prosenttia tulevan vaateen ollessa 100 prosenttia. Keskusluottolaitos Bonum Pankki Oyj:n 750 miljoonan euron joukkovelkakirjaohjelmasta oli liikkeeseenlaskettuna 225 miljoonaa euroa, joista tilikauden aikana laskettiin liikkeeseen uudet 50 ja 55 miljoonan euron vakuudettomat seniorlainat, sekä kasvatettiin lisäliikkeeseenlaskulla aiemmin liikkeeseen laskettu 75 miljoonan euron joukkovelkakirjalaina 100 miljoonaa euroon. Vuoden lopussa rahoituksen saatavuus lyhytaikaisilla sijoitustodistuksilla normalisoitui koronapandemian aiheuttamasta poikkeustilanteesta ja avoin sijoitustodistuskanta oli 41,5 (20,0) miljoonaa euroa.

Markkinariski

Pankkitoiminnan markkinariskejä syntyy jäsenluottolaitosten rahoitustaseista, jotka koostuvat antoja ottolainauksesta, markkinaehtoisesta jälleenra-

hoituksesta sekä sijoitus- ja likviditeettisalkuista. Markkinariskiasema säilyi tilikauden aikana maltillisena. Pankkitoiminnan merkittävin markkinariski on rahoitustaseen korkoriski, jota seurataan ja rajoitetaan sekä nykyarvomenetelmän että tuloriskimallin kautta. Pankkitoiminnan korkoriski mitattuna +/-yhden prosenttiyksikön koronmuutoksen vaikutuksena 12 kuukauden korkokatteeseen 31.12.2020 oli +13,1 (+11,8) / -9,7 (-7,0) miljoonaa euroa. Markkinariskiä syntyy myös jäsenluottolaitosten sijoitustoiminnasta. Jäsenluottolaitosten liiketoimintaan ei kuulu varsinaista kaupankäyntitoimintaa (trading).

Sijoitustoiminnasta syntyvää markkinariskiä rajoitetaan omaisuusluokkien allokaation kautta sekä omaisuusluokittain, riskilajeittain ja vastapuolittain asetettavilla riskirajoilla. Luotonannossa ei oteta lainkaan valuuttariskiä. Jäsenluottolaitokset voivat tehdä suoria valuuttamääräisiä sijoituksia vain yhteenliittymän riskienvalvontatoiminnon luvalla. Johdannaisten mahdollinen käyttö on rajoitettu rahoitustaseen korkoriskin suojaustarkoitukseen.

Operatiiviset riskit

Operatiivisten riskien toteutumista pyritään minimoimaan henkilöstön jatkuvalla kehittämisellä ja kattavilla toimintaohjeilla, sekä sisäisen valvonnan toimenpiteillä muun muassa eriyttämällä mahdollisuuksien mukaan asioiden valmistelu, päätöksenteko, toimeenpano ja valvonta toisistaan.

Jäsenluottolaitokset raportoivat compliance-toiminnolle omaan toimintaansa kohdistuvista operatiivisista riskeistä vuosittain itsearviointeilla. Jäsenluottolaitokset raportoivat toteutuneet operatiiviset riskit sekä läheltä piti -tilanteet keskusyhteisölle puolivuositain. Compliance-toiminto arvioi säännöllisesti havaitsemiensa operatiivisten riskien luonnetta ja riskien toteutumisen todennäköisyyksiä koko yhteenliittymässä.

Compliance valvoo merkittäviä ja kriittisiä ulkoisuuksia, ylläpitää niistä rekisteriä ja osallistuu niiden riskien arviointiin. Merkittävimpiin tuotteisiin, palveluihin, toimintoihin, prosesseihin ja järjestelmiin liittyvät operatiiviset riskit tunnistetaan liiketoiminnan tekemässä uuden tuotteen tai palvelun arviointiprosessissa, jonka riippumattomat valvontatoiminnot katselmoivat. Lisäksi jäsenluottolaitokset suo-

rittavat säännöllisesti operatiivisten riskien itsearviointiin. Osa operatiivisten riskien aiheuttamista tappioista suojataan vakuutusturvalla. Toiminnassa aiheutuviin riskeihin, mukaan luettuna tietojärjestelmien toimintahäiriöistä aiheutuvat riskit, on varauduttu jatkuvuussuunnittelulla.

Rahanpesun ja muun talousrikollisuuden riskienhallinnan toimintamallia on ryhdytty systemaattisesti vahvistamaan koko yhteenliittymän tasolla. Tähän on sisältynyt rahanpesun ja muun talousrikollisuuden estämistä käsittelevien sitovien ohjeiden uudistus keskusyhteisössä, jatkuvan seurannan ratkaisuiden ja resurssien lisääminen, täysin uuden AML-monitorointijärjestelmän hankinta- ja käyttöönottoprojekti sekä aktiivinen tiedottaminen ja koulutuksen merkittävä lisääminen.

Vuoden aikana on ryhmän strategian mukaisesti toteutettu toimenpiteet compliance-toiminnon keskittämisessä keskusyhteisöön. Compliancen resursseja on tämän johdosta lisätty merkittävästi ja keskitetty toiminto on järjestäytynyt vuoden aikana. Vastuu compliance-valvonnasta on siirtynyt pankeista keskusyhteisölle vuoden 2020 aikana.

VAKUUTUSTOIMINNAN RISKIT

Tarkastelukaudella merkittävimmät vakuutusriskit ovat liittyneet liiketoiminnan kannattavuuskehitykseen keskittyen erityisesti hinnoittelun ja asiakas- ja riskinvalinnan kehittämiseen sekä liiketoiminnan volyymien riittävään kasvattamiseen kannattavuusnäkökulma huomioiden. Keväällä alkanut koronapandemia muutti toimintaympäristöä monilta osin, mutta vakuutustoimintaan sillä ei ollut merkittävää vaikutusta. Vähentynyt autoilun ja matkailun määrä näkyi sekä vahinkomäärien että vakuutus-kannan kasvun hidastumisena.

Merkittävimmät operatiiviset riskit liittyvät IT-järjestelmäkokonaisuuden rakentamiseen ja vakuutustoiminnan prosessien hallittuun skaalaamiseen ja kehittämiseen myynti-, asiakas- ja korvausvolyymeiden kasvaessa.

Tietoturvariskit ovat verkossa toimivalle yhtiölle merkittäviä, joten niiden hallintaan panostetaan voimakkaasti. Henkilöstöriski on huomattava yhtiön suhteellisen pienen organisaation johdosta, tosin

omaa organisaatiota ja kumppanuuksia kehitetään jatkuvasti riskien vähentämiseksi. Vakuutusyhtiön sijoitustoiminnan riskitaso on maltillinen ja keskeisimmät riskit ovat osake-, luotto- ja korkoriski.

Koska yhtiö toimii digitaalisesti ja etätyöskentelyvalmiudet ovat olleet hyvät, pandemialla ei ollut suurta vaikutusta operatiiviseen toimintaan.

Suomen Vahinkovakuutus Oy:n hallitus hyväksyy vuosittain yhtiön riskienhallintasuunnitelman.

KRIISINRATKAISUSUUNNITELMA

Euroopan parlamentin ja unionin direktiivi 2014/59/ EU luottolaitoksien ja sijoituspalveluyritysten elvytys- ja kriisinratkaisukehityksestä tuli kansallisesti voimaan 2015. Kriisinratkaisulain toteuttamiseksi on perustettu Rahoitusvakausrasto (Laki rahoitusvakausrastosta, 1195/2014), joka toimii Suomen kansallisena kriisinratkaisuviranomaisena osana EU:n yhteistä kriisinratkaisumekanismia.

POP Pankki -ryhmän kriisinratkaisuviranomaisena toimiva Rahoitusvakausrasto on määritelty 26.3.2019 POP Pankkien yhteenliittymälle kriisinratkaisusuunnitelman sekä sen pohjalta kriisinratkaisusta annetun lain (1194/2014) 8 luvun 7 §:ssä tarkoitetun omien varojen ja alentamiskelpoisten velkojen vähimmäismäärän (MREL-vaade), joka tuli voimaan 31.12.2019.

Päätöksen mukainen MREL-vaade on 19,8 prosenttia kokonaisriskin määrästä. POP Pankki -ryhmän vaade on täytetty pääosin omilla varoilla. Vaade koskee vain yhteenliittymätasoa, mutta Rahoitusvakausrasto arvioi vaateen asettamista jäsenluottolaitostasolla uudelleen vuonna 2021.

VAKAVARAISUUSASEMA

Vuoden 2020 lopussa POP Pankkien yhteenliittymän vakavaraisuus oli hyvällä tasolla. Yhteenliittymän vakavaraisuussuhde oli 19,9 (19,9) prosenttia ja ydinvakavaraisuussuhde (CET1-%) 19,9 (19,8) prosenttia. Tilikauden voittoa ei ole luettu tilikauden omiin varoihin yhteenliittymän noudattaman käytännön mukaisesti. POP Pankkien yhteenliittymän omat varat 513,0 (504,6) miljoonaa euroa muodostuvat jäsenosuuksista, POP Osuuksista, kertyneistä voittovaroista sekä muista vapaista rahastois-

ta. Jäsenpankkien keskeisin väline pääoman lisäämiseksi on ydinpääomaan luettavat POP Osuudet, joita oli laskettu liikkeeseen vuoden 2020 lopussa 56,1 (57,3) miljoonaa euroa.

Vakavaraisuusasetus ei tunnista jäsenpankkien aikaisemmin käyttämiä lisäosuuksia pääomainstrumentiksi, joten niihin on sovellettu vakavaraisuusasetuksen mukaisia siirtymäsäännöksiä raportoiduissa vertailukauden tiedoissa. Tilikauden aikana lisäosuuksille saatiin lunastuslupa Finanssivalvonnasta. Luvan saamisen johdosta lisäosuuksia ei enää esitetä osana vakavaraisuuslaskennan omia varoja 31.12.2020. Lunastukset suoritetaan vuonna 2021.

Yhteenliittymän vakavaraisuusvaatimus vuoden 2020 lopussa koostui seuraavista eristä:

- Vakavaraisuusasetuksen mukainen vähimmäisvaade (8 %)
- Finanssivalvonnan asettama harkinnanvarainen lisäpääomavaatimus (1,25 %)
- Luottolaitoslain mukainen kiinteä lisäpääomavaatimus (2,5 %)
- Ulkomaisten vastuiden maakohtainen muuttuva lisäpääomavaatimus

Vakavaraisuusasetuksen mukaisesta vähimmäisvaateesta vähintään 4,5 prosenttiyksikköä on oltava ydinpääomaa (CET1). Kaikki lisäpääomavaatimukset on katettava täysimääräisesti ydinpääomalla. Päätöksellään 6.4.2020 Finanssivalvonta vapautti suomalaiset luottolaitokset järjestelmäriskin (1 %) lisäpääomavaatimuksesta.

Finanssivalvonnan myöntämän luvan nojalla yhteenliittymään kuuluvat jäsenluottolaitokset on keskusyhteisön päätöksellä vapautettu omien varojen vaateista yhteenliittymän sisäisille erille ja suurten vastapuolten rajoituksista yhteenliittymän keskusluottolaitoksen ja jäsenpankkien välisille erille. Finanssivalvonnan poikkeusluvalla 31.12.2020 lähtien yhteenliittymän sisäiset erät vähennetään vähimmäisomavaraisuusasteen laskennassa vastuiden määrästä.

Yhteenliittymä ottaa 1.1.2021 käyttöön EU:n vakavaraisuusasetuksen 575/2013 artiklan 178 mukaisen maksukyvyttömyyden määritelmän. Maksukyvyttömyyden uuden määritelmän käyttöönoton odotetaan kasvattavan maksukyvyttömyiden saamisen määrää johtaen raportoidun vakavaraisuuden laskuun tulevalla tilikaudella.

VAKAVARAISUUDEN YHTEENVETO

(1 000 euroa)	31.12.2020	31.12.2019
Omat varat		
Ydinpääoma ennen vähennyksiä	536 352	520 317
Vähennykset ydinpääomasta	-23 306	-19 363
Ydinpääoma (CET1) yhteensä	513 046	500 954
Ensisijainen lisäpääoma ennen vähennyksiä	-	2 163
Vähennykset ensisijaisesta lisäpääomasta	-	-
Ensisijainen lisäpääoma (AT1)	-	2 163
Ensisijainen pääoma (T1 = CET1 + AT1)	513 046	503 117
Toissijainen pääoma ennen vähennyksiä	-	1 514
Vähennykset toissijaisesta pääomasta	-	-
Toissijainen pääoma (T2) yhteensä	-	1 514
Omat varat yhteensä (TC = T1 + T2)	513 046	504 632
Riskipainotetut erät yhteensä	2 578 449	2 531 685
josta luottoriskin osuus	2 349 874	2 300 929
josta vastuun arvonokaisuriski (CVA)	-	-
josta markkinariskin osuus (valuuttakurssiriski)	20 858	24 633
josta operatiivisen riskin osuus	207 717	206 123
Ydinvakavaraisuussuhde (CET1-%)	19,9 %	19,8 %
Vakavaraisuussuhde ensisijaisilla omilla varoilla (T1-%)	19,9 %	19,9 %
Kokonaisvakavaraisuussuhde (TC-%)	19,9 %	19,9 %
Pääomavaatimus		
Omat varat yhteensä	513 046	504 632
Pääomavaatimus yhteensä *	302 968	323 558
Puskuri pääomavaatimukseen	210 031	181 074
Vähimmäisomavaraisuusaste		
Ensisijainen pääoma (T1)	513 046	503 117
Vastuut yhteensä	5 146 910	4 588 442
Vähimmäisomavaraisuusaste, %	10,0 %	11,0 %

* Pääomavaatimus muodostuu lakisääteisestä vakavaraisuusvaatimuksesta (8 %), Finanssivalvonnan asettamasta harkinnanvaraisesta lisäpääomavaatimuksesta (1,25 %), luottolaitoslain mukaisesti kiinteästä lisäpääomavaatimuksesta (2,5 %) ja ulkomaisten vastuiden maakohtaisista muuttuvista pääomavaatimuksista. Finanssivalvonta vapautti päätöksellään 6.4.2020 suomalaiset luottolaitokset järjestelmäriskin (1%) lisäpääomavaatimuksesta.

TALLETTAJAN JA SIOITTAJAN SUOJA

Talletussuojasta säädetään rahoitusvakausviranomaisesta annetussa laissa. Lain mukaan talletussuojasta vastaa Rahoitusvakausvirasto, jonka hallinnoima rahoitusvakausrahasto muodostuu kriisinratkaisurahastosta ja talletussuojarahastosta. Talletussuojarahaston varoista korvataan tallettajan samassa talletuspankissa olevat korvauskelpoiset talletukset, kuitenkin yhteensä enintään 100 000 euroa. Talletussuojarahaston maksut katettiin tilikaudella VTS-Rahaston (vanha talletussuojarahasto) varoista.

Talletuspankkien yhteenliittymän jäsenenä olevia talletuspankkeja pidetään talletussuojan kannalta yhtenä talletuspankkina. Tämän johdosta saman tallettajan talletussuoja kaikista POP Pankkien yhteenliittymän jäsenluottolaitoksissa (POP Pankit ja Bonum Pankki Oyj) olevista talletuksista on yhteensä 100 000 euroa.

Myös sijoittajien korvausrahastoa koskevan lain säädännön mukaan POP Pankkien yhteenliittymän jäsenluottolaitoksia pidetään sijoittajan suojan kannalta yhtenä pankkina. Korvausrahastosta korvataan enintään 20 000 euroa.

POP PANKKIKESKUS OSK:N HALLINTO

POP Pankkikeskus osk:n jäseniä ovat 22 jäsenosuuspankkia (POP Pankkia) ja Bonum Pankki Oyj. Jäsenosuuspankit käyttävät sääntöjen mukaista äänivaltaa POP Pankkikeskuksen osuuskunnan kokouksessa, joka nimittää hallintoneuvoston. Sääntöjen mukaan Bonum Pankki Oyj:llä keskuksen tytäryhtiönä ei ole äänivaltaa osuuskunnan kokouksessa.

POP Pankkikeskus osk:n hallintoneuvostoon kuuluu sääntöjen mukaan vähintään kolme (3) ja enintään kolmekymmentäneljä (34) osuuskunnan kokouksen valitsemaa jäsentä siten, että jokaisesta jäsenluottolaitoksesta on valittava yksi (1) jäsen, ei kuitenkaan jäsenluottolaitoksena toimivasta keskusyhteisön tytäryhteisöstä.

Hallintoneuvostoon kuului vuonna 2020 yhteensä 26 jäsentä siten, että jokaisesta jäsenluottolaitoksesta Bonum Pankkia lukuun ottamatta valittiin yksi (1) jäsen. Hallintoneuvoston puheenjohtajaksi ja varapuheenjohtajaksi voidaan valita vain jäsenluottolaitoksen hallituksen tai hallintoneuvoston puheenjohtaja. Hallintoneuvoston puheenjohtajana toimi Hannu Saarimäki (Keuruun Osuuspankin hallituksen puheenjohtaja) ja varapuheenjohtajana Harri Takala (Pohjanmaan Osuuspankin hallituksen puheenjohtaja). POP Pankki -ryhmän sisäisten pankkifuusioiden seurauksena hallintoneuvoston jäsenmäärä oli tilikauden päättyessä 22.

POP Pankkikeskus osk:n hallitukseen kuuluu vähintään viisi (5) ja enintään kahdeksan (8) hallintoneuvoston valitsemaa jäsentä. Hallituksen jäsenistä vähintään puolet on valittava henkilöistä, jotka ovat työ- tai toimisuhteessa jäsenluottolaitokseen. Hallituksen jäsenten toimikausi on kolme vuotta luettuna hallintoneuvoston valinnasta päättäneen kokouksen päättymisestä hallintoneuvoston kolmen vuoden kuluttua seuraavan valinnoista päätävän kokouksen päättymiseen. Näistä jäsenistä eroaa vuosittain lähinnä kolmannesta oleva lukumäärä toimikauden mukaan.

Hallitus valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan.

POP PANKKIKESKUS OSK:N HALLITUKSEN JÄSENIÄ OVAT TOIMINEET SEURAAVAT HENKILÖT:

Juha Niemelä toimitusjohtaja,
Liedon Osuuspankki
hallituksen jäsen
hallituksen puheenjohtaja

Soile Pusa toimitusjohtaja,
Siilinjärven Osuuspankki
hallituksen jäsen
hallituksen varapuheenjohtaja

Ari Heikkilä toimitusjohtaja,
Konneveden Osuuspankki
hallituksen jäsen

Petri Jaakkola varatoimitusjohtaja,
Lakeuden Osuuspankki
hallituksen jäsen

Timo Kalliomäki toimitusjohtaja,
Suupohjan Osuuspankki
hallituksen jäsen

Ilkka Lähteenmäki dosentti,
Aalto yliopisto, Oulun yliopisto,
Hanken Svenska handelshögskolan
hallituksen jäsen

Marja Pajulahti toimitusjohtaja,
Invalidisäätiö
hallituksen jäsen

POP Pankkikeskus osk:n toimitusjohtajana toimii
Pekka Lemettinen. Toimitusjohtajan sijaisena toi-
mii **Jaakko Pulli**.

POP Pankkikeskus osk:n tilintarkastajana toimii ti-
lintarkastusyhteisö KPMG Oy Ab päävastuullisena
tilintarkastajanaan KHT **Tiia Kataja**.

HENKILÖSTÖ JA PALKITSEMINEN

HENKILÖSTÖ

POP Pankki -ryhmään työsuhhteessa vuoden 2020 lopussa oli 785 (735) henkilöä, joista pankkitoimin-
nassa 580 (538) henkilöä, vahinkovakuutustoimin-
nassa 115 (114) henkilöä ja muissa toiminnoissa
90 (83) henkilöä.

POP PANKKI -RYHMÄN TYÖNTEKIJÄT JA TYÖSUHTEET 31.12.2020

Miehiä	203
Naisia	582
Yhteensä	785
Joista vakituisia	723
Joista määräaikaisia	62

PALKITSEMINEN

Palkitsemisjärjestelmällä tarkoitetaan niitä päätök-
siä, sopimuksia, toimintaperiaatteita ja menettely-
tapoja, joita noudatetaan johdon ja henkilöstön pal-
kitsemisessä.

Palkitseminen jakautuu kiinteään ja muuttuvaan
palkanosaan. Kiinteällä palkanosalla tarkoitetaan
tiettyyn ajanjaksoon sidottua palkkaa ja muuttu-
valla palkanosalla palkkionsaajan suoritukseen tai
taloudellisiin tekijöihin sidottua palkkiota. Muuttuva
palkanosa käsittää sekä lyhyen että pitkän aikavä-
lin palkitsemisen. Lyhyen aikavälin palkitsemisessä
ansaintajakso on kalenterivuosi ja palkkio makse-
taan rahana.

POP Pankki -ryhmässä muuttuva palkitseminen on
yrityskohtaista. POP Pankki -ryhmässä ei ole käy-
tössä yhtenäistä palkitsemisjärjestelmää. Palkitse-
misjärjestelmät ovat kunkin jäsenluottolaitoksen tai

yrityksen liiketoimintastrategian, tavoitteiden ja ar-
vojen mukaisia ja vastaavat yrityksen pitkän aika-
välin etua. Palkitsemisjärjestelmät ovat sopusoin-
nassa hyvän ja tehokkaan riskienhallinnan ja ris-
kinkantokyvyn kanssa. Palkitseminen ei kannusta
toiminnassa riskinottoon, joka ylittäisi jäsenluotto-
laitoksen tai yrityksen riskinkantokyvyn perusteella
määritellyn tai muuten kestävän riskitason.

Jäsenluottolaitoskohtaiset ja yrityskohtaiset pal-
kitsemisjärjestelmät perustuvat EU-lainsäädän-
töön, kansalliseen lainsäädäntöön sekä Finanssival-
vonnan määräyksiin ja ohjeisiin.

POP PANKKIKESKUKSEN HALLINNON PALKITSEMINEN

Keskusyhteisön hallintoneuvoston vahvistama kuu-
kausipalkkio hallituksen puheenjohtajalle oli 2 700
euroa, varapuheenjohtajalle 1 800 euroa ja jäsenel-
le 1 500 euroa. Lisäksi kaikille hallituksen jäsenille

maksettiin kokouspalkkiota 1 000 euroa kokoukselta. Hallinnon palkkiot maksetaan rahana. Osuuskunnan kokouksen vahvistama kuukausipalkkio hallintoneuvoston puheenjohtajalle oli 1 200 euroa. Hallintoneuvoston jäsenille maksettiin kokouspalkkiota 600 euroa kokoukselta. Sekä hallituksen, että hallintoneuvoston sähköposti- ja puhelinkokouksista maksettiin 100 euron kokouspalkkio. Lisäksi hallituksen jäsenelle maksetaan 600 euroa osallis-

tumisesta hallintoneuvoston kokoukseen. Hallintoneuvoston puheenjohtajalle ja varapuheenjohtajalle maksetaan osallistumisesta hallituksen kokoukseen 70 prosenttia hallituksen jäsenen kokouspalkkiosta.

POP Pankkikeskuksen hallituksen ja hallintoneuvoston palkkiot vuonna 2020 on esitetty alla olevassa taulukossa.

POP PANKKIKESKUKSEN HALLITUKSEN JA HALLINTONEUVOSTON PALKKIOT

(euroa)	Puheenjohtajat	Varapuheenjohtajat ja muut jäsenet	Yhteensä
Säännölliset kuukausipalkkiot	46 800	111 600	158 400
Kokouspalkkiot	41 970	222 520	264 490
Yhteensä	88 770	334 120	422 890

Vuoden 2020 aikana hallitus ja hallintoneuvosto koontuivat poikkeuksellisen usein koronapandemian vuoksi. Hallitus kokoontui yhteensä 30 kertaa ja hallintoneuvosto 5 kertaa.

POP PANKKI -RYHMÄN TÄRKEIMMÄT KUMPPANIT JA SIDOSRYHMÄT

POP Pankki -ryhmän liiketoiminnan kehitys ja mahdollisuudet ovat riippuvaisia asiakkaiden, henkilöstön ja yhteiskunnan luottamuksesta. POP Pankit osallistuvat aktiivisesti paikallisen elinkeinoelämän ja sidosryhmien tukemiseen eri tavoin. Lisäksi ryhmä tekee tiivistä yhteistyötä koululaitosten, tiedeyhteisöjen sekä viranomaisten kanssa.

POP Pankki -ryhmä osallistuu aktiivisesti toimialan kehittämiseen Finanssiala ry:n jäsenenä. Finanssiala ry:n tarkoituksena on edistää tasapuolisen, avoimen ja hyvän hallintomallin mukaisen sääntelyn ja ohjeiston kehittämistä finanssisektorilla Suomessa. Lisäksi POP Pankki -ryhmä on Osuustoimintakeskus Pellervon jäsen. Osuustoimintakeskus Pellervo ry edistää osuustoimintaa yrittämismallina ja osuuskuntaa kilpailukykyisenä yritysmuotona vaikuttamalla yrittämisen puitteita koskevaan lainsäädäntötyöhön sekä talous- ja elinkeinopolitiikkaan niin, että osuuskunnat tulevat niissä riittävästi huomioiduksi.

POP Pankin sijoitustuotevalikoimaan kuuluvat yhteistyökumppaneiden, Sp-Rahastoyhtiö Oy:n ja UB Omaisuudenhoito Oy:n, sijoitusrahastot. Arvopaperipalveluissa yhteistyökumppanina on Nordnet Bank Ab Suomen sivuliike. POP Pankkien välittämät eläke- ja säästövakuutus tuotteet tuottavat Aktia Henkivakuutus Oy ja Sp-Henkivakuutus Oy sekä lainavakuutus tuotteet AXA-konserni ja Sp-Henkivakuutus Oy. Yhteistyön tarkoituksena on turvata kilpailukykyiset eläke-, säästö- ja lainavakuutuspalvelut POP Pankkien asiakkaille.

Henkilöasiakkaiden vahinkovakuutuspalveluissa pankki tekee yhteistyötä POP Pankki -ryhmään kuuluvan Suomen Vahinkovakuutus Oy:n kanssa, joka käyttää markkinointinimeä POP Vakuutus.

Korttipalveluiden osalta POP Pankit tekevät yhteistyötä tanskalaisen Nets A/S:n Suomen sivuliikkeen kanssa.

POP Pankin tietojärjestelmien toimittajana toimii Oy Samlink Ab ja riskiraportoinnin osalta teemme yhteistyötä ALM Partners Oy:n kanssa. Taloushallinnon ja viranomaisraportoinnin toimittaja on Figure Taloushallinto Oy.

LAHJOITUKSET JA AVUSTUKSET

POP Pankki -ryhmä antoi vuonna 2020 lahjoituksia ja avustuksia yhteensä noin 300 tuhatta euroa. Valtaosan summasta muodostaa Tiistenjoen Osuuspankin perustama säätiö 2020. Säätiön tehtävänä on tukea paikallisia toimijoita ja yhteisöjä. Kesällä POP Pankki osallistui 4H-liiton valtakunnallisen Taimiteko-toimintamallin tukemiseen. Hankkeessa nuoret pääsevät tutustumaan työelämäänsä metsäistuttamalla. Paikallistasolla POP Pankit tukevat urheilu- ja yhdistystoimintaa sekä kulttuuritapahtumia.

VASTUULLISUUS

POP Pankki -ryhmä raportoi vastuullisesta toiminnastaan kansainvälisen Global Reporting Initiative -ohjeiston (GRI) mukaisesti. GRI-ohjeiston lisäksi raportoinnissa on otettu huomioon GRI:n julkaisema finanssialan toimialakohtainen raportointisuositus. GRI-indeksi julkaistaan POP Pankki -ryhmän verkkosivuilla.

POP Pankki -ryhmässä yhteiskuntavastuu pohjautuu osuustoiminnalliseen arvopohjaan, paikallisuuteen sekä liiketoiminnan pitkäjänteisyyteen. Vastuullisuus on kiinteä osa ryhmän strategiaa, asiakaslupausta ja visiota. Vastuullisuus merkitsee kestävän kehityksen periaatteiden noudattamista kaikessa ryhmän toiminnassa, ja se koskettaa jokaisen työntekijän arkea ja päätöksiä. POP Pankki -ryhmä tiedostaa, että vastuullisuustyö on jatkuvaa ja vaatii raportoinnin ohella tavoitteiden säännöllistä päivittämistä toiminnan kehittämiseksi.

POP Pankki -ryhmä näkee ilmastonmuutoksen yhtenä aikamme keskeisimmistä haasteista, joka vaikuttaa voimakkaasti ryhmän asiakkaisiin ja toimintaympäristöön. Finanssialalla ja rahoittamillamme yrityksillä on tärkeä rooli työssä ilmastonmuutoksen hidastamiseksi. POP Pankki -ryhmä suuntaakin luotonantoa merkittävästi maa-, metsä- ja biotalouteen. Siirtyminen hiilineutraaliin talouteen edellyttää mittavia tulevaisuuden investointeja ja pitkäjänteistä työtä. POP Pankki -ryhmä on vahvasti sitoutunut kestävän talouden edistämiseen ja se onkin yksi ryhmän vasta päivitetyn vastuullisuusohjelman kulmakivistä.

POP Pankki -ryhmän vastuullisuustyötä ohjaa vastuullisuusohjelma, joka päivitettiin vuoden 2020 lopussa. Vastuullisuusohjelman taustalla on olennaisuusanalyysi, jonka tarkoituksena on tunnistaa POP Pankki -ryhmälle ja keskeisille sidosryhmille tärkeimmät vastuullisuusnäkökohdat.

Olennaisuusanalyysissä POP Pankki -ryhmälle merkittäviksi vastuullisuusteemoiksi nousivat:

1. Kestävän rahoituksen ja sijoittamisen edistäminen sekä ilmastonmuutoksen hillintä niiden avulla
2. Paikallisen menestyksen, elinvoimaisuuden ja hyvinvoinnin tukeminen
3. Liiketoiminnan avoimuus ja läpinäkyvyys
4. Henkilöstön yhdenvertaisuus sekä monimuotoisuuden ja työhyvinvoinnin edistäminen
5. Harmaan talouden, korruption ja rahanpesun estäminen

POP Pankki -ryhmässä vastuullisuusasiat käsitellään johtoryhmässä ja hallituksessa. Vastuullisuusasioiden operatiivinen johtaminen integroituu osaksi normaalia päivittäistä liiketoimintaa. Johtoryhmä ja hallitus tarkastelevat linjauksia vuosittain ja niitä sekä periaatteita päivitetään tarvittaessa toiminnan tukemiseksi.

Vastuullinen luotonanto

POP Pankki -ryhmä huomioi luotonannossaan Finanssivalvonnan antamat suositukset sekä hyvää luotonantotapaa koskevat säännökset. Ryhmän jäsenpankit eivät tietoisesti rahoita lain tai hyvän tavan vastaista toimintaa. Luotonantoa tarkastellaan kokonaisvaltaisesti tavoitteena pitkäaikaiset asiakassuhteet. Vastuullisen luotonannon lähtökohtana on asiakkaan tunteminen ja asiakkaan tilanteen huolellinen selvittäminen.

POP Pankki -ryhmässä henkilöasiakkaiden luotonanto pohjautuu asiakkaan taloudelliseen turvallisuuteen, hyvän liiketavan periaatteisiin sekä luotonannon eettisiin ohjeisiin. Henkilöasiakkailta suurimmat luotonantoon liittyvät kysymykset ovat luoton määrän oikea mitoittaminen sekä asiakkaan velanhoidokyky. Yritysassiakkaiden kohdalla tunnistamme toimintaan tai rahoitettavaan hankkeeseen liittyvät taloudelliset riskit sekä ympäristövaikutukset.

POP Pankki -ryhmä toimii vastuullisesti ja avoimesti ottaen huomioon asiakkaan edun, kun luottoa markkinoidaan ja luottosopimusta tehdään. Taloudellisen aseman ja luottokelpoisuuden selvittämiseksi asiakkaasta hankitaan aina riittävästi tietoa ja luotonhakijan kyky vastata sitoumuksistaan tutkitaan perusteellisesti. Asiakkaalle annetaan hyvissä ajoin ennen luottosopimuksen tekemistä riittävät ja selkeät selvitykset luotosta ja sen ehdoista. Tiedot ja ehdot käydään asiakkaan kanssa huolellisesti läpi luottosopimusta tehtäessä. Maksuviivästystilanteissa asiakkaalle on annettava neuvoja maksukyvyttömyystilanteiden hoitamiseksi sekä maksujärjestelyihin suhtaudutaan vastuullisesti. Mahdollisten maksuvaikeuksien ilmetessä POP Pankit pyrkivät varhaiseen reagointiin ja tilanteen kestävään korjaamiseen.

Vastuullinen sijoitustoiminta

POP pankki -ryhmän vastuullinen sijoitustoiminta pohjautuu näkemykseen siitä, että vastuullisten normien mukaan toimiva yritys on pitkällä aikavälillä kannattavampi ja kilpailukykyisempi kuin verrokkinsa, joka jättää vastuullisuustekijät huomiotta.

Vastuullisen sijoittamisen periaatteita sovelletaan niin asiakkaille tarjottavissa tuotteissa kuin ryhmän omassa sijoitustoiminnassa. Suurimmalla osalla POP Rahastoja on Morningstarin vastuullisuusrating. Näiden rahastojen vastuullisuusratingin keskiarvo on 3,6 asteikolla 1-5. Lisäksi kesäkuusta 2020 alkaen kestävä kehityksen teemoista kiinnostuneille asiakkaille on ollut tarjolla POP Ympäristö -rahasto.

Rahoitustuotteiden ja rahastojen osalta POP Pankki -ryhmä valitsee vain sellaisia vastuullisia yhteistyökumppaneita, joiden sijoitusfilosofia on lähellä ryhmän filosofiaa, ja jotka ovat allekirjoittaneet YK:n tukemat, vastuullisen sijoittamisen (PRI) periaatteet. Tämän avulla voidaan lisätä ryhmän sijoitustoiminnan ympäristövaikutusten ja hiiliriskin läpinäkyvyyttä.

Lisäksi ryhmän sijoitustoiminnassa sovelletaan ESG-riskien ja -mahdollisuuksien tunnistamista, joka luo paremman pohjan terveille sijoituspäätöksille. Sijoitustoiminnassa pyritään sulkemaan

pois sellaiset kohteet, jotka voivat aiheuttaa vaikeasti ennakoitavia riskejä, vahingonkorvausvaatimuksia, epäedullista julkisuutta tai ovat muutoin ristiriidassa ryhmän eettisten periaatteiden kanssa. Tällaisia ovat muun muassa tupakkateollisuus, uhkapelitoiminta tai lapsityövoimaa tuotannossaan käyttävät yritykset.

PAIKALLISEN MENESTYKSEN, ELINVOIMAISUUDEN JA HYVINVOINNIN TUKEMINEN

POP Pankki -ryhmän perustehtävä on tukea asiakkaiden taloudellista hyvinvointia ja paikallista menestystä. Sen vuoksi POP Pankeilla on aktiivinen rooli toimialueidensa elinkeinoelämässä sekä työ- ja asuntomarkkinoiden vahvistamisessa. Tämä näkyy ryhmän suhtautumisessa luotonantoon, sijoitustoimintaan ja ympäristöön. Ryhmään kuuluvien yritysten kotipaikat kattavat 24 eri paikkakuntaa, jolloin ryhmän maksamat verot kohdentuvat laajasti asiakastoimialueille. POP Pankki -ryhmä maksoi tilikauden tuloksesta vuodelta 2020 veroja yhteensä 1,9 (4,3) miljoonaa euroa. POP Pankki -ryhmä työllistää yli 700 asiantuntijaa ympäri Suomen.

Pankkiasioinnin sujuvuus ja esteettömyys ohjaavat POP Pankki -ryhmän jatkuvaa kehitystyötä. Laajasti palveleva konttoriverkosto on saanut rinnalleen digitaaliset palvelukanavat, missä asiakkaat eri elämäntilanteissa voivat keskustella POP Pankkien asiantuntijoiden kanssa taloutensa hallinnasta.

POP Pankilla on ollut jo yhdeksän kertaa tyytyväisimmät henkilöasiakkaat puolueettomassa EPSI Ratingin tutkimuksessa. POP Pankki -ryhmässä asiakastyytyväisyys on tärkeimpiä onnistumisen mittareita. POP Pankit ovat strategiansa mukaisesti tiiviisti läsnä asiakkaiden arjessa tarjoten henkilökohtaista palvelua eri kanavissa. Asiakaspalautteissa nousee esiin arvostus helppoa tavoitettavuutta ja nopeaa päätöksentekoa kohtaan.

LIIKETOIMINNAN AVOIMUUS JA LÄPINÄKYVYYS

POP Pankki -ryhmä noudattaa avointa viestintäperiaatetta, joka tarkoittaa, että kerromme keskeiset tiedot avoimesti ryhmän sisällä. Tätä samaa periaatetta ryhmä noudattaa myös ulkoisessa

viestinnässään. POP Pankki -ryhmä pyrkii omassa viestinnässään ja markkinoinnissaan tasapuolisuuteen ja läpinäkyvyyteen.

POP Pankki -ryhmän toiminnassa noudatetaan voimassa olevia säännöksiä ja viranomaisten antamia määräyksiä. Pankkitoiminnassa noudatetaan Finanssiala ry:ssä vahvistettuja hyvän pankkitavan menettelyjä ja kaupankäyntiohjetta sekä yhteenliittymän sisäisiä ohjeita. Vakuutustoiminnassa noudatetaan Finanssiala ry:n hyvää vakuutustapaa koskevia ohjeita sekä yhtiön sisäisiä ohjeita. Keskeiset johtamiskäytännöt on määritelty POP Pankki -ryhmän luotettavan hallinnon ohjeistuksessa.

Lisäksi POP Pankki -ryhmässä noudatetaan hyvän hallintotavan periaatteita. Hyvän hallintotavan noudattamista valvoo hallitus. Mikäli luotettavan hallinnon järjestämisessä ilmenee puutteita, toiminnassa nousee esiin säännösten noudattamattomuudesta johtuvia merkittäviä riskejä tai syntyneitä vahinkoja, ne raportoidaan välittömästi hallitukselle. Hallitukselle ilmoitetaan välittömästi myös johtamisesta ja keskeisistä toiminnoista vastaavien henkilöiden sekä compliance office-
rin luotettavuuden, sopivuuden tai ammattitaidon kyseenalaistumisesta. Väärinkäytösepäilyistä on mahdollista raportoida compliance-toiminnolle ja sisäiselle tarkastukselle luottamuksellisesti tarkoitukseen varattua viestintäkanavaa (whistleblowing) käyttäen.

Eturistiriitojen tunnistaminen on osa normaalia finanssitoimintaa. Mahdollisen ristiriitatilanteen muodostuminen pyritään ennaltaehkäisemään välttämällä vaarallisten työyhdistelmien syntymistä liiketoiminnassa esimerkiksi operatiivisen ja riskien hallintaan liittyvän valvontavastuun eriyttämisellä ryhmän organisaatioiden kaikilla tasoilla. Compliance-toimintoon kuuluva henkilö raportoi keskusyhteisön hallitukselle vuoden aikana tehtyjen aiheellisten ja aiheettomiksi osoittautuneiden whistleblowing-ilmoitusten määrän yhteisöittäin.

POP Pankkikeskuksen hallitus vahvistaa ja säännönmukaisesti päivittää jäsenluottolaitoksilleen ohjeen sisäpiirirekisteristä, arvopaperiomistuksen

ilmoitusvelvollisuudesta ja kaupankäyntisääntöistä. Henkilöstöön kuuluva ei saa osallistua hänen ja jäsenluottolaitoksen välistä sopimusta koskevan asian käsittelyyn. Hän ei myöskään saa ottaa osaa jäsenluottolaitoksen ja kolmannen henkilön välistä asiaa koskevaan käsittelyyn, mikäli hänellä on odotettavissa olennaista etua, joka saattaa olla ristiriidassa jäsenluottolaitoksen edun kanssa. Eturistiriitatilanteen mahdollisesti syntyessä se raportoidaan läpinäkyvästi asiaan liittyville asiakkaille, jotka voivat huomioida tilanteen omassa päätöksenteossaan, sekä keskusyhteisön hallitukselle. Suomen Vahinkovakuutuksen johtoryhmä on vahvistanut eturistiriita- ja esteellisyytilanteita koskevan toimintaohjeen ja päivittää sitä säännöllisesti. Esteellinen toimihenkilö ei saa osallistua asian käsittelyyn eikä olla läsnä sitä käsiteltäessä.

POP Pankki -ryhmässä ei raportoitu vuoden aikana ryhmää koskevia eturistiriitatilanteita, rikkomuksia tai oikeudenkäyntejä.

Vastuu asiakastiedoista

POP Pankki -ryhmän tuotteiden ja palvelujen kehittämisen lähtökohtana on paras mahdollinen asiakaskokemus, palvelujen saavutettavuus sekä oikea-aikaisuus. Tämän mahdollistamiseksi asiakastietoa ja tekoälyyn pohjautuvia ratkaisuja hyödynnetään vastuullisesti ja läpinäkyvästi. Vahvoilla tietosuojalla liittyvillä käytännöillä suojataan asiakkaiden, yhteistyökumppaneiden ja henkilöstön henkilötietoja.

HENKILÖSTÖN YHDENVERTAISUUS SEKÄ MONIMUOTOISUUDEN JA TYÖHYVINVOINNIN EDISTÄMINEN

Finanssialan henkilöstön osaamisen vaatimustaso nykyisessä laajasti säädellyssä ja digitalisointuneessa toimintaympäristössä on korkea. POP Pankki -ryhmä haluaa tarjota henkilöstölleen oppimista ja kehittymistä arvostavan ympäristön sekä mielekkäät toimenkuvat, joissa henkilöstö voi vaikuttaa työhönsä. POP Pankki -ryhmä pyrkii kaikessa toiminnassaan työhyvinvoinnin kehittämiseen. Henkilöstön työtyytyväisyyttä mitataan vuosittain ja tasa-arvoisen ja yhdenvertaisen työyhteisön kehittämiseksi laaditaan säännöllisesti suunnitelmia.

Henkilöstön tarvittava osaaminen varmistetaan laadukkaiden koulutuksien ja aktiivisen sisäisen tiedonvälityksen avulla. Uramahdollisuuksia ja palkitsemista tarkastellaan tasavertaisuuden näkökulmasta. Tutkimme monimuotoisuuden ja tasa-arvon toteutumista työympäristössämme jatkuvasti ja noudatamme nollatoleranssia työpäikällä tapahtuvaan syrjintään.

Työntekijöiden on mahdollista käydä keskustelua tasa-arvo ja yhdenvertaisuusasioista esimiestensä, työsuojelu- tai henkilöstöedustajan kanssa. Tasa-arvoon tai yhdenvertaisuuteen liittyviä haasteita ei ole raportoitu vuoden 2020 aikana.

Finanssiala on naisvaltainen toimiala, joskin johtotaso on edelleen miesvaltainen. Asia on tiedostettu yleisesti ja tähän pyritään vaikuttamaan erilaisin toimenpitein. POP Pankki -ryhmän henkilöstön sukupuolijakauma heijastaa alan keskiarvoa. Vuoden 2020 lopussa naisten osuus ryhmän henkilöstöstä oli 74,1 prosenttia ja miesten osuus 25,9 prosenttia. POP Pankki -ryhmän henkilöstön keski-ikä vuoden 2020 lopussa oli 42 vuotta, kun taas finanssialalla työskentelevien keski-ikä on keskimäärin 45 vuotta.

POP Pankki -ryhmän henkilöstön ikäjakauma on esitetty alla olevassa taulukossa.

POP PANKKI -RYHMÄN HENKILÖSTÖN IKÄJAKAUMA 31.12.2020

Ikäjakauma	Yhteensä
Alle 30 v	148
30 – 39 v	227
40 – 49 v	138
50 – 59 v	199
yli 60 v	73
Yhteensä	785

TILIKAUDEN JÄLKEISET TAPAHTUMAT

S&P Global Rating vahvisti 22.1.2021 Bonum Pankki Oyj:n luottoluokituksen ja muutti näkymät negatiivisesta vakaaksi.

POP Pankkikeskuksen hallituksella ei ole tiedossa muita sellaisia tilikauden päättymisen jälkeisiä tapahtumia, joilla olisi olennaista vaikutusta POP Pankki -ryhmän tilinpäätöksessä esitetyn informaation kannalta.

VUODEN 2021 NÄKYMÄT

POP Pankki -ryhmän tuloskehitys on vahvasti sidoksissa pääomamarkkinoiden kehitykseen, Suomen talouskasvuun ja alueelliseen kehitykseen. Rokotusohjelman onnistuminen euroalueen mais-

sa on tärkeä askel pois koronapandemian aiheuttamasta kansanterveydellisestä ja -taloudellisesta kriisistä.

Pandemiasta aiheutuu edelleen vakavia riskejä koko euroalueelle ja maailman taloudelle. Monissa maissa asetetut tiukat ja pitkäkestoiset rajoitukset haittaavat talouden elpymistä. Rahapoliittinen elvytys on edelleen elintärkeää ja se auttaa vahvistamaan luottamusta, jota yksityinen kulutus ja yritysten investoinnit käynnistyäkseen tarvitsevat. Ohjauskorkojen odotetaan pysyvän nykyisellä tasolla tai alempana kunnes inflaationäkymät palautuvat lähemmäksi EKP:n kahden prosentin tavoitetasoa. EKP:n rahoitusoperaatioissa ja pandemiaan liittyvissä osto-ohjelmissa tarjotaan markkinoille edelleen runsaasti likviditeettiä.

Vuoden 2021 näkymät ovat varovaisen lupaavat, silti Suomen talouden palautuminen on vielä pit-

kään kotimaisen kysynnän varassa. Talous kehittyi epätasaisesti eri toimialoilla. Suomen keskeisillä vientimarkkinoilla toimintaympäristön toipuminen vie aikansa. Rajoitukset vaikuttavat voimakkaammin palvelusektoriin kuin teollisuuteen. Koronakriisin pitkittymisestä jäänee pidempiaikaisia ongelmia talouteen. Valtioiden nopea velkaantumisen lisää riskiä epävakaasta talouskehityksestä. Suomen pitkän aikavälin kasvuedellytyksiä painavat lisäksi väestön ikääntyminen ja vaimea tuottavuus.

Edellä mainitut tekijät luovat vaikeasti ennustettavan ja haastavan toimintaympäristön. Näkemyksemme mukaan tämä haaste tulee säilymään joitakin vuosia. POP Pankki -ryhmän kannattavuuteen ja vaihteluihin vaikuttavat eniten markkina-, luotto- ja vakuutusriskit sekä operatiiviset riskit. Kokonaiskuva huomioiden arvioimme POP Pankki -ryhmän tuloksen muodostuvan samantasoiseksi kuin vuonna 2020.

LISÄTIETOJA:

Toimitusjohtaja Pekka Lemettinen,
puh. 040 503 5411

Liiketoimintajohtaja Jaakko Pulli,
puh. 050 420 0925.

TUNNUSLUKUJEN LASKENTAKAAVAT

Vaihtoehtoiset tunnusluvut (Alternative Performance Measures, APM) ovat muita kuin tilinpäätösnormistossa tai muussa sääntelyssä määritettyjä taloudellisia tunnuslukuja ja niitä käytetään kuvaamaan yhtiön taloudellista asemaa ja kehitystä. POP Pankki -ryhmän esittämät tunnusluvut perustuvat IFRS:n mukaiseen tilinpäätösraportointiin vakuutustoiminnan liikekulusuhdetta ja yhdistettyä kulusuhdetta lukuun ottamatta. Alla on kuvattu toimintakertomuksen sisältämien tunnuslukujen laskentakaavat.

LIIKETOIMINNAN TUOTOT YHTEENSÄ

Korkokate, palkkiotuotot ja -kulut netto, sijoitusten nettotuotot, vakuutuskate, liiketoiminnan muut tuotot

LIIKETOIMINNAN KULUT YHTEENSÄ

Henkilöstökulut, liiketoiminnan muut kulut, poistot ja arvonalentumistappiot aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä

KULU-TUOTTOSUHDE, %	$\frac{\text{Liiketoiminnan kulut yhteensä}}{\text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä}}$	x 100
OMAN PÄÄOMAN TUOTTO (ROE), %	$\frac{\text{Tilikauden tulos}}{\text{Oma pääoma ja määräysvallattomien osuus (katsauskauden alun ja lopun keskiarvo)}}$	x 100
KOKO PÄÄOMAN TUOTTO (ROA), %	$\frac{\text{Tilikauden tulos}}{\text{Taseen loppusumma keskimäärin (katsauskauden alun ja lopun keskiarvo)}}$	x 100
OMAVARAISUUSASTE, %	$\frac{\text{Oma pääoma ja määräysvallattomien osuus}}{\text{Taseen loppusumma}}$	x 100
YDINVAKAVARAISUUSSUHDE (CET1), %	$\frac{\text{Ydinpääoma (CET1)}}{\text{Riskipainotetut saamiset yhteensä}}$	x 100
ENSISIJAINEN PÄÄOMASUHDE (T1), %	$\frac{\text{Ensisijainen pääoma (T1)}}{\text{Riskipainotetut saamiset yhteensä}}$	x 100
VAKAVARAISUUSSUHDE (TC), %	$\frac{\text{Omat varat yhteensä (TC)}}{\text{Riskipainotetut saamiset yhteensä}}$	x 100

VÄHIMMÄISOMAVARAISUUSASTE (LEVERAGE RATIO), % $\frac{\text{Ensisijainen pääoma (T1)}}{\text{Vähimmäisomavaraisuusasteen vastuiden kokonaismäärä}} \times 100$

MAKSUVALMIUSVAATIMUS (LCR), % $\frac{\text{Likvidit varat}}{\text{Likviditeetin ulosvirtaukset - likviditeetin sisäänvirtaukset stressitilanteessa}} \times 100$

VAKUUTUSTOIMINNAN TUNNUSLUVUT

LIIEKULUT

Henkilöstökulut, liiketoiminnan muut kulut, poistot ja arvonalentumistappiot aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä

VAHINKOSUHDE, % $\frac{\text{Korvauskulut (jälleenvakuuttajien osuuden jälkeen)}}{\text{Vakuutusmaksutuotot (jälleenvakuuttajien osuuden jälkeen)}} \times 100$

LIIEKULUSUHDE, % $\frac{\text{Liikekulut (FAS)}}{\text{Vakuutusmaksutuotot (jälleenvakuuttajien osuuden jälkeen)}} \times 100$

YHDISTETTY KULUSUHDE, % Vahinkosuhte + liikekulusuhde

POP PANKKI -RYHMÄN TILINPÄÄTÖS 31.12.2020 (IFRS)**POP PANKKI -RYHMÄN TULOSLASKELMA**

(1 000 euroa)	Liite	1.1.-31.12.2020	1.1.-31.12.2019	Muutos, %
Korkotuotot		80 090	77 281	3,6 %
Korkokulut		-5 991	-7 963	-24,8 %
Korkokate	6	74 099	69 318	6,9 %
Palkkiotuotot ja -kulut netto	7	31 049	30 013	3,5 %
Sijoitusten nettotuotot	8	1 298	15 588	-91,7 %
Vakuutusbate	9	11 611	10 913	6,4 %
Liiketoiminnan muut tuotot	10	5 902	5 529	6,7 %
Liiketoiminnan tuotot yhteensä		123 959	131 362	-5,6 %
Henkilöstökulut	11	-43 531	-42 843	1,6 %
Liiketoiminnan muut kulut	12	-50 738	-47 927	5,9 %
Poistot ja arvonalentumistappiot aineellisesta ja aineettomista hyödykkeistä	13	-8 908	-7 861	13,3 %
Liiketoiminnan kulut yhteensä		-103 177	-98 631	4,6 %
Rahoitusvarojen arvonalentumistappiot	18	-7 468	-6 528	14,4 %
Osuus osakkuusyhtiöiden tuloksista	22	78	-53	...
Tulos ennen veroja		13 393	26 150	-48,8 %
Tuloverot	14	-1 912	-4 775	-60,0 %
Tilikauden tulos		11 480	21 376	-46,3 %
Josta				
POP Pankkien omistajien osuus		11 466	21 381	-46,4 %
Määräysvallattomien omistajien osuus		15	-5	...
Yhteensä		11 480	21 376	-46,3 %

POP PANKKI -RYHMÄN LAAJA TULOSLASKELMA

(1 000 euroa)	Liite	1.1.-31.12.2020	1.1.-31.12.2019	Muutos, %
Tilikauden tulos		11 480	21 376	-46,3 %
Muut laajan tuloksen erät				
Erät, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi				
Etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden uudelleenmäärittämisestä johtuvat voitot/tappiot	35	-564	-894	-36,9 %
Käyvän arvon rahaston muutos				
Oman pääoman ehtoiset instrumentit	32	992	250	296,9 %
Erät, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi				
Käyvän arvon rahaston muutos				
Vieraan pääoman ehtoiset instrumentit	32	152	2 975	-94,9 %
Tilikauden laaja tulos		12 060	23 707	-49,1 %
Tilikauden laajan tuloksen jakautuminen				
POP Pankkien omistajien osuus tilikauden laajasta tuloksesta		12 045	23 711	-49,2 %
Määräysvallattomien omistajien osuus tilikauden laajasta tuloksesta		15	-5	...
Yhteensä		12 060	23 707	-49,1 %

POP PANKKI -RYHMÄN TASE

(1 000 euroa)	Liite	31.12.2020	31.12.2019	Muutos, %
Varat				
Käteiset varat	19	391 544	167 428	133,9 %
Lainat ja saamiset luottolaitoksilta	16 20	64 166	74 293	-13,6 %
Lainat ja saamiset asiakkailta	16 20	3 868 147	3 635 488	6,4 %
Sijoitusomaisuus	16 20	688 871	573 058	20,2 %
Sijoitukset osakkuusyhtiöihin	22	195	116	67,4 %
Aineettomat hyödykkeet	23	20 549	18 138	13,3 %
Aineelliset hyödykkeet	24	32 138	33 462	-4,0 %
Muut varat	25	28 553	30 612	-6,7 %
Versaamiset	26	5 108	2 961	72,5 %
Varat yhteensä		5 099 270	4 535 557	12,4 %
Velat				
Velat luottolaitoksille	16 27	97 219	37 542	159,0 %
Velat asiakkaille	16 27	4 086 045	3 746 305	9,1 %
Vakuutusvelka	28	43 915	38 606	13,8 %
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	29	266 346	114 829	131,9 %
Lisäosuuspääoma	30	11 287	18 003	-37,3 %
Muut velat	31	51 991	48 479	7,2 %
Verovelat	26	24 353	23 357	4,3 %
Velat yhteensä		4 581 156	4 027 122	13,8 %
Oma pääoma				
Osuuspääoma				
Jäsenosuudet		9 909	9 422	5,2 %
POP Osuudet		56 121	57 323	-2,1 %
Osuuspääoma yhteensä	32	66 030	66 745	-1,1 %
Rahastot	32	166 497	160 695	3,6 %
Kertyneet voittovarot	32	285 142	280 566	1,6 %
POP Pankki-ryhmän omistajien osuus yhteensä		517 670	508 006	1,9 %
Määräysvallattomien omistajien osuus		444	429	3,4 %
Oma pääoma yhteensä		518 114	508 435	1,9 %
Velat ja oma pääoma yhteensä		5 099 270	4 535 557	12,4 %

LASKELMA POP PANKKI -RYHMÄN OMAN PÄÄOMAN MUUTOKSISTA

(1 000 euroa)	Osuus- pääoma	Käyvän arvon rahasto	Muut rahastot	Kertyneet voitto- varat	Yhteensä	Määräys- vallat- tomat omistajat	Oma pääoma yhteensä
Oma pääoma 1.1.2020	66 745	3 761	156 934	280 566	508 006	429	508 435
Tilikauden laaja tulos							
Tilikauden tulos	-	-	-	11 466	11 466	15	11 480
Muut laajan tuloksen erät	-	1 144	-	-564	580	-	580
Tilikauden laaja tulos yhteensä	-	1 144	-	10 901	12 045	15	12 060
Liiketoimet omistajien kanssa							
Osuuspääoman muutos	-1 106	-	-	-	-1 106	-	-1 106
Voitonjako	-	-	-1	-1 285	-1 286	-	-1 286
Rahastosiirrot	392	-	4 658	-5 052	-1	-	-1
Liiketoimet omistajien kanssa yhteensä	-714	-	4 657	-6 337	-2 393	-	-2 393
Muut muutokset	-	-	-	12	12	-	12
Oma pääoma 31.12.2020	66 031	4 905	161 591	285 142	517 670	444	518 114

(1 000 euroa)	Osuus- pääoma	Käyvän arvon rahasto	Muut rahastot	Kertyneet voitto- varat	Yhteensä	Määräys- vallat- tomat omistajat	Oma pääoma yhteensä
Oma pääoma 31.12.2018	64 670	-558	152 663	266 586	483 361	428	483 788
IFRS16 Siirtymä	-	-	-	4	4	-	4
Oma pääoma 1.1.2019	64 670	-558	152 663	266 590	483 365	428	483 793
Tilikauden laaja tulos							
Tilikauden tulos	-	-	-	21 381	21 381	-5	21 376
Muut laajan tuloksen erät	-	3 225	-	-894	2 331	-	2 331
Tilikauden laaja tulos yhteensä	-	3 225	-	20 486	23 711	-5	23 707
Liiketoimet omistajien kanssa							
Osuuspääoman lisäys	2 075	-	-	-	2 075	-	2 075
Voitonjako	-	-	-	-1 158	-1 158	-	-1 158
Rahastosiirrot	-	-	4 271	-4 271	-	-	-
Liiketoimet omistajien kanssa yhteensä	2 075	-	4 271	-5 429	916	-	916
Luovutus, osakkeet ja osuudet, käypään arvoon pysyvästi muiden laajan tuloksen erien kautta		1 094	-	-1 094	-	-	-
Muut muutokset	-	-	-	13	13	7	19
Oma pääoma 31.12.2019	66 745	3 761	156 934	280 566	508 006	429	508 435

Tilikaudella myytyjen käypään arvoon laajan tuloksen kautta kirjattujen oman pääoman ehtoisten osakkeiden myyntitulo on siirretty käyvän arvon rahastosta kertyneisiin voittovaroihin.

POP PANKKI -RYHMÄN RAHAVIRTALASKELMA

(1 000 euroa)	1.1.-31.12.2020	1.1.-31.12.2019
Liiketoiminnan rahavirta		
Tilikauden tulos	11 480	21 376
Oikaisut Tilikauden tulokseen	24 660	27 751
Liiketoiminnan varojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-346 971	-34 302
Saamiset luottolaitoksilta	7 065	3 237
Saamiset asiakkailta	-238 399	-168 264
Sijoitusomaisuus	-117 307	125 668
Muut varat	1 670	5 057
Liiketoiminnan velkojen lisäys (+) tai vähennys (-)	392 331	112 500
Velat luottolaitoksille	59 676	34 513
Velat asiakkaille	339 739	79 793
Varaukset ja muut velat	-3 873	389
Maksetut tuloverot	-3 211	-2 195
Liiketoiminnan rahavirta yhteensä	81 500	127 324
Investointien rahavirta		
Muiden sijoitusten muutokset	-120	2 068
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-9 017	-12 710
Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden myynnit	1 235	1 265
Investointien rahavirta yhteensä	-7 902	-9 377
Rahoituksen rahavirta		
Osuuspääoman nettomuutos	-829	2 075
Maksetut osuuspääoman korot ja muu voitonjako	-1 285	-1 163
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, lisäykset	246 821	139 750
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, vähennykset	-95 426	-167 449
Vuokrasopimusvelan maksut	-1 831	-1 945
Rahoituksen rahavirta yhteensä	147 450	-28 732
Rahavarojen muutos		
Rahavarat tilikauden alussa	194 071	104 854
Rahavarat tilikauden lopussa	415 120	194 071
Rahavarojen nettomuutos	221 049	89 217

(1 000 euroa)	1.1.-31.12.2020	1.1.-31.12.2019
Saadut korot	78 691	77 065
Maksetut korot	4 468	7 804
Saadut osingot	4 355	4 534
Tilikauden tulokseen tehdyt oikaisut		
Erät, joihin ei liity maksutapahtumaa ja muut oikaisut		
Rahoitusvarojen arvonalentumiset	7 468	6 528
Poistot	10 016	10 019
Vakuutusvelan muutos	5 287	6 119
Muut	1 890	5 088
Tilikauden tulokseen tehdyt oikaisut	24 660	27 752
Rahavarat		
Käteiset varat	11 435	12 078
Vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta	403 684	181 991
Yhteensä	415 120	194 069

LIITTEET

TILINPÄÄTÖKSEN LAADINTAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

LIITE 1 POP PANKKI -RYHMÄ JA IFRS-TILINPÄÄTÖKSEN LAAJUUS

POP Pankki -ryhmä (jäljempänä myös Ryhmä) on POP Pankkien ja POP Pankkikeskus osk:n sekä niiden tytäryhteisöjen sekä yhteisessä määräysvallassa olevien yhteisöjen muodostama finanssiryhmä, joka toimii Suomessa. POP Pankit ovat itsenäisiä, alueellisesti ja paikallisesti toimivia osuuspankkeja. POP Pankkikeskus osk toimii Ryhmän keskusyhteisönä. POP Pankki -ryhmä tarjoaa vähittäispankkipalveluja henkilöasiakkaille, pienille ja keskiuurille yrityksille, maa-, metsä- ja biotalousyrityksille sekä vahinkovakuutuspalveluja henkilöasiakkaille.

POP Pankkikeskus osk:n jäsenluottolaitoksia ovat 22 osuuspankkia sekä jäsenosuuspankkien keskusluottolaitoksena toimiva Bonum Pankki Oyj. POP Pankkien yhteenliittymä on laissa talletuspankkien yhteenliittymästä 599/2010 (jäljempänä Yhteenliittymälaki) määritelty juridinen kokonaisuus, jossa jäsenluottolaitoksilla ja keskusyhteisöllä on vastuu toistensa veloista ja sitoumuksista. POP Pankkien yhteenliittymän muodostavat keskusyhteisö POP Pankkikeskus osk, sen jäsenluottolaitokset, näiden konsolidointiryhmiin kuuluvat yritykset sekä sellaiset luottolaitokset, rahoituslaitokset ja palveluyritykset, joiden äänivallasta yhteenliittymään kuuluvat yhteisöt yhdessä omistavat yli puolet. Jäsenluottolaitosten konsolidointiryhmiin kuuluvat yritykset ovat pääasiassa kiinteistöyhtiöitä.

Tilikauden aikana tapahtui kolme POP Pankki -ryhmän sisäistä pankkifuusiota. Syyskuun lopussa Sievin Osuuspankki ja Tiistenjoen Osuuspankki sulautuivat Pohjanmaan Osuuspankkiin ja Hannulan Osuuspankki sulautui Konneveden Osuuspankkiin. Lisäksi marraskuun lopussa Kyrönmaan Osuuspankki sulautui Lapuan Osuuspankkiin ja pankin nimi muutettiin Lakeuden Osuuspankiksi. Sulautumisten jälkeen POP Pankki -ryhmään kuu-

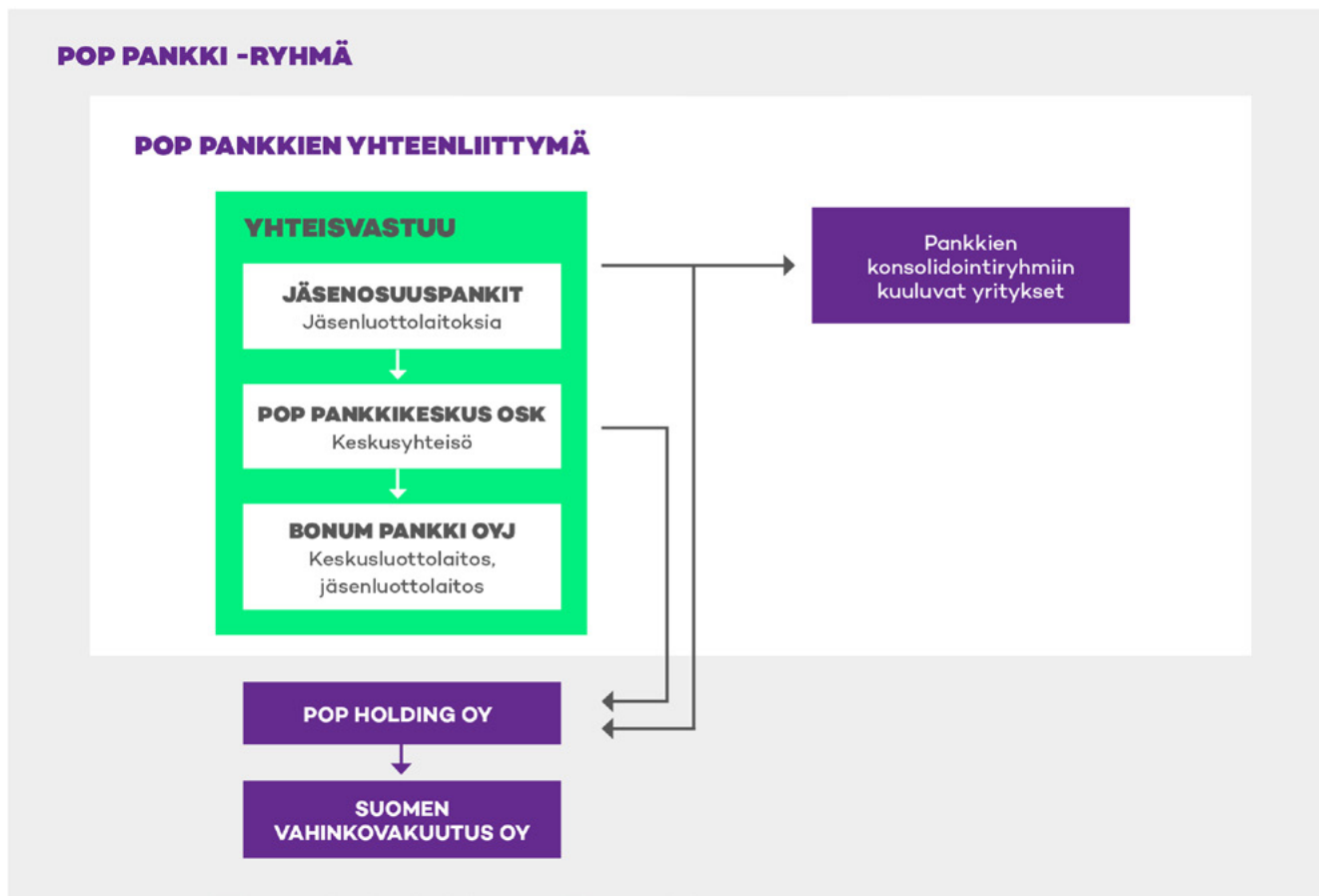
luu 22 osuuspankkia. Sulautumisilla ei ole vaikutusta POP Pankki -ryhmän tilinpäätökseen.

POP Pankki -ryhmään kuuluu POP Pankkien yhteenliittymään kuuluvien yhteisöjen lisäksi myös muita yhteisöjä. Merkittävimmät POP Pankki -ryhmään sisältyvät yhteenliittymään kuulumattomat yhteisöt ovat POP Holding Oy ja sen kokonaan omistama Suomen Vahinkovakuutus Oy, jotka eivät ole keskinäisen vastuun piirissä.

Yhteenliittymälain mukaan keskusyhteisön on laadittava keskusyhteisön ja sen jäsenluottolaitosten tilinpäätösten tai konsernitilinpäätösten yhdistelmänä tilinpäätös noudattaen kansainvälisiä IFRS-tilinpäätösstandardeja.

POP Pankki -ryhmä ei muodosta kirjanpitolain 1336/1997 mukaista konsernia, eikä luottolaitostoiminnasta annetussa laissa 610/2014 määriteltyä konsolidointiryhmää. POP Pankkikeskus osk:lla tai sen jäsenosuuspankeilla ei ole toisiinsa nähden kansainvälisten IFRS-tilinpäätösstandardien mukaista määräysvaltaa, eikä Ryhmälle siten voida määritellä emoyhtiötä. Yhteenliittymälain mukaisesti POP Pankkikeskus osk:n hallitus on hyväksynyt Ryhmälle sen rakenteeseen soveltuvat tilinpäätösperiaatteet siltä osin, kuin IFRS-tilinpäätösstandardit eivät huomioi Ryhmän rakennetta. Tilinpäätösperiaatteet, jotka sisältävät kuvauksen jäsenosuuspankkien muodostamasta laskentateknisestä emoyhtiöstä, on esitetty liitteessä 2. Laskentatekniseen emoyhtiöön kuuluvat jäsenosuuspankit sekä muut Ryhmän IFRS-tilinpäätökseen yhdistellyt yritykset on lueteltu liitteessä 37.

Seuraavassa kuvassa on esitetty POP Pankki -ryhmän rakenne sekä yhteenliittymään ja yhteisvastuun piiriin kuuluvat yhteisöt.

Keskusyhteisönä toimiva POP Pankkikeskus osk vastaa POP Pankki -ryhmän ryhmäohjauksesta ja valvonnasta, kuten Yhteenliittymälain säätelee. POP Pankkikeskus osk:n kotipaikka on Helsinki ja sen osoite on Hevosenkenkä 3, 02600 Espoo. POP Pankkikeskus osk on laatinut Yhteenliittymälain mukaisesti POP Pankki -ryhmän yhdistellyn IFRS-tilinpäätöksen. POP Pankkikeskus osk:n

hallitus on hyväksynyt toimintakertomuksen ja yhdistellyn tilinpäätöksen 15.2.2021. Tilinpäätös annetaan tiedoksi POP Pankkikeskuksen osuuskunnan kokoukselle 14.2021. Jäljennökset POP Pankki -ryhmän tilinpäätöksestä sekä tilinpäätöstiedotteesta ovat saatavissa keskusyhteisön toimitiloista osoitteesta Hevosenkenkä 3, 02600 Espoo tai sähköisesti osoitteessa www.poppankki.fi.

LIITE 2 POP PANKKI -RYHMÄN TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISPERIAATTEET

1. YLEISTÄ

POP Pankki -ryhmän (jäljempänä myös Ryhmä) yhdistelty tilinpäätös on laadittu EU:ssa hyväksytyjä kansainvälisiä IFRS-standardeja (International Financial Reporting Standards) sekä standardeja koskevia tulkintoja (IFRIC) noudattaen. Tilinpäätöksen liitetietojen laadinnassa on huomioitu myös suomalaisen kirjanpito- ja yhteisöainsäädännön sekä viranomaismääräysten vaatimukset.

POP Pankki -ryhmän velvollisuus laatia tilinpäätös kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaisesti perustuu Lakiin talletuspankkien yhteenliittymästä 599/2010 (jäljempänä Yhteenliittymälaki).

POP Pankki -ryhmän yhdistelty tilinpäätös esitetään tuhansina euroina, ellei toisin ole ilmoitettu. Liitetietojen luvut on pyöristetty, joten yksittäisten lukujen yhteenlaskettu summa saattaa poiketa taulukossa tai laskelmassa esitetystä summasta. Muut kuin euromääräiset varat ja velat on muutettu euroiksi tilinpäätöspäivän kurssiin. Arvostuksen yhteydessä syntyneet kurssierot on kirjattu tuloslaskelmaan sijoitusten nettotuottoihin lukuun ottamatta käypään arvoon laajan tuloksen erien kautta kirjattuja rahoitusvaroja, joiden arvostuksen kurssierot on kirjattu laajaan tuloslaskelmaan. Kaikkien POP Pankki -ryhmään kuuluvien yhtiöiden toimintavaluutta on euro.

POP Pankki -ryhmän yhdistelty tilinpäätös on laadittu alkuperäisiin hankintamenoihin perustuen lukuun ottamatta käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavia rahoitusvaroja ja -velkoja sekä käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavia rahoitusvaroja. POP Pankki -ryhmä esittää EU:n vakavaraisuusasetuksen 575/2013 mukaiset Pilari III-vakavaraisuustiedot erillisessä raportissa, joka julkaistaan POP Pankki -ryhmän internet-sivuilla helmikuussa 2021.

2. YHDISTELYPERIAATTEET

2.1 LASKENTATEKNINEN EMOYHTIÖ

Yhteenliittymälain mukaan POP Pankki -ryhmän yhdistelty tilinpäätös on laadittava keskusyhteisö

POP Pankkikeskus osk:n ja sen jäsenluottolaitosten tilinpäätösten tai konsernitilinpäätösten yhdistelmänä. Yhdistelty tilinpäätös käsittää myös sellaiset yhteisöt, joissa edellä tarkoitetuilla yhteisöillä yhdessä on määräysvalta.

POP Pankkikeskus osk:illa ja sen jäsenosuuspankeilla ei ole toisiinsa nähden määräysvaltaa, minä vuoksi POP Pankki -ryhmälle ei voida määritellä emoyhtiötä. IFRS-tilinpäätöksessä POP Pankki -ryhmälle on muodostettu jäsenosuuspankeista niin kutsuttu laskentatekninen emoyhtiö. Jäsenosuuspankeilla ja keskusyhteisöllä on yksin tai yhdessä määräysvalta muihin Ryhmän IFRS-tilinpäätökseen yhdisteltäviin yhteisöihin. Laskentateknisen emoyhtiön keskinäinen omistus, sisäiset liiketapahtumat, keskinäiset saamiset ja velat sekä sisäinen voitonjako on eliminoitu. Ryhmän omaan pääomaan luettava osuuspääoma muodostuu sellaisista jäsenosuuspankkien osuusmaksuista, joita koskee pankin ehdoton oikeus kieltäytyä lunastamasta.

2.2 TYTÄR- JA OSAKKUUSYHTIÖT JA YHTEISJÄRJESTELYT

POP Pankki -ryhmän tilinpäätös sisältää laskentateknisen emoyhtiön ja sen tytäryhtiöiden tilinpäätökset sekä osakkuusyhtyritykset. Tytäryhtiöiksi katsotaan ne yhtiöt, joissa Ryhmällä on määräysvalta. Ryhmällä on yrityksessä määräysvalta, jos sillä on yritystä koskeva valta ja se altistuu yrityksen muuttuvalle tuotolle tai on oikeutettu sen muuttuvaan tuottoon ja Ryhmä pystyy käyttämään yritystä koskevaa valtaansa ja näin vaikuttamaan saamansa tuoton määrään. Ryhmän määräysvalta perustuu äänivaltaan.

POP Pankki -ryhmän keskinäinen omistus on eliminoitu hankintamenetelmällä. Kaikki ryhmän sisäiset liiketapahtumat, sisäiset saamiset ja velat, sisäiset realisoitumattomat voitot sekä sisäinen voitonjako on eliminoitu Ryhmän yhdistellyssä tilinpäätöksessä.

Osakkuusyhtyrityksiä ovat yritykset, joissa Ryhmällä on huomattava vaikutusvalta yhtiöiden liiketoiminnan ja rahoituksen johtamisessa. Huomattava

vaikutusvalta perustuu omistusosuuteen. Osakkuusyritykset yhdistellään pääomaosuusmenetelmällä.

Yhteinen toiminto on yhteisjärjestely, jossa kahdella tai useammalla osapuolella on yhteinen määräysvalta ja järjestelyyn liittyviä varoja koskevia oikeuksia ja velkoja koskevia velvoitteita. Ryhmän tilinpäätökseen yhdistellään yhteisinä toimintoina keskinäiset kiinteistöyhtiöt. Niiden tuloslaskelma-erät, varat ja velat yhdistellään Ryhmän omistusosuuden mukaisesti.

2.3 MÄÄRÄYSVALLATTOMIEN OMISTAJIEN OSUUDET

Määräysvallattomien omistajien osuus POP Pankki -ryhmän omasta pääomasta, tilikauden tuloksesta ja muista laajan tuloksen eristä esitetään erillisinä erinäin Ryhmän tuloslaskelmassa, laajassa tuloslaskelmassa ja taseessa. Osuus tilikauden tuloksesta ja laajasta tuloksesta kohdistetaan määräysvallattomille omistajille siinäkin tapauksessa, että se johtaisi siihen, että määräysvallattomien omistajien osuudesta tulisi negatiivinen. Määräysvallattomien omistajien osuus esitetään taseessa osana omaa pääomaa.

3. RAHOITUSINSTRUMENTIT

3.1 RAHOITUSINSTRUMENTTIEN LUOKITTELU JA KIRJAAMINEN TASEESSA

Luokittelu

Rahoitusvarat luokitellaan alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä IFRS 9 Rahoitusinstrumentit -standardin mukaisesti rahoitusvarojen hallintaan sovellettavien liiketoimintamallien ja vieraan pääoman ehtoisten instrumenttien rahavirtaominaisuuksien perusteella seuraaviin arvostusluokkiin:

- Jaksotettuun hankintamenuon kirjattavat rahoitusvarat
- Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat rahoitusvarat
- Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat

Rahoitusvelat luokitellaan alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä IFRS 9 Rahoitusinstrumentit -standardin mukaisesti seuraaviin arvostusluokkiin:

- Jaksotettuun hankintamenuon kirjattavat rahoitusvelat
- Käypään arvon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat

Kirjaaminen taseeseen

Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä kaikki rahoitusvarat ja -velat kirjataan käypään arvoon. Tulosvaikutteisesti käypään arvoon kirjattaviin rahoitusvaroihin ja -velkoihin liittyvät transaktiokulut kirjataan tuloslaskelmaan hankintahetkellä. Muiden rahoitusinstrumenttien transaktiokulut sisällytetään hankintamenuon.

Rahoitusinstrumenttien ostot ja myynnit on kirjattu kaupantekopäivänä. Myönnettyt lainat kirjataan taseeseen sinä päivänä, jona asiakas nostaa lainan. Liikkeeseen lasketut instrumentit kirjataan taseeseen sinä päivänä, jona asiakas tekee merkinnän.

Rahoitusvarat ja -velat netotetaan taseessa, jos POP Pankki -ryhmällä on tarkasteluhetkellä laillisesti toimeenpantavissa oleva kuittausoikeus tavanomaisessa liiketoiminnassa sekä laiminlyönti-, maksukyvyttömyys-, ja konkurssitapauksissa ja sillä on aikomus ja kyky toteuttaa suoritukset nettomääräisesti. POP Pankki -ryhmä ei ole netottanut taseen rahoitusvaroja ja -velkoja.

Kirjaaminen pois taseesta

Rahoitusvarat kirjataan pois taseesta, kun sopimusperusteinen oikeus rahoitusvaroihin kuuluvan erän rahavirtoihin lakkaa tai kun oikeudet on siirretty toiselle osapuolelle niin, että omistukseen liittyvät riskit ja edut on siirretty olennaisilta osin. Taseesta kirjataan pois myös sellainen rahoitusvaroihin kuuluva sopimus, johon perustuvat oikeudet rahavirtoihin siirretään toiselle osapuolelle tai johon liittyy velvollisuus maksaa kyseiset rahavirat yhdelle tai useammalle vastaanottajalle. Jos rahoitusvarasta saadaan vastike, mutta omistamiseen liittyvät riskit ja edut säilyvät olennaisilta osin, kirjataan omaisuuserä edelleen taseeseen ja saatua vastiketta vastaava rahoitusvelka.

Arvonalentuneet rahoitusvarat kirjataan pois taseesta, kun sopimuksesta ei arvioida kertyvän enää suorituksia ja lopullinen tappio pystytään laskemaan. Taseesta pois kirjaamisen yhteydessä aiemmin kirjattu odotettavissa oleva luottotappio peruutetaan ja kirjataan lopullinen luottotappio. Myöhemmin taseesta pois kirjatusta saamisista saatavat suoritukset kirjataan tuloslaskelmaan rahoitusvarojen arvonalentumistappioiden oikaisuksi.

Rahoitusvelat kirjataan pois taseesta, kun niiden veloitteet on täytetty ja niiden voimassaolo on lakannut. Rahoitusvelan vaihtoa toiseen, huomattavasti alkuperäisestä poikkeavaan rahoitusvelkaan tai rahoitusvelan ehtojen huomattavaa muutosta käsitellään uuden rahoitusvelan kirjaamisena ja alkuperäisen erän kuoletuksena.

3.2 RAHOITUSVAROJEN HALLINNOINNIN LIIKETOIMINTAMALLIT JA ARVOSTAMINEN

Yhteisön liiketoimintamallilla tarkoitetaan IFRS 9 -standardin mukaan sitä, kuinka yhteisö hallinnoi rahoitusvarojaan rahavirtojen kerryttämiseksi. Toisin sanoen yhteisön liiketoimintamalli ratkaisee, syntyvätkö rahavirrat sopimukseen perustuvien rahavirtojen keräämisestä, rahoitusvarojen myynnistä vai näistä molemmista. Liiketoimintamalli määritetään tasolla, joka kuvastaa sitä, kuinka rahoitusvarojen ryhmiä hallinnoidaan yhdessä tietyn liiketoiminnallisen tavoitteen saavuttamiseksi.

POP Pankki -ryhmässä rahoitusvaroja hallinnoidaan kolmen liiketoimintamallin mukaisesti:

1. Pidettävät rahoitusvarat (tavoite rahavirtojen kerääminen)
2. Pidettävien ja myytävien rahoitusvarojen yhdistelmä (tavoite rahavirtojen kerääminen ja myynti)
3. Muu pitkäaikainen sijoitustoiminta

Pidettävät rahoitusvarat -liiketoimintamalli sisältää antolainausaamiset sekä eräpäivään asti pidettävät vieraan pääoman ehtoiset sijoitukset, jotka läpäisevät rahavirtaominaisuuksien (SPPI: Solely Payments of Principal and Interest) testin. Rahavirtaominaisuuksien testissä tutkitaan, määrätäänkö sopimusehdoissa tiettyinä ajankohtina toteutuvista rahavirroista, jotka ovat yksinomaan

pääoman ja jäljellä olevan pääomamäärän koron maksuja.

Yhdistelmä-liiketoimintamalli sisältää rahavirtaominaisuuksien testin läpäisevät vieraan pääoman ehtoiset sijoitukset, jotka on tarkoitus pitää eräpäivään asti tai lähelle eräpäivää tai myydä esimerkiksi sijoitusstrategian tavoitteiden täyttämiseksi.

Muu pitkäaikainen sijoitustoiminta -liiketoimintamalli pitää sisällään osakkeet ja rahasto-osuudet sekä muut sellaiset instrumentit, jotka eivät läpäise rahavirtaominaisuuksien testiä.

POP Pankki -ryhmä ei käy aktiivisesti kauppaa rahoitusvaroilla. POP Pankki -ryhmän sijoitustoiminnan tavoitteena on rahoitusyli jäämien sijoittaminen pitkän aikavälin tavoitteella sekä likviditeettisalkun ylläpitäminen maksuvalmiustarpeita varten.

Jaksotettuun hankintamenoön kirjattavat rahoitusvarat

Jaksotettuun hankintamenoön kirjattavat rahoitusvarat sisältää lainat ja saamiset sekä sijoituspolitiikan mukaisesti ne vieraan pääoman ehtoiset sijoitukset, jotka on tarkoitus pitää niiden eräpäivään asti ja joiden ehdoissa on sovittu säännöllisestä koronmaksusta ja pääoman palauttamisesta joko osissa tai kerralla (läpäisevät rahavirtaominaisuuksien testin). Arvostusluokkaan voidaan luokitella myös sellaiset maksuvalmiuden ylläpitämiseksi hallussa pidettävät likvidit varat, joiden likviditeettiä ei tarvitse osoittaa säännöllisillä myynneillä.

Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat rahoitusvarat

Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat rahoitusvarat sisältää sijoituspolitiikan mukaisesti ne vieraan pääoman ehtoiset rahoitusinstrumentit, jotka on tarkoitus joko pitää rahavirtojen keräämiseksi tai myydä tarvittaessa liiketoimintamallin tavoitteen saavuttamiseksi (yhdistelmä -liiketoimintamalli). Luokittelu edellyttää, että instrumentin ehdoissa on sovittu säännöllisestä koronmaksusta ja pääoman palauttamisesta joko osissa tai kerralla (läpäisevät rahavirtaominaisuuksien testin).

Arvostusluokkaan luokitellaan mm. sijoitukset, joita myydään tarvittaessa esimerkiksi likviditeettitarpeen muuttuessa sekä sellaiset likvidit varat, joiden likviditeetti on osoitettava säännöllisillä myynneillä.

Muutokset rahoitusinstrumentin käyvässä arvossa kirjataan muihin laajan tuloksen eriin. Rahoitusinstrumenttiin kohdistuvien odotettavissa olevien luottotappioiden lisäykset ja vähennykset kirjataan tuloslaskelmaan ja muihin laajan tuloksen eriin. Myös valuuttakurssivoitot ja -tappiot kirjataan muihin laajan tuloksen eriin. Luovutuksen yhteydessä arvomuutos sekä valuuttakurssivoitot ja -tappiot kirjataan muista laajan tuloksen eristä tuloslaskelmaan sijoitustoiminnan tuottoihin ja odotettavissa oleva luottotappio rahoitusvarojen arvonalentumistappioihin.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat

Rahoitusvara arvostetaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti, ellei sitä arvosteta jaksotettuun hankintamenuun tai käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat sisältää osakkeet ja rahasto-osuudet sekä velkainstrumentit, jotka eivät täytä rahavirtaominaisuuksien testiä. Poikkeuksen muodostavat osakkeet, jotka arvostetaan käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta.

POP Pankki -ryhmällä ei ole kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviä rahoitusvaroja.

Muutokset rahoitusinstrumentin käyvässä arvossa kirjataan tuloslaskelmaan erään sijoitusten netto-tuotot.

Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat oman pääoman ehtoiset instrumentit

POP Pankki -ryhmä on soveltanut IFRS 9 -standardin mahdollistamaa poikkeusta arvostaa oman pääoman ehtoisia instrumentteja käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta. Poikkeusta on sovellettu POP Pankki -ryhmän strategiaan oman pääoman ehtoisiin omistuksiin, joiden omistus on perusteltua liiketoiminnan kannalta.

Muutokset rahoitusinstrumenttien käyvässä arvossa kirjataan muihin laajan tuloksen eriin. Kyseisten rahoitusinstrumenttien myöhemmin tapahtuvan luovutuksen yhteydessä mahdollisesti realisoituvaa myyntivoittoa tai -tappiota merkitään suoraan omaan pääomaan. Poikkeuksen soveltamista koskeva valinta voidaan tehdä ainoastaan alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä ja se on peruuttamaton.

Jaksotettuun hankintamenuun kirjattavat rahoitusvelat

POP Pankki -ryhmän rahoitusvelat luokitellaan jaksotettuun hankintamenuun efektiivisen koron menetelmää käyttäen lukuun ottamatta käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavia rahoitusvelkoja. Jaksotettuun hankintamenuun kirjattavat rahoitusvelat sisältää talletukset ja liikkeeseen lasketut velkakirjat, velat luottolaitoksille sekä muut rahoitusvelat.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat voi sisältää johdannaisvelkoja. POP Pankki -ryhmällä ei ole tilinpäätöshetkellä johdannaissovimuksia eikä POP Pankki -ryhmä ole soveltanut suojauslaskentaa. POP Pankki -ryhmä ei ole soveltanut IFRS 9 -standardin mahdollisuutta nimenomaisesti luokitella rahoitusvelka käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi.

3.3 KÄYVÄN ARVON MÄÄRITTÄMINEN

Käypä arvo on se hinta, joka saataisiin omaisuuden myynnistä tai maksettaisiin velan siirtämisestä markkinaosapuolten välillä arvostuspäivänä toteutuvassa tavanmukaisessa liiketoimessa.

Rahoitusinstrumentin käypä arvo määritetään joko toimivilta markkinoilta saatavien hintanoteerauksien avulla tai, jos toimivia markkinoita ei ole, vakiintuneita arvostusmenetelmiä käyttäen. Markkinoiden katsotaan olevat toimivat, jos hintanoteerauksia on helposti ja säännönmukaisesti saatavissa ja ne kuvastavat todellisia ja säännönmukaisesti toistuvia, toisistaan riippumattomien osapuolten välisiä markkinatransaktioita.

Rahoitusvarojen noteerattuna markkinahintana käytetään sen hetkistä ostokurssia.

Mikäli markkinoilla on vakiintunut arvostuskäytäntö rahoitusinstrumentille, jolle ei saada suoraan markkinahintaa, käypä arvo perustuu markkinoilla yleisesti käytettyyn markkinahinnan laskentamalliin ja mallin käyttämien syöttötietojen markkinanoteerauksiin.

Mikäli arvostuskäytäntö ei ole markkinoilla vakiintunut, käytetään markkina-arvon määrittämisessä asianomaiselle tuotteelle laadittua omaa arvostusmallia. Arvostusmallit pohjautuvat yleisesti käytettyihin laskentamenetelmiin ja kattavat kaikki ne osatekijät, jotka markkinaosapuolet ottaisivat huomioon hintaa asettaessaan. Arvostushintoina käytetään markkinatransaktioiden hintoja, diskontattuja rahavirtoja sekä toisen olennaisilta osin samanlaisen instrumentin tilinpäätöshetken käypää arvoa. Arvostusmenetelmissä otetaan huomioon arvio luottoriskistä, käytettävistä diskonttauskoroista, ennenaikaisen takaisinmaksun mahdollisuudesta ja muista sellaisista tekijöistä, jotka vaikuttavat rahoitusinstrumentin luotettavaan käyvän arvon määrittämiseen.

Rahoitusinstrumenttien käyvät arvot jaetaan kolmeen hierarkiatasoon sen mukaan, miten käypä arvo on määritetty:

- täysin samanlaisille varoille tai veloille toimivilla markkinoilla noteeratut käyvät arvot (taso 1)
- käyvät arvot, jotka on määritetty käyttäen syöttötietoina muita kuin tason 1 noteerattuja hintoja, jotka ovat todennettavissa varoille tai veloille joko suoraan (esim. hintoina) tai välillisesti (esim. johdettuina hinnoista) (taso 2)
- käyvät arvot, jotka on määritetty käyttäen varoille tai veloille syöttötietoja, jotka eivät olennaisilta osin perustu todennettavissa oleviin markkinahintoihin (taso 3).

Se käypien arvojen hierarkian taso, jolle tietty käypään arvoon arvostettava erä kokonaisuudessaan luokitellaan, määritetään koko kyseisen käypään arvoon arvostetun erän kannalta merkittävän

alimmalla tasolla olevan syöttötiedon perusteella. Syöttötiedon merkittävyys arvioidaan kyseisen käypään arvoon arvostettavan erän suhteen kokonaisuudessaan.

3.4 RAHOITUSVAROJEN ARVONALENTUMINEN

Tappiota koskeva vähennyserä kirjataan perustuen odotettavissa oleviin luottotappioihin kaikista vieraan pääoman ehtoista rahoitusvaroista, jotka arvostetaan jaksotettuun hankintamenuun tai käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta sekä taseen ulkopuolisista luottositoumuksista. Rahoitusinstrumentin odotettavissa oleva luottotappio määritetään sopimukseen perustuvien rahavirtojen, jotka yhteisö on sopimuksen mukaisesti oikeutettu saamaan, ja niiden rahavirtojen, jotka yhteisö odottaa saavansa, välisenä erotuksena diskontattuna alkuperäisellä efektiivisellä korolla raportointihetken.

Odotettavissa olevien luottotappioiden määrittämiseksi rahoitusinstrumentit luokitellaan vaiheisiin 1-3. Vaiheeseen 1 luokitellaan rahoitusinstrumentit, joiden luottoriski ei ole lisääntynyt merkittävästi alkuperäisen kirjaamisen jälkeen. Odotettavissa olevat luottotappiot määritetään tällaisille rahoitusinstrumenteille perustuen 12 kuukaudelta odotettavissa oleviin luottotappioihin. Vaiheeseen 2 luokitellaan rahoitusinstrumentit, joiden luottoriski on laadullisten tai määrällisten kriteerien perusteella lisääntynyt merkittävästi alkuperäisen kirjaamisen jälkeen ja vaiheeseen 3 rahoitusinstrumentit, joiden vastapuoli on todettu maksukyvyttömäksi. Odotettavissa olevat luottotappiot määritetään vaiheeseen 2 ja 3 luokitelluille rahoitusinstrumenteille perustuen koko voimassaoloajalta odotettavissa oleviin luottotappioihin.

Odotettavissa olevien luottotappioiden laskenta POP Pankki -ryhmässä perustuu neljään pääsegmenttiin:

- Henkilöasiakkaat (pl. maa- ja metsätalousasiakkaat)
- Yritysasiakkaat (pl. maa- ja metsätalousasiakkaat)
- Maa- ja metsätalousasiakkaat
- Sijoitussalkku

Odotettavissa olevien luottotappioiden laskenta perustuu jokaisessa segmentissä sopimuskohteisesti maksukyvyttömyyden todennäköisyyteen (PD, probability of default), tappio-osuuteen (LGD, loss given default) sekä vastuun määrään maksukyvyttömyyshetkellä (EAD, exposure at default). Maksukyvyttömyyden todennäköisyyttä (PD) mitataan historiallisella datalla estimoidulla luottoluokitusmallilla. Luottoluokitusmallit on määritelty yllä kuvatuille neljälle pääsegmentille, joista maa- ja metsätalousasiakkaiden luottoluokitusmalli on asiantuntijan laatima ja johdon arviolla asetettuihin PD-arvoihin perustuva. Tappio-osuudella (LGD) tarkoitetaan odotettua luottotappion osuutta jäljellä olevasta pääomasta, jos vastapuoli luokitellaan maksukyvyttömäksi, ja tappio-osuuksien laskentaparametrit on POP Pankki -ryhmässä määritelty asiantuntija-arvioiden perusteella. Vastuun määrää maksukyvyttömyyshetkellä (EAD) lasketaan jokaiselle lainalle ja taseen ulkopuoliselle erälle erikseen sopimusehtojen mukaisiin lyhennyksiin perustuen, pois lukien eräpäivätömät sopimukset, joiden elinkaari on määritelty asiantuntija-arvion perusteella. Taseen ulkopuolisten erien EAD-laskennassa sovelletaan vakava-raisuuslaskennan luottoriskin standardimallin mukaisia CCF-kertoimia, pois lukien korttiluotot, joille on määritelty CCF-arvo asiantuntija-arvion perusteella.

Odotettavissa olevien luottotappioiden määrittämisessä siirrytään 12 kuukaudelta odotettavissa olevien luottotappioiden kirjaamisesta koko sopimuksen voimassaoloajalta odotettavissa olevan luottotappion kirjaamiseen luottoriskin lisääntyessä merkittävästi alkuperäisen kirjaamisen jälkeen, jolloin sopimus siirretään vaiheesta 1 vaiheeseen 2. Luottoriskin katsotaan lisääntyneen merkittävästi, kun sopimukselle on tehty alle 12 kuukautta sitten lainanhoitajasto, se on ollut eräntyneenä yli 30 päivää, tai asiakkaan tilanteessa on havaittu jokin muu laadullinen riskiä kasvattava tekijä. Lisäksi luottoriskin katsotaan merkittävästi lisääntyneen, mikäli sopimuksen vastapuolen luottoluokitus on heikentynyt merkittävästi. Merkittävän heikentymisen asiantuntija-arviolla määritelty kynnyсарvo perustuu PD-luvun muutokseen raportointihetken ja sopimuksen avaamishetken välillä.

Vastuut luokitellaan IFRS 9-standardin mukaiseen vaiheeseen 3 niiden täyttäessä sopimustasoisen tai asiakastasoisen maksukyvyttömyyden kriteerin. Sopimusten katsotaan olevan maksukyvyttömiä, mikäli jokin seuraavista kriteereistä toteutuu:

- Luotolla on 90 päivää eräntyneitä maksuja, joiden määrä on vähintään 100 euroa
- Pankki on aloittanut perintätoimet sopimuksen osalta
- Asiakas on luokiteltu maksukyvyttömäksi: yli 20 % asiakkaan luotoista täyttää yllä olevat vaiheen 3 sopimustasoiset kriteerit tai yritys-asiakas on asetettu konkurssi- tai saneerausmenettelyyn

Pankeilla ei ole sellaisia sopimuksia, jotka on luokiteltu alun perin arvoltaan alentuneina myönnettyiksi.

Mikäli asiakas ei ole täyttänyt maksukyvyttömyyden kriteerejä vähintään 3 kuukauteen, asiakkaan vastuut palautuvat joko vaiheeseen 2 tai 1 riippuen siitä, täyttäväkö vastuut jonkin luottoriskin merkittävän lisääntymisen kriteerin palautumishetkellä. Sopimus palautuu ilman erillistä koeaikaa vaiheesta 2 vaiheeseen 1, mikäli sopimus ei enää täytä luottoriskin merkittävän kasvamisen kriteerejä.

Odotettavissa olevien luottotappioiden määrää arvioitaessa hyödynnetään kohtuudella saatavilla olevaa tulevaisuuden informaatiota. Odotettavissa olevien luottotappioiden laskentaa varten POP Pankki -ryhmässä on kehitetty kolmeen makrotalousskenaarioon ja niihin liittyviin toteutumistodennäköisyyksiin perustuva malli, jolla laskennassa käytettäviä parametreja korjataan odotettavissa olevia luottotappioita määritettäessä. Makrotalousskenaariot perustuvat Suomen bruttokansantuotteen asiantuntija-arviona laadittuun ennustettuun kasvuprosenttiin kolmen tulevan vuoden aikana.

POP Pankki -ryhmä soveltaa käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattaviin rahoitusvaroihin IFRS 9 standardin sallimaa poikkeusta, jossa kaikki vähäisen luottoriskin omaavat instrumentit luokitellaan vaiheeseen 1 ja korkeam-

man luottoriskin omaavat instrumentit vaiheeseen 2. Vaiheeseen 1 voidaan luokitella vain investment grade -luokiteltuja instrumentteja.

Jaksotettuun hankintamenoon ja käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavaan rahoitusvaraan sekä taseen ulkopuolisiin eriin kohdistuva tappiota koskeva vähennyserä kirjataan tuloslaskelmaan. Tuloslaskelmaan merkittävä vähennyserä muodostuu rahoitusvaralle lasketusta odotettavissa olevasta luottotappiosta, josta on vähennetty aiemmin tulosvaikutteisesti kirjatut odotettavissa olevat luottotappiot. Tappiota koskeva vähennyserä peruutetaan, mikäli rahoitusvarasta kirjataan lopullinen luottotappio. Jaksotettuun hankintamenoon kirjattaviin rahoitusvaroihin kohdistuva tappiota koskeva vähennyserä merkitään rahoitusvarojen vähennykseksi. Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattaviin rahoitusvaroihin kohdistuva vähennyserä merkitään laajan tuloksen eriin. Taseen ulkopuolisiin sitoumuksiin kohdistuva tappiota koskeva vähennyserä merkitään varaukseksi muihin varauksiin ja velkoihin.

Lopullisten luottotappioiden arvioimisesta ja kirjaamisesta esitetty lisäksi kappaleessa 3.1.

4. AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

Merkittävimmät POP Pankki -ryhmän aineettomat hyödykkeet muodostuvat pankki- ja vakuutustoiminnan tietojärjestelmistä. Pankkitoiminnan aineettomat hyödykkeet ovat pääasiassa POP Pankki -ryhmän yhteistyökumppanin Oy Samlink Ab:n toimesta toteutettuja tietojärjestelmiä joihin POP Pankki -ryhmällä on IAS 38 Aineettomat hyödykkeet -standardissa tarkoitettu määräysvalta ja jotka tuottavat Ryhmälle taloudellista hyötyä. POP Pankki -ryhmä on aktivoinut myös sisäisesti aikaansaatuja aineettomia hyödykkeitä. Sisäisesti aikaansaatujen aineettomien hyödykkeiden aktivoitaviin menoihin sisältyvät mm. lisenssimaksut, ostetut palvelut, muut hankkeisiin liittyvät ulkoiset kustannukset ja oman työn kustannukset.

Kaikilla Ryhmän aineettomilla hyödykkeillä on rajallinen taloudellinen vaikutusaika. Aineettomien hyödykkeiden hankintameno kirjataan poistoina

kuluiksi tuloslaskelmaan hyödykkeiden arvioituihin taloudellisiin vaikutusaikoihin perustuen. Tietojärjestelmien arvioidut taloudelliset vaikutusajat ovat 3-5 vuotta ja muiden aineettomien hyödykkeiden 3-4 vuotta. Pankki- ja vakuutustoiminnan perusjärjestelmien arvioitu taloudellinen vaikutusaika voi olla edellä esitettyä pidempi, kuitenkin enintään 10 vuotta.

Aineettomien hyödykkeiden hankintamenojen poistot aloitetaan siitä hetkestä, kun omaisuuserä on valmis käytettäväksi. Viitteitä aineettomien hyödykkeiden arvon alentumisesta tarkastellaan vuosittain ja tarvittaessa suoritetaan arvonalentumistestaus. Tutkimusmenot kirjataan kuluksi niiden toteutumishetkellä.

5. AINEELLISET HYÖDYKKEET JA SIOITUSKIINTEISTÖT

POP Pankki -ryhmän omistamat kiinteistöt on jaettu käyttötarkoituksen mukaan omassa käytössä oleviin kiinteistöihin ja sijoituskiinteistöihin. Omassa käytössä olevat kiinteistöt merkitään taseessa aineellisiin hyödykkeisiin ja sijoituskiinteistöt sijoitusomaisuuteen.

Sijoituskiinteistöjen tarkoituksena on tuottaa vuokratuloja tai arvonnousua pääomalle. Jos kiinteistöä käytetään sekä omassa käytössä että sijoitustarkoituksessa, esitetään osat erikseen vain, mikäli ne voidaan myydä erikseen. Jako perustuu tällöin kiinteistöjen pinta-alaan. Jos osia ei voida myydä erikseen, on kiinteistö sijoituskiinteistö vain silloin, jos ainoastaan vähäistä osaa käytetään omassa käytössä.

Sekä omassa käytössä olevat kiinteistöt, että sijoituskiinteistöt arvostetaan poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn hankintamenoon. Koneet ja kalusto sekä muut aineelliset hyödykkeet merkitään taseessa niin ikään poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn hankintamenoon. Poistot perustuvat hyödykkeiden taloudelliseen käyttöaikaan. Rakennusten keskimääräinen taloudellinen käyttöaika on 30-40 vuotta. Teknisten laitteiden, peruskorjausten sekä koneiden ja kaluston taloudellinen käyttöaika on 3-10 vuotta. Maa-alueista ei tehdä poistoja.

Viitteitä sijoituskiinteistöjen arvon alentumisesta tarkastellaan vuosittain. Jos viitteitä on, arvioidaan kyseisestä omaisuuserästä kerrytettävissä oleva rahamäärä. Viitteitä arvon alentumisesta ovat mm. merkittävä markkina-arvon alentuminen tai todisteet kiinteistön fyysisestä vahingoittumisesta. Mikäli kiinteistön todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämän tulon arvioidaan olevan vielä poistamatonta hankintamenoa pienempi, erotus kirjataan arvonalennuksena kuluksi.

Aineellisten hyödykkeiden poistot ja arvonalentumiset merkitään tuloslaskelmassa poistoihin ja arvonalentumistappioihin aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä. Sijoituskiinteistöjen poistot merkitään tuloslaskelmassa sijoitusten nettotuottoihin. Luovutuksista aiheutuneet voitot ja tappiot lasketaan saatujen tuottojen ja tasearvojen erotuksena. Omassa käytössä olevien kiinteistöjen luovutusvoitot merkitään tuloslaskelmaan liiketoiminnan muihin tuottoihin ja luovutustappiot liiketoiminnan muihin kuluihin. Sijoituskiinteistöjen luovutusvoitot ja -tappiot merkitään sijoitusten nettotuottoihin.

6. VUOKRASOPIMUKSET

6.1 POP PANKKI -RYHMÄ VUOKRALLE ANTAJANA

POP Pankki -ryhmä antaa vuokralle omistamiaan kiinteistöjä tai niiden osia. Vuokrasopimuksissa omistamiseen liittyvät olennaiset riskit ja edut jäävät vuokralle antajalle. Ryhmä on luokitellut kaikki vuokrasopimuksensa muiksi vuokrasopimuksiksi. Sijoituskiinteistöt on merkitty taseessa sijoitusomaisuuteen ja muut kiinteistöt aineellisiin hyödykkeisiin. Vuokratuotot kirjataan sijoituskiinteistöistä sijoitusten nettotuottoihin ja muista kiinteistöistä liiketoiminnan muihin tuottoihin.

6.2 POP PANKKI -RYHMÄ VUOKRALLE OTTAJANA

POP Pankki -ryhmä on hankkinut käyttöön- sä vuokrasopimuksiksi luokiteltavilla sopimuksilla pääasiassa toimitiloja, toimistolaitteita ja henkilökunnan työsuhteautoja. Ryhmä arvioi sopimuksen syntymisajankohtana, onko sopimus vuokrasopimus tai sisältääkö se vuokrasopimuksen. Sopimus on vuokrasopimus, jos se antaa oikeuden yksilöidyn omaisuuserän käyttöä koskevaan määräysvaltaan määräajaksi vastiketta vastaan.

Ryhmä merkitsee vuokralle ottajana vuokrasopimukset taseeseen IFRS 16 Vuokrasopimukset -standardin mukaisesti vuokrasopimusvelkana sekä siihen liittyvänä käyttöoikeusomaisuuseränä. Vuokrasopimusvelka esitetään muissa veloissa ja siihen liittyvä korkokulu kokokatteessa. Käyttöoikeusomaisuuserä esitetään aineellisissa hyödykkeissä ja siihen liittyvät poistot poistoissa ja arvonalentumisissa aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä. POP Pankki -ryhmä soveltaa standardin sisältämiä helpotuksia, joita sovellettaessa enintään 12 kuukautta kestäviä sekä arvoltaan vähäisiä hyödykkeitä koskevia sopimuksia ei kirjata taseeseen. Näiden vuokrasopimusten kulut kirjataan liiketoiminnan muihin kuluihin.

Käyttöoikeusomaisuuserä arvostetaan alun perin hankintamenoon. Sopimuksen alkamisajankohdan jälkeen käyttöoikeusomaisuuserät arvostetaan kertyneillä poistoilla ja arvonalentumistappioilla vähennettyyn hankintamenoon. Käyttöoikeusomaisuuserästä kirjataan poistot tasapoistoina.

Alun perin vuokrasopimusvelka arvostetaan niiden vuokramaksujen nykyarvoon, joita ei ole maksettu sopimuksen alkamisajankohtana. Vuokrasopimusvelan laskennassa käytetään lisäluoton korkoa. Lisäluoton korkona käytetään POP Pankkien yhteenliittymän keskusluottolaitoksen määrittämää korkoa ryhmän sisäisesti myönnetyille luotoille.

Vuokrakauden määrittämisessä on huomioitu vuokratun omaisuuserän taloudellinen käyttöaika. Johdon oletuksilla on merkitystä etenkin toistaiseksi voimassa olevien sopimusten vuokrakauden määrittelyssä ja lisäluoton koron määrittelyssä. Toistaiseksi voimassa oleville sopimuksille on määritetty johdon arvioon perustuva vuokrakausi silloin, kun on kohtuullisen varmaa, että sopimukset on tehty irtisanomisaikaa pidemmäksi ajaksi.

7. VAKUUTUSTOIMINNAN VARAT JA VELAT

7.1 VAKUUTUSTOIMINNAN RAHOITUSVARAT

Vakuutustoiminnan rahoitusvarat on luokiteltu niiden hallinnointiin sovellettavan liiketoimintamallin mukaisesti noudattaen IFRS 9 -standardia. Periaatteet on kuvattu tarkemmin kohdassa 4 Rahoitusinstrumentit.

7.2 VAKUUTUSYHTIÖN MYÖNTÄMÄT SOPIMUKSET

Vakuutustuotteet luokitellaan joko vakuutusso-
pimuksiksi tai sijoitussopimuksiksi. Vakuutusso-
pimuksia ovat sopimukset, joilla merkittävä vakuu-
tusriski siirretään vakuutuksenottajalta vakuutuk-
senantajalle tai jotka synnyttävät vakuutuksenot-
tajalle oikeuden harkinnanvaraiseen osuuteen yli-
jämmästä. Muut sopimukset ovat sijoitussopimuk-
sia.

Kaikki POP Pankki -ryhmän myöntämät vakuu-
tustuotteet käsitellään ryhmän yhdistellyssä tilin-
päätöksessä vakuutusso-
pimuksina IFRS 4 Vakuu-
tussopimukset -standardin mukaisesti.

7.3 VAKUUTUSSOPIMUKSIIN LIITTYVÄT VELAT

Vakuutusvelka lasketaan kansallisia vastuuvelan
laatimisperiaatteita noudattaen.

Yhtiön myöntämät vakuutusso-
pimukset ovat
pääosin vuosivakuutuksia. Vakuutusmaksutuloon
kirjataan vakuutusmaksut niiltä sopimuskausilta,
jotka ovat alkaneet tilikauden aikana. Tämän jäl-
keen maksutuloa vähennetään odotetulla raukea-
misella ja arvioituilla luottotappioilla. Se tilinpä-
ätöspäivän jälkeiseen aikaan kohdistuva osuus va-
kuutusmaksutulosta, josta on odotettavissa vas-
taisia kuluja, merkitään taseeseen vakuutusmak-
suvastuuna. Vakuutusmaksuvastuun määrä laske-
taan sopimusmuutoksista sopimustasolla. Vakuu-
tuskasuvastuuseen lisätään myös varmuuslisä.

Vakuutuksenottajille maksettavat korvaukset ja
vahingon selvittelystä aiheutuvat kustannukset
kirjataan maksetuksi korvaukseksi, kun yhtiö tekee
päätöksen vahingon maksamisesta. Jo sattuneis-
ta vahingoista tilinpäätöshetkellä vielä maksa-
matta olevat korvaukset ja niiden selvittelykulut,
myös vielä ilmoittamatta olevien vahinkojen osal-
ta, varataan korvausvastuuseen. Korvausvastuu
muodostuu sekä tapauskohtaisesti varatuista va-
hingoista että aikaisempiin vakuutusmaksutuot-
toihin suhteutetusta kollektiivivarauksesta. Kor-
vausvastuuseen lisätään myös varmuuslisä. Mak-
setut korvaukset yhdessä korvausvastuun muu-
toksen kanssa muodostavat korvauskulut.

Eläkemuuotoisiin korvauksiin liittyvä korvausvastuu
lasketaan käyttäen kiinteää diskonttauskorkoa,
jonka arvo tilinpäätöspäivänä oli 0,0 prosenttia.

Jälleenvakuuttajan osuus vakuutusmaksuvas-
tuusta lasketaan vastaavasti kuin ensivakuuttajan
osuus. Vastuuvelan jälleenvakuuttajan osuuteen ei
sisälly varmuuslisää.

Osana korvausvastuuta yhtiö varaa tasoitusmää-
rän. Tasoitusmäärä on runsasvahinkoisten vuo-
sien varalle laskettu riskiteoreettisesti laskettava
erä. IFRS-tilinpäätöksessä tasoitusmäärää ei lue-
ta vakuutusvelkaan, vaan se huomioidaan lasken-
nallisella verovelalla vähennettynä omassa pää-
omassa.

Vahinkovakuutuksen korvausvastuun ja vakuutus-
maksuvastuun riittävyys tutkitaan erikseen. Kor-
vausvastuu perustuu vastaisten korvausrahavirto-
jen ennusteisiin. Ennusteet tehdään vakiintuneilla
vakuutusmatemaattisilla menetelmillä. Mahdolli-
nen havaittu riittämättömyys vakuutusmaksuvas-
tuussa korjataan laskuperusteita oikaisemalla.

8. VARAUKSET

Varaus kirjataan silloin, kun Ryhmälle on syntynyt
aikaisemman tapahtuman seurauksena oikeudel-
linen tai tosiasiallinen velvoite ja veloitteen täyt-
tyminen on todennäköistä. Varaus kirjataan, kun
Ryhmä pystyy luotettavalla tavalla arvioimaan
veloitteen määrän. Mahdollinen kolmannen osa-
puolen maksama korvaus kirjataan erillisenä eränä
silloin, kun korvauksen saamista pidetään käytän-
nössä varmana. Varaus arvostetaan veloitteen
täyttämiseksi maksettavien määrien nykyarvoon.

9. TYÖSUHDE-ETUUKSET

Ryhmän IAS 19 Työsuhde-etuudet -standardin
mukaiset työsuhde-etuudet ovat pääasiassa ly-
hytaikaisia työsuhde-etuuksia, kuten vuosiloma-
palkkoja ja tulospalkkioita, jotka odotetaan mak-
settavan asianomaisen työn suorittamisen yhtey-
dessä tai seuraavan 12 kk aikana.

Työsuhteen päättämiseen perustuvat etuudet koostuvat irtisanomiskorvauksista.

Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet koostuvat eläkkeistä ja muista työsuhteen päättymisen jälkeen maksettavista etuuksista. Lakisääteinen eläketurva on järjestetty ulkopuolisissa eläkevakuutusyhtiöissä. Suurin osa Ryhmän eläkejärjestelyistä on maksupohjaisia järjestelyjä. Etuus pohjaiset eläkejärjestelyt ovat lisäeläketurvan sisältäviä sopimuksia.

Maksupohjaisten järjestelyjen kulut kirjataan henkilöstökuluihin sille tilikaudelle, jota vakuutusyhtiön veloitus koskee. Etuus pohjaisista järjestelyistä esitetään omaisuus- tai velkaeränä järjestelystä johtuvien velvoitteiden nykyarvo tilinpäätöspäivänä vähennettynä järjestelyyn kuuluvien varojen käyvällä arvolla. Eläkevelvoitteen nykyarvo on laskettu diskonttaamalla arvioidut rahavirrat yritysten liikkeeseen laskemien korkealaatuisten joukkovelkakirjalainojen markkinatuottoon perustuvalla diskonttokorolla.

Eläkevelvoitteen määrän laskevat riippumattomat vakuutusmatemaatikot vuosittain. Velvoite määritetään ennakoituun etuus oikeusyksikköön perustuvalla menetelmällä (projected unit credit method).

Eläkemenot kirjataan kuluksi henkilöiden palvelusajalle ja ne esitetään henkilöstökuluissa. Eläkevelvoitteen uudelleen määrittämisestä johtuvat erät kirjataan muihin laajan tuloksen eriin sillä tilikaudella, jonka aikana ne syntyvät. Näitä erä ei siirretä tulosvaikutteisesti myöhemmillä tilikausilla.

10. TUOTTOJEN JA KULUJEN TULOUTUSPERIAATTEET

10.1 KORKOTUOTOT JA -KULUT

Korkotuotot ja -kulut jaksotetaan efektiivisen koron menetelmällä sopimuksen juoksuajalle tasaisesti suhteessa taseessa jäljellä olevaan määrään. Korkotuotot ja -kulut kirjataan korkokatteeseen. Arvoltaan alentuneen saamisen (vaiheeseen 3 merkitty saaminen) korkotuotto on kerrytetty odotettavissa olevalla luottotappiolla vähennetylle määrälle.

Negatiiviset korkotuotot rahoitusvaroista kirjataan korkokuluihin ja positiiviset korkokulut rahoitusveloista korkotuottoihin.

10.2 PALKKIOTUOTOT JA -KULUT

Palkkiotuotot kirjataan siihen määrään asti kuin Ryhmä olettaa olevansa oikeutettu palkkioon asiakkaalle suoritettua palvelua vastaan. Palkkiotuotot kirjataan joko yhtenä ajanhetkenä tai ajan kuluessa. Palkkioita, joiden katsotaan olevan kiinteä osa rahoitusinstrumentin efektiivistä korkoa, käsitellään efektiivisen koron oikaisuina. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusinstrumenttien palkkiot tuloutetaan kuitenkin instrumentin alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä.

10.3 OSINGOT

Osingot tuloutetaan silloin, kun osinkoa jakavan yhtiön yhtiökokous on tehnyt päätöksen osingonjaosta ja oikeus osingon saamiseen on syntynyt. Osinkotuotot kirjataan sijoitusten nettotuottoihin.

10.4 VAKUUTUSMAKSUT

Vahinkovakuutustoiminnasta saadut vakuutusmaksutuotot kirjataan tuloslaskelmaan vakuutuskatteeseen. Maksut kirjataan maksutuloon veloituseriaatteen mukaan.

10.5 TULOSLASKELMAERIEN ESITTÄMINEN

Tuloslaskelmaerät on esitetty tilinpäätöksessä alla esitetyin periaattein.

Korkokate	Korkotuotot ja -kulut rahoitusvaroista ja -veloista, nimellisarvon ja hankinta-arvon välisen erotuksen jaksotusmäärä, korkojohdannais-ten korot sekä palkkiot, jotka käsitellään osana rahoitusinstrumen- tin efektiivistä korkoa, vuokrasopimusvelan korkokulut
Palkkiotuotot ja -kulut	Palkkiotuotot luotonannosta, talletuksista ja lainopillisista tehtävis- tä sekä välitetyistä tuotteista, kuten rahastoista ja vakuutuksista, palkkiotuotot ja -kulut maksujenvälityksestä, palkkiokulut arvopa- pereista
Sijoitusten nettotuotot	Myyntivoitot ja -tappiot sekä arvostusvoitot, -tappiot ja osinko- tuotot käypään arvoon arvostetuista rahoitusinstrumenteista, va- luuttatoiminnan nettotuotot, käyvän arvon suojauslaskennan net- totuotot, sijoituskiinteistöjen nettotuotot (vuokra- ja osinkotuotot, myyntivoitot ja -tappiot sekä sijoituskiinteistöihin liittyvät vastike- ja hoitokulut, poistot ja arvonalentumiset)
Vakuutuskate	Vakuutusmaksutulo, vakuutusvelan muutos sekä maksetut vakuu- tuskorvaukset
Liiketoiminnan muut tuotot	Vuokra- ja osinkotuotot sekä myyntivoitot oman käytön kiinteis- töistä, muut liiketoiminnan tuotot
Henkilöstökulut	Palkat ja palkkiot, henkilösivukulut ja eläkekulut
Liiketoiminnan muut kulut	Muut hallintokulut, arvoltaan vähäisiin ja lyhytaikaisiin vuokraso- pimuksiin liittyvät kulut, myyntitappiot omassa käytössä olevista kiinteistöistä, viranomaismaksut ja muut liiketoimintaan liittyvät kulut
Rahoitusvarojen arvonalen- tumistappiot	Rahoitusvaroihin kohdistuvat arvonalentumiset, odotettavissa ole- vat luottotappiot ja toteutuneet luottotappiot sekä luottotappioi- den palautukset

11. TULOVEROT

Tuloslaskelman verot koostuvat POP Pankki -ryhmään kuuluvien yhtiöiden tilikauden tulokseen perustuvista veroista, aikaisempien tilikausien verojen oikaisuista ja laskennallisten verojen muutoksista. Verokulu kirjataan tuloslaskelmaan, paitsi koskien erä, jotka liittyvät suoraan omaan pääomaan tai muihin laajaan tulokseen kirjattuihin eriin, jolloin vero vaikutus kirjataan myös kyseisiin eriin.

Laskennalliset verovelat ja -saamiset lasketaan kirjanpidon ja verotuksen välisistä veronalaisista ja vähennyskelpoisista väliaikaisista eroista. Laskennallinen verosaaminen kirjataan siihen määrään asti kuin on todennäköistä, että tulevaisuudessa syntyy verotettavaa tuloa, jota vastaan väliaikainen ero voidaan hyödyntää.

Laskennallisten verovelkojen ja -saamisten laskennassa käytetään sitä säädettyä verokantaa, jonka ennakoitaan olevan voimassa väliaikaisen eron purkautuessa.

Käyttämättömiin verotuksessa vahvistettuihin tappioihin perustuvat laskennalliset verosaamiset kirjataan, mikäli verotettavan tulon kertyminen on todennäköistä ja saaminen voidaan hyödyntää.

12. JOHDON HARKINTAA EDellyTTÄVÄT TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISPERIAATTEET JA ARVIOIHIN LIITTYVÄT EPÄVARMUUSTEKIJÄT

IFRS-standardien soveltaminen edellyttää johdolta tulevaisuutta koskevia arvioita ja oletuksia, jotka vaikuttavat tilinpäätöslaskelmissä esitettyjen erien määrään sekä niiden liitteenä annettuihin tietoihin. Johdon keskeiset arviot koskevat tulevaisuutta ja tilinpäätöspäivän arvoihin liittyviä keskeisiä epävarmuustekijöitä ja ne liittyvät erityisesti käyvän arvon arviointiin, rahoitusvarojen sekä aineettomien hyödykkeiden arvonalentumisiin sekä vakuutusmatemaattisissa laskelmissä käytettyihin oletuksiin. Johdon arviot ja oletukset perustuvat tilinpäätöshetken parhaaseen näkemykseen, jotka voivat poiketa joissain määrin lopullisesta totemasta. Koronapandemian taloudellisten vaikutusten vuoksi rahoitusvarojen käypiin arvoihin ja arvonalentumisvarauksiin liittyy tavanomaista suurempaa epävarmuutta.

Nämä arviot ja oletukset sekä niihin liittyvä epävarmuus on esitetty tilinpäätöserittäin tarkemmin kohdissa 12.1-12.5.

12.1 RAHOITUSVAROJEN ARVONALENTUMINEN

Odotettavissa olevien luottotappioiden laskennassa sovelletaan parametreja, jotka edellyttävät johdon harkintaa. Johdon on määritettävä, miten laskennassa huomioidaan tulevaisuuteen liittyvä makrotaloudellinen informaatio, mitä periaatteita merkittävän luottoriskin kasvun arvioinnissa sovelletaan, miten arvioidaan tappion määrä maksukyvyttömyydessä sekä millaisia luottovasta-arvo-kertoimia sovelletaan luottokortteihin.

Koronapandemian takia odotettavissa olevien luottotappioiden (ECL) laskennassa käytettävä tulevaisuuteen kohdistuvaa makrotaloudellista informaatiota on päivitetty ennustetun BKT:n kehityksen kautta poikkeuksellisesti tilikauden aikana kaksi kertaa. Perusskenaarion positiivisen talouskehityksen todennäköisyyttä laskettiin alkuvuodesta koronapandemian aiheuttaman epävarmuuden johdosta. Johdon arvion mukaan loppuvuoden tiedot useamman koronarokotteen kehityksestä ja kaupallisesta jakelusta tulevat parantamaan odotuksia BKT:n kehityksestä tuleville tilikausille. Tämän johdosta perusskenaarion positiivisen talouskehityksen todennäköisyyttä korotettiin tilinpäätöshetkellä lähemmäs koronapandemiaa edeltänyttä tasoa.

Johdon arvion mukaan koronapandemian alussa haetut lyhennysvapaaat saattavat johtaa lisääntyneisiin maksuvaikeuksiin loppuvuonna 2020 lyhennysvapaiden päättyessä ja tämän johdosta lyhennysvapaisiin kohdistuviin saamisiin kirjattiin johdon harkintaan perustuva lisävaraus pandemian alkaessa. Keväällä myönnettyt lyhennysvapaaat ovat päättyneet merkittävässä määrin viimeisen kvartaalin aikana, eikä uusia lyhennysvapaita ole enää haettu vastaavia määriä. Tähän perustuen johto on arvioinut perustelluksi poistaa aiemman johdon harkintaan liittyvän varauksen, sillä asiakkaiden mahdollinen heikentyvä maksukäyttäytyminen tulee jatkossa näkymään normaalissa ECL-laskentaprosessissa rästytyksen tai mahdollisten ongelmallisten lainanhoitojoustojen kautta.

Johdon harkintaan perustuen on tehty ylimääräisiä varauksia tiettyjen saamistodistusten liikkeeseenlaskijoihin liittyvän luottoriskin kasvun vuoksi. Johto on arvioinut tapauskohtaisesti kyseisten liikkeeseenlaskijoiden taloudellisen tilanteen ja kasvattanut luottotappiovarauksia perustuen siihen, että tietyt liikkeeseenlaskijat ovat ajautuneet taloudellisiin vaikeuksiin pandemian myötä.

Rahoitusvarojen arvonalentumisten periaatteita on esitetty tarkemmin kohdassa 3.4. Rahoitusvarojen arvonalentuminen.

12.2 KÄYVÄN ARVON ARVIOINTI

Julkisesti noteeraamattomien sijoitusten käyvän arvon arviointi edellyttää johdon harkintaa ja arvioita useista arvioissa käytetyistä tekijöistä, jotka voivat poiketa todellisista lopputuloksista ja näin ollen johtaa sijoituksen arvon sekä oman pääoman merkittävään muutokseen.

Johdon on arvioitava, milloin rahoitusinstrumenttien markkinat eivät ole toimivat. Johdon on lisäksi arvioitava, onko yksittäinen rahoitusinstrumentti aktiivisen kaupankäynnin kohteena ja markkinoilta saatava hintatieto luotettava indikaatio instrumentin käyvästä arvosta.

Kun rahoitusinstrumenttien käypä arvo määritellään arvostusmenetelmän avulla, johdon harkintaa tarvitaan tällöin sovellettavan arvostusmenetelmän valintaan. Siltä osin, kun mallien tuottamiin tuloksiin ei ole käytettävissä markkinoilta saatavia syöttötietoja, johdon on arvioitava, miten arvostuksessa käytetään muita tietoja. Käyvän arvon määrittämisen periaatteita on esitetty tarkemmin kohdissa 3.3 Käyvän arvon määrittäminen sekä 5. Aineelliset hyödykkeet ja sijoituskiinteistöt.

12.3 AINEETTOMIEN HYÖDYKKEIDEN ARVONALENTUMINEN

Lisäksi jokaisen raportointikauden päättyessä johdon on arvioitava, onko jonkin muun omaisuuserän kuin rahoitusvaran arvonalentumisesta olemassa viitteitä. Aineettomien hyödykkeiden arvonalentumista on arvioitava silloin, kun ilmenee viitteitä omaisuuserän arvon alentumisesta. Aineettomien hyödykkeiden arvonalentumistarkastelussa määritetään omaisuuserän tulevaisuudessa kerrytettävissä oleva rahamäärä joko omaisuuserän

käyttöarvon tai käyvän arvon perusteella. Arvonalentumistestaus vaatii johdon harkintaa ja arviota kyseessä olevan omaisuuserän tulevaisuudessa kerryttämästä rahamäärästä ja diskonttauksessa käytettävästä korosta. Myös keskeneräisten aineettomien hyödykkeiden arviointi vaatii johdon harkintaa.

12.4 VAKUUTUSMATEMAATTISTEN LASKELMIEN OLETUKSET

Vakuutus sopimuksista aiheutuvan vastuuvelan määrään sisältyy useita harkinnanvaraisia tekijöitä ja arvioita. Arvioiden pohjana käytetään omien vahinkotilastojen vakuutusmatemaattisten analyysien ohella tilastollista tietoa sekä toimintaympäristöön liittyviä oletuksia. Korvausvastuun suurvahingot varataan tapauskohtaisesti. Johdon harkintaa edellytetään erityisesti arvioitaessa jo sattuneiden suurvahinkojen korvausmenoa. Vakuutusmaksuvastuun ja korvausvastuun oletukset tarkastetaan vuosittain.

12.5 VUOKRASOPIMUKSIKSI LUOKITELTAVIEN SOPIMUSTEN VUOKRAKAUSI

Toistaiseksi voimassa olevien vuokrasopimusten vuokrauden määrittäminen edellyttää johdolta harkintaa, joka edellyttää vuokratun omaisuuserän taloudellisen käyttöajan arviointia silloin, kun on kohtuullisen varmaa, että sopimukset on tehty irtisanomisaikaa pidemmäksi ajaksi. Arvioinnissa huomioidaan olosuhteet, joissa vuokrattua kohdetta tullaan käyttämään.

13. UUDET IFRS-STANDARDIT JA TULKINNAT

13.1 TILIKAUDEN AIKANA KÄYTTÖÖN OTETUT STANDARDIMUUTOKSET JA TULKINNAT

Tilikauden aikana ei ole otettu käyttöön uusia IFRS-standardeja POP Pankki -ryhmän tilinpäätöksessä.

Muutokset ja parannukset voimassa oleviin standardeihin

IFRS 3 Liiketoimintojen yhdistäminen -standardin muutokset: Liiketoiminnan määritelmä (sovellettava 1.1.2020 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla)

Muutoksilla supistettiin ja selvennettiin liiketoiminnan määritelmää. Ne myös sallivat yksinkertaiste-

tun arvioinnin tekemisen siitä, onko hankittu toimintokokonaisuus ennemmin ryhmä omaisuuseriä kuin liiketoiminta. Standardimuutoksella ei ole vaikutusta POP Pankki -ryhmän tilinpäätökseen.

IFRS 9 Rahoitusinstrumentit, IAS 39

Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen sekä IFRS 7 Rahoitusinstrumentit: Tilinpäätöksessä esitettävät tiedot -standardien muutokset: Viitekorkouudistus (sovellettava 1.1.2020 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla)

Muutoksien taustalla ovat viitekorkojen vertailuarvoasetuksen (IBOR-reformi) valmisteluun ja käyttöönottoon liittyvät epävarmuustekijät. Muutoksilla helpotettiin rahoitusinstrumenttien suojauskannan edellytyksien täyttämistä IBOR-reformia edeltävällä kaudella. Standardimuutoksella ei ole vaikutusta POP Pankki -ryhmän tilinpäätökseen.

IAS 1 Tilinpäätöksen esittäminen ja IAS

8 Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet, kirjanpidollisten arvioiden muutokset ja virheet -standardien muutokset: Olennaisen määritelmä (sovellettava 1.1.2020 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla)

Muutokset selventävät olennaisuuden määritelmää ja sisältävät ohjeistusta helpottamaan käsitteen johdonmukaista soveltamista kaikissa IFRS-standardeissa. Standardimuutoksella ei ole vaikutusta POP Pankki -ryhmän tilinpäätökseen.

Muutokset IFRS-standardeihin sisältyviin Taloudellisen raportoinnin käsitteellistä viitekehystä koskeviin viittauksiin (sovellettava 1.1.2020 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla)

Uudistettu viitekehys kokoaa viime vuosina käyttöönotetuissa standardeissa IASB:n käyttämän ajattelun. Käsitteellinen viitekehys palvelee pääasiassa IASB:n työkaluna standardien kehittämisessä sekä tukee IFRS Interpretations Committeeta standardien tulkinnassa. Viitekehys ei kumoakaan yksittäisten IFRS-standarden vaatimuksia. Standardimuutoksella ei ole vaikutusta POP Pankki -ryhmän tilinpäätökseen.

IFRS 16: Vuokrasopimukset COVID 19-Related Rent Concessions (sovellettava 1.6.2020 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla)

Muutos sallii vuokralle ottajien jättää kirjaamatta

vuokrahelpotukset vuokrasopimusten muutoksina, mikäli helpotukset ovat koronapandemian seuraus ja ne täyttävät tietyt ehdot. Standardimuutoksella ei ole vaikutusta POP Pankki -ryhmän tilinpäätökseen..

13.2 TULEVILLA TILIKAUSILLA SOVELLETTAVAKSI TULEVAT STANDARDIMUUTOKSET, UUDET STANDARDIT JA TULKINNAT

1.1.2021 alkavalla tilikaudella käyttöön otettavat standardit ja standardimuutokset

POP Pankki -ryhmä ottaa käyttöön 1.1.2021 alkavalla tilikaudella seuraavat IASB:n julkistamat uudet standardit ja standardimuutokset niiden voimaantulopäivästä lähtien, mikäli ne on hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa ennen tilikauden päättymistä.

IFRS 9 Rahoitusinstrumentit, IAS 39 Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen, IFRS 7 Rahoitusinstrumentit: Tilinpäätöksessä esitettävät tiedot, IFRS 4 Vakuutus sopimukset sekä IFRS 16 Vuokrasopimukset -standardien muutokset - Viitekorkouudistus - Vaihe 2* (sovellettava 1.1.2021 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla)

Muutokset antavat ohjeita viitekorkouudistuksen jälkeiselle ajalle sopimuksen mukaisten rahavirtojen sekä suojaussuhteissa tapahtuneiden muutosten osalta, kun muutokset johtuvat nimenomaan viitekorkojen vertailuarvoasetuksen voimaantuloista (IBOR-reformin aiheuttamat muutokset). Muutoksilla ohjataan yhtiöitä kuvaamaan uudistuksen voimaantulon aiheuttamat vaikutukset tilinpäätöksessä. Standardimuutoksella ei ole vaikutusta POP Pankki -ryhmän tilinpäätökseen.

Myöhemmin käyttöön otettavat standardit ja standardimuutokset

POP Pankki -ryhmä ottaa käyttöön myöhemmin kuin 1.1.2021 alkavalla tilikaudella seuraavat IASB:n julkistamat uudet standardit niiden voimaantulopäivästä tai voimaantulopäivää seuraavan tilikauden alusta lähtien, mikäli ne on hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa ennen voimaantulotilikauden päättymistä.

**IAS 16 Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet
- Property, Plant and Equipment – Proceeds
before Intended Use* (sovellettava 1.1.2022 tai sen
jälkeen alkavilla tilikausilla)**

Muutosten mukaan keskeneräisen aineellisen hyödykkeen käytöstä syntyneiden tuotteiden myyntituotot ja niihin liittyvät valmistusmenot tulee kirjata tulosvaikutteisesti. Standardimuutoksella ei ole vaikutusta POP Pankki -ryhmän tilinpäätökseen.

IAS 37 Varaukset, ehdolliset velat ja ehdolliset varat – Tappiolliset sopimukset – Costs of Fulfilling a Contract* (sovellettava 1.1.2022 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla)

Muutoksilla selvennetään, että kun tappiollista sopimusta koskeva varaus kirjataan väistämättä aiheutuvien menojen perusteella, näihin menoihin sisällytetään välittömien lisämenojen lisäksi myös kohdistettu osuus muista välittömistä menoista. Standardimuutoksella ei ole vaikutusta POP Pankki -ryhmän tilinpäätökseen.

**Vuosittaiset parannukset IFRS-standardeihin,
muutoskokoelma 2018-2020* (sovellettava
1.1.2022 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla)**

Annual Improvements -menettelyn kautta standardeihin tehtävät pienet ja vähemmän kiireelliset muutokset kerätään yhdeksi kokonaisuudeksi ja toteutetaan kerran vuodessa. Standardimuutoksilla ei ole vaikutusta POP Pankki -ryhmän tilinpäätökseen.

**IAS 1 Tilinpäätöksen esittäminen – Classification of Liabilities as Current or Non-current *
(Sovellettava 1.1.2023 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla, aikaisempi soveltaminen sallittua)**

Muutosten tavoitteena on yhdenmukaistaa IAS 1:n soveltamiskäytäntöä sekä selventää velkojen luokittelua lyhyt- tai pitkäaikaisiksi. Standardimuutoksella ei ole vaikutusta POP Pankki -ryhmän tilinpäätökseen.

**Uusi IFRS 17 Vakuutus sopimukset* -standardi
(IASB:n alustavan ehdotuksen mukaan
sovellettava 1.1.2023 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla).**

Uusi standardi koskee vakuutus sopimuksia, ja auttaa sijoittajia ja muita tahoja paremmin ymmärtämään vakuuttajien altistumista riskeille, sekä niiden kannattavuutta ja taloudellista asemaa. Tämä standardi korvaa nykyisen IFRS 4 Vakuutus sopimukset -standardin. Standardin käyttöönottoa on siirretty IASB:n päätöksellä eteenpäin yhdellä vuodella. POP Pankki -ryhmässä on käynnissä standardin vaikutusten arviointi ja sen käyttöönottoa valmisteleva projekti.

* = Standardia tai standardimuutoksia ei ole hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa 31.12.2020 mennessä.

LIITE 3 HALLINTO- JA OHJAUSJÄRJESTELMÄT

POP Pankki -ryhmän rakenne ja POP Pankkien yhteenliittymä on kuvattu liitteessä 1.

POP Pankkien yhteenliittymän toimintaa säätelevät Euroopan Unionin sääntely, kansallinen lainsäädäntö sekä viranomaismääräykset. Kansallisista laeista keskeisiä ovat Laki luottolaitostoinnista 610/2014 (jäljempänä Luottolaitoslaki), Laki talletuspankkien yhteenliittymästä 599/2010 (jäljempänä Yhteenliittymälaki), Osuuskuntalaki 421/2013, Laki osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista 423/2013, Osakeyhtiölaki 624/2006 ja Vakuutusyhtiölaki 521/2008. Lisäksi yhteenliittymä noudattaa toiminnassaan hyvää pankkitapaa ja henkilötietojen käsittelyä koskevia käytäntösäätöjä.

POP Pankki -ryhmän laajuus eroaa POP Pankkien yhteenliittymän laajuudesta. POP Pankki -ryhmä muodostuu POP Pankkien yhteenliittymästä ja sellaisista yhteisöistä, joissa yhteenliittymään kuuluvilla yhteisöillä yhdessä on Kirjanpitolaisissa 1336/1997 tarkoitettu määräysvalta.

Yhteenliittymään kuulumattomat POP Pankki -ryhmän yhteisöt ovat muita yhteisöjä kuin luottoja rahoituslaitoksia tai palveluyrityksiä. Näistä merkittävämpiä ovat POP Holding Oy ja tämän kokonaan omistama tytäryhtiö Suomen Vahinkovakuutus Oy.

1. POP PANKKIEN YHTEENLIITTYMÄÄN KUULUVAT YHTEISÖT

1.1 KESKUSYHTEISÖ POP PANKKIKESKUS OSK

POP Pankkikeskus osk on POP Pankkien yhteenliittymän keskusyhteisö ja sillä on talletuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisön toimilupa. POP Pankkikeskus osk:n omistavat sen jäsenosuuspankit, jotka käyttävät POP Pankkikeskus osk:n osuuskunnan kokouksessa äänivaltaa.

1.2 POP PANKIT

POP Pankit ovat POP Pankkikeskus osk:n jäsenluottolaitoksia, joilla on talletuspankkitoimilupa. Yritysmuodoltaan POP Pankit ovat osuuskuntia (osuuspankkeja). Ylintä päätösvaltaa POP

Pankeissa käyttää pankin jäsenistä muodostuva osuuskunnan kokous tai vaaleilla valittu edustajisto. Osuuskunnan kokous tai edustajisto valitsee pankille hallintoneuvoston, joka valitsee hallituksen. Toimitusjohtajan nimittää pankin sääntöjen mukaan joko hallintoneuvosto tai hallitus.

1.3 KESKUSLUOTTOLAITOS BONUM PANKKI OYJ

Bonum Pankki Oyj on POP Pankkikeskus osk:n jäsenluottolaitos ja tytäryhtiö. Bonum Pankki Oyj:llä on talletuspankkitoimilupa. Bonum Pankki Oyj kuuluu jäsenluottolaitoksena ja POP Pankkikeskus osk:n tytäryhtiönä sekä keskusyhteisön jäsenluottolaitosten piiriin, että konserniohjauksen piiriin. Bonum Pankki Oyj toimii POP Pankkien keskusluottolaitoksena ja se voi harjoittaa myös muuta pankkitoimintaa kuin keskusluottolaitostoimintaa.

1.4 MUUT YHTEENLIITTYMÄN YHTEISÖT

Muita yhteenliittymään kuuluvia yhteisöjä ovat jäsenosuuspankkien konsolidointiryhmiin kuuluvat yhtiöt, jotka ovat pääasiassa kiinteistöyhtiöitä. Lisäksi yhteenliittymään kuuluvat luottolaitokset, rahoituslaitokset ja palveluyritykset, joiden äänivallasta edellä mainitut yhteisöt yhdessä omistavat yli puolet.

2. POP PANKKIEN YHTEENLIITTYMÄN KESKUSYHTEISÖN HALLINTOELIMET

2.1 POP PANKKIKESKUS OSK:N OSUUSKUNNAN KOKOUS

POP Pankkikeskus osk:n ylin päättävä elin on osuuskunnan kokous. Osuuskunnan kokous vahvistaa keskusyhteisön säännöt, tilinpäätöksen ja taseen sekä valitsee hallintoneuvoston jäsenet ja tilintarkastajan. Hallintoneuvostoon on valittava yksi jäsen jokaisesta jäsenluottolaitoksesta, ei kuitenkaan jäsenluottolaitoksena toimivasta keskusyhteisön tytäryhtiöstä.

2.2 POP PANKKIKESKUS OSK:N HALLINTONEUVOSTO

POP Pankkikeskus osk:n hallintoneuvoston keskeinen tehtävä on valvoa, että keskusyhteisön toimintaa hoidetaan asiantuntevasti ja huolellisesti lain, sääntöjen sekä jäsenten edun mukaisesti ja

että vahvistettuja ohjeita ja osuuskunnan kokouksen päätöksiä noudatetaan.

Hallintoneuvoston tehtävänä on muun muassa päättää hallituksen valmistelemasta POP Pankki -ryhmän strategiasta sekä vahvistaa vuosittain POP Pankkien yhteenliittymän vakavaraisuuden hallinnan periaatteet. Hallintoneuvosto vahvistaa myös POP Pankkien yhteenliittymän yleiset toimintaperiaatteet ja pankkikohtaisen ohjauksen periaatteet, joissa määritellään periaatteet jäsenluottolaitosten luokitteluksi eri riskiluokkiin, ohjaukskeinot eri riskiluokissa sekä asettaa liiketoiminnan ohjauksrajat, joilla rajoitetaan yksittäisen jäsenluottolaitoksen riskinottoa. Lisäksi hallintoneuvosto vahvistaa muut ohjauksen yleiset periaatteet sekä sisäisen tarkastuksen toimintaperiaatteet, ja vahvistaa keskusyhteisön ja sen konsernin toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet.

Hallintoneuvosto valitsee ja vapauttaa hallituksen jäsenet, toimitusjohtajan ja tarkastustoiminnasta vastaavan johtajan ja nimittää toimitusjohtajan sijaisen sekä päättää hallituksen palkkioista ja tarkastusjohtajan palkkaeduista.

Hallintoneuvosto valitsee keskuudestaan työ- ja nimitysvaliokunnan valmistelemaan hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenten, toimitusjohtajan ja tämän sijaisen sekä tarkastusjohtajan nimittämistä sekä palkkoja ja palkkioita koskevia asioita. Hallintoneuvosto valitsee keskuudestaan tarkastusvaliokunnan hoitamaan hallintoneuvostolle kuuluvaa valvontatehtävää.

2.3 POP PANKKIKESKUS OSK:N HALLITUS

Keskusyhteisön hallitus johtaa keskusyhteisöä ammattitaitoisesti terveiden ja varovaisten liiketoimintaperiaatteiden mukaisesti. Hallitus vastaa keskusyhteisön hallinnon ja toiminnan asianmukaisesta ja luotettavasta järjestämisestä.

Keskusyhteisön hallitus vahvistaa strategian ja liiketoimintasuunnitelmien perusteella yhteenliittymän riskinottotason ja riskinottohalukkuuden sekä hyväksyy suunnitelman riskinottotasoon suhteutetun vakavaraisuuden ylläpitämisestä. Hallitus asettaa tavoitetason, jolla vakavaraisuus halutaan pitää sekä vahvistaa riskiprofiilin edellyttämän

pääomatason ja -rakenteen. Hallituksen tehtävä on myös vastata ennakoivasta pääomasuunnittelusta sekä vakavaraisuuden hallinnan ja ennakoinnin pääomasuunnittelun sovittamisesta osaksi luotettavaa hallintoa ja muuta ohjausta. Hallitus arvioi vakavaraisuuden hallinnan tarkoituksenmukaisuutta, kattavuutta ja luotettavuutta, ja vahvistaa yhteenliittymän vakavaraisuuden hallintasuunnitelman vuosittain.

Hallitus vastaa riskienhallintajärjestelmän riittävyydestä yhteenliittymätasolla. Hallituksen tehtävänä on ohjata yhteenliittymän toimintaa ja antaa siihen kuuluville jäsenluottolaitoksille Yhteenliittymälain 17 §:n mukaisia sitovia ohjeita niiden maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden turvaamiseksi niiden riskien hallinnasta, luotettavasta hallinnosta ja sisäisestä valvonnasta. Hallitus valvoo, että yhteenliittymään kuuluvat yritykset toimivat lakien, asetusten, viranomaisten antamien määräysten ja ohjeiden, sääntöjensä sekä yhteenliittymän sitovien ohjeiden mukaisesti. Lisäksi hallituksen tehtävänä on valvoa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimivuutta ja riittävyyttä, hyväksyä riskienhallinnan periaatteet ja ohjeet sekä riskilajikohtaiset strategiat.

Hallituksen jäsen ehdokkaiden luotettavuus-, sopivuus- ja pätevyysarviointi tehdään ennalta määritellyjä ja neutraaleja perusteita noudattaen. Hallituksen kokoonpanon monimuotoisuudella tavoitellaan optimaalista kykyä kehittää ja hoitaa keskusyhteisön ja yhteenliittymän tehokkuutta, kilpailukykyä ja riskienhallintaa. Hallituksen kokoonpanoa suunniteltaessa huolehditaan siitä, että tarpeellinen osaaminen on kulloinkin edustettuna. Myös alueellinen edustavuus on osa monimuotoisuuden arviointia. Sukupuolten tasapuolinen edustus hallituksessa on yksi monimuotoisuuden tärkeä ulottuvuus. Hallitus hyväksyy tavoitteen sukupuolten tasapuolisesta edustuksesta sekä laatii toimintaperiaatteet, joilla tavoite saavutetaan ja ylläpidetään.

Hallitus arvioi vuosittain työskentelyään ja sen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja, kokemusta ja kollektiivista sopivuuttaan sekä uusien jäsenten tehtävänkuvia.

Hallituksen jäsenillä tulee olla edellytykset tehtävän menestykselliseen hoitamiseen ja riittävästi aikaa tehtävän hoitamiseen. Hallituksen jäsenellä ja toimivaan johtoon kuuluvalla tulee olla yhteenliittymän liiketoiminnasta, siihen liittyvistä keskeisistä riskeistä sekä johtamisesta riittävä osaaminen.

Hallituksen jäsenistä vähintään puolet on valittava henkilöistä, jotka ovat työ- tai toimosuhteessa yhteenliittymään kuuluvaan jäsenluottolaitokseen.

Hallituksen jäsenen tulee olla luotettava ja hyvämaineinainen henkilö. Hallituksen jäseneksi valittavien luotettavuus, sopivuus ja ammattitaito selvitetään valinnan yhteydessä sekä säännöllisin väliajoin tämän jälkeen. Keskusyhteisön hallitus on määritellyt hallituksen jäsenen hallituksen jäsenyyksien enimmäislukumäärän. Hallituksen jäsenillä voi olla enintään neljä muuta hallituksen jäsenyyttä. Hallituksen jäsenyyksiä laskettaessa ei oteta huomioon POP Pankki -ryhmän sisällä olevia tai ryhmän yhteistyösuhteisiin liittyviä hallituksen jäsenyyksiä eikä kuulumisia sellaisten yhteisöjen hallintoelimiin, joilla ei ole kaupallisia tarkoituksia, kuten voittoa tavoittelemattomat tai hyväntekeväisyysjärjestöt sekä asunto-osakeyhtiöt.

Hallituksen jäsenenä tilikauden 2020 aikana ovat toimineet Juha Niemelä (puheenjohtaja), Soile Pusa (varapuheenjohtaja), Ari Heikkilä, Petri Jaakkola, Timo Kalliomäki, Ilkka Lähteenmäki ja Marja Pajulahti.

2.4 POP PANKKIKESKUS OSK:N TOIMITUSJOHTAJA

Keskusyhteisöllä on toimitusjohtaja, jonka tehtävänä on vastata keskusyhteisön päivittäisestä johtamisesta ja hallinnosta hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti.

Toimitusjohtaja valmistele hallitukselle esitettävät asiat ja avustaa hallitusta hallintoneuvostolle ja osuuskunnan kokoukselle esitettävien asioiden valmistelussa. POP Pankkikeskus osk:n toimitusjohtajana toimii Pekka Lemettinen. Toimitusjohtajan sijaisena toimii liiketoimintajohtaja Jaakko Pulli. Mahdollisiin sivutoimiin toimitusjohtajalla on oltava hallituksen erikseen myöntämä suostumus.

3. POP PANKKIEN YHTENLIITTYMÄN OHJAUS SEKÄ RISKIENHALLINTA

POP Pankkien yhteenliittymän keskusyhteisönä toimivalla POP Pankkikeskus osk:lla on Yhteenliittymälain mukaisesti velvollisuus valvoa jäsenluottolaitosten toimintaa ja antaa niille niiden maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden turvaamiseksi sitovia ohjeita riskienhallinnasta, luotettavasta hallinnosta ja sisäisestä valvonnasta sekä antaa ohjeita yhtenäisten tilinpäätösperiaatteiden noudattamiseksi yhteenliittymän yhdistellyn tilinpäätöksen laatimisessa. Keskusyhteisö voi lisäksi säännöissään määrättyllä tavalla vahvistaa jäsenluottolaitoksille yleisiä toimintaperiaatteita noudatettaviksi näiden yhteenliittymän kannalta merkittävässä toiminnassa.

Keskusyhteisö valvoo, että yhteenliittymään kuuluvat yhteisöt noudattavat toiminnassaan lakeja, asetuksia, viranomaisten antamia ohjeita ja määräyksiä, omia sääntöjään sekä ryhmän sisäisiä sitovia ohjeita.

Keskusyhteisö antaa jäsenluottolaitoksille ohjeita ja puuttuu tarvittaessa jäsenluottolaitoksen toimintaan erikseen sovittujen periaatteiden ja menettelytapojen mukaisesti. Keskusyhteisön hallitus päättää tarvittavien ohjauskeinojen käytöstä.

Jäsenluottolaitokset ottavat, jäsenluottolaitoksia sitovien liiketoiminnan ohjausrajojen asettamisessa rajoissa, itsenäisesti liiketoimintaan kuuluvat riskinsä ja ovat vastuussa omasta vakavaraisuudestaan. Yhteenliittymään kuuluva jäsenluottolaitos ei saa ottaa toiminnassaan niin suurta riskiä, että siitä aiheutuu olennaista vaaraa yhteenliittymään kuuluvien yhteisöjen yhdistellylle vakavaraisuudelle tai maksuvalmiudelle.

POP Pankkien yhteenliittymään kuuluvien yhteisöjen vakavaraisuutta, maksuvalmiutta ja asiakasriskejä valvotaan konsolidoidusti yhteenliittymän tasolla Yhteenliittymälain mukaisesti. Yhteenliittymään kuuluvilla yhteisöillä on oltava omia varoja yhteensä vähintään määrä, joka riittää kattamaan yhteenliittymään kuuluvien yritysten yhdistellyt, Luottolaitoslaissa tarkemmin määritellyt riskit. Yhteenliittymään kuuluvien yhteisöjen omien

varojen yhdistellyn määrän on lisäksi oltava riittävä suhteessa yhteenliittymään kuuluvien yhteisöjen yhdisteltyihin asiakasriskeihin ja yhdisteltyihin huomattaviin omistusosuuksiin.

Keskusyhteisöllä on yhteenliittymän tehokkaan riskienhallinnan mahdollistava luotettava hallinto sekä yhteenliittymän toimintaan nähden riittävä sisäinen valvonta ja riittävät riskienhallintajärjestelmät.

Yhteenliittymälain mukaan Finanssivalvonta voi antaa keskusyhteisölle luvan päättää tiettyjen vakavaraisuutta ja maksuvalmiutta koskevien poikkeusten myöntämisestä jäsenluottolaitoksilleen. Tilinpäätöshetkellä keskusyhteisö on vapauttanut jäsenluottolaitokset omien varojen vaateesta ryhmän sisäisille erille, suurten vastapuolten rajoituksista keskusluottolaitoksen ja jäsenluottolaitosten välillä sekä maksuvalmiusvaatuksesta, jonka täyttymisestä yhteenliittymässä vastaa Bonum Pankki Oyj. Lisäksi jäsenluottolaitokset ovat saaneet 2020 Finanssivalvonnalta luvan, missä yhteenliittymän sisäiset erät vähennetään vähimmäisomavaraisuusasteen laskennassa vastuiden määräästä.

POP Pankkien yhteenliittymän riskienhallinnassa noudatettavat periaatteet on kuvattu tarkemmin liitteessä 4.

4. POP PANKKIEN YHTENLIITTYMÄÄN LIITTYMINEN JA SIITÄ EROAMINEN

POP Pankkien yhteenliittymän keskusyhteisön jäseninä voivat olla luottolaitokset, joiden säännöt tai yhtiöjärjestys vastaavat Yhteenliittymälain säännöksiä ja joiden säännöt tai yhtiöjärjestyksen keskusyhteisö on hyväksynyt. Jäseneksi ottamisesta päättää keskusyhteisön hallintoneuvosto kirjallisen hakemuksen perusteella.

Jäsenluottolaitoksella on oikeus erota keskusyhteisön jäsenyydestä keskusyhteisön sääntöjen, Osuuskuntalain ja Yhteenliittymälain säännösten mukaisesti ja niiden asettamien edellytysten täytyessä. Yhteenliittymään kuuluvien yritysten omien varojen yhdistellyn määrän on jäsenluottolaitoksen eroamisesta huolimatta säilyttävä Yhteenliittymälain edellyttämällä tasolla.

Jäsenluottolaitos voidaan erottaa keskusyhteisön jäsenyydestä keskusyhteisön sääntöjen ja Osuuskuntalain mukaisesti, jos jäsenluottolaitos on laiminlyönyt jäsenyydestä johtuvan velvollisuutensa. Lisäksi jäsenluottolaitos voidaan erottaa keskusyhteisön jäsenyydestä, jos tämä on hallintoneuvoston antamasta varoituksesta huolimatta laiminlyönyt keskusyhteisön Yhteenliittymälain 17 §:n nojalla antamien ohjeiden noudattamisen tavalla, joka merkittävästi vaarantaa yhtenäisen maksuvalmiuden tai vakavaraisuuden hallintaa taikka tilinpäätöksen laatimista koskevien periaatteiden soveltamisen tai niiden noudattamisen valvonnan yhteenliittymässä. Jäsenluottolaitos voidaan erottaa myös silloin, jos jäsenluottolaitos on muutoin toiminut olennaisesti keskusyhteisön vahvistamien yhteenliittymän yleisten toimintaperiaatteiden, keskusyhteisön tai POP Pankki -ryhmän etujen vastaisesti. Jäsenluottolaitoksen erottamisesta päättää hallintoneuvoston esityksestä keskusyhteisön osuuskunnan kokous.

Mitä Yhteenliittymälaisissa säädetään jäsenluottolaitoksen maksuvelvollisuudesta, sovelletaan myös luottolaitokseen, joka on eronnut tai erotettu keskusyhteisön jäsenyydestä, jos sen kalenterivuoden päättymisestä, jolloin jäsenluottolaitos on eronnut tai erotettu, on kulunut vähemmän kuin viisi vuotta silloin, kun maksuvelvollisuutta koskeva vaatimus esitetään jäsenluottolaitokselle.

5. KESKUSYHTEISÖN MAKSUVELVOLLISUUS JA JÄSENLUOTTOLAITOSTEN KESKINÄINEN VASTUU

POP Pankkien yhteenliittymän keskusyhteisö vastaa jäsenluottolaitostensa veloista ja sitoumuksista Yhteenliittymälain mukaisesti. Keskusyhteisö on velvollinen suorittamaan Yhteenliittymälain mukaisesti tukitoimena jäsenluottolaitokselle määrän, joka on tarpeen jäsenluottolaitoksen selvitystilan estämiseksi. Keskusyhteisö vastaa jäsenluottolaitoksen niistä veloista, joita ei saada suoritetuksi jäsenluottolaitoksen varoista.

Jäsenluottolaitokset ovat velvollisia suorittamaan Yhteenliittymälaisissa säädetyin perustein keskusyhteisölle osuutensa määräästä, jonka keskusyhteisö on suorittanut joko toiselle jäsenluottolaitokselle tukitoimena, taikka toisen jäsenluottolaitok-

sen velkojalle maksuna erääntyneestä velasta, johon velkoja ei ole saanut suoritusta velalliseltaan. Jäsenluottolaitoksella on lisäksi keskusyhteisön maksukyvyttömyystilanteessa Osuuskuntalaissa tarkoitettu rajaton lisämaksuvelvollisuus keskusyhteisön veloista.

Jäsenluottolaitoksen vastuu määrästä, jonka keskusyhteisö on jonkin jäsenluottolaitoksen puolesta tämän velkojalle suorittanut, jakautuu jäsenluottolaitosten kesken niiden viimeksi vahvistetun taseiden loppusumman mukaisessa suhteessa. Jäsenluottolaitokselta toisen jäsenluottolaitoksen selvitystilan ehkäisemiseksi käytettäviin tukitoimiin perittävien maksujen vuotuinen yhteenlaskettu määrä saa kunakin tilikautena olla yhteensä enintään 0,5 prosenttia kunkin jäsenluottolaitoksen viimeksi vahvistetun taseen loppusummasta.

6. POP PANKKIEN YHTENLIITTYMÄN VALVONTA

Finanssivalvonta valvoo Yhteenliittymälain mukaisesti keskusyhteisöä. Jäsenluottolaitoksia valvovat Finanssivalvonta ja keskusyhteisö. Yhteenliittymän kriisinratkaisusta vastaavana viranomaisena toimii Rahoitusvakaussvirasto.

Finanssivalvonta valvoo, että keskusyhteisö ohjaa ja valvoo jäsenluottolaitosten toimintaa Yhteenliittymälain säännösten mukaisesti ja että yhteenliittymään kuuluvat yhteisöt täyttävät niille laissa asetetut vaatimukset.

Keskusyhteisö valvoo, että yhteenliittymään kuuluvat yritykset toimivat rahoitusmarkkinoita koskevien lakien, asetusten, viranomaisten antamien määräysten, sääntöjensä ja yhtiöjärjestyksensä sekä keskusyhteisön Yhteenliittymälain 17 §:n nojalla antamien ohjeiden mukaisesti. Lisäksi keskusyhteisö valvoo yhteenliittymään kuuluvien yritysten taloudellista asemaa.

Yhteenliittymän keskusyhteisön sisäisen tarkastuksen yksikkö vastaa sisäisen tarkastuksen järjestämisestä keskusyhteisössä ja jäsenluottolaitoksissa sekä ohjaa sisäisen tarkastuksen järjestämistä muissa yhteenliittymään kuuluvissa yrityksissä.

7. TALLETUSSUOJARAHASTON JA SIIJOITTAJIEN KORVAUSRAHASTON SUOJA

Talletussuojarahastoa koskevan lainsäädännön mukaan POP Pankkien yhteenliittymään kuuluvia talletuspankkeja pidetään talletussuojan osalta yhtenä pankkina.

Talletussuojarahaston varoista korvataan tallettajan saamiset POP Pankkien yhteenliittymään kuuluvilta talletuspankeilta yhteensä enintään 100 tuhanteen euroon asti. Rahoitusvakaussvirasto hallinnoi talletussuojarahastoa ja hoitaa talletussuojan liittyviä tehtäviä.

Myös sijoittajien korvausrahastoa koskevan lainsäädännön mukaan POP Pankkien yhteenliittymää pidetään korvaussuojan osalta yhtenä pankkina. Korvaussuojarahaston varoista korvataan sijoittajan saamiset POP Pankkien yhteenliittymään kuuluvilta yhteisöiltä yhteensä enintään 20 tuhanteen euroon saakka.

8. POP PANKKI -RYHMÄN TILINPÄÄTÖS JA TILINTARKASTUS

Yhteenliittymälain mukaan POP Pankki -ryhmän tilinpäätös on laadittava noudattaen Kirjanpitolain tarkoittamia kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja (IFRS). Näiden standardien mukaan tilinpäätökseen on yhdisteltävä myös muut POP Pankki -ryhmään kuuluvat merkittävät yhteisöt. Tilinpäätöksen laadintaperiaatteet on esitetty liitteessä 2 POP Pankki -ryhmän IFRS-tilinpäätöksen laatimisperiaatteet.

Yhteenliittymälain mukaisesti keskusyhteisöllä on velvollisuus antaa jäsenluottolaitoksille ohjeita yhtenäisten tilinpäätösperiaatteiden noudattamiseksi POP Pankki-ryhmän tilinpäätöksen laatimisessa. Jäsenluottolaitoksilla on velvollisuus antaa keskusyhteisölle POP Pankki-ryhmän tilinpäätöksen yhdistelyä varten tarpeelliset tiedot.

Keskusyhteisöllä on yksi tilintarkastaja, jonka tulee olla KHT-tilintarkastusyhteisö. Tilintarkastajan valitsee osuuskunnan kokous. Tilintarkastajan toimikausi on kalenterivuosi. POP Pankkikeskus os:n tilintarkastajana toimii tilintarkastusyhteisö

KPMG Oy Ab päävastuullisena tilintarkastajanaan KHT Tiia Kataja. Tilintarkastaja tarkastaa myös Yhteenliittymälaiissa tarkoitetun yhdistellyn tilinpäätöksen. Keskusyhteisöllä ja sen tilintarkastajilla on oikeus saada POP Pankki -ryhmän yhdistellyn tilinpäätöksen tarkastamista varten jäljennös jäsenluottolaitoksen tilintarkastusta koskevista asiakirjoista.

Jäsenluottolaitoksella ei ole velvollisuutta julkistaa Luottolaitoslain 12 luvun 12 §:n mukaista osavuosikatsausta eikä EU:n Vakavaraisuusasetuksen mukaisia, vakavaraisuutta koskevia tietoja (ns. Pillari III -vakavaraisuustiedot). EU:n Vakavaraisuusasetuksen edellyttämät tiedot julkistetaan POP Pankkien yhteenliittymästä erillisessä raportissa.

9. PALKITSEMINEN

Palkitsemisjärjestelmällä tarkoitetaan niitä päätöksiä, sopimuksia, toimintaperiaatteita ja menettelytapoja, joita noudatetaan johdon ja henkilöstön palkitsemisessa.

Palkitseminen jakautuu kiinteään ja muuttuvaan palkanosaan. Kiinteällä palkanosalla tarkoitetaan tiettyyn ajanjaksoon sidottua palkkaa ja muuttuvalla palkanosalla palkkionsaajan suoritukseen tai taloudellisiin tekijöihin sidottua palkkiota.

Muuttuva palkanosa käsittää sekä lyhyen että pitkän aikavälin palkitsemisen. Lyhyen aikavälin palkitsemisessa ansaintajakso on kalenterivuosi ja palkkio maksetaan rahana.

POP Pankki -ryhmässä muuttuva palkitseminen on yrityskohtaista. POP Pankki -ryhmässä ei ole käytössä yhtenäistä palkitsemisjärjestelmää. Palkitsemisjärjestelmät ovat kunkin jäsenluottolaitoksen tai yrityksen liiketoimintastrategian, tavoitteiden ja arvojen mukaisia ja vastaavat yrityksen pitkän aikavälin etua. Palkitsemisjärjestelmät ovat sopusoinnussa hyvän ja tehokkaan riskienhallinnan ja riskinkantokyvyn kanssa. Palkitseminen ei kannusta toiminnassa riskinottoon, joka ylittäisi jäsenluottolaitoksen tai yrityksen riskinkantokyvyn perusteella määritellyn tai muuten kestävä riskitason.

Jäsenluottolaitoskohtaiset ja yrityskohtaiset palkitsemisjärjestelmät perustuvat EU-lainsäädäntöön, kansalliseen lainsäädäntöön sekä Finanssivalvonnan ja Euroopan pankkiviranomaisen määräyksiin ja ohjeisiin sekä kannanottoihin.

Päätettäessä jäsenluottolaitosten toimivan johdon ja henkilöstön palkitsemisjärjestelmästä noudatetaan POP Pankkien yhteenliittymässä Luottolaitoslakia jäljempänä mainittuja poikkeuksia lukuun ottamatta.

Palkitsemisperiaatteet jäsenluottolaitoksissa vahvistaa kunkin jäsenluottolaitoksen hallitus, joka myös seuraa ja valvoo palkitsemisjärjestelmien noudattamista ja arvioi säännöllisesti sen toimivuutta. Toimiva johto vastaa palkitsemisen toteuttamisesta vahvistettujen palkitsemisperiaatteiden mukaisesti. POP Pankkien yhteenliittymässä ei ole palkitsemisjärjestelmän hallinnointia varten yhteistä palkitsemisvaliokuntaa. Sitä ei ole katsottu tarpeelliseksi, koska jokainen yhteenliittymään kuuluva yhteisö päättää palkitsemisesta itsenäisesti.

Yhteenliittymän sisäinen tarkastus todentaa vähintään kerran vuodessa, onko jäsenluottolaitoksen hallituksen hyväksymää palkitsemisjärjestelmää noudatettu. Sisäinen tarkastus raportoi keskusyhteisön hallitukselle vuosittain yhteenvedon jäsenluottolaitosten palkitsemisjärjestelmistä ja niiden noudattamisesta.

Liiketoiminnasta riippumattomien valvontatoimintojen palkitseminen ei ole POP Pankkien yhteenliittymässä riippuvainen valvottavan liiketoimintayksikön tuloksesta.

Niissä jäsenluottolaitoksissa, joissa muuttuva palkitseminen on käytössä, on erilaisia palkitsemisjärjestelmiä. Järjestelmät eroavat toisistaan mm. niiden piiriin kuuluvan henkilöstön osalta, palkkion määrän ja palkitsemisen kriteerien osalta.

Jäsenluottolaitos voi päättää muuttuvien palkkioiden maksamatta jättämisestä joko kokonaan tai osittain hallituksen päätöksellä, esimerkiksi siinä tapauksessa, että jäsenluottolaitoksen vakavaraisuus on alittanut sille määritellyn tason.

Palkkionsaajalle maksettavan erorahan ja muun vastaavan korvauksen, joka maksetaan, jos palvelussuhde päättyy enneaikaisesti, maksamisperusteet laaditaan siten, ettei korvaus johda epäonnistuneen suorituksen palkitsemiseen. Muuttuvien palkkioiden maksamisesta on säädetty Luottolaitoslaissa. POP Pankkien yhteenliittymässä ei sovelleta Luottolaitoslain 8 luvun 9, 11 ja 12 § säännöksiä niihin palkkionsaajiin, joiden muuttuva palkkio yhden vuoden ansaintajaksolta ei ylitä 50 tuhatta euroa. Kyseinen 50 tuhannen euron raja perustuu Finanssivalvonnan kannanottoon. Tämä tarkoittaa sitä, että palkkionsaajalle maksettavan muuttuvan palkkionosan maksamista ei tarvitse lykätä, vaan se voidaan maksaa kerralla.

Jos henkilö on luokiteltu työtehtäviensä perusteella ryhmään, joiden ammatillisesta toiminnasta voi aiheutua jäsenluottolaitokselle merkittävää riskiä ("riskiprofiiliin vaikuttava henkilö"), ja hänelle aiotaan maksaa yli 50 tuhannen euron vuosipalkkio, noudatetaan Luottolaitoslaissa määritettyä muuttuvien palkkioiden maksamisen lykkäämistä. Merkittävä osa, vähintään 40 prosenttia määritellystä muuttuvan palkkion kokonaismäärästä, lykätään ja maksetaan aikaisintaan 3–5 vuoden kuluessa ansaintajaksosta. Lykkäysajan pituutta arvioitaessa otetaan huomioon henkilön riskiprofiili ja liiketoiminnan luonne. Mikäli muuttuvan palkkion määrä ylittää 50 tuhatta euroa, huomioidaan, että sen maksaminen on suoritettava muutoin kuin käteissuorituksena.

POP Pankkien yhteenliittymässä on tunnistettu merkittävät riskinottajahenkilöt, jotka voivat vaikuttaa yhteenliittymän tai jäsenluottolaitoksen riskiprofiiliin tai toiminnallaan aiheuttaa yhteenliittymälle tai jäsenluottolaitokselle merkittävää taloudellista riskiä. Riskiprofiiliin vaikuttavaan henkilöryhmään kuuluvat yhteenliittymässä mm. jäsenluottolaitosten, keskusyhteisön ja muiden yhtiöiden toimitusjohtajat ja muut toiminnan johtamiseen ja päätöksentekoon osallistuvat henkilöt, muut henkilöt, joiden toiminnalla on olennainen vaikutus riskiasemaan sekä liiketoiminnasta riippumattomien toimintojen henkilöt. Ajantasainen lista merkittävistä riskinottajista on koottuna POP Pankkikeskus osk:aan. Jokainen ryhmän yhteisö vastaa omalta osaltaan tietojen oikeellisuudesta ja ajantasaisuudesta.

Jäsenluottolaitokset julkaisevat internet -sivustoillaan selostuksen palkitsemista koskevien Luottolaitoslain säännösten noudattamisesta. Tilikaudelle kohdistuvat palkat ja palkkiot esitetään POP Pankki -ryhmän tilinpäätöksen liitteessä 11. EU:n Vakavaraisuusasetuksen N:o 575/2013 artiklan 450 edellyttämät tiedot POP Pankki -ryhmän riskiasemaan vaikuttavien henkilöiden palkitsemisesta esitetään tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta erillisessä Pilari III -raportissa.

LIITE 4 RISKIENHALLINTA POP PANKKI -RYHMÄSSÄ

1. PANKKITOIMINNAN RISKIENHALLINNAN JA VAKAVARAISUUDEN HALLINNAN TAVOITTEET JA PERIAATTEET

Riskiennhallinnan strategisina tavoitteina on varmistaa POP Pankki -ryhmän riskinkantokyky kaikissa olosuhteissa, pitää yhteenliittymän ja siihen kuuluvien pankkien riskinotto maltillisena suhteessa riskinkantokykyyn ja varmistaa siten toiminnan jatkuvuus. Riskinkantokyky muodostuu toiminnan laajuuteen ja vaativuuteen suhteutetusta riskienhallinnasta sekä kannattavaan liiketoimintaan perustuvasta riittävästä vakavaraisuudesta. Riskienhallinnan prosessin tavoitteena on varmistaa, että kaikki merkittävät liiketoiminnasta aiheutuvat riskit tunnistetaan, arvioidaan, mitataan ja että niitä valvotaan säännöllisesti ja että ne ovat oikeassa suhteessa yhteenliittymän ja yksittäisen jäsenluottolaitoksen riskinkantokykyyn.

Vakavaraisuuden hallinnan tavoitteena on varmistaa POP Pankkien yhteenliittymän pääomien riittävä määrä, laatu ja niiden tehokas käyttö. Pääomilla katetaan yhteenliittymän liiketoimintastrategiasta ja -suunnitelmasta aiheutuvat olennaiset riskit ja turvataan yhteenliittymän häiriötön toiminta odottamattomien tappioiden varalta. Tavoitteeseen pyritään dokumentoidulla ja systemaattisella vakavaraisuuden hallintaprosessilla, joka kytkeytyy kiinteästi yhteenliittymän ja jäsenluottolaitosten strategiaprosessiin ja liiketoiminnan suunnitteluun sekä johtamiseen.

Keskusyhteisö vastaa ryhmän riskien- ja vakavaraisuudenhallinnasta sekä riskienhallintajärjestelmän riittävyyydestä ja ajanmukaisuudesta. Keskusyhteisö antaa ryhmään kuuluville yhteisöille ohjeita riskienhallinnan turvaamiseksi ja valvoo, että ne toimivat viranomaissäännösten, omien sääntöjensä, keskusyhteisön antamien ohjeiden ja asianmukaisten ja eettisesti hyväksyttävien menettelytapojen mukaisesti. Yhteenliittymän jäsenluottolaitokset ottavat, niitä sitovien liiketoiminnan ohjausrajojen puitteissa, liiketoimintaan kuuluvat riskinsä ja ovat vastuussa omasta vakavaraisuudestaan. Yhteenliittymään kuuluvien yhteisöjen vakavaraisuutta, maksuvalmiutta ja asiakasriskiä valvotaan sekä yksittäisen jäsenluottolaitoksen

tasolla että konsolidoidusti yhteenliittymän tasolla. Riskienhallinnan periaatteiden rikkomiseen puututaan sovittujen toimintamallien mukaisesti.

Riskiennhallintaa ja vakavaraisuuden hallintaa säätelevät EU-lainsäädäntö, Laki luottolaitostoiminnasta 610/2014 (jäljempänä Luottolaitoslaki), Laki talletuspankkien yhteenliittymästä 24.6.2010/599 (jäljempänä Yhteenliittymälaki), sekä Finanssivallannon sekä Euroopan pankkiviranomaisen standardit, määräykset ja ohjeet.

Yhteenliittymän olennaisimmat riskit ovat luotto-, likviditeetti- ja markkinariski sekä operatiivinen riski. Luottoriskin vähentämismenetelmänä käytetään hajautusta ja vakuuksia. Likviditeettiriskin vähentämismenetelmänä käytetään riittävän likviditeettipuskurin ylläpitoa ja rahoituksen hajautamista sekä ajallisesti että vastapuolittain. Markkinariskin tärkeimpiä alalajeja ovat rahoitustaseen korkoriski ja sijoitustoiminnan riskit. Korkoriskin vähentämismenetelmänä käytetään tasesuunnittelua. Sijoitustoiminnan riskiä vähennetään hajautuksella sekä sijoitusten allokaatiolimiiteillä. Operatiivista riskiä hallitaan selkeillä prosesseilla sekä henkilöstön koulutuksella, ohjeistuksella ja valvontamekanismeilla.

Yhteenliittymä kohdistaa strategiansa mukaisesti liiketoimintansa vähittäispankkitoiminnan vähäriskiseen osaan. Yhteenliittymässä ei ole sen taloudelliseen kantokykyyn nähden ylisuuria asiakas- tai sijoitusriskikeskittymiä.

Riskien valvontatoiminto raportoi keskusyhteisön hallitukselle säännöllisesti tietoa yhteenliittymän sekä jäsenluottolaitosten riskeistä ja niiden taustoista. Riskien raportointiin ja seurantaan tarkoitettujen järjestelmien sekä käytännöt täyttävät riskienhallinnalle asetetut edellytykset ottaen huomioon yhteenliittymän toiminnan luonteen ja laajuuden. Yhteenliittymän luotettava hallinto, sisäinen valvonta ja riskienvalvonta ovat lainsäädännön ja viranomaismääräysten vaatimusten mukaisia.

Riskiennhallinta kuuluu olennaisena osana yhteenliittymän sisäiseen valvontaan. Sisäisellä valvonnalla seurataan, että organisaatio toimii säännös-

ten mukaisesti, hallitsee riskejä kattavasti ja toimii tehokkaasti ja luotettavasti. Lisäksi sisäisen valvonnan tarkoituksena on varmistaa, että yhteenliittymässä eri tasoille asetetut päämäärät ja tavoitteet saavutetaan annettuja ohjeita noudattaen.

2. RISKIENHALLINNAN JA VAKAVARISUUDEN HALLINNAN ORGANISOINTI

Hallituneuvoston ja hallituksen asemaa yhteenliittymän riskienhallinnassa on kuvattu liitteessä 3 Hallinto- ja ohjausjärjestelmät.

2.1 TOIMIVA JOHTO

Keskusyhteisön toimiva johto vastaa vakavaraisuuden hallinnan sekä riskienhallinnan käytännön toteutuksesta, jatkuvasta seurannasta ja valvonasta sekä raportoinnista yhteenliittymän hallitukselle. Toimiva johto myös huolehtii siitä, että riskienhallintaan liittyvät vastuut, valtuudet, prosessit ja raportointisuhteet on selkeästi määritetty ja riittävästi kuvattu ja että työntekijät tuntevat työtehtäviensä edellyttämässä laajuudessa riskienhallinnan kokonaisuuden, siihen liittyvät prosessit ja menetelmät.

2.2 RISKIEN VALVONTATOIMINTO

Keskusyhteisön riippumattoman riskien valvontatoiminnon tehtävänä on valvoa jäsenluottolaitosten riskejä ja vakavaraisuutta. Sen tehtävänä on muodostaa kokonaisvaltainen näkemys yhteenliittymän ja jäsenluottolaitosten liiketoiminnan sisältämistä riskeistä, kehittää riskienhallinnan menetelmiä ja toimintatapoja riskien tunnistamiseen, mittaamiseen ja valvontaan sekä koordinoida ja kehittää vakavaraisuuden hallintaprosessia riskienvalvontaa ja raportointia.

Riskien valvontatoiminto valmistele ohjeita keskusyhteisön hallituksen päätettäväksi. Se myös tukee, neuvoo ja kouluttaa jäsenluottolaitoksia riskienhallinnan ja vakavaraisuuden hallinnan järjestämisessä ja kehittämisessä. Riskien valvontatoiminto seuraa jäsenluottolaitosten riskipositioiden kehittymistä ja antaa palautetta jäsenluottolaitoksille näistä sekä oman pääoman riittävydestä suhteessa riskipositioihin. Valvontatoiminnon tehtävänä on myös varmistaa, että riskienmittaus-

menetelmät ovat asianmukaisia, riittävän tarkkoja ja luotettavia, sekä valvoa, että hallituksen hyväksymiä riskienhallinnan ohjeita, liiketoiminnan ohjausrajoja ja riskistrategioita noudatetaan.

Riskien valvontatoiminto antaa hallitukselle säännöllisesti yhteenvedon riskien valvontatoiminnon toiminnasta ja sen tekemistä havainnoista sekä riskitilanteesta. Riskien valvontatoiminto varmistaa, että kaikkien jäsenluottolaitosten liiketoiminnassaan ottamien merkittävien riskien yhteisvaikutus tulokseen ja omiin varoihin raportoidaan hallitukselle vakavaraisuuden hallintaprosessin yhteydessä.

2.3 COMPLIANCE-TOIMINTO

Compliance-toiminto valvoo, että yhteenliittymä ja jäsenluottolaitokset noudattavat toimintaansa säänteleviä lakeja, viranomaisten antamia ohjeita ja määräyksiä, markkinoiden itsesääntelyä sekä yhteenliittymän sisäisiä ohjeita. Compliance-toiminnon tehtävänä on myös pitää keskusyhteisön ja jäsenluottolaitosten ylin ja toimiva johto tietoisina olennaisissa säännöksissä tapahtuvista merkittävistä muutoksista ja niiden vaikutuksista. Compliance-toiminto valmistele toimintaohjeita säännösten soveltamisesta.

Compliance-toiminto raportoi toiminnastaan sekä tehdyistä havainnoista säännöllisesti keskusyhteisön toimivalle johdolle, hallitukselle sekä hallituneuvoston tarkastusvaliokunnalle. Lisäksi keskusyhteisön compliance-toiminto raportoi niiden jäsenluottolaitosten hallituksille, joiden compliance-toiminto hoidetaan keskusyhteisön toimesta. Vuoden 2020 loppuvuoden aikana yhteenliittymässä on compliance-toiminto keskitetty keskusyhteisöön kaikkien jäsenluottolaitosten osalta. Keskitetty toiminto vastaa compliance-valvonnasta vuoden 2021 alusta lukien.

Compliance-riskiä hallitaan seuraamalla lainsäädännön kehitystä, ohjeistamalla, kouluttamalla ja neuvomalla liiketoimintaa sääntelyn mukaisten toimintatapojen noudattamisessa sekä valvomalla menettelytapojen säännöstenmukaisuutta.

2.4 SISÄINEN TARKASTUS

Sisäinen tarkastus on riippumatonta ja objektiivista arviointi- ja varmistustoimintaa. Toiminnan

tavoitteena on tukea keskusyhteisön hallintoneuvostoa, hallitusta ja toimivaa johtoa tavoitteiden saavuttamisessa tarjoamalla järjestelmällisen lähestymistavan organisaation valvonta-, johtamis- ja hallintoprosessien sekä riskienhallinnan tehokkuuden arviointiin ja kehittämiseen.

Yhteenliittymän keskusyhteisön sisäisen tarkastuksen yksikkö vastaa sisäisen tarkastuksen järjestämisestä keskusyhteisössä ja jäsenluottolaitoksissa sekä ohjaa sisäisen tarkastuksen järjestämistä muissa yhteenliittymään kuuluvissa yrityksissä. Sisäisen tarkastuksen yksikön toiminnasta vastaa tarkastusjohtaja. Sisäinen tarkastus toimii toiminnallisesti keskusyhteisön hallituksen ja hallinnollisesti toimitusjohtajan alaisuudessa. Keskusyhteisön hallintoneuvosto vahvistaa sisäisen tarkastuksen toimintaperiaatteet.

Sisäinen tarkastus arvioi valvontamenettelyiden riittävyyttä ja tehokkuutta koko yhteenliittymässä. Sisäinen tarkastus raportoi vähintään vuosittain keskusyhteisön hallitukselle sekä hallintoneuvoston tarkastusvaliokunnalle keskeiset tarkastushavaintonsa ja antamansa suositukset, jotka liittyvät valvonnan järjestämiseen sekä sen luotettavuuteen ja asianmukaisuuteen. Tarkastuksessa esiin tulleet merkittävät poikkeamat tarkastushavaintojen osalta raportoidaan välittömästi keskusyhteisön hallitukselle ja hallintoneuvoston tarkastusvaliokunnille.

2.5 JÄSENLUOTTOLAITOKSET

Yhteenliittymän jäsenluottolaitoksina ovat jäsenosuuspankit ja Bonum Pankki Oyj noudattavat toiminnassaan keskusyhteisön määrittelemiä riskienhallinnan ja vakavaraisuuden hallinnan periaatteita.

Keskusluottolaitosta lukuun ottamatta yhteenliittymän jäsenluottolaitokset toimivat strategiansa mukaisesti vähittäispankkitoiminnassa. Toimimalla vain tällä liiketoiminta-alueella jäsenluottolaitokset kykenevät pitämään toimintaansa sisältyvät riskit hallittavina ja toiminnan laatuun nähden pieninä.

POP Pankeissa ylimpänä hallintoelimenä toimii osuuskunnan kokous tai edustajisto, joka valitsee hallintoneuvoston jäsenet. Hallintoneuvosto valitsee hallituksen jäsenet. Bonum Pankki Oyj:ssä yhtiökokous valitsee hallituksen jäsenet. Hallintoneuvosto valitsee keskuudestaan tarkastustoimikunnan, joka avustaa hallintoneuvostoa sen valvontavelvollisuuden toteuttamisessa.

Jäsenluottolaitoksen hallitus vahvistaa muun muassa sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevat sisäiset ohjeet, liiketoiminnan tavoitteet, eri riskilajeja koskevat riskilimiitit ja pääomasuunnitelman sekä vakavaraisuuden hallintasuunnitelman. Lisäksi hallitus vastaa riskienhallinnan riittävyydestä ja valvoo pankin liiketoimintaa, riskiasemaa ja riskinkantokyvyn riittävyyttä. Vakavaraisuuden hallintaprosessissaan jäsenluottolaitos laatii muun muassa tulos-, kasvu- ja vakavaraisuusennusteet. Ennusteiden perusteella jäsenluottolaitos kartoittaa tarvittavat toimenpiteet, joilla liiketoimintastrategian mukainen vakavaraisuustaso kyetään saavuttamaan.

Jäsenluottolaitoksen toimiva johto vastaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteutuksesta ja raportoi hallitukselle säännöllisesti jäsenluottolaitoksen liiketoiminnasta, riskinkantokyvystä ja riskitilanteesta.

Keskusyhteisön riippumaton riskien valvontatoiminto ja compliance-toiminto ohjaavat yhteenliittymän riskien valvontaa. Tämän lisäksi suurimmissa jäsenluottolaitoksissa on oma riskien valvonasta vastaava riippumaton henkilö, joka vastaa keskusyhteisön ohjeistaman riskien valvonnan toteutuksesta jäsenluottolaitoksessa. Muissa jäsenluottolaitoksissa on toiminnosta vastaava yhteishenkilö.

Riskienhallinnan tehtäviä ja vastuunjakoa varten on määritelty ensisijainen vastuu, valvontavastuu ja arviointivastuu. Ensisijainen vastuu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan käytännön toimenpiteiden toteuttamisesta on liiketoiminnasta vastaavalla jäsenluottolaitoksella, joka vastaa myös siitä, että riskienhallinnan ohjeita ja menettelytapoja noudatetaan.

RISKIENHALLINNAN JA SISÄISEN VALVONNAN ORGANISOINTI

I PUOLUSTUSLINJA

JÄSENLUOTTOLAITOKSET

- Päivittäinen riskienhallinta
- Esimiesvalvonta
- Ensijainen vastuu valvonnasta on jäsenluottolaitoksen toimivalla johdolla ja hallituksella

II PUOLUSTUSLINJA

KESKUSYHTEISÖN RIIPPUMATON RISKIEN VALVONTA JA COMPLIANCE

- Valvonta
- Ohjeistus
- Tuki, prosessit, välineet

III PUOLUSTUSLINJA

KESKUSYHTEISÖN SISÄINEN TARKASTUS

- Riippumaton valvonnan arviointi perustuen riskilähtöiseen tarkastustoimintaan

Keskusyhteisön riskienvalvontatoiminto valvoo riskienhallinnan toteuttamista yhteenliittymässä ja compliance-toiminto valvoo toiminnan sääntelymukaisuutta. Keskusyhteisön yhteydessä toimiva sisäinen tarkastus toteuttaa riippumatonta arviointi ja varmistustoimintaa valvontamenettelyjen riittävyyden ja tehokkuuden varmistamiseksi.

3. VAKAVARAISUUDEN HALLINTA

Vakavaraisuuden hallinnan tavoitteena on varmistaa, että yhteenliittymällä ja siihen kuuluvilla jäsenluottolaitoksilla on jatkuvasti riittävä pääomapuskuri strategisten liiketoimintatavoitteidensa saavuttamiseksi ja niistä aiheutuvien riskien kattamiseksi kaikissa olosuhteissa. Vakavaraisuus-asetusta hallitaan yhteenliittymän keskusyhteisön asettaman riskinottokehikon mukaisella riskinotthalukkuudella.

Vakavaraisuusaseman seuranta ja ohjaus on toteutettu asettamalla ohjausrajoja sekä yhteenliittymän että jäsenluottolaitosten vakavaraisuudelle. Vakavaraisuustavoitteet (ohjausrajat) asetetaan EU:n vakavaraisuusasetuksen 575/2013 (jäljempänä vakavaraisuusasetus) mukaiselle vakavaraisuussuhdeluvulle ja sisäiseen riskien arviointiin pohjautuvalle taloudelliselle pääomavaatimukselle (nk. pilari 2, sisäinen pääoma).

Osana vakavaraisuuden hallinnan prosessia pyritään tunnistamaan kaikki olennaiset riskit ja arvioimaan niiden suuruutta ja edellyttämiä pääomavaateita. Yhteenliittymän jäsenluottolaitokset laativat vuosittain omat pääomasuunnitelmansa stressitesteineen yhdenmukaisilla keskusyhteisön määrittelemillä työkaluilla ja periaatteilla yhteenliittymän keskusyhteisön valvonnassa. Jäsenluottolaitosten suunnitelmien pohjalta laaditaan yh-

teenliittymän pääomasuunnitelma, joka sisältää yhteenvedon yhteenliittymän pääomien ja riskipositioiden kehittymisen erilaisissa skenaarioissa. Prosessilla varmistetaan, että yhteenliittymän kasvu-, kannattavuus- ja riskinkantokykytavoitteet ovat tarkoituksenmukaisia ja keskenään johdonmukaisia. Pääomasuunnitelman ns. perusskenaario muodostaa samalla perustan budjetoinnille jäsenluottolaitoksille ja yhteenliittymälle.

Yhteenliittymän vakavaraisuusasemaa käsittelevät tunnusluvut, vakavaraisuusvaatimus ja vakavaraisuuslaskennan pääerät on esitetty tilinpäätöksen toimintakertomuksessa. Kattavammat, vakavaraisuusasetuksen kahdeksannen osan mukaisesti julkistettavat tiedot julkistetaan erillisessä Pilari III -raportissa.

3.1 PILARI I VAKAVARAISUUS

POP Pankkien yhteenliittymän merkittävimmät Pilari I pääomavaateet muodostuvat kiinteistövakuudellisista saamisista, saamisista yrityksiltä ja vähittäissaamisista. Yhteenliittymässä sovelletaan vakavaraisuuslaskennassa luottoriskin pääomavaateen laskentaan standardimenetelmää ja operatiivisen riskin pääomavaateen laskentaan perusmenetelmää. Yhteenliittymän jäsenluottolaitoksilla ei ole kaupankäyntitoimintaa, joten markkinariskin pääomavaade lasketaan perusmenetelmällä ainoastaan valuuttapositioneille.

POP Pankkien yhteenliittymän omat varat muodostuvat jäsenosuuksista, POP Osuuksista, kertyneistä voittovaroista sekä rahastoista, joista vähennetään vakavaraisuusasetuksen mukaiset vähennyserät. Tilikauden voittoa ei lueta omiin varoihin. POP Osuuksia oli vuoden 2020 lopussa laskettu liikkeelle yhteensä 56 121 (57 323) tuhatta euroa.

Vakavaraisuusasetus ei tunnista jäsenluottolaitosten aiemmin käyttämiä lisäosuuksia pääomainstrumentiksi, joten niihin on sovellettu vakavaraisuusasetuksen mukaisia siirtymäsäätönsäntöjä raportoiduissa vertailutiedoissa 2019. Tilikauden aikana lisäosuuksille saatiin lunastuslupa Finanssivalvonnasta. Luvan saamisen johdosta lisäosuuksia ei enää esitetä osana vakavaraisuuslaskennan omia varoja. Lunastukset suoritetaan vuonna 2021.

4. PANKKITOIMINNAN RISKIT

4.1 LUOTTORISKI

Yhteenliittymän merkittävin riski on luotto- ja vastapuoliriski. Luottoriskillä tarkoitetaan sitä, että vastapuoli ei täytä sopimuksen mukaisia velvoitteitaan. Luottoriskin merkittävin lähde on luottot, mutta luottoriskiä voi syntyä myös muunlaisista saamisista, kuten saamistodistuksista sekä erilaisista taseen ulkopuolisista sitoumuksista, kuten käyttämättömistä luottojärjestelyistä ja -liitteistä sekä takauksista.

4.1.1 Luottoriskin hallinta

Keskusyhteisön hallitus ohjaa jäsenluottolaitosten luottoriskin hallintaa, siinä käytettäviä menetelmiä sekä luottoriskin valvontaa ja raportointia. Keskusyhteisön hallitus vahvistaa luottoriskistrategian, jossa määritellään tavoiteriskitaso, riskinoton linjauksia ja asiakasvalintaa sekä vakuuksia koskevat periaatteet. Luottoriskien hallinnan tavoitteena on rajoittaa vastuista syntyvien riskien tulos- ja vakavaraisuusvaikutukset hyväksyttävälle tasolle. Keskusyhteisön hallitus vahvistaa yhteenliittymätasolla luottosalkun asiakasryhmä- ja toimialajakauman sekä luottosalkun laadun seurannassa ja valvonnassa käytettävät riskilimiitit sekä seurantarajat. Luottoriskistrategiaa täydentävät luotonannon ja vakuuksien toimintaohjeet luovat pohjan luottoriskin hallintaan jäsenluottolaitoksissa. Luottoriskistrategian valmistelusta ja ylläpidosta vastaa keskusyhteisön riskien valvontatoiminto. Luottoriskistrategia päivitetään vähintään vuosittain tai aina yhteenliittymän toimintaympäristön, liiketoimintamallin, sääntelyn tai viranomaisvaateiden olennaisesti muuttuessa.

Jäsenluottolaitosten hallitukset hyväksyvät yhteenliittymän hallituksen hyväksymän luottoriskistrategian. Strategia yhdessä luotonannon ja vakuuksien toimintaohjeiden kanssa määrittelee enimmäismäärät riskikeskittymille ja ohjaa luotonannon suuntaamista asiakassektoreittain, toimialoittain ja luottokelpoisuusluokittain.

Luottopäätökset perustuvat asiakkaan luottokelpoisuuteen ja maksukykyyn sekä muiden luoton myöntämiskriteereiden, kuten vakuusvaatimusten täyttymiseen. Pääsääntönä on vähintään kahden päätöksentekijän periaate. Luottopäätökset teh-

dään kunkin jäsenluottolaitoksen hallituksen vahvistamien päätösvaltuuksien puitteissa. Jäsenluottolaitos myöntää luottoja ja takauksia ensisijaisesti omalla toimialueellaan. Tällä varmistetaan paikallinen, riittävän perusteellinen asiakastuntemus.

Sitoumusten takaisinmaksun varmistamiseksi vastuilla tulee pääsääntöisesti olla turvaavat vakuudet. Vakuudet arvostetaan varovaisesti käypään arvoon ja arvojen kehitystä seurataan säännöllisesti sekä tilastoja että hyvää toimialuetuntemusta hyödyntäen. Vakuuksien arvostamisessa käytettävät vakuusarvostuskertoimet ovat yhteenliittymässä yhdenmukaiset kaikissa jäsenluottolaitoksissa.

Odotettavissa olevien luottotappioiden (ECL) laskenta on tärkeä osa luottoriskin hallintaa. Arvon alentumisten periaatteet ja odotettavissa olevien luottotappioiden laskenta on määritelty tilinpäätöksen laatimisperiaatteissa liitteessä 2. Lainoihin ja saamisiin, taseen ulkopuolisiin eriin ja saamistodistuksiin kohdistuvat arvonalentumiset ja tilikauden aikana tapahtuneet muutokset on esitetty liitteessä 18 Rahoitusvarojen arvonalentumistapioit.

Jäsenluottolaitosten hallituksille raportoidaan kuukausittain asiakasvastuista ja ongelmasaamisista. Raportointi sisältää mm. luottoriskin määrän ja kehityksen asiakaskokonaisuuksittain, toimialoittain ja luottokelpoisuusluokittain. Riskien valvontatoiminto raportoi keskusyhteisön hallitukselle luottoriskien kehityksestä, riskipositioista, järjestämättömistä saamisista, lainanhoitajoustoista ja odotettavissa olevista luottotappioista vähintään neljännesvuosittain.

Asiakkaan luottokelpoisuuden arviointi rakentuu hyvään asiakastuntemukseen, asiakkaan työ- ja tulotietoihin, maksukyky- ja maksuvaralaskentaan sekä luottoluokitusmalleihin. Henkilö- ja yritysasiakkaat, joilla on olemassa olevia luottovastuita,

luokitellaan käyttäytymispisteytysmallilla. Maatalousasiakkaat, joilla on olemassa olevia luottovastuita, luokitellaan säännöllisesti luottoluokitusmallilla. Uudet luottoasiakkaat luokitellaan hakemuspisteytyksellä. Luokittelun tarkoituksena on jaotella asiakkaat riskin mukaisesti.

Yhteenliittymän vastuut on jaoteltu maksukyvyttömyyden todennäköisyyden (PD) mukaisesti riskiluokkiin 1–8. Riskiluokka 1 kuvaa matalimman riskin saatavia ja riskiluokka 8 korkeimman riskin saatavia. Asiakas ja asiakkaan kaikki sopimukset katsotaan olevan maksukyvyttömiä (riskiluokka 8), mikäli jokin tilinpäätöksen laatimisperiaatteissa esitetty maksukyvyttömyyden kriteeri toteutuu. Maksukyvyttömäksi luokitellut vastuut luokitellaan IFRS 9-standardin mukaisesti vaiheeseen 3 odotettavissa olevien luottotappioiden (ECL) laskennassa. Vastuut, joiden luottoriski on lisääntynyt merkittävästi, luokitellaan vaiheeseen 2. Muut vastuut on luokiteltu vaiheeseen 1. Odotettavissa olevien luottotappioiden laskennan periaatteet on esitetty tarkemmin liitteessä 2.

Odotettavissa olevien luottotappioiden laskennassa otetaan käyttöön 1.1.2021 alkaen EU:n vakavaraisuusasetuksen 575/2013 artiklan 178 mukainen maksukyvyttömyyden määritelmä. Muutoksen odotetaan pienentävän vaiheeseen 3 luokiteltujen vastuiden määrää.

Lainojen ja saamisten, saamistodistusten sekä taseen ulkopuolisten erien bruttomäärä korkeimman riskin riskiluokassa 8 oli tilikauden lopussa yhteensä 122 873 (129 258) tuhatta euroa.

Riskiluokissa 1-4 71,6 (77,5) prosenttia oli henkilöasiakkaita, 18,5 (15,1) prosenttia yritysasiakkaita ja 9,9 (7,4) prosenttia maatalousasiakkaita. Korkeamman riskin luokista 5-8 henkilöasiakkaiden osuus oli 52,0 (51,1) prosenttia, maatalousasiakkaiden 27,5 (31,5) prosenttia sekä yritysasiakkaiden 20,5 (17,4) prosenttia tilikauden lopussa.

SAAMISET RISKILUOKITTAIN

SAAMISET ASIAKKAILTA RISKILUOKITTAIN JA VAIHEITTAIN 31.12.2020

(1 000 euroa)	PD-luku		31.12.2020				31.12.2019
	Alaraja	Yläaraja	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä	Yhteensä
1-4	0,00	1,50	2 735 214	16 152	-	2 751 366	2 692 114
5	1,50	5,00	639 101	46 830	-	685 931	527 595
6	5,00	25,00	143 358	122 169	-	265 528	244 112
7	25,00	100,00	2 542	77 997	-	80 539	77 404
8	100,00	100,00	-	-	117 084	117 084	128 062
Yhteensä			3 520 216	263 149	117 084	3 900 449	3 669 287
Odotettavissa oleva luottotappio			5 359	3 538	23 405	32 302	33 798
Yhteensä			3 514 857	259 611	93 680	3 868 147	3 635 488

SAAMISTODISTUKSET RISKILUOKITTAIN JA VAIHEITTAIN 31.12.2020

(1 000 euroa)	PD-luku		31.12.2020				31.12.2019
	Alaraja	Yläaraja	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä	Yhteensä
1-4	0,00	1,50	424 319	20 060	-	444 379	273 986
5	1,50	5,00	-	12 836	-	12 836	15 037
6	5,00	25,00	-	7 959	-	7 959	8 064
7	25,00	100,00	-	1 466	-	1 466	1 855
8	100,00	100,00	-	2 060	4 487	6 547	40
Yhteensä			424 319	44 381	4 487	473 186	298 982
Odotettavissa oleva luottotappio *)			41	-	-	41	-
Yhteensä			424 278	44 381	4 487	473 145	298 982

*) Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavista saamistodistuksista on kirjattu käyvän arvon rahastoon odotettavissa olevia luottotappioita 3 140 (1 603) tuhatta euroa, joista 128 tuhatta euroa lukeutuu vaiheeseen 1, 939 tuhatta euroa vaiheeseen 2 ja 2 073 tuhatta euroa vaiheeseen 3.

TASEEN ULKOPUOLISET SITOUKUKSET RISKILUOKITTAIN JA VAIHEITTAIN 31.12.2020

(1 000 euroa)	PD-luku		31.12.2020				31.12.2019
	Alaraja	Yläaraja	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä	Yhteensä
1-4	0,00	1,50	248 663	10 928	-	259 590	235 877
5	1,50	5,00	26 311	2 820	-	29 132	17 961
6	5,00	25,00	3 261	2 995	-	6 256	6 022
7	25,00	100,00	37	631	-	668	1 932
8	100,00	100,00	36	-	1 301	1 338	1 373
Yhteensä			278 308	17 374	1 301	296 984	263 164
Odotettavissa oleva luottotappio			331	138	319	788	688
Yhteensä			277 977	17 236	982	296 196	262 476

4.1.2 Luotot asiakasryhmittäin

Yhteenliittymässä keskeisiä asiakasryhmiä ovat henkilöasiakkaat, maatalousasiakkaat sekä pienyritykset. Yhteenliittymän luottokanta oli vuoden 2020 lopussa 3 868 147 (3 635 488) tuhatta euroa.

LUOTOT ASIAKASRYHMITÄIN

(1 000 euroa)	31.12.2020	31.12.2019	Muutos %	Päävakuustyyppi
Henkilöasiakkaat	2 568 294	2 438 525	5,3 %	Asuntovakuus
Maatalousasiakkaat	583 295	561 230	3,9 %	Muu kiinteistövakuus
Yritysasiakkaat	716 558	635 733	12,7 %	Muu kiinteistövakuus
Yhteensä	3 868 147	3 635 488	6,4 %	

Yritysluotonannon pääasiallisina kohderyhminä ovat jäsenluottolaitosten toimialueilla toimivat mikro- ja pienyritykset, elinkeinonharjoittajat sekä maa- ja metsätalousasiakkaat. Yritysasiakkaiden luotonannossa luotonmyöntämisen perusteena ovat asiakkaan taloudellinen tilanne, velanhoitokyky, tilinpäätösanalyysi, tarjottujen vakuuksien kattavuus sekä asiakkaan luottoluokitus.

YRITYSLUOTTOKANNAN TOIMIALAJAKAUMA

(1 000 euroa)	31.12.2020		31.12.2019	
	Tasearvo	%-osuus	Tasearvo	%-osuus
Kiinteistöalan toiminta	218 491	30,5 %	180 366	28,4 %
Rakentaminen	111 924	15,6 %	99 486	15,6 %
Teollisuus	84 834	11,8 %	77 425	12,2 %
Tukku- ja vähittäiskauppa	73 254	10,2 %	70 205	11,0 %
Kuljetus ja varastointi	48 746	6,8 %	45 806	7,2 %
Muut toimialat	179 309	25,0 %	162 445	25,6 %
Yhteensä	716 558	100,0 %	635 733	100,0 %

4.1.3. Luottokanta vakuuksittain ja vaiheittain

Luotonanto henkilöasiakkaille tapahtuu pääasias-
sa turvaavaa asuntovakuutta vastaan. Tarvittaes-
sa käytetään lisäksi muita vakuuksia. Yhteenliitty-
män myöntämistä luotoista 64,6 (65,0) prosent-
tia on myönnetty asuntovakuutta vastaan. Hen-

kilöasiakkaiden luotot myönnetään POP Pankkien
taseista ja Visa-kortteihin liittyvät luotot sekä di-
gitaaliset vakuudettomat kulutusluotot myönne-
tään keskusluottolaitoksen taseesta. Alla olevassa
taulukossa on esitetty luottoriskille alttiina oleva
määrä vakuuksittain ja vaiheittain.

LUOTTOKANTA VAKUUKSITTAIN JA VAIHEITTAIN 31.12.2020

(1 000 euroa)	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä
Asuntovakuus	2 315 817	139 828	42 139	2 497 784
Muu kiinteistövakuus	937 969	104 590	43 167	1 085 725
Rahoitusvakuus	18 171	650	430	19 251
Yrityksen tai yksityishenkilön takaus	42 984	5 197	2 526	50 707
Muu vakuus	43 429	3 805	973	48 207
Luotot ilman vakuutta	156 487	5 541	4 445	166 472
Yhteensä	3 514 857	259 611	93 680	3 868 147

LUOTTOKANTA VAKUUKSITTAIN JA VAIHEITTAIN 31.12.2019

(1 000 euroa)	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä
Asuntovakuus *)	2 201 259	111 514	48 913	2 361 687
Muu kiinteistövakuus	852 283	119 731	44 562	1 016 576
Rahoitusvakuus	12 084	283	628	12 996
Yrityksen tai yksityishenkilön takaus	47 265	4 899	2 546	54 709
Muu vakuus	35 262	4 441	1 754	41 457
Luotot ilman vakuutta *)	142 121	3 118	2 824	148 063
Yhteensä	3 290 274	243 987	101 228	3 635 488

*) Asuntovakuus ja Luotot ilman vakuutta -rivien saldot korjattu vertailukauden osalta.

4.1.4. Luotonannon keskittymäriski

Luotonannon keskittymäriskiä syntyy luotonannosta, kun luottovastapuolet ovat taloudellisesti riippuvaisia toisistaan tai toimivat samankaltaisessa taloudellisessa ympäristössä, jolloin yksittäiset tapahtumat voivat vaikuttaa merkittävään joukkoon luottovastapuolia samanaikaisesti. Vastaavaa keskittymäriskiä voi syntyä myös luottojen vakuuksien ollessa samankaltaisia.

Yhteenliittymän tai yksittäisen jäsenluottolaitoksen yhdelle asiakkaalle tai asiakaskokonaisuudelle myöntämien luottojen kokonaismäärä ei saa ylittää vakavaraisuusasetuksessa tai Finanssivalvonnan tai muun valvontaviranomaisen antamissa määräyksissä ja ohjeissa vahvistettuja enimmäismääriä. Yhteenliittymätasolla on määritelty euromääräinen raja, jonka ylittävät asiakaskokoukset yhdessä edellyttävät keskus-

yhteisön lupaa lisärahoituksen myöntämiselle. Yhteenliittymätasolla tai yksittäisillä jäsenluottolaitoksilla ei ollut tilikauden lopussa merkittäviä luotonannon riskikeskittymiä.

4.1.5. Ongelmasaamiset, lainanhoitajoukot ja saamisten arvonalentumiset

Luottoriskin seuranta perustuu järjestämättömien saamisten, maksuviivästymien ja lainahoitajoukkojen jatkuvaan seurantaan sekä luottosalkun laadun seurantaan. Ennakoitavissa oleviin ongelmiin luoton hoidossa reagoidaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. POP Pankkien yhteenliittymän yli 90 päivää eräntyneenä olleet saamiset olivat 0,87 (0,80) prosenttia luottokannasta. Yhteenliittymän 30–90 päivää eräntyneenä olleet saamiset olivat vuoden 2020 lopussa 0,55 (0,42) prosenttia luottokannasta.

ERÄÄNTYNEET SAAMISET

(1 000 euroa)	31.12.2020		31.12.2019	
	Tasearvo	Osuus luotto- kannasta (%)	Tasearvo	Osuus luotto- kannasta (%)
Eräntyneet saamiset (30-90 päivää)	21 102	0,55%	15 381	0,42%
Eräntyneet saamiset (yli 90 päivää)	33 194	0,87%	29 169	0,80%
Eräntyneet saamiset 90-180 päivää	9 533	0,25%	5 267	0,14%
Eräntyneet saamiset 180 päivää - 1 vuosi	7 423	0,20%	7 497	0,21%
Eräntyneet saamiset > 1 vuosi	16 238	0,43%	14 973	0,41%

Ongelmasaamisina käsitellään vaiheen 3 saamisista sekä muita saamisista, jotka on luokiteltu järjestämättömiksi saamiksi.

Lainanhoitajousto tarkoittaa asiakkaan heikentyneen taloustilanteen vuoksi annettavaa myönnytystä asiakkaan lainaehtoihin. Lainanhoitajoustopurjitus on turvata asiakkaan maksukyky ja rajoittaa vastuiden luottoriskiä. Yli 90 päivää erään-

tyneet saamiset, joille on tehty lainanhoitajousto, luetaan vaiheeseen 3. Myös ne saamiset, joille on tehty useampi kuin yksi lainanhoitajousto, luetaan vaiheeseen 3. Muut lainanhoitajoustopurjitus luetaan vaiheeseen 2. Koronapandemian vaikutukset eivät heijastuneet tilikaudella raportoitujen ongelmasaamisten määrään. Pandemian vaikutuksia luottokantaan on kuvattu tarkemmin liitteessä 18 Rahoitusvarojen arvonalentumistappiot.

ONGELMASAAMISET JA LAINANHOITAJOUSTOT

(1 000 euroa, brutto)	31.12.2020 Luottosaldo	31.12.2019 Luottosaldo
Järjestämättömät saamiset yhteensä	118 866	130 027
- Vaiheen 3 saamiset yhteensä	117 084	127 846
Joista lainanhoitajoustopurjitus	37 194	43 354
- Muut järjestämättömät saamiset	1 782	2 181
Vaiheeseen 2 luetut lainanhoitajoustopurjitus	116 459	117 180

Pääosaan vaiheen 3 saamisista kohdistuu joko asuntovakuus tai muu kiinteistövakuus. Vaiheeseen 3 luokiteltujen luottojen määrä laski tilikauden aikana 8,4 prosenttia.

VAIHEEN 3 LUOTTOKANTA PÄÄASILLISEN VAKUUSTYYPIN MUKAAN JAETTUNA 31.12.2020

(1 000 euroa, brutto)	Luotto- saldo	Turvaavat vakuudet *	Odotetta- vissa olevat luottotap- piot (ECL)	Avoin luottoriski ECL kirjausten ja tur- vaavien vakuuksien huomioinnin jälkeen
Asuntovakuus	49 156	44 148	7 017	-
Muu kiinteistövakuus	53 401	44 333	10 234	-
Rahoitusvakuus	640	360	210	70
Yrityksen tai yksityishenkilön takaus	4 317	-	1 791	2 526
Muu vakuus	2 343	491	1 370	483
Luotot ilman vakuutta	7 228	4 659	2 783	-
Yhteensä	117 084	93 991	23 405	3 079

VAIHEEN 3 LUOTTOKANTA PÄÄASILLISEN VAKUUSTYYPIN MUKAAN JAETTUNA 31.12.2019

(1 000 euroa, brutto)	Luotto- saldo	Turvaavat vakuudet *	Odotetta- vissa olevat luottotap- piot (ECL)	Avoin luottoriski ECL kirjausten ja tur- vaavien vakuuksien huomioinnin jälkeen
Asuntovakuus	56 348	51 585	7 435	-
Muu kiinteistövakuus	57 714	47 552	13 152	-
Rahoitusvakuus	725	496	97	132
Yrityksen tai yksityishenkilön takaus	4 224	-	1 678	2 546
Muu vakuus	3 323	1 047	1 568	707
Luotot ilman vakuutta	4 587	531	1 763	2 293
Yhteensä	126 921	101 212	25 693	5 678

*Taulukoissa on esitetty vain vakavaraisuuslaskennassa hyväksyttävien turvaavien vakuusjärjestelyjen vaikutus. Saamisiin kohdistuu myös muita, ei turvaavia vakuusjärjestelyjä.

Luottoihin ja saamisiin kohdistuva odotettavissa oleva luottotappiovaraus pieniä 4,4 prosenttia päätyen 32,3 (33,8) miljoonaan euroon. ECL:n määrän pienenemiseen luottojen ja saamisten osalta vaikuttivat erityisesti tilikauden aikana toteutuneet luottotappiot 7,3 (3,0) miljoonaa euroa.

Lainojen ja muiden saamisten arvonalentumisten laadintaperiaatteet on määritelty tilinpäätöksen liitteessä 2 ja odotettavissa olevien luottotappioiden muutoksista on esitetty tarkempia tietoja liitteessä 18 Rahoitusvarojen arvonalentumistappiot.

4.2 MARKKINARISKI

Markkinariskillä tarkoitetaan korkojen ja markkinahintojen vaihteluista aiheutuvaa tappion mahdollisuutta. Markkinariskilajit ovat korko-, valuutta-, osake- ja hyödykeriski. Ryhmän pankkitoiminnan merkittävin markkinariski on rahoitustaseeseen korkoriski. Korkoriskiä syntyy jäsenluottolaitosten rahoitustaseista, jotka koostuvat anto- ja ottolainauksesta, markkinaehtoisesta jälleerahoituksesta sekä sijoitus- ja likviditeettisalkuisista. Sijoitustoiminnassa korkojen muutos aiheuttaa markkinariskin toteutumisen arvopapereiden

markkina-arvon muutoksena. Valuuttariskillä tarkoitetaan valuuttakurssien muutosten vaikutusta tulokseen tai omaan pääomaan. Osakeriskillä tarkoitetaan kurssimuutosten aiheuttamaa tulospainetta, joka kohdistuu muun muassa osakkeisiin ja rahasto-osuuksiin. Hyödykeriski tarkoittaa tappionvaaraa, joka aiheutuu hyödykehintojen muutoksista.

4.2.1 Markkinariskin hallinta

Markkinariskin hallinnan tehtävänä on tunnistaa ja arvioida liiketoimintaan sisältyvät markkinariskit, rajoittaa ne hyväksyttävälle tasolle ja raportoida niistä säännöllisesti. Keskusyhteisön hallitus vahvistaa markkinariskistrategian ja markkinariskin hallintaan liittyvän ohjeistuksen, jotka luovat pohjan markkinariskin hallinnalle jäsenluottolaitoksissa.

Jäsenluottolaitosten hallitukset vahvistavat markkinariskin hallintaan liittyvän ohjeistuksensa keskusyhteisön hallituksen markkinariskistrategian mukaisesti. Jäsenluottolaitoksen vakavaraisuuden hallintaprosessi on keskeinen osa sijoitustoimintaan liittyvän riskinottohalukkuuden ja riskinkantokyvyn määrittämistä. Yhteenliittymässä markkinariskin ottamista on rajoitettu kaupankäynnin, korkoriskin, osakeriskin, valuuttariskin, johdannaisten, strukturoitujen tuotteiden ja hyödykeriskin osalta. Hyödykeriskin ottaminen ei ole sallittua. Yhteenliittymän jäsenluottolaitosten liiketoimintaan ei kuulu varsinainen kaupankäynti omaan luokkaan tai asiakaskaupankäynti, eikä jäsenluottolaitoksilla ole erillistä kaupankäyntivarastoa.

Ryhmän toimintaan liittyvä valuuttariski on vähäistä. Luotonannossa ei oteta lainkaan valuuttariskiä, vaan luotot myönnetään euromääräisinä. Valuuttariskiä voi syntyä vähäisessä määrin lähinnä sijoitussalkun sijoitusrahasto-omistuksista sekä keskusluottolaitoksen ulkomaanmaksuihin liittyvistä katekaupoista. Jäsenluottolaitos voi ottaa suoraa valuuttariskiä sijoitustoiminnassaan ainoastaan keskusyhteisön riskienvalvontatoiminnon luvalla. Johdannaisten käyttö on rajoitettu ainoastaan suojaustarkoitukseen keskusyhteisön riskienvalvonnan luvalla.

4.2.2 Rahoitustaseen korkoriski

Rahoitustaseen korkoriskillä tarkoitetaan korkotason muutosten haitallista vaikutusta yhteenliittymän taseen ja taseen ulkopuolisten erien markkina-arvoon tai korkokatteeseen. Korkoriski aiheutuu saatavien ja velkojen toisistaan poikkeavista korkoperusteista sekä eriaikaisista korontarkistus- ja erääntymisajankohdista.

Yhteenliittymän ja jäsenluottolaitosten korkoriskiä seurataan kuukausittain sekä nykyarvomenetelmällä että tulosriskimallilla. Nykyarvomenetelmässä mitataan, kuinka tase-erien laskennallinen markkina-arvo muuttuu korkojen muuttuessa. Nykyarvomenetelmässä kunkin tase-erän markkina-arvon odotetaan muodostuvan kyseisen instrumentin luomien rahavirtojen nykyarvona. Tulosriskimallissa ennustetaan tulevaa korkokatteita markkinakorkojen muuttuessa. Korkokate-ennuste lasketaan raportointihetkellä markkinoilta saatavilla termiinikoroilla seuraaville viidelle vuodelle. Avoimen korkoriskin määrää arvioidaan erilaisten korkoshokkien vaikutuksella korkokatteeseen ja nykyarvoon. Luottojen ennaikaisten takaisinmaksujen vaikutus ja eräpäivättömien talletusten käyttäytyminen on otettu huomioon korkoriskianalyyseissä. Yhteenliittymän altistumista laskeville viitekoroille vähentää mahdollisuus käyttää suurimmassa osaa lainakantaa hinnoitteluperustana 0% korkolattia.

Yhteenliittymässä hallitaan korkoriskiä ensisijaisesti suunnittelemalla taserakennetta, kuten varojen ja velkojen korkosidonnaisuutta sekä maturiteettia. Korkoriskin hallintaan voidaan käyttää myös suojaavia korkojohdannaisia. Yhteenliittymällä ei ole voimassa olevia johdannaissopimuksia.

Yhteenliittymän korkoriskiä hallinnoidaan keskusyhteisön hallituksen asettamalla ohjausrajoilla korkokatteelle sekä taseen nykyarvon muutokselle. Korkoriskin hallinnan tavoitteena on vakauttaa yhteenliittymän taseen korkoriski tasolle, jossa yhteenliittymän liiketoiminta on kannattavaa, mutta yhteenliittymän tulos tai vakavaraisuus ei ole uhattuna voimakkaassakaan korkoympäristön muutoksissa.

RAHOITUSTASEEN KORKOHERKKYYSANALYYSI

Vaikutus korkokatteeseen (1 000 euroa)	Muutos	31.12.2020	31.12.2019
		1-12 kk	1-12 kk
Korkoriski	+1%-yksikkö	13 070	11 840
Korkoriski	-1%-yksikkö	-9 723	-6 950

Korkoriskin laskennassa on esitetty rahoitustaseenherkkyys raportointitihetkellä tapahtuvasta yhden prosenttiyksikön suuruisen muutoksen vaikutuksesta tulevan tilikauden korkokatteeseen.

4.2.3 Sijoitus- ja likviditeettisalkku

Yhteenliittymän sijoitus- ja likviditeettisalkku koostuu keskusluottolaitoksen ja jäsenosuuspankkien likviditeettireserveihin kuuluvista arvopapereista ja muista sijoituksista. Likviditeettireservin markkinariski muodostuu sijoitusinstrumentin liikkeeseenlaskijariskistä sekä markkinoiden yleisestä osake-, korko- ja valuuttariskistä.

Jäsenluottolaitokset voivat sijoittaa likviditeettilyijäämäänsä sisäisesti määritellyn likviditeettipuskurin tavoitetason täyttymisen jälkeen muihin sijoituksiin. Sijoitustoiminnalla pyritään hankkimaan pitkällä aikavälillä riski-tuottosuhteeltaan kilpailukykyinen tuotto sijoitetulle pääomalle.

Sijoitus- ja likviditeettisalkun riskejä hallitaan yhteenliittymä- ja jäsenluottolaitostasolle määritellyillä limiiteillä, joilla varmistetaan sijoitusten hajuttamisen toteutuminen omaisuusluokittain, riskilajeittain ja vastapuolittain. Sijoitusriskiä seurataan myös herkkyysanalyysillä. Limitoinnin tavoitteena on, ettei sijoitusomaisuuden arvonmuutoksista syntyvä tulosvaikutus vaarana jäsenluottolaitoksen tai koko yhteenliittymän vakavaraisuutta tai kannattavuutta.

Sijoitusomaisuuden osalta riskinottohalukkuutta arvioidaan suhteessa yhteenliittymän kannattavuuteen ja omiin varoihin. Sijoitusomaisuuden erittely ja herkkyysanalyysi ryhmätasolla on kuvattu liitteessä 21 Sijoitusomaisuus.

4.3 LIKVIDITEETTIRISKI

Likviditeettiriskillä tarkoitetaan yhteenliittymän ja sen yksittäisen jäsenluottolaitoksen kykyä vastata sitoumuksistaan. Likviditeettiriski voidaan jakaa lyhyen aikavälin maksuvalmiusriskiin ja pitkän aikavälin rakenteelliseen rahoitusriskiin. Maksuvalmiusriskillä tarkoitetaan tilannetta, jossa yhteisö ei suoriudu maksuvelvoitteestaan ilman vaikeuksia. Rakenteellinen rahoitusriski on jälleerahoituksen saatavuuteen ja hintaan liittyvä riski, joka syntyy, kun saamisten ja velkojen maturiteetit poikkeavat toisistaan. Rahoitusriskiä syntyy myös, jos saatavat ja velat ovat liiaksi keskittyneet yksittäisille vastapuolille.

4.3.1 Likviditeettiriskin hallinta

Keskusyhteisön toimiva johto valmistelee yhteenliittymän likviditeettistrategian ja likviditeetin hallinnan ohjeistuksen sekä limitoinnin, jotka määräytyvät jäsenluottolaitosten likviditeettitarpeen sekä yhteenliittymätason riskinottohalukkuuden ja -kyvyn perusteella. Keskusyhteisön hallitus hyväksyy likviditeettistrategian ja likviditeetin hallinnan ohjeistuksen. Hallitus hyväksyy myös varainhankintasuunnitelman ja rahoituksen jatkuvuus-suunnitelman, joita keskusluottolaitos ylläpitää. Riskien valvontatoiminto suunnittelee, kehittää ja testaa likviditeettiriskin hallinnassa käytettäviä menetelmiä ja vastaa riskiraportoinnista keskusyhteisön hallitukselle. Keskusluottolaitos ja sen toimiva johto avustavat riskien valvontatoimintoa kyseisessä prosessissa. Keskusyhteisön hallitus hyväksyy likviditeettistrategian ja likviditeetin hallinnan ohjeistuksen toteuttamisessa käytettävät menetelmät.

Keskusluottolaitoksen toimiva johto vastaa likviditeettistrategian toteuttamisen koordinoinnista yhteenliittymätasolla sekä seuraa ja valvoo jäsenluottolaitosten toteuttamaa likviditeettistrategiaa.

Keskusluottolaitos koordinoi jäsenluottolaitosten maksuliikennettä sekä likviditeetin tasaamista ja hankintaa yhteenliittymässä. Yhteenliittymän riippumattoman riskien valvontatoiminnon tehtävänä on valvoa ja seurata likviditeettiriskiä sekä jäsenluottolaitos- että yhteenliittymätasolla.

Keskusluottolaitoksen toimiva johto raportoi likviditeettitilanteesta keskusluottolaitoksen hallitukselle ja vastaa likviditeettistrategian mukaisesti yhteenliittymän maksuvalmiusaseman ja varainhankinnan suunnittelemisesta. Keskusluottolaitoksen hallituksen vastuulla on valvoa likviditeettistrategian toteutusta keskusluottolaitoksessa.

4.3.2 Maksuvalmiusriski

Yhteenliittymän likviditeetin hallinnassa noudatetaan likviditeettistrategiassa asetettuja periaatteita, joiden tavoitteena on riskin rajoittaminen hajautetulla rahoitusrakenteella. Tärkeimmät keinot hyvän likviditeettiaseman turvaamiseksi ovat riittävän kokoisien ja laadukkaan likviditeettireservin ylläpitäminen ja rahoituksen lähteiden hajautus. Päivänsisäisen maksuvalmiuden varmis-

taminen, likviditeettireservin riittävyys ja maksuvalmiusvaatimus ovat yhteenliittymän keskeiset tavat rajoittaa ja mitata maksuvalmiusriskiä. Yhteenliittymän sisäisillä limiiteillä ja ohjausrajoilla rajoitetaan yhteenliittymän ja jäsenluottolaitosten liiketoimintaan sisältyvää likviditeettiriskiä ja varmistetaan likviditeettiriskiä liittyvien viranomaisvaateiden täytyminen.

Likviditeettiriskiä seurataan vakavaraisuusasetukseen sisältyvän likviditeettipuskurivaateen (Liquidity Coverage Ratio, jäljempänä LCR) ja pitkäaikaisen rahoituksen minimivaateen (Net Stable Funding Ratio, jäljempänä NSFR) avulla. LCR mittaa lyhytaikaista likviditeettiriskiä, ja sen tehtävänä on varmistaa, että LCR-sääntelyn mukaisista hyvälaatuisista varoista koostuva likviditeettireservi on riittävä kattamaan ulospäin suuntautuvat nettokassavirrat stressitilanteissa 30 päivän ajan. NSFR mittaa taseessa olevien varojen ja velkojen, joiden juoksu-aika on yli vuoden, yhteensovittamista, ja sen tehtävänä on varmistaa, että pitkäaikainen antolainaus on riittävässä määrin rahoitettu pitkäaikaisella varainhankinnalla.

LCR JA NSFR KEHITYS

(prosenttia)	31.12.2020	30.6.2020	31.12.2019
LCR	191	186	115
NSFR	148	143	141

Yhteenliittymän keskusyhteisö soveltaa Finanssi- valvonnalta saatua lupaa päättää, ettei sen jäsenluottolaitoksiin sovelleta vakavaraisuusasetuksen kuudennessa osassa ja sen nojalla annetuissa Euroopan Unionin säädöksissä asetettuja vaatimuksia luottolaitoksen maksuvalmiutta koskien. Luvan mukaisesti likviditeettiriskin viranomaisvaatimukset tulee täyttää vain yhteenliittymätasolla. Viranomaisvaatimusten täyttämisestä vastaa yhteenliittymän keskusluottolaitos.

Yhteenliittymän likviditeettireservi koostuu vakavaraisuusasetuksen mukaisista laadukkaista varoista, joilla voidaan täyttää likviditeettitarve stressitilanteissa joko myymällä reserviin kuuluvia arvopapereita tai panttaamalla niitä keskuspankkirahoituksen vakuudeksi. Likviditeettireservin panttaamattomat rahoitusvarat, joita edellä mainitulla tavalla voidaan käyttää likviditeettireservinä, mukaan lukien käteisvarat, olivat vuoden 2020 lopussa markkina-arvoltaan 693,0 (338,4) miljoonaa euroa. Reserviin sisältyi LCR-sääntelyn ulkopuolisia keskuspankkivakuuskelpoisia arvopapereita 71,1 (31,8) miljoonaa euroa.

LIKVIDITEETTIRESERVI, MARKKINA-ARVO

(1 000 euroa)	31.12.2020	31.12.2019
Käteiset varat ja rahavarat keskuspankissa	391 544	167 297
Valtion velkakirjat	40 557	43 862
Kuntien tai julkisen sektorin liikkeeseen laskemat tai takaamat velkapaperit	146 384	59 076
Liikkeeseen lasketut vakuudelliset joukkovelkakirjalainat (Covered Bonds)	17 480	19 705
Rahoituslaitosten ja yritysten liikkeeseen laskemat velkakirjat	97 001	48 413
Yhteensä	692 966	338 353

Likviditeettireservin lisäksi yhteenliittymän jäsenluottolaitoksilla on muina sijoituksina erilaisia sijoitusinstrumentteja, kuten rahasto-osuuksia ja sijoitustodistuksia 158,6 (211,6) miljoonaa euroa. Näitä omaisuuseriä ei lueta likviditeettireserviin, koska niiden käytettävyyteen stressatuissa olosuhteissa sisältyy epävarmuutta.

Yhteenliittymän keskusluottolaitos seuraa yhteenliittymän päivänsisäistä maksuvalmiutta valvomalla jäsenluottolaitosten maksuliiketiliasaldon. Myös jäsenluottolaitokset seuraavat jatkuvasti omaa maksuvalmiuttaan.

4.3.3 Rakenteellinen rahoitusriski

Yhteenliittymän liiketoimintaan kuuluu keskeisenä osana otto- ja antolainauksen maturiteettitransformaation kautta tuleva rahoitusriski. Liiketoiminnan perustana ovat jäsenluottolaitosten asiakkailtaan vastaanottamat talletukset, joilla rahoitetaan jäsenluottolaitosten asiakkaiden luotonantoa.

Alla olevassa taulukossa on esitetty yhteenliittymän velkojen eräntymisprofiilit korkoineen. Avistalletusten oletetaan erääntyvän heti.

RAHOITUSVELKOJEN MATURITEETTI 31.12.2020

(1 000 euroa)	Alle 3kk	3-12kk	1-5 vuotta	Yli 5v	Yhteensä
Velat keskuspankeille	-	-	50 000	-	50 000
Velat luottolaitoksille	6 995	5 030	47	35 147	47 219
Velat asiakkaille	3 741 884	248 293	98 253	0	4 088 430
Vuokrasopimusvelat	491	1 465	2 453	766	5 174
Liikkeeseen lasketut velkakirjat	24 998	36 437	204 911	-	266 346
Yhteensä	3 774 369	291 224	355 663	35 913	4 457 169

RAHOITUSVELKOJEN MATURITEETTI 31.12.2019

(1 000 euroa)	Alle 3kk	3-12kk	1-5 vuotta	Yli 5v	Yhteensä
Velat luottolaitoksille	2 440	139	25	34 939	37 543
Velat asiakkaille	3 380 056	246 058	124 537	10	3 750 661
Vuokrasopimusvelat*	727	2 097	1 877	690	5 391
Liikkeeseen lasketut velkakirjat	9 999	9 991	94 839	-	114 829
Yhteensä	3 393 222	258 285	221 278	35 639	3 908 424

*Vertailukauden esitystapaa on muutettu lisäämällä vuokrasopimusvelkojen maturiteetti.

4.4 KIINTEISTÖRISKI

Kiinteistöriskillä tarkoitetaan kiinteistöomaisuuden kohdistuvaa arvonalentumis-, tuotto- tai vahingoittumisriskiä. Kiinteistösijoitukset eivät kuulu yhteenliittymän pankkitoiminnan ydinliiketoimintaan. POP Pankkien yhteenliittymän omistamat kiinteistöt on jaettu käyttötarkoituksen mukaan omassa käytössä oleviin kiinteistöihin ja sijoituskiinteistöihin.

Omassa käytössä olevat kiinteistöt merkitään taseessa aineellisiin hyödykkeisiin ja sijoituskiinteistöt sijoitusomaisuuteen. Yhteenliittymään kuuluvien jäsenluottolaitosten omassa käytössä olevat kiinteistöt ja sijoituskiinteistöt arvostetaan tilinpäätöksessä poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn hankintamenoon. Kiinteistöomaisuuden arvo on maltillinen verrattuna yhteenliittymän taseeseen ja omiin pääomiin. Sijoituskiinteistöjen tasearvo oli 0,6 (0,8) prosenttia taseesta.

4.5 OPERATIIVISET RISKIT

Operatiivisilla riskeillä tarkoitetaan riskiä taloudellisesta tappiosta tai muusta haitallisesta seuraamuksesta, joka aiheutuu riittämättömistä tai epäonnistuneista sisäisistä prosesseista, puutteellisista tai virheellisistä menettelytavoista, henkilöstöstä, järjestelmistä tai ulkoisista tekijöistä. Kaikkiin liiketoiminnan prosesseihin, mukaan lukien luottoja sijoitusprosessit, sisältyy operatiivisia riskejä. Yhteenliittymällä on myös ulkoistettujen IT-toimintojen ja taloushallintotoiminnon kautta operatiivista riskiä.

Keskusyhteisön hallitus hyväksyy operatiivisten riskien hallinnan periaatteet ja keskeiset operatiiv-

vista riskiä koskevat ohjeet. Riskien tavoitetaso on maltillinen.

Tiettyjen operatiivisten riskien varalta suojaudutaan vakuutusturvalla. Tietojärjestelmien toimintahäiriöistä aiheutuviin riskeihin on varauduttu jatkuvuussuunnittelulla.

Operatiivisten riskien hallinnassa keskeisintä on riskien tunnistaminen ja arviointi sekä kontrolli- ja hallintakeinojen toimivuuden ja riittävyyden arviointi. Yhteenliittymään kuuluvat jäsenluottolaitokset arvioivat operatiivisten riskien toteutumisen todennäköisyyttä ja vaikutuksia operatiivisen riskin itsearvioinneissa, jotka on laadittu tärkeimpien liiketoimintaprosessien pohjalta.

Jäsenluottolaitokset raportoivat keskusyhteisön compliance-toiminnolle omaan toimintaansa kohdistuvista operatiivisista riskeistä, häiriöistä ja tappioista vuosittain. Lisäksi jäsenluottolaitokset raportoivat operatiivisen riskin itsearviointiensa tulokset compliance-toiminnolle. Compliance-toiminto arvioi säännöllisesti havaitsemiensa operatiivisten riskien luonnetta ja riskien toteutumisen todennäköisyyksiä koko yhteenliittymässä.

Merkittävimpiin tuotteisiin, palveluihin, toimintoihin, prosesseihin ja järjestelmiin liittyvät operatiiviset riskit tunnistetaan liiketoiminnan tekemässä uuden tuotteen tai palvelun arviointiprosessissa, jonka compliance-toiminto ja riskien valvontatoiminto katselmoi.

Compliance-toiminto raportoi puolivuositteittain operatiivisen riskin toteutumisesta aiheutuneet

tappiot sekä koosteen operatiivisen riskin itsearviointeista yhteenliittymän keskusyhteisön hallitukselle sekä keskusyhteisön toimivalle johdolle.

4.6 STRATEGINEN RISKI

Strateginen riski syntyy väärän strategian valinnasta, strategian toteuttamisen epäonnistumisesta, kilpailuympäristön muutoksista tai hitaasta reagoinnista muutoksiin.

Strategiset riskit pyritään minimoimaan päivittämällä strategiset ja vuositason suunnitelmat säännöllisesti. Suunnittelussa hyödynnetään analyysseja POP Pankki -ryhmän tilasta ja kehityksestä sekä muita analyysseja ja ennusteita toimialan, kilpailutilanteen ja taloudellisen toimintaympäristön kehityksestä.

5. VAKUUTUSTOIMINNAN RISKIT

5.1 RISKIENHALLINNAN YLEISET PERIAATTEET

Vakuutustoimintaa POP Pankki -ryhmässä harjoittaa Suomen Vahinkovakuutus Oy. Suomen Vahinkovakuutus Oy:ssä riskienhallinnalla tarkoitetaan ennakoivaa prosessia, jolla pyritään tunnistamaan mahdollisia riskejä, arvioimaan ja rajoittamaan tunnistettujen riskien todennäköisyyttä ja seurauksia, mahdollistamaan markkinatilanteen muutoksiin reagoiminen sekä yleisesti varmistamaan toiminnan luotettavuus, turvallisuus ja tehokkuus.

Riskienhallinnan järjestämisestä vastaa Suomen Vahinkovakuutus Oy:n hallitus. Hallitus hyväksyy vuosittain riskienhallintasuunnitelman, joka sisältää päälinjaukset yhtiön riskienhallinnasta sekä kuvauksen yhtiön riskiprofilista. Olennainen osa riskienhallintaa on oma riski- ja vakavaraisuusarviointi (ORSA), jonka avulla yhtiö ylläpitää käsitystä pääomatarpeistaan pitkällä ja keskipitkällä aikavälillä. Riskienhallintaa järjestettäessä huomioidaan erityisesti yhtiön strategiset valinnat, vakuutusliiketoiminnan ja sijoitustoiminnan tavoitteet sekä vakavaraisuusasema.

Riskienhallinnan asianmukaista järjestämistä tukevat mm. sisäisen valvonnan kokonaisuus, sijoitus-suunnitelma, tietoturvallisuuteen liittyvä jatkuvuus-suunnitelma, yhtiön sisäiset seuranta- ja raportointimekanismit sekä sisäinen tarkastus.

5.2 RISKIENHALLINNAN ORGANISOINTI, VASTUU JA VALVONTA

Riskienhallinnan toteuttamiseen liittyvät vastuut ja työnjako on dokumentoitu riskienhallintasuunnitelmaan. Suomen Vahinkovakuutus Oy:n toimitusjohtaja vastaa siitä, että hallituksen linjausten mukaiset riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan toimet toteutetaan. Hallitus valvoo toimien operatiivista toteutusta.

5.3 RISKIENHALLINNAN PROSESSIT JA RISKIT

Suomen Vahinkovakuutus Oy:n riskienhallinta on jatkuvaa ja se kattaa yhtiön koko toiminnan. Riskienhallinta kiinnittyy yhtiön toiminnan suunnitteluun ja harjoittamiseen muun muassa sisäisten ohjeiden ja toimintamallien avulla. Tällaisia ovat esimerkiksi asiakas- ja riskinvalintaohjeet, raportointikäytännöt sekä hyväksymisrajat ja -menettelyt.

Säännöllinen riskikartoitusprosessi on yhtiön vuotiseen toimintaan kiinnittyvä, kokonaisvaltaista riskienhallintaa tukeva prosessi, jossa riskit tunnistetaan ja arvioidaan, riskiin varautumisen keinoista päätetään ja riskille asetetaan vastuuhenkilö. Osana säännöllistä riskienhallintaprosessia riskejä ja niihin varautumista seurataan ja arvioidaan.

Riskeistä aiheutuvien taloudellisten menetysten varalta yhtiö ylläpitää määrällisesti ja laadullisesti riittävää vakavaraisuuspääomaa. Vakavaraisuus-asemaa seurataan jatkuvasti sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. Vuosisuunnittelun yhteydessä laaditaan omassa riski- ja vakavaraisuusarviossa (ORSA) yhtiön toimintasuunnitelmiin, riskiprofiiliin ja vakavaraisuusvaatimuksiin perustuen kokonaisvaltainen näkemys yhtiön pitkän ja keskipitkän aikavälin pääomatarpeista. Raportin arviosta hyväksyy yhtiön hallitus.

5.4 RISKIENHALLINNAN RAPORTOINTI

Riskeistä raportoidaan hallitukselle riskienhallintasuunnitelmaan ja -strategiaan kirjattujen käytäntöjen mukaisesti. Laaja riskeistä tehty kartoitus käsitellään vuosittain hallituksen kokouksessa riskienhallintasuunnitelman käsittelyn yhteydessä. Hallitus hyväksyy yhtiön oman riski- ja vakavaraisuusarvion (ORSA) vuosittain. Hallitukselle raportoidaan säännöllisesti yhtiön taloudesta, liiketoiminnasta, vakavaraisuudesta ja sijoitustoiminnasta.

5.5 VAKUUTUSRISKIT

5.5.1 Riskien määrittely ja riskienhallintastrategia

Vakuutuksenottaja siirtää vakuutettavan riskinsä vakuutus sopimuksella vakuutuksenantajalle. Suomen Vahinkovakuutus Oy:n vahinkomeno muodostuu vakuutetuista riskeistä korvattavien vahinkojen lukumäärästä ja suuruudesta sekä näiden satunnaisvaihtelusta. Edelleen vahinkomeno jakautuu omaisuusriskistä ja henkilöriskistä aiheutuviin vahinkoihin. Tärkeimmät vakuutusriskit liittyvät vakuutusten hinnoitteluun, vakuutusten merkitsemiseen (asiakas- ja riskinvalintaan) sekä vastuuvelan riittävyyteen.

Vakuutusten hinnoitteluriski liittyy erityisesti ajoneuvovakuutuksien perushinnoittelun oikeellisuuteen. Riskiin on varauduttu seuraamalla toiminnan kannattavuutta, hinnoittelun riskiperusteisuutta ja mahdollistamalla teknisesti ja prosessuaalisesti joustava hinnoittelujärjestelmä. Asiakas- ja riskinvalinnan toimivuutta seurataan jatkuvasti, ja linjauksiin tehdään muutoksia tarpeen mukaan. Riskitaso pidetään maltillisena ja asiakasvalintaa ohjataan myös kohdistetuilla hinnoittelumuutoksilla. Vastuuvelan riittävyysriski liittyy erityisesti ajoneuvovakuutuksen vahinkosuhteen kehittymiseen ja liikennevakuutuksen perusteella korvattaviin kustannuksiltaan merkittäviin henkilövahinkoihin. Vastuuvelan määräytymisperiaatteet on määriteltävä vastuuvelan laskuperusteissa. Vastuuvelan laskuperusteet on määritetty turvaavasti. Laskuperusteet arvioidaan vuosittain ja tarvittaessa niihin tehdään muutoksia. Lisäksi merkittävien yksittäisten vahinkojen vaikutusta on rajoitettu yhtiön koko tuotevalikoiman kattavin excess of loss -jälleenvakuutus sopimuksin.

5.5.2 Riskienhallintaprosessit

Korvaustilannetta, vahinkomenoa ja suurvahinkoja seurataan viikkotasolla, vahinkosuhteita ja -tiheyksiä kuukausitasolla. Myynnin, asiakaskannan ja uusasiakashankinnan kehitystä seurataan viikkotasolla. Vastuuvelkaa, vakavaraisuuspääomaa ja sen vähimmäisrajoja seurataan kuukausitasolla. Vastuuvelka- ja vakavaraisuuslaskelmat toteuttaa aktuaaritoiminto. Riskeistä raportoidaan yhtiön johtoryhmälle ja hallitukselle sekä sovitusti Finanssivalvonnalle.

5.5.3 Vakuutusmatemaattiset oletukset

Suomen Vahinkovakuutus Oy:n käyttämät laskuperusteet tarkistetaan vuosittain ja toimitetaan perusteluineen Finanssivalvonnalle ennen niiden käyttöönottoa. Tasoitusmäärän laskuperusteille haetaan Finanssivalvonnan hyväksyntä.

Se tilinpäätöspäivän jälkeiseen aikaan kohdistuva osuus vakuutusmaksutulosta, josta on odotettavissa vastaisia kuluja, merkitään taseeseen vakuutusmaksuvastuuna. Vakuutusmaksuvastuuseen lisätään myös varmuuslisä.

Jo sattuneista vahingoista tilinpäätöshetkellä vielä maksamatta olevat korvaukset ja niiden selvittelykulut, myös vielä ilmoittamatta olevien vahinkojen osalta, varataan korvausvastuuseen. Korvausvastuuseen lisätään myös varmuuslisä.

Jälleenvakuuttajan osuus vakuutusmaksuvastuusta lasketaan vastaavasti kuin ensivakuuttajan osuus. Vastuuvelan jälleenvakuuttajan osuuteen ei sisälly varmuuslisää.

5.5.4 Määrällisiä tietoja vakuutusriskeistä

Vakuutusvelka oli tilikauden lopussa yhteensä 43 915 (38 606) tuhatta euroa.

KOOSTE TILIVUODEN MAKSUTUOTOISTA, KORVAUSKULUSTA SEKÄ VASTUUVELASTA 31.12.2020

(1 000 euroa)	Brutto	Jälleenvakuuttajien osuus	Omalla vastuulla
Vakuutusmaksutuotot	44 295	1 158	43 137
Korvauskulut	36 438	4 912	31 526
Vakuutusmaksuvastuu	19 813	-	19 813
Korvausvastuu	36 370	12 268	24 102

KOOSTE TILIVUODEN MAKSUTUOTOISTA, KORVAUSKULUSTA SEKÄ VASTUUVELASTA 31.12.2019

(1 000 euroa)	Brutto	Jälleenvakuuttajien osuus	Omalla vastuulla
Vakuutusmaksutuotot	43 430	960	42 470
Korvauskulut	35 500	3 943	31 557
Vakuutusmaksuvastuu	18 061	-	18 061
Korvausvastuu	28 759	8 214	20 545

5.6 SIJOITUSRISKIT

5.6.1 Riskien määrittely ja riskienhallintastrategia

Suomen Vahinkovakuutus Oy:n sijoitustoiminnan tavoitteena on turvata yhtiön pääomat ja saada määritellyllä sijoitushorisontilla kohtuullinen tuotto. Sijoitustoimintaa harjoitetaan siten, että se ei vaaranna yhtiön kannattavuutta, vakavaraisuutta ja likviditeettiä.

Sijoitusomaisuuden markkinariskillä tarkoitetaan tappioriskiä tai taloudellisen tilanteen epäedullista muutosta, joka johtuu suoraan tai välillisesti rahoitusvälineiden markkinahintojen heilahtelusta. Markkinariskejä ovat osakeriski, korkoriski, kiinteistöjen arvonmuutosriski ja valuuttariski. Luottotappioriskillä tarkoitetaan sijoitusomaisuuden ja rahavarojen vastapuoliriskiä ja siitä aiheutuvaa arvovaihtelua.

5.6.2 Riskienhallintaprosessit

Suomen Vahinkovakuutus Oy:n hallitus vahvistaa vuosittain sijoitussuunnitelman, jossa määritellään sijoitusten instrumenttiluokat, hajautus- ja tuottotavoitteet, valuuttarajoitteet, likviditeetti-

tavoitteet, sijoitusvarallisuuden hoito sekä valtuudet. Sijoitustoiminta kuuluu toimintona organisaatiossa sijoituksista vastaavalle johtajalle, joka toimii toimitusjohtajan alaisuudessa. Sijoitussalkun hoito on ulkoistettu ulkopuoliselle varainhoitajalle. Sijoituspäätöksiä tekevät hallitus, toimitusjohtaja, sijoituksista vastaava johtaja ja varainhoitaja valtuuksiensa rajoissa. Salkunhoitajan valtuudet on määritelty kirjallisessa sopimuksessa. Salkunhoitaja raportoi yhtiölle säännöllisesti.

5.6.3 Määrällisiä tietoja sijoituskannan riskirakenteesta

Vuoden 2020 lopussa sijoitusomaisuus ja käteisvarat olivat käyvin arvoin yhteensä 63,0 (53,3) miljoonaa euroa. Sijoituksissa käytettiin vain likvidejä euromääräisiä suoria ja epäsuoria korkoinstrumentteja, epäsuoria osakesijoituksia, epäsuoria kiinteistö- ja pääomasijoituksia ja talletuksia.

Korkosijoituksia allokoitiin korkorahastoihin, suoriin luottolaitosten ja yritysten joukkovelkakirjoihin sekä pankkitalletuksiin. Vuoden lopussa korkosijoitusten keskimaturiteetti oli 1,9 (1,9) vuotta.

Sijoitusomaisuuden erittely ja herkkyysanalyysi ryhmätasolla on kuvattu liitteessä 21 Sijoitusomaisuus.

5.7 LIKVIDITEETTIRISKI

Likviditeettiriskillä tarkoitetaan riskiä siitä, että yhtiöllä ei ole likvidejä varoja pystyäkseen suoriutumaan tulevista maksuvelvoitteistaan määräajassa. Suomen Vahinkovakuutus Oy:n osalta likviditeettiriski koskee korvauksia sekä muita yhtiön maksuvelvoitteita. Yhtiön velat muodostuvat pääasiassa vastuuvastausta, joka on katettu pääosin likvideillä rahoitusvälineillä. Muiden velkojen osalta yhtiö seuraa likviditeettiasemaa rahavirta-analyysillä. Suurvahinkojen osalta likviditeetti on turvattu jälleenvakuutuksella.

5.8 OPERATIIVISET RISKIT

5.8.1 Riskien määrittely ja riskienhallintastrategia

Operatiivisella riskillä tarkoitetaan vahingonvaaraa, joka aiheutuu omasta toiminnasta ja siihen liittyvistä valinnoista. Operatiiviset riskit voivat liittyä esimerkiksi sisäisiin prosesseihin, IT-järjestelmiin tai henkilöstöön. Ulkoisista tekijöistä operatiivisen riskin voivat muodostaa esimerkiksi kumppaniyrityksen suorituskyvyttömyyden aiheuttavat tapahtumat.

Operatiivisten riskien hallinnassa avainasemassa ovat Suomen Vahinkovakuutus Oy:n johtamis- ja hallinnointijärjestelmä sekä sisäisen valvonnan kokonaisuus.

5.8.2 Riskienhallintaprosessit

Operatiiviset riskit kartoitetaan osana edellä kuvattua Suomen Vahinkovakuutus Oy:n riskienhallintaprosessia. Operatiivisten riskien hallintaa tuetaan sisäisen valvonnan ja työsuojelun toimenpitein. Raportointi- ja seurantamallit mahdollistavat riskien todennäköisyyden tai vaikutuksen kasvamisen havaitsemisen. Yhtiön IT-järjestelmiin ja teknisiin ratkaisuihin liittyviin riskeihin on varauduttu mm. dokumentoimalla IT-käytännöt ja laati-

malla jatkuvuussuunnitelma. Ympäri vuorokautisella päivystys- ja hälytyskäytännöllä varmistetaan nopea reagointi poikkeustilanteissa.

5.8.3 Olennaisimmat operatiiviset riskit

Yhtiön toiminnan luonteesta ja liiketoimintamallista johtuen olennaisimmat operatiiviset riskit kohdistuvat yhtiön IT-järjestelmärakenteeseen ja sitä tukevaan tai kehittävään toimintaan. IT-järjestelmäkokonaisuuden suorituskykyä ja sen toiminnan vakautta on seurattu tarkasti.

Tietoturvariskit ovat olennainen osa operatiivisia riskejä. Esimerkkejä mahdollisista tietoturvariskeistä on mahdolliset palvelunestohyökkäykset tai muut yritykset estää tai vaikeuttaa yhtiön verkko-liiketoimintaa.

Henkilöriskiä on pienennetty purkamalla riippuvuuksia kumppaneihin ja heillä työskenteleviin henkilöihin. Oman organisaation kehittämistä huolimatta organisaatio on yhä verrattain pieni ja osaaminen keskittynyttä. Tästä johtuen henkilöriski on yhtiössä merkittävä.

5.9 OLENNAISIMMAT MUUT RISKIT

Muilla riskeillä tarkoitetaan tässä kaikkia niitä tunnistettuja riskejä, joita ei ole edellä erikseen mainittu. Muut riskit ovat mukana yhtiön riskienhallintaprosessissa ja olennaisimpia muita riskejä ovat strategiset riskit. Strategisiin riskeihin kuuluu mm. liiketoimintaympäristön muuttuminen nopeasti toisenlaiseksi kuin mihin yhtiön strategiassa on varauduttu. Keväällä alkanut koronaviruspandemia muutti toimintaympäristöä monilta osin, mutta vakuutustoimintaan sillä ei ollut merkittävää vaikutusta. Pandemian alussa maksutulovolyymi hidastui, mutta loppuvuotta kohti tilanne alkoi elpymään. Vähentynyt autoilun ja matkailun määrä näkyi sekä vahinkomäärien että vakuutuskannan kasvun hidastumisena. Koska yhtiö toimii digitaalisesti ja etätöskentelyvalmiudet ovat olleet hyvät, pandemialla ei ollut suurta vaikutusta operatiiviseen toimintaan.

LIITE 5 POP PANKKI -RYHMÄN TOIMINTASEGMENTIT

POP Pankki -ryhmän toimintasegmenttejä ovat pankkitoiminta ja vakuutustoiminta. Toimintasegmentit raportoidaan tavalla, joka on yhdenmukainen johdolle toimitettavan sisäisen raportoinnin kanssa. Toimintasegmenttien raportoinnissa noudatetaan Ryhmän IFRS-tilinpäätöksessä sovellettuja laadintaperiaatteita, jotka on esitetty liitteessä 2 POP Pankki -ryhmän tilinpäätöksen laatimisperiaatteet. POP Pankki -ryhmän ylin operatiivinen päätöksentekijä on Ryhmän keskusyhteisönä toimivan POP Pankkikeskus osk:n hallitus. Keskusyhteisön tehtävänä on vastata resurssien kohdistamisesta ja toiminnan tuloksellisuuden arvioinnista.

Pankkitoimintasegmentti sisältää jäsenosuuspankit ja Bonum Pankki Oyj:n. Osuuspankit harjoittavat vähittäispankkitoimintaa ja Bonum Pankki Oyj toimii näiden keskusluottolaitoksena. Pankkitoiminnan merkittävimmät tuottoerät ovat korkokate, palkkiotuotot ja sijoitustoiminnan tuotot. Merkittävimmät kuluerät ovat henkilöstökulut ja muut liiketoiminnan kulut.

Vakuutussegmentin muodostaa Suomen Vahinkovakuutus Oy, joka myöntää ajoneuvo-, omaisuus- ja henkilövakuutuksia henkilöasiakkaille. Vakuutustoiminnan merkittävimmät tuottoerät ovat vakuutusmaksutuotot ja sijoitustoiminnan nettotuotot. Vakuutustoiminnan merkittävimmät kuluerät ovat henkilöstökulut ja liiketoiminnan muut kulut.

Pankkitoimintasegmenttiin kuuluvien pankkien väliset liiketoimet on eliminoitu segmenttira-portoinnissa. Segmenttien välinen hinnoittelu perustuu markkinahintoihin. Pankkisegmentin ja vakuutussegmentin väliset liiketoimet esitetään sarakkeessa kohdistamattomat erät ja eliminoinnit. Kohdistamattomat erät sisältävät muihin toimintoihin liittyvät tuloslaskelma- ja tase-erät. Muihin toimintoihin kuuluvat merkittävimmät yhteisöt ovat POP Holding Oy ja POP Pankkikeskus osk.

POP PANKKI -RYHMÄN TOIMINTASEGMENTIT 2020**TULOSLASKELMA 1.1.-31.12.2020**

(1 000 euroa)	Pankki- toiminta	Vakuutus- toiminta	Segmentit yhteensä	Kohdistamat- tomat erät ja eliminoinnit	Ryhmä yhteensä
Korkokate	73 548	564	74 112	-13	74 099
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	31 552	-417	31 135	-86	31 049
Sijoitusten nettotuotot	1 505	253	1 758	-459	1 298
Vakuutuskate	-	11 611	11 611	-	11 611
Liiketoiminnan muut tuotot	5 831	483	6 314	-412	5 902
Liiketoiminnan tuotot yhteensä	112 436	12 493	124 929	-970	123 959
Henkilöstökulut	-30 711	-6 895	-37 606	-5 925	-43 531
Liiketoiminnan muut kulut	-57 873	-1 100	-58 973	8 235	-50 738
Poistot ja arvon- alentumistappiot aineellisesta ja aineettomista hyö- dykkeistä	-5 146	-2 027	-7 173	-1 736	-8 908
Liiketoiminnan kulut yhteensä	-93 730	-10 022	-103 751	575	-103 177
Rahoitusvarojen arvonalentumistap- piot	-7 445	-23	-7 468	-	-7 468
Osuus pää- omaosuusmenetel- mällä yhdisteltävien yhteisöjen tulok- sista	-	-	-	78	78
Tulos ennen veroja	11 262	2 448	13 710	-317	13 393
Tuloverot	-2 092	101	-1 991	79	-1 912
Tilikauden tulos	9 170	2 549	11 719	-238	11 480
Liiketoiminnan tuotoista ulkoista	112 436	12 493	124 929		
Liiketoiminnan tuotoista sisäistä	437	-	437		

TASE 31.12.2020

(1 000 euroa)	Pankki- toiminta	Vakuutus- toiminta	Segmentit yhteensä	Kohdistamat- tomat erät ja eliminoinnit	Ryhmä yhteensä
Varat					
Käteiset varat	391 544	-	391 544	-	391 544
Lainat ja saamiset luottolaitoksilta	60 547	5 617	66 164	-1 998	64 166
Lainat ja saamiset asiakkailta	3 870 155	-	3 870 155	-2 008	3 868 147
Sijoitusomaisuus	727 687	57 700	785 387	-96 516	688 871
Sijoitukset osakkuusyhtiöissä	-	-	-	195	195
Aineettomat hyödykkeet	13 441	4 763	18 205	2 344	20 549
Aineelliset hyödykkeet	30 621	794	31 415	723	32 138
Muut varat	16 920	11 589	28 509	44	28 553
Verosaamiset	3 477	193	3 670	1 438	5 108
Varat yhteensä	5 114 392	80 656	5 195 048	-95 778	5 099 270
Velat					
Velat luottolaitoksille	96 944	-	96 944	275	97 219
Velat asiakkaille	4 089 302	-	4 089 302	-3 257	4 086 045
Vakuutusvelka	-	43 915	43 915	-	43 915
Liikkeeseen lasketut velkakirjat	266 346	-	266 346	-	266 346
Lisäosuuspääoma	11 287	-	11 287	-	11 287
Muut velat	44 856	4 956	49 812	2 179	51 991
Verovelat	23 950	338	24 287	66	24 353
Velat yhteensä	4 532 684	49 209	4 581 893	-737	4 581 156

POP PANKKI -RYHMÄN TOIMINTASEGMENTIT 2019**TULOSLASKELMA 1.1.-31.12.2019**

(1 000 euroa)	Pankki-toiminta	Vakuutus-toiminta	Segmentit yhteensä	Kohdistamat- tomat erät ja eliminoinnit	Ryhmä yhteensä
Korkokate	68 927	405	69 332	-14	69 318
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	30 545	-450	30 094	-82	30 013
Sijoitusten nettotuotot	13 161	1 235	14 395	1 193	15 588
Vakuutuskate	-	10 913	10 913	-	10 913
Liiketoiminnan muut tuotot	4 777	436	5 213	317	5 529
Liiketoiminnan tuotot yhteensä	117 410	12 538	129 948	1 414	131 362
Henkilöstökulut	-31 250	-6 927	-38 177	-4 666	-42 843
Liiketoiminnan muut kulut	-51 119	-2 175	-53 294	5 366	-47 927
Poistot ja arvon- alentumistappiot aineellisesta ja aineettomista hyö- dykkeistä	-4 769	-1 851	-6 620	-1 241	-7 861
Liiketoiminnan kulut yhteensä	-87 138	-10 952	-98 090	-541	-98 631
Rahoitusvarojen arvonalentumistap- piot	-6 487	-41	-6 528	-	-6 528
Osuus pää- omaosuusmenetel- mällä yhdisteltävien yhteisöjen tulok- sista	-	-	-	-53	-53
Tulos ennen veroja	23 785	1 545	25 330	821	26 150
Tuloverot	-4 892	-13	-4 905	130	-4 775
Tilikauden tulos	18 893	1 532	20 425	951	21 376
Liiketoiminnan tuotoista ulkoista	117 410	12 538	129 948		
Liiketoiminnan tuotoista sisäistä	163	-	163		

TASE 31.12.2019

(1 000 euroa)	Pankki-toiminta	Vakuutus-toiminta	Segmentit yhteensä	Kohdistamat-tomat erät ja eliminoinnit	Ryhmä yhteensä
Varat					
Käteiset varat	167 428	-	167 428	-	167 428
Lainat ja saamiset luottolaitoksilta	70 851	7 504	78 355	-4 063	74 293
Lainat ja saamiset asiakkailta	3 637 559	-	3 637 559	-2 071	3 635 488
Sijoitusomaisuus	621 202	45 946	667 148	-94 090	573 058
Sijoitukset osakkuusyhtiöissä	-	-	-	116	116
Aineettomat hyödykkeet	10 692	5 518	16 210	1 928	18 138
Aineelliset hyödykkeet	31 365	806	32 171	1 291	33 462
Muut varat	18 134	11 154	29 288	1 325	30 612
Verosaamiset	1 679	6	1 685	1 275	2 961
Varat yhteensä	4 558 910	70 934	4 629 844	-94 287	4 535 557
Velat					
Velat luottolaitoksille	37 226	-	37 226	317	37 542
Velat asiakkaille	3 751 741	-	3 751 741	-5 436	3 746 305
Vakuutusvelka	-	38 606	38 606	-	38 606
Liikkeeseen lasketut velkakirjat	114 829	-	114 829	-	114 829
Lisäosuuspääoma	18 003	-	18 003	-	18 003
Muut velat	39 781	5 053	44 834	3 645	48 479
Verovelat	23 064	277	23 341	16	23 357
Velat yhteensä	3 984 644	43 936	4 028 580	-1 458	4 027 122

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

LIITE 6 KORKOTUOTOT JA -KULUT

(1 000 euroa)	1.1.-31.12.2020	1.1.-31.12.2019
Korkotuotot		
Saamisista luottolaitoksilta	6	15
Saamisista asiakkailta	75 072	71 935
Saamistodistuksista		
Jaksotettuun hankintamenoön kirjattavista	494	-
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista	267	401
Käypään arvoon laajan tuloksen erien kautta kirjattavista	3 369	3 794
Suojaavista johdannaissopimuksista	-	4
Muut korkotuotot	883	1 133
Korkotuotot yhteensä	80 090	77 281
Joista positiiviset korkokulut	10	1
Korkokulut		
Veloista luottolaitoksille	-386	-335
Veloista asiakkaille	-4 325	-6 745
Yleiseen liikkeeseen lasketuista velkakirjoista	-1 246	-852
Muut korkokulut	-34	-31
Korkokulut yhteensä	-5 991	-7 963
Joista negatiiviset korkotuotot	-647	-783
Korkokate	74 099	69 318
Korkotuotot luottoriskin johdosta arvoltaan alentuneista rahoitusvaroista (vaihe 3)	2 951	4 013

Arvostusmenetelmien mukaan kirjatut tuotot ja kulut on esitetty liitteessä 15.

LIITE 7 PALKKIOTUOTOT JA -KULUT, NETTO

(1 000 euroa)	1.1.-31.12.2020	1.1.-31.12.2019
Palkkiotuotot		
Luotonannosta	7 418	7 573
Talletuksista	225	201
Maksujenvälityksestä	18 472	17 752
Lainopillisista tehtävistä	2 233	2 249
Välitetystä toiminnasta	3 226	3 021
Takausten myöntämisestä	487	534
Rahastoista	2 788	2 641
Muut palkkiotuotot	891	1 040
Palkkiotuotot yhteensä	35 740	35 011
Palkkiokulut		
Maksujenvälityksestä	-4 156	-4 197
Muut palkkiokulut	-535	-801
Palkkiokulut yhteensä	-4 691	-4 998
Palkkiotuotot ja kulut, netto	31 049	30 013

Palkkiotuotot kertyvät pääsääntöisesti pankkisegmentistä.

LIITE 8 SIJOITUSTEN NETTOTUOTOT

(1 000 euroa)	1.1.-31.12.2020	1.1.-31.12.2019
Käypään arvoon tuloslaskelman kautta kirjattavat rahoitusvarat		
Saamistodistukset		
Myyntivoitot ja -tappiot	71	10
Arvostusvoitot ja -tappiot	-825	515
Osakkeet ja osuudet		
Osinkotuotot	4 346	4 123
Myyntivoitot ja -tappiot	-1 344	161
Arvostusvoitot ja -tappiot	382	10 867
Yhteensä	2 630	15 676
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat rahoitusvarat		
Saamistodistukset		
Myyntivoitot ja -tappiot	-73	-49
Käyvän arvon rahastosta tilikaudelle siirretyt	-1 102	686
Osakkeet ja osuudet		
Osinkotuotot*	9	411
Yhteensä	-1 166	1 048
Valuuttatoiminnan nettotuotot	441	359
Sijoituskiinteistöjen nettotuotot		
Vuokratuotot	2 854	3 137
Myyntivoitot ja -tappiot	-187	-82
Muut tuotot sijoituskiinteistöistä	110	139
Vastike- ja hoitokulut	-2 265	-2 522
Poistot ja arvonalentumiset sijoituskiinteistöistä	-1 107	-2 158
Muut kulut sijoituskiinteistöistä	-13	-9
Yhteensä	-607	-1 495
Sijoitusten nettotuotot yhteensä	1 298	15 588

Sijoitusten nettotuotot sisältävät arvopaperisijoitusten nettotuotot lukuun ottamatta saamistodistusten korkoja, jotka on merkitty korkokatteeseen.

*) Osinkotuotot tilikauden lopussa hallussa olevista oman pääoman ehtoisista käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavista osakkeista on 9 (20) tuhatta euroa. Osinkotuotot tilikaudella luovutetuista osakkeista 0 (391) tuhatta euroa.

LIITE 9 VAKUUTUSKATE

(1 000 euroa)	1.1.-31.12.2020	1.1.-31.12.2019
Vakuutusmaksutuotot		
Vakuutusmaksutulo	46 046	45 787
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-1 752	-2 357
Vakuutusmaksutuotot brutto	44 294	43 430
Jälleenvakuuttajien osuus	-1 158	-960
Vakuutusmaksutuotot yhteensä	43 137	42 470
Korvauskulut		
Maksetut korvaukset	-27 969	-27 795
Korvausvastuun muutos	-7 611	-7 704
Korvauskulut yhteensä, brutto	-35 580	-35 500
Jälleenvakuuttajien osuus	4 054	3 943
Korvauskulut yhteensä	-31 526	-31 557
Vakuutuskate	11 611	10 913

VAKUUTUSLUOKKARYHMÄKOHTAISET TIEDOT

(1 000 euroa)		Vakuutus- maksutulo ennen jälleenva- kuuttajien osuutta	Vakuutus- maksutuo- tot ennen jälleenva- kuuttajien osuutta	Korvaus- kulut ennen jälleenva- kuuttajien osuutta	Liikekulut ennen jälleenva- kuuttajien palkkioita ja voitto- osuuksia	Jälleenva- kuuttajien osuus	Vakuutus- tekninen kate ennen tasoitus- määrän muutosta
Muu tapaturma ja sairaus	2020	1 671	1 717	-883	-366	-19	449
	2019	2 003	2 132	-2 020	-551	-21	-460
	2018	1 717	1 569	-987	-482	-29	71
Moottori-ajoneuvovastuu	2020	21 865	21 210	-21 012	-4 526	3 817	-510
	2019	22 669	22 417	-18 148	-5 792	3 033	1 509
	2018	19 674	18 908	-12 804	-5 807	916	1 212
Maa-ajoneuvot	2020	15 610	14 752	-11 231	-3 148	-30	344
	2019	14 729	13 346	-11 013	-3 448	-21	-1 136
	2018	12 343	11 488	-9 609	-3 529	-22	-1 671
Alukset, ilma-alukset, rai-teilla liikkuva kalusto ja kuljetus	2020	602	583	-429	-124	-1	28
	2019	642	599	-583	-155	-1	-140
	2018	598	599	-532	-184	-1	-119
Palo- ja muu omaisuusvahinko	2020	4 914	4 865	-2 236	-1 038	-10	1 581
	2019	4 708	3 876	-2 910	-1 001	-6	-42
	2018	3 716	3 090	-2 484	-949	-6	-349
Vastuu	2020	371	345	-89	-74	-1	182
	2019	291	328	-96	-85	-1	147
	2018	232	224	-95	-69	0	59
Oikeusturva	2020	849	648	-427	-138	-1	81
	2019	506	470	-566	-121	-1	-218
	2018	388	360	-268	-111	-1	-19
Muut	2020	166	173	-131	-37	0	4
	2019	239	262	-163	-68	0	31
	2018	215	223	-103	-68	0	51
ENSIVAKUUTUS YHTEENSÄ	2020	46 046	44 294	-36 438	-9 452	3 755	2 159
	2019	45 787	43 430	-35 500	-11 221	2 982	-308
	2018	38 884	36 460	-26 883	-11 199	856	-765
Jälleenvakuutus	2020	-	-	-	-	-	-
	2019	-	-	-	-	-	-
	2018	-	-	-	-	-	-
YHTEENSÄ	2020	46 046	44 294	-36 438	-9 452	3 755	2 159
	2019	45 787	43 430	-35 500	-11 221	2 982	-308
	2018	38 884	36 460	-26 883	-11 199	856	-765
Yhteistakuuerä	2020	-	-	-	-	-	-
	2019	-	-	-	-	-	-
	2018	-	-	-	-	-	-
VAKUUTUS-TEKNINEN KATE	2020						2 159
	2019						-308
	2018						-765

Vakuutusluokkaryhmäkohtaiset tiedot raportoidaan perustuen Suomen Vahinkovakuutus Oy:n kansallisiin tilinpäätöstietoihin, eikä niitä voi täsmäyttää vakuutustoiminnan IFRS-lukuihin.

LIITE 10 LIIKETOIMINNAN MUUT TUOTOT

(1 000 euroa)	1.1.-31.12.2020	1.1.-31.12.2019
Vuokratuotot oman käytön kiinteistöistä	534	702
Myyntivoitot oman käytön kiinteistöistä	177	262
Talletussuojarahaston ja pankkiveron hyvityksen tuloutus	3 591	3 318
Muut tuotot	1 601	1 247
Liiketoiminnan muut tuotot yhteensä	5 902	5 529

Rahoitusvakausraston talletussuojaa varten perimä maksu katetaan vanhaan, luottolaitoslain mukaiseen talletussuojarahastoon kerrytetyillä maksuilla. Vanhaan rahastoon maksettuja kannatusmaksuja tuloutetaan silloin, kun vanha rahasto tekee suorituksen uuteen rahastoon ja saman suuruinen kannatusmaksu kirjataan liiketoiminnan muihin kuluihin. Rahoitusvakausraston vakauserä on katettu aiemmin maksetusta pankkiverosta.

LIITE 11 HENKILÖSTÖKULUT

(1 000 euroa)	1.1.-31.12.2020	1.1.-31.12.2019
Palkat ja palkkiot	-36 446	-34 804
Henkilösivukulut	-1 014	-767
Eläkekulut	-6 071	-7 271
Henkilöstökulut yhteensä	-43 531	-42 843

Lähipiirin palkkiot on esitetty liitteessä 38. Palkitsemista koskevat muut tiedot on esitetty liitteessä 3 Hallinto- ja ohjausjärjestelmät.

LIITE 12 LIIKETOIMINNAN MUUT KULUT

(1 000 euroa)	1.1.-31.12.2020	1.1.-31.12.2019
Muut hallintokulut		
Muut henkilöstökulut	-2 351	-3 156
Toimistokulut	-5 998	-5 445
ICT-kulut	-22 589	-20 612
Yhteyskulut	-3 540	-3 499
Edustus- ja markkinointikulut	-4 328	-4 430
Muut	-130	-
Muut hallintokulut yhteensä	-38 937	-37 142
Muut liiketoiminnan kulut		
Vuokrakulut	-1 420	-1 165
Kulut oman käytön kiinteistöistä	-3 188	-3 286
Vakuutus- ja varmuuskulut	-4 401	-4 061
Tilintarkastuspalkkiot	-478	-410
Muut palvelut	-1 105	-765
Muut liiketoiminnan kulut	-1 208	-1 099
Muut liiketoiminnan kulut yhteensä	-11 801	-10 785
Liiketoiminnan muut kulut yhteensä	-50 738	-47 927
Erittely tilintarkastuspalkkioista		
Lakisääteinen tilintarkastus	-338	-365
Tilintarkastukseen liittyvät palvelut	-26	-2
Veroneuvonta	0	-
Muut asiantuntijapalvelut	-114	-43
Tilintarkastuspalkkiot yhteensä	-478	-410

Vuokrakulut rivillä esitetään IFRS 16 mukaisen käytännön helpotuksen piirissä olevista eristä johtuvat kustannukset.

Vakuutus- ja varmuuskulut sisältää rahoitusvakuusviraston perimän talletussuojamaksun 3 062 (2 938) tuhatta euroa, joka on katettu täysin vanhasta talletussuojarahastosta tilitetyillä maksuilla, sekä vakuusmaksun 528 (384) tuhatta euroa, joka on katettu täysin aiemmin maksetulla pankkiverolla. Vanhan talletussuojarahaston varoista tuloutetut ja jäljellä olevasta pankkiverosta hyvitetty maksut on esitetty liiketoiminnan muissa tuotoissa.

KPMG Oy Ab:n suorittamat muut kuin tilintarkastuspalvelut POP Pankki -ryhmän yhtiöille tilikaudella 2020 olivat yhteensä 121 (37) tuhatta euroa.

LIITE 13 POISTOT JA ARVONALENTUMISTAPPIOT AINEELLISISTA JA AINEETOMISTA HYÖDYKKEISTÄ

(1 000 euroa)	1.1.-31.12.2020	1.1.-31.12.2019
Poistot aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä		
Rakennuksista ja maa-alueista	-3 431	-3 477
Koneista ja kalustosta	-966	-1 053
Aineettomista hyödykkeistä	-4 502	-3 319
Muista	-9	-11
Poistot ja arvonalentumistappiot aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä yhteensä	-8 908	-7 861

Erittely käyttöomaisuuserien poistoista on esitetty liitteessä 36 vuokrasopimukset.

LIITE 14 TULOVEROT

(1 000 euroa)	1.1.-31.12.2020	1.1.-31.12.2019
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuva vero	-2 003	-4 273
Aikaisempien tilikausien verot	92	-33
Muut välittömät verot	-11	-9
Laskennallisten verojen muutos	9	-459
Tuloverot yhteensä	-1 912	-4 775

VOIMASSA OLEVAN VEROKANNAN MUKAAN LASKETTUJEN VEROJEN TÄSMÄYTYS TULOSLASKELMASSA ESITETTYIHIN VEROIHIN

(1 000 euroa)	1.1.-31.12.2020	1.1.-31.12.2019
Kirjanpidon tulos ennen veroja	13 393	26 150
Tuloveroprosentti	20%	20%
Verokannan mukainen osuus tuloksesta	-2 679	-5 230
+ Verovapaat tuotot	267	422
- Vähennyskeltottomat kulut	-182	-93
+ Tulokseen sisältyvät vähennyskelpoiset kulut	30	16
+ Aiempien vuosien vahvistettujen tappioiden käyttö	571	298
- Tappioista kirjaamatta jätetyt laskennalliset verosaamiset	-24	-22
+/- Ulkomaisten yhtiöiden poikkeavasta verokannasta aiheutuva ero	11	-4
+/- Muut erät	2	-130
+/- Aikaisempien tilikausien verot	92	-33
Tuloslaskelman verot	-1 912	-4 775

LIITE 15 RAHOITUSVAROJEN JA -VELKOJEN TUOSLASKELMAERÄT ARVOSTUSLUOKITTAIN

(1 000 euroa)	1.1.-31.12.2020	1.1.-31.12.2019
Rahoitusvarat		
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista		
Korkotuotot ja -kulut	267	401
Arvostustuotot ja -tappiot	-443	11 382
Osinkotuotot	4 346	4 123
Myyntivoitot ja -tappiot	-1 273	171
Yhteensä	2 896	16 077
Käypään arvoon muiden laajan tuoksen erien kautta kirjattavista		
Korkotuotot ja -kulut	3 369	3 794
Käyvän arvon rahastosta tilikaudelle siirretyt	-1 102	686
Osinkotuotot	9	411
Myyntivoitot ja -tappiot	-73	-49
Odotettavissa olevat luottotappiot	-1 537	-260
Yhteensä	666	4 582
Jaksotettuun hankintamenoön kirjattavista		
Korkotuotot ja -kulut	76 454	73 052
Muut tuotot	7 643	7 773
Odotettavissa olevat luottotappiot	1 360	-3 242
Toteutuneet luottotappiot	-7 291	-2 758
Yhteensä	78 167	74 825
Rahoitusvelat		
Jaksotettuun hankintamenoön kirjattavista		
Korkotuotot ja -kulut	-5 991	-7 932
Yhteensä	-5 991	-7 932
Johdannaisista		
Korkotuotot ja -kulut suojaavista johdannaisista	-	4
Yhteensä	-	4
Valuuttatoiminnan nettotuotot	441	359
Yhteensä	76 180	87 914

VAROJA KOSKEVAT LIITETIEDOT

LIITE 16 RAHOITUSVAROJEN JA -VELKOJEN LUOKITTELU

RAHOITUSVARAT 31.12.2020

(1 000 euroa)	Jaksotettuun hankintamenoön kirjattavat	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat	Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat	Odotettavissa olevat luottotappiot	Yhteensä
Käteiset varat	391 544	-	-	-	391 544
Lainat ja saamiset luottolaitoksilta	64 167	-	-	-1	64 166
Lainat ja saamiset asiakkailta	3 900 449	-	-	-32 302	3 868 147
Saamistodistukset *	105 000	9 929	368 186	-41	483 074
Osakkeet ja osuudet	-	171 735	3 370	-	175 104
Rahoitusvarat yhteensä	4 461 159	181 663	371 556	-32 344	4 982 035
Muut varat					117 235
Varat yhteensä 31.12.2020					5 099 270

*) Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavista saamistodistuksista on kirjattu käyvän arvon rahastoon odotettavissa olevia luottotappioita 3 140 tuhatta euroa.

RAHOITUSVARAT 31.12.2019

(1 000 euroa)	Jaksotettuun hankintamenoön kirjattavat	Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat	Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat	Odotettavissa olevat luottotappiot	Yhteensä
Käteiset varat	167 428	-	-	-	167 428
Lainat ja saamiset luottolaitoksilta	74 299	-	-	-6	74 293
Lainat ja saamiset asiakkailta	3 669 287	-	-	-33 798	3 635 488
Saamistodistukset *	-	11 664	298 982	-	310 646
Osakkeet ja osuudet	-	227 841	2 010	-	229 851
Rahoitusvarat yhteensä	3 911 013	239 505	300 992	-33 804	4 417 706
Muut varat					117 851
Varat yhteensä 31.12.2019					4 535 557

*) Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavista saamistodistuksista on kirjattu käyvän arvon rahastoon odotettavissa olevia luottotappioita 1 603 tuhatta euroa.

RAHOITUSVELAT 31.12.2020

(1 000 euroa)	Jaksotettuun hankintamenoön kirjattavat	Yhteensä
Velat luottolaitoksille	97 219	97 219
Velat asiakkaille	4 086 045	4 086 045
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	266 346	266 346
Lisäosuuspääoma	11 287	11 287
Rahoitusvelat yhteensä	4 460 896	4 460 896
Muut velat		120 260
Velat yhteensä 31.12.2020		4 581 156

RAHOITUSVELAT 31.12.2019

(1 000 euroa)	Jaksotettuun hankintamenoön kirjattavat	Yhteensä
Velat luottolaitoksille	37 542	37 542
Velat asiakkaille	3 746 305	3 746 305
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	114 829	114 829
Lisäosuuspääoma	18 003	18 003
Rahoitusvelat yhteensä	3 916 680	3 916 680
Muut velat		110 442
Velat yhteensä 31.12.2019		4 027 122

LIITE 17 RAHOITUSVAROJEN JA -VELKOJEN KÄYVÄT ARVOT SEKÄ ARVOSTUSMENETELMÄT

TOISTUVASTI KÄYPÄÄN ARVOON ARVOSTETTujen ERIEN KÄYVÄN ARVON HIERARKIATASOT

TOISTUVASTI KÄYPÄÄN ARVOON ARVOSTETUT ERÄT 31.12.2020

(1 000 euroa)	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Käypä arvo yhteensä
Sijoitusomaisuus				
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat				
Osakkeet ja osuudet	162 735	-	9 000	171 735
Saamistodistukset	2 665	-	7 263	9 929
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat				
Rahoitusvarat yhteensä	-	-	3 370	3 370
Muut varat	260 540	107 647	-	368 186
Yhteensä	425 940	107 647	19 633	553 220

TOISTUVASTI KÄYPÄÄN ARVOON ARVOSTETUT ERÄT 31.12.2019

(1 000 euroa)	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Käypä arvo yhteensä
Sijoitusomaisuus				
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat				
Osakkeet ja osuudet	219 654	-	8 187	227 841
Saamistodistukset	4 718	-	6 945	11 664
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat				
Osakkeet ja osuudet	-	-	2 010	2 010
Saamistodistukset	279 030	19 513	438	298 982
Yhteensä	503 403	19 513	17 580	540 497

JAKSOTETTUUN HANKINTAMENOON ARVOSTETTujen ERIEN KÄYVÄN ARVON HIERARKIATASOT

JAKSOTETTUUN HANKINTAMENOON ARVOSTETUT VARAT 31.12.2020

(1 000 euroa)	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Käypä arvo yhteensä	Kirjanpito-arvo
Lainat ja saamiset luottolaitoksilta	-	64 358	-	64 358	64 166
Lainat ja saamiset asiakkailta	-	3 986 180	-	3 986 180	3 868 147
Sijoitusomaisuus					
Saamistodistukset	-	106 495	-	106 495	104 959
Sijoituskiinteistöt	-	-	45 015	45 015	30 692
Yhteensä	-	4 157 032	45 015	4 202 048	4 067 964

JAKSOTETTUUN HANKINTAMENOON ARVOSTETUT VELAT 31.12.2020

(1 000 euroa)	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Käypä arvo yhteensä	Kirjanpito-arvo
Velat luottolaitoksille	-	98 127	-	98 127	97 219
Velat asiakkaille	-	4 074 582	-	4 074 582	4 086 045
Liikkeeseen lasketut velkakirjat	-	270 944	-	270 944	266 346
Lisäosuuspääoma	-	11 287	-	11 287	11 287
Yhteensä	-	4 454 940	-	4 454 940	4 460 896

JAKSOTETTUUN HANKINTAMENOON ARVOSTETUT VARAT 31.12.2019

(1 000 euroa)	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Käypä arvo yhteensä	Kirjanpito-arvo
Lainat ja saamiset luottolaitoksilta	-	75 617	-	75 617	74 293
Lainat ja saamiset asiakkailta	-	3 704 944	-	3 704 944	3 635 488
Sijoitusomaisuus					
Sijoituskiinteistöt	-	-	47 227	47 227	32 562
Yhteensä	-	3 780 560	47 227	3 827 787	3 742 343

JAKSOTETTUUN HANKINTAMENOON ARVOSTETUT VELAT 31.12.2019

(1 000 euroa)	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Käypä arvo yhteensä	Kirjanpito-arvo
Velat luottolaitoksille	-	37 946	-	37 946	37 542
Velat asiakkaille	-	3 702 003	-	3 702 003	3 746 305
Liikkeeseen lasketut velkakirjat	116 821	-	-	116 821	114 829
Lisäosuuspääoma	-	18 003	-	18 003	18 003
Yhteensä	116 821	3 757 952	-	3 874 773	3 916 680

RAHOITUSVAROJEN JA -VELKOJEN KÄYVÄN ARVON MÄÄRITTÄMINEN

Rahoitusvarat ja -velat merkitään taseeseen käypään arvoon tai jaksotettuun hankintameno. Rahoitusinstrumenttien luokittelu ja arvostaminen on kuvattu tarkemmin tilinpäätöksen liitteessä 2 POP Pankki -ryhmän tilinpäätöksen laatimisperiaatteet.

KÄYVÄN ARVON HIERARKIAT

Taso 1 sisältää rahoitusinstrumentit, joiden arvo määräytyy likvideiltä markkinoilta saatavien markkinahintanoteerausten perusteella. Likvideiksi markkinoiksi katsotaan sellaiset markkinat, joilta hintanoteeraukset saadaan säännöllisesti. Tähän ryhmään merkitään kaikki julkisesti noteeratut arvopaperit.

Taso 2 sisältää sellaiset rahoitusinstrumentit, joiden arvostuksessa käytetään yleisesti hyväksytyjä arvostusmenetelmiä tai -malleja, jotka perustuvat todennettavissa oleviin markkinahintoihin perustuviin oletuksiin. Tasolle 2 merkittyjen rahoitusinstrumenttien käypä arvo voi perustua esimerkiksi rahoitusvälineen osien markkinanoteerauksesta johdettuun arvoon. Tähän ryhmään merkitään mm. korkojohdannaiset sekä muut instrumentit, joilla ei käydä kauppaa likvideillä markkinoilla.

Taso 3 sisältää sellaiset rahoitusinstrumentit ja muut varat ja velat, joiden käypä arvo ei perustu markkinanoteerauksiin tai arvostusmenetelmien tai -mallien avulla todennettavissa olevien markkinahintojen perusteella laskettuun arvoon. Arvostusmenetelmissä käytettyihin oletuksiin liittyy usein epävarmuutta. Tasolle 3 merkittyjen varojen käypä arvo perustuu usein kolmannelta osapuolelta saatuun hintatietoon. Tähän ryhmään merkitään noteeraamattomat osakkeet ja rahastot sekä sijoituskiinteistöt.

SIIRROT KÄYVÄN ARVON HIERARKIATASOJEN VÄLILLÄ

Siirrot hierarkiatasojen välillä katsotaan tapahtuneen siirron aiheuttaneen tapahtuman tai olosuhteiden muutoksen toteutumispäivänä.

Katsauskaudella on siirretty arvopapereita 1 128 (577) tuhatta euroa hierarkiatasolta 1 ja 2 hierarkiatasolle 3 johtuen vähäisistä kauppamääristä markkinoilla.

Lisäksi katsauskaudella on siirretty yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat käyvän arvon hierarkiatasolta 1 tasolle 2 perustuen katsauskaudella tapahtuneiden kaupankäyntien määrään.

TASOLLE 3 MERKITYJEN TOISTUVASTI KÄYPÄÄN ARVOON ARVOSTETTUJEN RAHOITUSVAROJEN TAPAHTUMAT

(1 000 euroa)	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat rahoitusvarat	Yhteensä
Avaava tase 1.1.2020	15 132	2 448	17 580
+ Hankinnat	1 900	120	2 020
- Myynnit	-514	-366	-880
- Kauden aikana erääntyneet	-91	-300	-391
+/- Tuloslaskelmaan kirjatut realisoituneet arvonmuutokset	-123	-27	-150
+/- Tuloslaskelmaan kirjatut realisoitumattomat arvonmuutokset	-378	-	-378
+/- Muihin laajan tuloksen eriin kirjatut arvonmuutokset	-	1 309	1 309
+ Siirrot tasolta 1 ja 2	1 128	186	1 314
- Siirrot tasolle 1 ja 2	-791	-	-791
Kirjanpitoarvo 31.12.2020	16 264	3 370	19 633

(1 000 euroa)	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat rahoitusvarat	Yhteensä
Avaava tase 1.1.2019	12 936	5 557	18 493
+ Hankinnat	2 149	586	2 735
- Myynnit	-524	-2 278	-2 802
- Kauden aikana erääntyneet	-389	-	-389
+/- Tuloslaskelmaan kirjatut realisoituneet arvonmuutokset	-125	-	-125
+/- Tuloslaskelmaan kirjatut realisoitumattomat arvonmuutokset	470	-	470
+/- Muihin laajan tuloksen eriin kirjatut arvonmuutokset	37	1 085	1 122
+/- Voittovaroihin siirretyt myyntitulokset	-	-1 094	-1 094
+ Siirrot tasolta 1 ja 2	577	-	577
- Siirrot tasolle 1 ja 2	-	-1 408	-1 408
Kirjanpitoarvo 31.12.2019	15 132	2 448	17 580

HERKKYYSANALYYSI TASOLLE 3 MERKITYILLE RAHOITUSVAROILLE**31.12.2020**

(1 000 euroa)	Kirjanpitoarvo	Mahdollinen vaikutus omaan pääomaan	
		Positiivinen	Negatiivinen
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	16 264	1 423	-1 423
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat rahoitusvarat	3 370	505	-505
Yhteensä	19 633	1 928	-1 928

HERKKYYSANALYYSI TASOLLE 3 MERKITYILLE RAHOITUSVAROILLE**31.12.2019**

(1 000 euroa)	Kirjanpitoarvo	Mahdollinen vaikutus omaan pääomaan	
		Positiivinen	Negatiivinen
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	15 132	1 292	-1 292
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat rahoitusvarat	2 448	306	-306
Yhteensä	17 580	1 598	-1 598

Tasolle 3 merkittyjen toistuvasti käypään arvoon kirjattavien rahoitusvarojen käyvän arvon herkkyys on laskettu korkosidonnaisille sijoituksille olettamalla korkotason muuttuvan yhden prosentin ja muille sijoituksille olettamalla arvopaperin käyvän arvon muuttuvan 15 prosenttia.

POP Pankki -ryhmällä ei ole kertaluonteisesti käypään arvoon kirjattuja varoja.

LIITE 18 RAHOITUSVAROJEN ARVONALENTUMISTAPPIOT

KAUDEN AIKANA KIRJATUT ARVONALENTUMISTAPPIOT

(1 000 euroa)	1.1.-31.12.2020	1.1.-31.12.2019
ECL-muutos luottotappioiden poistetuista saamisista	3 540	1 687
ECL-muutos saamisista asiakkailta ja taseen ulkopuolisista eristä	-2 143	-4 930
ECL-muutos saamistodistuksista	-1 574	-260
Lopulliset luottotappiot	-7 291	-3 025
Rahoitusvarojen arvonalentumistappiot yhteensä	-7 468	-6 528

Tilikaudella lopullisena luottotappiona kirjattiin 7 291 (3 025) tuhatta euroa. Näistä 2 779 (756) tuhanteen euroon kohdistetaan perintätoimenpiteitä. Lopullisten luottotappioiden määrän kasvua selittää osittain vakuudettomista kulutusluotoista kirjatut luottotappiot 2 770 (398) tuhatta euroa.

Odotettavissa olevien luottotappioiden (ECL) laskennassa käytössä olevat makroskenaariot päivitettiin pandemian johdosta poikkeuksellisesti tilikauden aikana kaksi kertaa. Makroskenaarioiden muutoksien vaikutukset tilikauden ECL:ään jäivät marginaaliseksi BKT-ennusteiden parantuessa tilikauden lopussa.

Odotettavissa olevien luottotappioiden määrässä tilikauden aikana tapahtuneet muutokset on esitetty alla olevissa taulukoissa. Vaihe 1 sisältää luottosopimukset, joiden luottoriski ei ole kasvanut alkuperäisestä kirjaamisesta ja joille lasketaan 12 kuukauden ECL. Vaihe 2 sisältää sopimukset, joiden luottoriski on kasvanut merkittävästi alkuperäisestä kirjaamisesta ja joille lasketaan koko voimassaolon ECL. Vaihe 3 sisältää laiminlyödyt luottosopimukset ja niille lasketaan koko voimassaolon ECL.

Liitteessä 2 POP Pankki -ryhmän tilinpäätöksen laatimisperiaatteet kohdassa 3.4 Rahoitusvarojen arvonalentuminen, on esitetty odotettavissa olevien luottotappioiden laskennan perusteet sekä maksukyvyttömyyden todennäköisyyden määrittely.

SAAMISET ASIAKKAILTA

(1 000 euroa)	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä
ECL 1.1.2020	4 761	3 351	25 693	33 804
Siirrot vaiheeseen 1	167	-1 157	-2 883	-3 874
Siirrot vaiheeseen 2	-352	1 109	-1 309	-551
Siirrot vaiheeseen 3	-203	-222	5 106	4 681
Uusien luottojen myöntämisestä johtuva lisäys	2 526	1 250	3 461	7 237
Taseesta pois kirjaamisesta johtuva vähennys	-1 088	-640	-7 849	-9 578
Luottoriskistä aiheutuva muutos (netto)	-450	-152	4 727	4 124
Lopullisen luottotappion kirjaamisesta johtuva vähennys	-	-	-3 540	-3 540
Vaikutus yhteensä	599	188	-2 288	-1 501
ECL 31.12.2020	5 360	3 538	23 405	32 304

Merkittävä osa koronapandemian johdosta tehdyistä lyhennysvapaista ja muista maksusopimuksen muutoksista loppui viimeisen vuosineljänneksen aikana, eikä uusia muutoksia enää haettu vastaavia määriä. Pandemian alkaessa tehty johdon harkintaan perustuva kohdistamaton luottotappiovaraus 320 tuhatta euroa peruttiin myönnettyjen lyhennysvapaiden loppuessa. Lyhennysvapaiden päättymiset eivät ole heijastuneet merkittävästi rästytyneiden saamisten määrään tai asiakkaiden riskiluokitukseen. Ongelmasaamisten ja lainanhoitajoustojen osalta on annettu tarkempia tietoja liitteessä 4.

Suurin muutos odotettavissa oleviin luottotappioihin saamisista asiakkailta muodostuu taseesta pois kirjaamisesta johtuvasta vähennyksestä yhteensä 9 578 (4 496) tuhatta euroa. Siirtoja vaiheeseen 3 tehtiin yhteensä 5 106 (7 122) tuhatta euroa.

SAAMISTODISTUKSET

(1 000 euroa)	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä
ECL 1.1.2020	117	1 125	360	1 603
Siirrot vaiheeseen 1	1	-4	-	-3
Siirrot vaiheeseen 2	-7	63	-	57
Siirrot vaiheeseen 3	-3	-272	340	65
Uusien sijoitusten hankinnasta johtuvat lisäykset	73	26	40	140
Taseesta pois kirjaamisesta johtuvat vähennykset	-19	-175	-	-193
Luottoriskistä aiheutuva muutos (netto)	6	26	33	65
Johdon arvioihin perustuva vaikutus	-	149	1 299	1 449
Vaikutus yhteensä	51	-186	1 713	1 578
ECL 31.12.2020	169	939	2 073	3 181

Saamistodistukseen on tehty johdon harkintaan perustuva ylimääräinen 1 449 (0) tuhannen euron varaus, sillä koronapandemia on vaikuttanut tiettyjen liikkeeseenlaskijoiden taloudellisiin toimintaedellytyksiin. Johdon harkinta selittää merkittävämmän osan tilikauden odotettavissa olevien luottotappioiden muutoksesta.

TASEEN ULKOPUOLISET SITOUKUKSET

(1 000 euroa)	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä
ECL 1.1.2020	375	75	238	688
Siirrot vaiheeseen 1	4	-44	-26	-67
Siirrot vaiheeseen 2	-14	48	-5	28
Siirrot vaiheeseen 3	-1	0	22	20
Sitoumusten lisäykset	166	75	53	294
Sitoumusten vähennykset	-44	-8	-35	-87
Luottoriskistä aiheutuva muutos (netto)	-155	-7	73	-89
Vaikutus yhteensä	-44	63	81	100
ECL 31.12.2020	331	138	319	788
ECL 1.1.2020	5 253	4 551	26 291	36 095
ECL 31.12.2020	5 860	4 616	25 797	36 273

LUOTTORISKIÄ SISÄLTÄVÄT ERÄT VAIHEITTAIN 31.12.2020

(1 000 euroa)	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä
Saamiset asiakkailta				
Henkilöasiakkaat	2 397 346	139 168	50 819	2 587 333
Yritysiasiakkaat	640 183	45 952	36 604	722 739
Maatalousasiakkaat	482 686	78 029	29 661	590 377
Saamiset asiakkailta yhteensä	3 520 216	263 149	117 084	3 900 449
Taseen ulkopuoliset erät				
Henkilöasiakkaat	220 577	8 681	813	230 070
Yritysiasiakkaat	40 614	5 196	116	45 926
Maatalousasiakkaat	17 118	3 497	372	20 987
Taseen ulkopuoliset erät yhteensä	278 308	17 374	1 301	296 984
Saamistodistukset				
Pankkitoiminta	395 545	31 234	4 487	431 266
Vakuutustoiminta	28 774	13 146	-	41 920
Saamistodistukset yhteensä	424 319	44 381	4 487	473 186

SAAMISET ASIAKKAILTA

(1 000 euroa)	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä
ECL 1.1.2019	3 763	4 125	22 822	30 709
Siirrot vaiheeseen 1	180	-1 352	-2 635	-3 807
Siirrot vaiheeseen 2	-134	1 199	-2 075	-1 010
Siirrot vaiheeseen 3	-102	-610	7 122	6 409
Uusien luottojen myöntämisestä johtuva lisäys	2 413	718	1 232	4 363
Taseesta pois kirjaamisesta johtuva vähennys	-610	-570	-3 315	-4 496
Luottoriskistä aiheutuva muutos (netto)	-842	-184	1 969	943
Laskentaparametrien muutoksen vaikutus	95	25	2 260	2 379
Lopullisen luottotappion kirjaamisesta johtuva vähennys	-	-	-1 687	-1 687
Vaikutus yhteensä	998	-774	2 871	3 095
ECL 31.12.2019	4 761	3 351	25 693	33 804

SAAMISTODISTUKSET

(1 000 euroa)	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä
ECL 1.1.2019	134	1 170	-	1 303
Siirrot vaiheeseen 1	7	-138	-	-132
Siirrot vaiheeseen 2	-2	7	-	5
Uudet saamistodistukset	46	482	360	888
Eräntyneet saamistodistukset	-69	-321	-	-390
Luottoriskistä aiheutuva muutos (netto)	1	-74	-359	-432
Laskentaparametrien muutosten vaikutus	-	-	359	359
Vaikutus yhteensä	-16	-44	360	299
ECL 31.12.2019	117	1 125	360	1 603

TASEEN ULKOPUOLISET SITOUKSET

(1 000 euroa)	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä
ECL 1.1.2019	279	75	226	580
Siirrot vaiheeseen 1	5	-30	-48	-73
Siirrot vaiheeseen 2	-5	10	-11	-5
Siirrot vaiheeseen 3	-3	-1	33	29
Sitoumusten lisäykset	228	49	14	291
Sitoumusten vähennykset	-34	-15	-64	-113
Luottoriskistä aiheutuva muutos (netto)	-96	-13	89	-20
Vaikutus yhteensä	96	0	13	109
ECL 31.12.2019	375	75	238	688
ECL 1.1.2019	4 175	5 369	23 048	32 593
ECL 31.12.2019	5 253	4 551	26 291	36 095

LUOTTORISKIÄ SISÄLTÄVÄT ERÄT VAIHEITTAIN 31.12.2019

(1 000 euroa)	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä
Saamiset asiakkailta				
Henkilöasiakkaat	2 288 317	105 538	57 484	2 451 339
Yritysiasiakkaat	557 804	52 909	39 648	650 360
Maatalousasiakkaat	446 416	90 459	30 713	567 587
Saamiset asiakkailta yhteensä	3 292 536	248 905	127 846	3 669 287
Taseen ulkopuoliset erät				
Henkilöasiakkaat	196 045	5 609	416	202 069
Yritysiasiakkaat	33 869	4 313	631	38 813
Maatalousasiakkaat	19 480	2 476	326	22 282
Taseen ulkopuoliset erät yhteensä	249 394	12 398	1 373	263 164
Saamistodistukset				
Pankkitoiminta	229 710	35 463	40	265 212
Vakuutustoiminta	27 731	6 039	-	33 770
Saamistodistukset yhteensä	257 440	41 501	40	298 982

LIITE 19 KÄTEISET VARAT

(1 000 euroa)	31.12.2020	31.12.2019
Kassa	11 435	12 078
Vaadittaessa maksettavat saamiset keskuspankeilta	380 108	155 350
Käteiset varat yhteensä	391 544	167 428

Käteiset varat muodostuvat shekkitilistä Suomen Pankissa. Käteisten varojen kasvu vuoden 2020 aikana johtuu etupäässä voimakkaasti kasvaneesta talletuskannasta.

LIITE 20 LAINAT JA SAAMISET

(1 000 euroa)	31.12.2020	31.12.2019
Lainat ja saamiset luottolaitoksilta		
Talletukset		
Vaadittaessa maksettavat	23 575	26 641
Muut	40 591	47 652
Lainat ja saamiset luottolaitoksilta yhteensä	64 166	74 293
Lainat ja saamiset asiakkailta		
Lainat	3 789 800	3 550 394
Valtion varoista välitetyt lainat	2 637	3 292
Takaussaamiset	487	379
Käytetyt tililuotot	37 505	43 112
Luottokorttisaamiset	37 717	38 312
Lainat ja saamiset asiakkailta yhteensä	3 868 147	3 635 488
Lainat ja saamiset yhteensä	3 932 313	3 709 781

LIITE 21 SIOITUSOMAISSUUS

(1 000 euroa)	31.12.2020	31.12.2019
Jaksotettuun hankintamenuon kirjattavat		
Saamistodistukset	104 959	-
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat		
Saamistodistukset	9 929	11 664
Osakkeet ja osuudet	171 735	227 841
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat		
Saamistodistukset	368 186	298 982
Osakkeet ja osuudet	3 370	2 010
Sijoituskiinteistöt	30 692	32 562
Sijoitusomaisuus yhteensä	688 871	573 058

SIJOITUKSET 31.12.2020

(1 000 euroa)	Jaksotettuun hankintamenuon kirjattavat	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat		Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat		Yhteensä
	Saamis-todistukset	Saamis-todistukset	Osakkeet ja osuudet	Saamis-todistukset	Osakkeet ja osuudet	
Noteeratut						
Julkis-yhteisöiltä	-	-	-	77 700	-	77 700
Muilta	104 959	3 141	164 102	183 976	-	456 177
Muut						
Julkis-yhteisöiltä	-	-	-	106 511	-	106 511
Muilta	-	6 787	7 633	-	3 370	17 790
	104 959	9 929	171 735	368 186	3 370	658 179

SIJOITUKSET 31.12.2019

(1 000 euroa)	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat		Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat		Yhteensä
	Saamis-todistukset	Osakkeet ja osuudet	Saamis-todistukset	Osakkeet ja osuudet	
Noteeratut					
Julkis-yhteisöiltä	-	-	101 441	-	101 441
Muilta	11 664	220 787	197 541	-	429 992
Muut					
Muilta	-	7 054	-	2 010	9 063
Sijoitukset yhteensä	11 664	227 841	298 982	2 010	540 497

Sijoitusten osalta keskeisimmät riskit ovat korko- ja luottospreadriski sekä likviditeettipremio. Alla on yhteenveto ryhmän käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusvarojen sekä käypään arvoon laajan tuloksen erien kautta kirjattavien rahoitusvarojen markkina-arvoherkkyydestä eri markkina-riskiskenaarioissa. Käytetyt sokit perustuvat arvopaperien mahdollisille muutoksille stressatuissa olosuhteissa ja heijastavat tällöin syntyviä vaikutuksia tulokseen tai laajaan tuloslaskelmaan.

HERKKYYSANALYYSI

(1 000 euroa)	Stressi	31.12.2020		31.12.2019	
		Vaikutus tulokseen	Vaikutus laajaan tulokseen	Vaikutus tulokseen	Vaikutus laajaan tulokseen
Korkosijoitukset - riskittömän koron muutos	+100 bp	-2 135	-7 173	-2 794	-7 868
Korkosijoitukset - luottoriskipremio	+50 bp	-1 121	-3 766	-1 467	-4 130
Osakesijoitukset	-10 %	-1 806	-337	-2 302	-201
Valuuttariski	-10 %	-2 060	-365	-2 388	-293

SIJOITUSKIINTEISTÖJEN MUUTOKSET

(1 000 euroa)	31.12.2020	31.12.2019
Hankintameno 1.1.	48 793	48 816
+ Lisäykset	853	1 012
- Vähennykset	-4 200	-1 189
+/- Siirrot	406	154
Hankintameno 31.12.	45 852	48 793
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.	-16 231	-14 388
+/- Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	2 178	315
- Poistot	-1 053	-1 011
- Arvonalentumiset	-54	-1 147
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.	-15 160	-16 231
Kirjanpitoarvo 1.1.	32 562	34 428
Kirjanpitoarvo 31.12.	30 692	32 562

LIITE 22 SIOITUKSET OSAKKUUSYRITYKSISSÄ

Nimi	Toimiala	Omistus-osuus % 31.12.2020	Omistus-osuus % 31.12.2019
Figure Taloushallinto Oy	Palvelu	25%	25%
		31.12.2020	31.12.2019
Hankintameno 1.1		116	166
Osuus tilikauden tuloksesta		78	-50
Kirjanpitoarvo		195	116

Figure Taloushallinto Oy tuottaa kirjanpidon ja viranomaisraportoinnin palveluja finanssialalla toimiville yrityksille.

LIITE 23 AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

(1 000 euroa)	31.12.2020	31.12.2019
Tietojärjestelmät	9 539	5 382
Muut aineettomat hyödykkeet	5 123	3 467
Keskeneräiset aineettomat hyödykkeet	5 887	9 289
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	20 549	18 138

POP Pankki -ryhmän merkittävimmät aineettomat hyödykkeet muodostuvat vahinkovakuutustoiminnan ja pankkitoiminnan tietojärjestelmien hankinnasta aiheutuneista kuluista.

AINEETTOMIEN HYÖDYKKEIDEN MUUTOKSET 2020

(1 000 euroa)	Tietojärjestelmät	Muut aineettomat hyödykkeet	Keskeneräiset aineettomat hyödykkeet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	17 632	11 929	9 289	38 850
+ Lisäykset	145	890	6 013	7 048
- Vähennykset	-77	-757	-	-835
+/- Siirrot	6 299	3 116	-9 415	-
Hankintameno 31.12.	23 998	15 179	5 887	45 064
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.	-12 251	-8 462	-	-20 712
+/- Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	14	685	-	700
- Poistot	-2 223	-2 279	-	-4 502
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.	-14 459	-10 056	-	-24 515
Kirjanpitoarvo 1.1.	5 382	3 467	9 289	18 138
Kirjanpitoarvo 31.12.	9 539	5 123	5 887	20 549

AINEETTOMIEN HYÖDYKKEIDEN MUUTOKSET 2019

(1 000 euroa)	Tietojärjes- telmät	Muut aineettomat hyödykkeet	Keskeneräiset aineettomat hyödykkeet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	16 779	10 151	1 916	28 847
+ Lisäykset	251	904	9 167	10 322
- Vähennykset	-	-318	-	-318
+/- Siirrot	602	1 193	-1 794	-
Hankintameno 31.12.	17 632	11 929	9 289	38 850
Kertyneet poistot ja arvon alentumiset 1.1.	-10 279	-7 350	-	-17 630
+/- Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	-	236	-	236
- Poistot	-1 971	-1 348	-	-3 319
Kertyneet poistot ja arvon alentumiset 31.12.	-12 251	-8 462	-	-20 712
Kirjanpitoarvo 1.1.	6 500	2 801	1 916	11 217
Kirjanpitoarvo 31.12.	5 382	3 467	9 289	18 138

LIITE 24 AINEELLISET HYÖDYKKEET

(1 000 euroa)	31.12.2020	31.12.2019
Omassa käytössä olevat kiinteistöt		
Maa- ja vesialueet	2 505	2 900
Rakennukset	27 026	27 640
Koneet ja kalusto	1 845	2 164
Muut aineelliset hyödykkeet	754	754
Keskeneräiset aineelliset hyödykkeet	9	4
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	32 138	33 462

AINEELLISTEN HYÖDYKKEIDEN MUUTOKSET 2020

(1 000 euroa)	Oman käytön kiinteistöt	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Keskeneräiset aineelliset hyödykkeet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	59 995	15 888	982	4	76 868
+ Lisäykset	4 976	704	28	5	5 713
- Vähennykset	-5 788	-1 122	-71	-	-6 980
+/- Siirrot	-406	-	-	-	-406
Hankintameno 31.12.	58 777	15 470	939	9	75 195
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.	-29 454	-13 724	-228	-	-43 406
+/- Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	3 640	1 064	52	-	4 755
- Poistot	-3 416	-966	-9	-	-4 391
- Arvonalentumiset	-15	-	-	-	-15
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.	-29 246	-13 626	-186	-	-43 057
Kirjanpitoarvo 1.1.	30 540	2 164	754	4	33 462
Kirjanpitoarvo 31.12.	29 530	1 845	754	9	32 138

IFRS 16 -standardin mukaisesti taseeseen merkityt käyttöoikeusomaisuuserät sisältyvät oman käytön kiinteistöihin ja koneisiin ja kalustoon. Tarkemmat tiedot käyttöomaisuusoikeuseristä on esitetty liitteesä 34.

AINEELLISTEN HYÖDYKKEIDEN MUUTOKSET 2019

(1 000 euroa)	Oman käytön kiinteistöt	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Keskeneräiset aineelliset hyödykkeet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	59 206	15 467	965	-	75 637
+ Lisäykset	1 595	571	18	4	2 188
- Vähennykset	-652	-150	-1	-	-803
+/- Siirrot	-154	-	-	-	-154
Hankintameno 31.12.	59 995	15 888	982	4	76 868
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.	-26 807	-12 766	-217	-	-39 790
+/- Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	518	96	-	-	614
- Poistot	-3 477	-1 053	-11	-	-4 542
+/- Muut muutokset	312	-	-	-	312
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.	-29 454	-13 724	-228	-	-43 406
Kirjanpitoarvo 1.1.	32 399	2 700	748	-	35 847
Kirjanpitoarvo 31.12.	30 540	2 164	754	4	33 462

LIITE 25 MUUT VARAT

(1 000 euroa)	31.12.2020	31.12.2019
Maksujenvälityssaamiset	179	208
Siirtosaamiset		
Korot	9 293	9 092
Muut siirtosaamiset	4 473	5 797
Saamiset vakuutustoiminnasta	10 843	10 448
Muut	3 766	5 067
Muut varat yhteensä	28 553	30 612

LIITE 26 LASKENNALLISET VEROT

(1 000 euroa)	31.12.2020	31.12.2019
Veroisaamiset		
Laskennalliset veroisaamiset	3 099	2 134
Tuloveroisaamiset	2 010	827
Veroisaamiset yhteensä	5 108	2 961
Verovelat		
Laskennalliset verovelat	23 542	22 440
Tuloverovelka	812	916
Verovelat yhteensä	24 353	23 357

LASKENNALLISET VEROSAAMISET

(1 000 euroa)	31.12.2019	Kirjattu tulos- vaikutteisesti	Kirjattu muihin laa- ajan tuloksen eriin	31.12.2020
Käypään arvoon arvostettavista varoista	356	-24	401	733
Kiinteistöomaisuuden poisto-oikaisuista	1 293	162	-	1 455
Etuspohjaisista eläkejärjestelyistä	488	-154	141	475
Konserniyhdistelyistä ja muista eristä	-3	438	-	435
Laskennalliset verosaamiset yhteensä	2 134	423	542	3 099

(1 000 euroa)	31.12.2018	Kirjattu tulos- vaikutteisesti	Kirjattu muihin laa- ajan tuloksen eriin	31.12.2019
Käypään arvoon arvostettavista varoista	540	11	-194	356
Kiinteistöomaisuuden poisto-oikaisuista	1 117	175	-	1 293
Etuspohjaisista eläkejärjestelyistä	307	-42	224	488
Vahvistetuista tappioista	64	-64	-	-
Konserniyhdistelyistä ja muista eristä	282	-285	-	-3
Laskennalliset verosaamiset yhteensä	2 309	-205	29	2 134

POP Pankki-ryhmään kuuluvilla yrityksillä on verotuksellisia tappioita, joista ei ole kirjattu laskennallista verosaamista yhteensä 29 797 (32 996) tuhatta euroa. Tappiot vanhenevat vuosina 2022-2030.

LASKENNALLISET VEROVELAT

(1 000 euroa)	31.12.2019	Kirjattu tulos- vaikutteisesti	Kirjattu muihin laajan tuloksen eriin	31.12.2020
Verotuksellisista varauksista	21 026	401	-	21 426
Käypään arvoon arvostettavista varoista	1 208	140	687	2 035
Aineettomista hyödykkeistä	198	-130	-	68
Konserniyhdistelyistä	9	3	-	12
Laskennalliset verovelat yhteensä	22 440	414	687	23 542

(1 000 euroa)	31.12.2018	Kirjattu tulos- vaikutteisesti	Kirjattu muihin laajan tuloksen eriin	31.12.2019
Verotuksellisista varauksista	20 681	344	-	21 026
Käypään arvoon arvostet- tavista varoista	552	71	585	1 208
Aineettomista hyödykkeistä	295	-97	-	198
Konserniyhdistelyistä	33	-24	-	9
Laskennalliset verovelat yhteensä	21 560	295	585	22 440

MUIHIN LAAJAN TULOSEN ERIIN KIRJATUT ERÄT JA NIIHIN LIITTYVÄT LASKENNALLISET VEROT 2020

(1 000 euroa)	Muutos, brutto	Laskennallinen vero	Muutos netto
Käyvän arvon rahasto	1 419	-275	1 144
Etuuspohjaiset eläkejärjestelyt	-705	141	-564
Muihin laajan tuloksen eriin kirjatut erät yhteensä	714	-134	580

MUIHIN LAAJAN TULOSEN ERIIN KIRJATUT ERÄT JA NIIHIN LIITTYVÄT LASKENNALLISET VEROT 2019

(1 000 euroa)	Muutos, brutto	Laskennallinen vero	Muutos netto
Käyvän arvon rahasto	4 165	-940	3 225
Etuuspohjaiset eläkejärjestelyt	-1 118	224	-894
Muihin laajan tuloksen eriin kirjatut erät yhteensä	3 048	-717	2 331

VELKOJA JA OMAA PÄÄOMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT (VELAT)

LIITE 27 VELAT LUOTTOLAITOKSILLE JA ASIAKKAILLE

(1 000 euroa)	31.12.2020	31.12.2019
Velat luottolaitoksille		
Keskuspankeille	50 000	-
Vaadittaessa maksettavat	1 995	2 287
Muut kuin vaadittaessa maksettavat	45 224	35 255
Velat luottolaitoksille yhteensä	97 219	37 542
Velat asiakkaille		
Talletukset		
Vaadittaessa maksettavat	3 583 780	3 232 560
Muut kuin vaadittaessa maksettavat	499 814	510 538
Muut rahoitusvelat		
Muut kuin vaadittaessa maksettavat	2 451	3 207
Velat asiakkaille yhteensä	4 086 045	3 746 305
Velat luottolaitoksille ja asiakkaille yhteensä	4 183 263	3 783 848

Kesäkuussa Bonum Pankki Oyj osallistui EKP:n TLTRO III -rahoitusohjelmaan 50 miljoonalla eurolla, joka sisältyy erään velat keskuspankeille. Luotto erääntyy 30.6.2023, mutta luoton ennaikainen takaisinmaksu on mahdollista 29.9.2021 alkaen. Kyseessä on markkinaehtoista edullisempi laina. Markkinaehtoiseen lainaan verrattuna merkitys Ryhmän tilinpäätökseen ei ole olennainen. Luoton korko määräytyy kulloinkin voimassa olevan Euroopan keskuspankin talletuskoron mukaan. Lisäksi luoton koron määrittämiseen vaikuttaa POP Pankki -ryhmän lainakannan kasvu TLTRO-luoton ehtojen mukaisesti.

LIITE 28 VAKUUTUSVELKA

(1 000 euroa)	31.12.2020	31.12.2019
Vakuutusmaksuvastuu	19 813	18 061
Korvausvastuu	36 370	28 759
Jälleenvakuuttajien osuus korvausvastuusta	-12 268	-8 214
Vakuutusvelka yhteensä	43 915	38 606

Vakuutusvelka muodostuu vakuutusvastuusta ja korvausvastuusta. Vakuutusmaksutuloon kirjataan vakuutusmaksut niiltä sopimuskausilta, jotka ovat alkaneet tilikauden aikana. Tilinpäätöspäivän jälkeiseen aikaan kohdistuva osuus vakuutusmaksutulosta kirjataan taseeseen vakuutusmaksuvelkana. Korvausvastuu muodostuu sekä tapauskohtaisesti että aikaisempiin vakuutusmaksutuottoihin suhteutetusta kollektiivivarauksesta ja sisältää korvaukset tilinpäätöshetkellä jo sattuneista, mutta vielä maksamatta olevista vahingoista sekä vielä ilmoittamatta olevista vahingoista.

LIITE 29 YLEISEEN LIIKKEESEEN LASKETUT VELKAKIRJAT

(1 000 euroa)	31.12.2020	31.12.2019
Joukkovelkakirjalainat	224 910	94 839
Sijoitustodistukset	41 436	19 990
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat yhteensä	266 346	114 829

LISTATUT JOUKKOVELKAKIRJALAINAT

Nimi	Eräpäivä	Koron peruste	Nimellisarvo
BONUM FRN 290121	29.1.2021	EB 3kk + 0,75 %	20 000
BONUM FRN 180422	18.4.2022	EB 3kk + 0,88 %	75 000
Tilikaudella liikkeeseenlasketut			
BONUM FRN 120723	12.7.2023	EB 12kk + 1,044 %	50 000
BONUM FRN 170124	17.1.2024	EB 12kk + 1,2 %	55 000

Tilikauden lopussa ulkona on lisäksi sijoitustodistuksia nimellispääomaltaan yhteensä 41,5 (20) miljoonaa euroa. Sijoitustodistusten kappalemäärä on yhteensä 12, arvoväli on 1,5-5 miljoonaa euroa ja keskimaturiteetti 9,9 kuukautta.

RAHOITUKSEN RAHAVIRTOJEN YLEISEEN LIIKKEESEEN LASKETTUJEN VELKAKIRJOJEN TÄSMÄYTYS TASE-ERÄÄN:

(1 000 euroa)	31.12.2020	31.12.2019
Tase arvo 1.1.	114 829	142 399
Joukkovelkakirjojen lisäykset	129 995	114 764
Sijoitustodistusten lisäykset	116 826	24 986
Lisäykset yhteensä	246 821	139 750
Joukkovelkakirjojen vähennykset	-	-119 980
Sijoitustodistusten vähennykset	-95 426	-47 469
Vähennykset yhteensä	-95 426	-167 449
Rahoituksen rahavirtojen muutokset yhteensä	151 395	-27 699
Arvostukset, siirtyvät korot	122	130
Tase arvo 31.12.	266 346	114 829

LIITE 30 LISÄOSUUSPÄÄOMA

(1 000 euroa)	31.12.2020	31.12.2019
Lisäosuuspääoma 1.1.	18 003	21 416
Lisäosuuspääoman palautukset	-6 698	-2 906
Muunnettu POP Osuukseksi	-18	-507
Lisäosuuspääoma 31.12.	11 287	18 003
josta irtisanotut lisäosuudet	11 287	6 625

Kansallisen yhteisölainsäädännön mukainen jäsenosuuspankkien osuuspääoma sisältää jäsenosuuksia, lisäosuuksia ja POP Osuuksia. IFRS-tilinpäätöksessä osuudet luokitellaan omaksi pääomaksi tai velaksi IAS 32 Rahoitusinstrumentit, esittämistapa -standardin mukaisesti.

Lisäosuusmaksu palautetaan kuuden kuukauden kuluttua sen tilikauden päättymisestä, jonka perusteella palautus ensimmäisen kerran voidaan suorittaa. Jos irtisanottua lisäosuusmaksua ei ole voitu palauttaa kokonaisuudessaan osuuskuntalain tai osuuspankkilain säännösten perusteella, voi palautus tapahtua jälkipalautuksena, jos se on kolmen seuraavan tilinpäätöksen perusteella mahdollista. Tilikauden aikana lisäosuuksille saatiin lunastuslupa Finanssivalvonnasta. Lunastukset suoritetaan vuonna 2021.

Tilikaudella 2020 lisäosuuspääomasta yhteensä 18 (507) tuhatta euroa muunnettiin POP Osuukseksi. POP Osuuksista on kerrottu tarkemmin omaa pääomaa koskevassa liitteessä 32.

LIITE 31 VARAUKSET JA MUUT VELAT

(1 000 euroa)	31.12.2020	31.12.2019
Varaus odotettavissa olevista luottotappioista	788	688
Muut velat		
Eläkevelat	2 377	2 442
Velat ensi- ja jälleenvakuutustoiminnasta	966	1 245
Maksujenvälitysvelat	19 460	14 690
Vuokrasopimusvelka	5 174	5 391
Siirtovelat		
Korkovelat	3 363	2 764
Saadut ennakkomaksut	2 060	2 249
Velat korttitapahtumista	9 013	9 165
Muut siirtovelat	8 790	9 844
Muut velat yhteensä	51 991	48 479

Etuuspohjaiset eläkejärjestelyt ja niihin liittyvä velka on esitetty liitteessä 35 ja vuokrasopimusvelka on esitetty liitteessä 36.

LIITE 32 OMA PÄÄOMA

(1 000 euroa)	31.12.2020	31.12.2019
POP Pankki -ryhmän omistajien osuus		
Osuuspääoma, jäsenosuudet	9 909	9 422
josta irtisanotut jäsenosuudet	527	512
Osuuspääoma, POP Osuudet	56 121	57 323
josta irtisanotut POP Osuudet	3 660	4 055
Sidotut rahastot		
Vararahasto	52 494	52 494
Yhtiöjärjestyksen/sääntöjen mukaiset rahastot	5 965	4 617
Käyvän arvon rahasto		
Osakkeet ja osuudet	1 616	624
Saamistodistukset	3 289	3 137
Vapaat rahastot		
Muut vapaat rahastot	103 134	99 823
Kertyneet voittovarot		
Edellisten tilikausien voitto (tappio)	273 677	259 185
Tilikauden voitto (tappio)	11 466	21 381
POP Pankki -ryhmän omistajien osuus yhteensä	517 670	508 006
Määräysvallattomien omistajien osuus	444	429
Oma pääoma yhteensä	518 114	508 435

OSUUSPÄÄOMA JA OSUUKSIEN LUOKITTELU OMAKSI PÄÄOMAKSI

POP Pankki -ryhmän osuuspääoma muodostuu jäsenosuuksista ja POP Osuuksista.

Jäsenosuudet

POP Pankki -ryhmän omaan pääomaan kuuluvat jäsenosuuspankkien jäsenten jäsenosuuspankeille maksamat osuuskasut, joiden koron maksusta ja pääoman palauttamisesta pankilla on ehdoton oikeus kieltäytyä. Jäsenosuusmaksu antaa jäsenelle oikeuden osallistua jäsenosuuspankin hallintoon ja päätöksentekoon.

POP Pankeilla oli 31.12.2020 yhteensä 90 (89) tuhatta jäsentä.

POP Osuudet

POP Pankki -ryhmän omaan pääomaan sisältyy myös jäsenosuuspankkien jäsenten tekemät sijoitukset jäsenosuuspankkien liikkeeseen laskemiin

POP Osuuksiin. Osuuspankilla on sen sääntöjen mukaan ehdoton oikeus kieltäytyä POP Osuuksien koron maksusta ja pääoman palauttamisesta.

POP Pankki -ryhmän jäsenpankit laskivat liikkeesen tilikaudella 2020 POP Osuuksia yhteensä 1 193 (1 997) tuhatta euroa. Tästä uusmyynnin osuus oli 1 178 (1 489) tuhatta euroa ja muunnettujen lisäosuuksien osuus 14 (507) tuhatta euroa. POP Osuuksia oli 31.12.2020 yhteensä 56 121 (57 323) tuhatta euroa.

Korkotavoite POP Osuuksille on 2,0-2,5 prosenttia. Maksettava korko vahvistetaan tilikauden päättymisen jälkeen osuuskunnan kokouksen päätöksellä hallituksen esityksestä. Korkotavoite voi muuttua vuosittain. POP Osuudet eivät anna jäsenelle äänivaltaa tai muita oikeuksia.

Jäsenosuus ja POP Osuus voidaan palauttaa 12 kuukauden kuluttua sen tilikauden päättymisestä, jonka aikana jäsenyys on päättynyt tai POP Osuus

on irtisanottu. Jos jäsenosuutta tai POP Osuutta ei ole voitu palauttaa kokonaisuudessaan osuuskuntalain tai osuuspankkilain säännösten perusteella, voi palautus tapahtua jälkipalautuksena, jos se on kolmen seuraavan tilinpäätöksen perusteella mahdollista.

SIDOTUT RAHASTOT

Sidottuihin rahastoihin kuuluvat vararahasto, käyvän arvon rahasto ja muut sidotut rahastot. Vararahasto on muodostunut aiemmillä tilikausilla rahastoon siirretyistä voittovaroista sekä jäsenosuuspankkien arvonorotusrahastosta ja luottotappiovarauksista siirretyistä osuuksista. Vararahastoa voidaan käyttää sellaisten tappioiden kattamiseen, joihin vapaa oma pääoma ei riitä.

Käyvän arvon rahasto sisältää käypään arvoon laajan tuloksen erien kautta kirjattavien rahoitusvarojen käyvän arvon muutoksen laskennallisella verolla vähennettynä. Käyvän arvon muutos voi olla positiivinen tai negatiivinen. Rahastoon merkityt vieraan pääoman ehtoista arvopapereista kirjatut erät siirretään tuloslaskelmaan, kun arvopaperista luovutaan. Vieraan pääoman ehtoiseen

arvopaperiin kohdistuva odotettavissa oleva luottotappio merkitään tuloslaskelmaan ja käyvän arvon rahaston lisäykseksi. Käyvän arvon rahasto sisältää myös käypään arvoon laajan tuloksen erien kautta kirjattavien oman pääoman ehtoisten sijoitusten käyvän arvon muutoksen, jota ei myöhemmin luovutuksen yhteydessä siirretä tuloslaskelmaan.

VAPAAT RAHASTOT

Muut vapaat rahastot on muodostettu aikaisempien tilikausien voittovaroista ja ne perustuvat yhtiöjärjestykseen, sääntöihin tai yhtiökokouksen tai osuuskuntakokouksen päätökseen.

KERTYNEET VOITTOVARAT

Kertyneet voittovarot ovat ryhmään kuuluvien yhteisöjen aiemmilta tilikausilta kertyneitä varoja, joita ei ole siirretty oman pääoman rahastoihin tai jaettu voitonjakona omistajille. Kertyneet voittovarot sisältävät myös ryhmään kuuluvien yhteisöjen erillistilinpäätöksiin sisältyvät vapaaehtoiset varaukset ja poistoeron laskennallisella verovelalla vähennettynä.

ERITTELY KÄYVÄN ARVON RAHASTON MUUTOKSISTA: 2020

(1 000 euroa)	Vieraan pääoman ehtoiset instrumentit	Oman pääoman ehtoiset instrumentit	Yhteensä
Käyvän arvon rahasto 1.1	3 137	624	3 761
Käyvän arvon lisäykset	17 332	2 801	20 133
Käyvän arvon vähennykset	-19 790	-1 561	-21 351
Käyvän arvon rahastosta tuloslaskelmaan siirretyt	1 102	-	1 102
Odotettavissa olevat luottotappiot	1 543	-	1 543
Laskennalliset verot	-34	-248	-282
Käyvän arvon rahasto 31.12.	3 289	1 616	4 905

ERITTELY KÄYVÄN ARVON RAHASTON MUUTOKSISTA: 2019

(1 000 euroa)	Vieraan pääoman ehtoiset instrumentit	Oman pääoman ehtoiset instrumentit	Yhteensä
Käyvän arvon rahasto 1.1	162	-720	-559
Käyvän arvon lisäykset	9 707	849	10 555
Käyvän arvon vähennykset	-5 561	1 746	-3 815
Käyvän arvon rahastosta tuloslaskelmaan siirretyt	-686	-	-686
Käyvän arvon rahastosta ed.kauden voittovaroihin siirretyt	-	-1 094	-1 094
Odotettavissa olevat luottotappiot	299	-	299
Laskennalliset verot	-784	-156	-940
Käyvän arvon rahasto 31.12.	3 137	624	3 761

MUUT LIITETIEDOT

LIITE 33 ANNETUT VAKUUEDET

(1 000 euroa)	31.12.2020	31.12.2019
Omien velkojen ja sitoumusten puolesta annetut		
Pantit	2 546	2 546
Kiinnitykset	-	3 841
Suomen Pankille annettu vakuus	115 673	20 740
Annetut vakuudet yhteensä	118 218	27 127

LIITE 34 TASEEN ULKOPUOLISET SITOUKUKSET

(1 000 euroa)	31.12.2020	31.12.2019
Takaukset	17 064	17 029
Luottolupaukset	279 920	246 135
Taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä	296 984	263 164
Muut vastuusitoumukset		
Pääomasijoitusrahastoihin liittyvät sijoitussitoumukset	2 779	3 500
Muut vastuusitoumukset yhteensä	2 779	3 500

Taseen ulkopuolisiin sitoumuksiin kohdistuva odotettavissa olevien luottotappioiden varaus on esitetty liitteessä 18.

LIITE 35 ELÄKEVELKA

POP Pankki -ryhmällä on lakisääteisen eläketurvan (TyEL) lisäksi etuusperusteisia eläkejärjestelyjä johdolle sekä sellaisille henkilöille, jotka ovat kuuluneet OP-Eläkesäätiöön. Näiden vakuutusten eläkeikä vaihtelee 60-65 vuoden välillä.

Vakuutusjärjestelyssä varojen määrä kuvastaa vakuutusyhtiön vastuulla olevaa osaa veloittees-

ta ja se lasketaan samalla diskonttauskorolla kuin velvoite. Järjestelyyn kuuluvat varat sisältävät 100% hyväksyttäviiä vakuutuksia. Koska velvoitteet on vakuutettu, yhtiön vastuulle ei jää merkittäviä riskejä. Yhtiön vastuulle jää lähinnä työeläkeindeksiin sidottujen eläkkeiden korotukset sekä diskonttauskoron ja palkankorotusten muutosten vaikutus nettovelkaan.

(1 000 euroa)	31.12.2020	31.12.2019
Kauden työsuoritukseen perustuva meno	236	224
Nettokorko	16	25
Kulut tuloslaskelmassa	252	249
Uudelleen määrittämisestä johtuvat erät	705	1 118
Laaja tulos ennen veroja	957	1 367
Veloitteen nykyarvo 1.1.	20 832	19 966
Kauden työsuoritukseen perustuva meno	236	224
Korkokulu	142	348
Vakuutusmatemaattiset voitot (-) / tappiot (+) kokemusperäisistä muutoksista	1 387	-533
Vakuutusmatemaattiset voitot (-) / tappiot (+) taloudellisten oletusten muutoksista	827	1 945
Maksetut etuudet	-1 189	-1 118
Veloitteen nykyarvo 31.12.	22 235	20 832
Järjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo 1.1.	18 390	18 433
Korkotuotot	126	323
Järjestelyyn kuuluvien varojen tuotto pl. korkokuluun/- tuottoon kuuluva erä	1 509	294
Maksetut etuudet	-1 189	-1 118
Järjestelyyn suoritettut maksut	1 023	458
Järjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo 31.12.	19 859	18 390
Veloitteen nykyarvo	22 235	20 832
Järjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo	19 859	18 390
Taseessa oleva nettovelka 31.12.	2 377	2 442
Taseessa oleva nettovelka 1.1.	2 442	1 533
Kulut tuloslaskelmassa	252	249
Järjestelyyn suoritettut maksut	-1 023	-458
Uudelleenmäärittämiset muun laajan tuloksen erissä	705	1 118
Taseessa oleva nettovelka 31.12.	2 377	2 442
Vakuutusmatemaattiset oletukset		
Diskonttauskorko, %	0,42%	0,70%
Palkankehitys, %	2,00%	2,00%
Eläkkeiden nousu, %	1,39%/0,00%	1,39%/0,00%
Inflaatio, %	1,15%	1,15%

HERKKYYSANALYYSI - NETTOVELKA

Alla olevassa taulukossa on esitetty oletusten muutosten vaikutukset nettovelkaan. Herkkyyksiä laskettaessa muiden oletusten on oletettu pysyvän ennallaan.

(1 000 euroa)	31.12.2020	31.12.2019
Diskonnttauskoron muutos +0,5 %	-155	-153
Diskonnttauskoron muutos - 0,5 %	174	172
Palkankehitys + 0,5 %	165	153
Palkankehitys - 0,5 %	-163	-152
Eläkkeiden nousun muutos + 0,5 %	1 444	1 294
Eläkkeiden nousun muutos - 0,5 %	-1 356	-1 218

Velvoitteen painotettuun keskiarvoon perustuva duraatio on 14,6 (14,1) vuotta.

POP Pankki -ryhmä arvioi maksavansa etuusperusteisiin eläkejärjestelyihinsä vuonna 2021 noin 315 (310) tuhatta euroa.

LIITE 36 VUOKRASOPIMUKSET

RYHMÄ VUOKRALLE ANTAJANA

POP Pankki -ryhmä on antanut vuokralle mm. omistamiaan asuin- ja liikehuoneistoja sekä maa-alueita.

Saatavat vähimmäisvuokrat sisältävät ei-peruutettavissa olevien vuokrasopimusten perusteella maksettavat vähimmäisvuokrat. Toistaiseksi voimassa olevien sopimusten ei-peruutettavana osuutena käsitellään irtisanomisajan mukaista vuokraa.

SAATAVAT VÄHIMMÄISVUOKRAT

(1 000 euroa)	31.12.2020	31.12.2019
1 vuoden kuluessa	407	367
1-5 vuoden kuluessa	29	116
yli 5 vuoden kuluttua	1 609	1 601
Saatavat vähimmäisvuokrat yhteensä	2 045	2 084

RYHMÄ VUOKRALLE OTTAJANA

POP Pankki -ryhmä on ottanut vuokralle pääasiassa toimitiloja, työsuhteautoja ja toimistolaitteita.

VARAT / KÄYTTÖOIKEUSOMAISUUSERÄT 31.12.2020

(1 000 euroa)	Toimitilat	Koneet ja kalusto	Yhteensä
Hankintameno 1.1	6 390	824	7 214
+ Lisäykset	1 486	180	1 666
- Vähennykset	29	-12	18
Hankintameno 31.12.	7 905	993	8 898
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.	-1 469	-269	-1 738
+/- Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	-166	-	-166
- Poistot	-1 641	-291	-1 932
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.	-3 276	-560	-3 836
Kirjanpitoarvo 1.1.	4 921	556	5 477
Kirjanpitoarvo 31.12.	4 629	433	5 062

Sisältyvät taseessa erään aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet

VARAT / KÄYTTÖOIKEUSOMAISUUSERÄT 31.12.2019

(1 000 euroa)	Toimitilat	Koneet ja kalusto	Yhteensä
+ IFRS 16 standardin käyttöönotto	5 134	688	5 822
+ Lisäykset	1 747	212	1 959
- Vähennykset	-491	-76	-567
Hankintameno 31.12.	6 390	824	7 214
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.			
+/- Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	166	40	206
- Poistot	-1 635	-309	-1 943
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.	-1 469	-269	-1 738
Kirjanpitoarvo 1.1.	5 134	688	5 822
Kirjanpitoarvo 31.12.	4 921	556	5 477

VELAT / VUOKRASOPIMUSVELKA

(1 000 euroa)	31.12.2020	31.12.2019
Vuokrasopimusvelka 1.1	5 387	5 818
+ Lisäykset	1 606	1 871
- Vähennykset	-1 820	-2 302
Vuokrasopimusvelka 31.12.	5 174	5 387

Sisältyvät taseessa erään Muut velat

VAIKUTUS RAHOITUKSEN RAHAVIRTAAN

(1 000 euroa)	1.1.-31.12.2020	1.1.-31.12.2019
Vuokrasopimuksista johtuva lähtevä rahavirta	-1 831	-1 945

VAIKUTUS TUOSLASKELMAAN

(1 000 euroa)	1.1.-31.12.2020	1.1.-31.12.2019
Poistot		
Toimitilat	-1 641	-1 635
Koneet ja kalusto	-291	-309
Poistot yhteensä	-1 932	-1 943

Sisältyvät tuloslaskelmassa erään poistot ja arvonalentumistappiot aineellisesta hyödykkeistä.

Korkokulut vuokrasopimusveloista yhteensä	-9	-8
--	----	----

Sisältyvät tuloslaskelmassa korkokatteeseen.

Kulut alle 12 kk vuokrasopimukseen liittyen	8	12
Kulut arvoltaan vähäisiin omaisuuseriin liittyen	1 240	1 066
Yhteensä	1 249	1 078

Sisältyvät tuloslaskelmassa liiketoiminnan muihin kuluihin.

LIITE 37 POP PANKKI -RYHMÄN TILINPÄÄTÖKSEEN SISÄLTYVÄT YHTEISÖT

POP Pankki -ryhmän rakenne on kuvattu liitessä 1 POP Pankki -ryhmä ja yhdistellyn IFRS-tilinpäätöksen laajuus.

LASKENTATEKNINEN EMOYHTIÖ

POP Pankki -ryhmän laskentateknisen emoyhtiön muodostavat jäsenpankit ja niiden taseen loppusumma (FAS).

(1 000 euroa)			
Pankin nimi	Kotipaikka	Tase 31.12.2020	Tase 31.12.2019
Hannulan Osuuspankki *)	Hankasalmi	-	32 454
Honkajoen Osuuspankki	Honkajoki	55 416	56 560
Isojoen Osuuspankki	Isojoki	77 055	72 852
Jämijärven Osuuspankki	Jämijärvi	60 440	60 617
Kannonkosken Osuuspankki	Kannonkoski	61 382	57 654
Keuruun Osuuspankki	Keuruu	200 543	194 734
Konneveden Osuuspankki	Konnevesi	177 011	133 088
Kosken Osuuspankki	Koski Tl	186 065	177 612
Kurikan Osuuspankki	Kurikka	336 518	302 401
Kyrön Seudun Osuuspankki	Pöytyä	111 710	103 733
Kyrönmaan Osuuspankki *)	Isokyrö	-	273 592
Kyyjärven Osuuspankki	Kyyjärvi	83 690	79 847
Lammin Osuuspankki	Hämeenlinna	193 619	187 400
Lanneveden Osuuspankki	Saarijärvi	63 454	56 805
Lappajärven Osuuspankki	Lappajärvi	103 741	97 451
Lakeuden Osuuspankki	Seinäjoki	576 732	244 895
Lavian Osuuspankki	Pori	81 263	75 672
Liedon Osuuspankki	Lieto	135 795	130 355
Nivalan Järvikylän Osuuspankki	Nivala	105 199	93 597
Piikkiön Osuuspankki	Kaarina	141 639	132 694
Pohjanmaan Osuuspankki	Kauhava	708 397	470 037
Reisjärven Osuuspankki	Reisjärvi	187 120	176 776
Sievin Osuuspankki *)	Sievi	-	159 124
Siilinjärven Osuuspankki	Siilinjärvi	349 821	324 731
Suupohjan Osuuspankki	Kauhajoki	949 931	828 892
Tiistenjoen Osuuspankki *)	Lapua	-	42 626

Tiistenjoen ja Sievin Osuuspankit sulautuivat Pohjanmaan Osuuspankkiin 30.9.2020. Hannulan Osuuspankki sulautui Konneveden Osuuspankkiin 30.9.2020. 30.11.2020 Kyrönmaan Osuuspankki sulautui Lapuan Osuuspankkiin, jonka nimi muuttui Lakeuden Osuuspankiksi.

POP PANKKI -RYHMÄÄN YHDISTELLYT TYTÄR- JA OSAKKUUSYRITYKSET

	Kotipaikka	Ryhmän omistusosuus	
		31.12.2020	31.12.2019
POP Pankkikeskus osk (Ryhmän keskusyhteisö)	Helsinki	100,0 %	100,0 %
Bonum Pankki Oy (POP Pankkikeskus osk:n kokonaan omistama tytäryhtiö)	Espoo	100,0 %	100,0 %
POP Holding Oy	Helsinki	100,0 %	100,0 %
Suomen Vahinkovakuutus Oy (POP Holding Oy:n kokonaan omistama tytäryhtiö)	Espoo	100,0 %	100,0 %
White Beach Development AS	Audru, Viro	72,5 %	72,5 %
Figure Taloushallinto Oy	Espoo	25,0 %	25,0 %

YHTEISJÄRJESTELYT

Ryhmän alle 100 prosentin omistukset keskinäisissä kiinteistöosakeyhtiöissä ja asunto-osakeyhtiöissä on käsitelty POP Pankki -ryhmän tilinpäätöksessä yhteisinä toimintoina. Yhtiöiden kautta hallinnoidaan sekä oman käytön tiloja että sijoituskiinteistöjä.

	Ryhmän omistusosuus	
	31.12.2020	31.12.2019
Asunto Oy Keuruun Tarhiansuu	36,9 %	36,9 %
Asunto Oy Tampereen Kauppakatu 14	23,9 %	23,9 %
Asunto Oy Tampereen Koskilehmus	21,9 %	21,9 %
Kiinteistö Oy Kosken Pankkitalo	53,6 %	53,6 %
Kiinteistö Oy Lehto-Center	38,6 %	38,6 %
Kiinteistö Oy Liedon Torinkulma	62,5 %	62,5 %
Kiinteistö Oy Riihikuiva	82,7 %	82,7 %
Kiinteistö Oy Siilinjärven Pankkikeskus	66,5 %	66,5 %

MUUTOKSET TYTÄRYRITYSOMISTUKSISSA

Tilikaudella 2020 ei myyty eikä hankittu tytäryrityksiä.

MÄÄRÄYSVALLATTOMIEN OMISTAJIEN OSUDET TYTÄRYRITYKSISSÄ

POP Pankki -ryhmän oman pääoman eriin ei liity merkittäviä rajoituksia, jotka koskevat varojen käyttöä.

LIITE 38 LÄHIPIIRITIEDOT

POP Pankki -ryhmän lähipiirin muodostavat tilinpäätökseen yhdistellyt yhtiöt, osakkuusyhtiöt ja johtoon kuuluvat avainhenkilöt perheenjäsenineen sekä hallintoelimet.

POP Pankki -ryhmän lähipiiriin kuuluvat POP Pankkikeskus osk:n hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenet sekä näiden läheiset perheenjäsenet. Lähipiiriin kuuluu myös POP Pankkikeskus osk:n toimitusjohtaja ja hänen sijaisensa. Lisäksi lähipiiri-

riin kuuluvat edellä mainittujen henkilöiden määräysvallassa olevat yritykset.

Alla on esitetty liiketapahtumat johtoon kuuluvien avainhenkilöiden ja muiden lähipiiriin kuuluvien tahojen kanssa. Johtoon kuuluvia avainhenkilöitä ovat hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenet sekä POP Pankkikeskus osk:n toimitusjohtaja ja hänen varahenkilönsä.

LIIKETAPAHTUMAT LÄHIPIIRIIN KUULUVIEN TAHOJEN KANSSA

(1 000 euroa)	Johtoon kuuluvat avainhenkilöt		Muut	
	31.12.2020	31.12.2019	31.12.2020	31.12.2019
Varat				
Luotot	2 700	2 457	3 635	1 546
Odottavissa olevat luottotappiot	2	6	2	5
Velat				
Talletukset	1 822	1 297	2 235	654
Taseen ulkopuoliset sitoumukset				
Luottolupaukset	80	81	96	29
Takaukset	196	142	228	50
Lähipiiriin sijoitukset muihin osuuksiin kuin jäsenosuuksiin	209	215	159	88

(1 000 euroa)	Johtoon kuuluvat avainhenkilöt		Muut	
	1.1.-31.12.2020	1.1.-31.12.2019	1.1.-31.12.2020	1.-31.12.2019
Tuotot ja kulut				
Korkotuotot	34	33	61	54
Korkokulut	3	5	2	3
Vakuutusmaksutuotot	14	14	5	6

JOHTOON KUULUVIEN AVAINHENKILÖIDEN SAAMA KOMPENSAATIO

(1 000 euroa)	1.1.-31.12.2020	1.-31.12.2019
Lyhytaikaiset työsuhde-etuudet	2 430	2 291
Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet	22	103
Yhteensä	2 452	2 394

LIITE 39 TILINPÄÄTÖSPÄIVÄN JÄLKEISET TAPAHTUMAT

S&P Global Rating vahvisti 22.1.2021 Bonum Pankki Oyj:n pitkä- ja lyhytaikaisen luottoluokituksen tasoksi BBB/A-2 ja muutti näkymät negatiivisesta vakaaksi.

POP Pankkikeskuksen hallituksella ei ole tiedossa muita sellaisia tilikauden päättymisen jälkeisiä tapahtumia, joilla olisi olennaista vaikutusta POP Pankki -ryhmän tilinpäätöksessä esitetyn informaation kannalta.

ALLEKIRJOITUKSET

Olemme hyväksyneet lain talletuspankkien yhteenliittymästä tarkoittaman POP Pankki -ryhmän yhdistellyn tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen 31.12.2020 päättyneeltä tilikaudelta. Toimintakertomus ja tilinpäätös annetaan tiedoksi POP Pankkikeskus osk:n osuuskunnan kokoukselle 1.4.2021.

Espoossa, 15. helmikuuta 2021
POP Pankkikeskus osk
Hallitus

Juha Niemelä

Hallituksen puheenjohtaja

Soile Pusa

Hallituksen varapuheenjohtaja

Ari Heikkilä

Hallituksen jäsen

Petri Jaakkola

Hallituksen jäsen

Timo Kalliomäki

Hallituksen jäsen

Ilkka Lähteenmäki

Hallituksen jäsen

Marja Pajulahti

Hallituksen jäsen

TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.
Helsingissä, _____ helmikuuta 2021

KPMG Oy Ab

Tiia Kataja
KHT

TILINTARKASTUSKERTOMUS

POP PANKKIKESKUS OSK:N JÄSENILLE

TILINPÄÄTÖKSEN TILINTARKASTUS

Lausunto

Olemme tilintarkastaneet talletuspankkien yhteensiittymästä annetun lain tarkoittaman POP Pankki -ryhmän yhdistellyn tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2020. Tilinpäätös sisältää yhdistellyn taseen, tuloslaskelman, laajan tuloslaskelman, laskelman oman pääoman muutoksista, rahavirtalaskelman ja liitetiedot.

Lausuntonamme esitämme, että yhdistelty tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan POP Pankki -ryhmän taloudellisesta asemasta sekä sen toiminnan tuloksesta ja rahavirroista EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätössi-tandardien (IFRS) mukaisesti.

Lausuntonamme on ristiriidaton POP Pankkikeskus osk:n hallitukselle annetun lisäraportin kanssa.

Lausunnon perustelut

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvän tilintarkastustavan mukaisia velvollisuuksiamme kuvataan tarkemmin kohdassa Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa.

Olemme riippumattomia POP Pankki -ryhmän tilinpäätökseen yhdisteltävistä yhteisöistä niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme tilintarkastusta ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme.

POP Pankki -ryhmään kuuluville yhteisöille suorittamamme muut kuin tilintarkastuspalvelut ovat parhaan tietomme ja käsityksemme mukaan olleet Suomessa noudatettavien, näitä palveluja koskevien säännösten mukaisia, emmekä ole suorittaneet EU-asetuksen 537/2014 5. artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja kiellettyjä palveluja. Suo-

rittamamme muut kuin tilintarkastuspalvelut on esitetty POP Pankki-ryhmän yhdistellyn tilinpäätöksen liitetiedossa 12.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntonamme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Olennaisuus

Tarkastuksemme laajuuteen on vaikuttanut soveltamamme olennaisuus. Olennaisuus on määritetty perustuen ammatilliseen harkintaamme ja se ohjaa tarkastustoimenpiteiden luonteen, ajoituksen ja laajuuden määrittämisessä, sekä todettujen virheellisyyksien vaikutusten arvioimisessa suhteessa tilinpäätökseen kokonaisuutena. Olennaisuuden taso perustuu arvioomme sellaisten virheellisyyksien suuruudesta, joilla yksin tai yhdessä voisi kohtuudella odottaa olevan vaikutusta tilinpäätöksen käyttäjien tekemiin taloudellisiin päätöksiin. Olemme ottaneet huomioon myös sellaiset virheellisyydet, jotka laadullisten seikkojen vuoksi ovat mielestämme olennaisia tilinpäätöksen käyttäjille.

Tilintarkastuksen kannalta keskeiset seikat

Tilintarkastuksen kannalta keskeiset seikat ovat seikkoja, jotka ammatillisen harkintamme mukaan ovat olleet merkittävimpiä tarkastuksen kohteena olevan tilikauden tilintarkastuksessa. Nämä seikat on otettu huomioon tilinpäätökseen kokonaisuutena kohdistuneessa tilintarkastuksessamme sekä laatiessamme siitä annettavaa lausuntoa, emmekä anna näistä seikoista erillistä lausuntoa. EU-asetuksen 537/2014 10 artiklan 2 c -kohdan mukaiset merkittävät olennaisen virheellisyyden riskit sisältyvät alla kuvattuihin tilintarkastuksen kannalta keskeisiin seikkoihin.

Olemme ottaneet tilintarkastuksessamme huomioon riskin siitä, että johto sivuuttaa kontrolloja. Tähän on sisältynyt arviointi siitä, onko viitteitä sellaisesta johdon tarkoitushakuisesta suhtautumisesta, josta aiheutuu väärinkäytöksestä johtuvan olennaisen virheellisyyden riski.

TILINTARKASTUKSEN KANNALTA KESKEISET SEIKAT

KUINKA KYSEISIÄ SEIKKOJA KÄSITELTIIN TILINTARKASTUKSESSA

LAINAT JA SAAMISET ASIAKKAILTA (TILINPÄÄTÖKSEN LIITTEET 2, 4, 6, 7, 15, 16, 18 JA 20)

- Saamiset asiakkailta, yhteensä 3,9 mrd. euroa, on POP Pankki -ryhmän yhdistellyn taseen merkittävin erä muodostaen 76 % taseen loppusummasta.
- POP Pankki -ryhmä soveltaa saamisten arvonalentumisten kirjaamiseen IFRS 9 *Rahoitusinstrumentit* -standardia. Odotettavissa olevien luottotappioiden laskennassa käytetään oletuksia, arvioita ja johdon harkintaa, jotka liittyvät muun muassa odotettavissa olevien luottotappioiden todennäköisyyden ja määrän, sekä luottoriskin merkittävän kasvun määrittämiseen.
- Saamisten tasearvon merkittävydestä, arvostamisessa käytettävien laskentamenetelmien monimutkaisuudesta ja johdon harkinnasta johtuen saamiset asiakkailta on tilintarkastuksen kannalta keskeinen seikka.
- Olemme arvioineet saamisten kirjaamiseen ja valvontaan liittyviä periaatteita ja kontroleja.
- Olemme arvioineet COVID-19 pandemian vaikutuksia POP Pankki -ryhmän luottoriskiasemaan ja odotettavissa olevien luottotappioiden laskentaan.
- Olemme arvioineet odotettavissa olevien luottotappioiden laskentamalleja ja laskennassa käytettyjä keskeisiä oletuksia, sekä testanneet odotettavissa olevien luottotappioiden laskentaprosessiin ja luottoriskimalleihin liittyviä kontroleja.
- Olemme pyytäneet POP Pankki -ryhmän tilinpäätökseen yhdisteltyjen yhteisöjen tilintarkastajilta lausunnon siitä, että tilinpäätökseen yhdistellyissä yhteisöissä on noudatettu POP Pankkikeskus osk:n antamia ohjeistuksia saamisten arvostamisesta.
- Lisäksi olemme arvioineet saamisista ja odotettavissa olevia luottotappioita koskevien liitetietojen asianmukaisuutta.

SIJOITUSOMAISUUS (TILINPÄÄTÖKSEN LIITTEET 2, 4, 6, 8, 15, 16, 17, 18 JA 21)

- Sijoitusomaisuuden tasearvo on 0,7 mrd. euroa käsittäen pääasiassa käypään arvoon arvostettavia sijoituksia.
- Rahoitusinstrumenttien käypäarvo määritellään joko toimivilta markkinoilta saatavien hintanoteerauksien avulla, tai jos toimivia markkinoita ei ole, POP Pankki -ryhmän omia arvostusmenetelmiä käyttäen. Käyvän arvon määrittämiseen liittyy harkintaa erityisesti niiden instrumenttien osalta, joiden markkina-arvoa ei saada julkisista markkinanoteerauksista.
- Tasearvon merkittävydestä johtuen sijoitusomaisuus on määritelty tilintarkastuksen kannalta keskeiseksi seikaksi.
- Olemme arvioineet POP Pankki -ryhmän soveltamien tilinpäätösperiaatteiden ja arvostusmenetelmien asianmukaisuutta.
- Tarkastustoimenpiteisiimme on sisällynyt mm. käypään arvoon arvostettavien rahoitusvarojen arvostusprosessiin liittyvien kontrollien testausta.
- Tilinpäätöstarkastuksen yhteydessä olemme verranneet sijoitusomaisuuden arvostamisessa käytettyjä käypiä arvoja ulkopuolisiin hintalähteisiin.
- Lisäksi olemme arvioineet sijoitusomaisuutta koskevien liitetietojen asianmukaisuutta.

TALOUDELLISEEN RAPORTOINTIIN LIITTYVÄ KONTROLLIYMPÄRISTÖ JA TIETOJÄRJESTELMÄT

- POP Pankki -ryhmän tilinpäätöksen oikeellisuuden kannalta keskeiset raportointiprosessit ovat järjestelmäriippuvaisia. Tietojärjestelmien merkitys on keskeinen niin jatkuvuuden ja häiriötilanteiden hallinnan kuin taloudellisen raportoinnin oikeellisuuden näkökulmasta.
- Merkittävimmät riskit liittyvät tiedon eheyteen ja luottamuksellisuuteen sekä palveluiden häiriöttömyyteen.
- Taloudellisen raportoinnin tietojärjestelmäympäristöllä sekä yksittäisten tietojärjestelmien sovelluskontroleilla on siten merkittävä vaikutus valittavaan tilintarkastustapaan.
- Olemme muodostaneet käsityksen taloudelliseen raportointiin liittyvistä tietojärjestelmistä ja niiden kontrolliympäristöstä sekä testanneet niihin liittyvien kontrollien tehokkuutta muun

muassa ulkoisilta palveluorganisaatioilta saatujen varmennusraporttien avulla.

- Tarkastustoimenpiteisiimme on sisältynyt ai-neistotarkastustoimenpiteitä sekä data-analysejä taloudellisen raportoinnin eri osa-alueisiin liittyen.

TILINPÄÄTÖSTÄ KOSKEVAT HALLITUKSEN JA TOIMITUSJOHTAJAN VELVOLLISUUDET

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat yhdistellyn tilinpäätöksen laatimisesta siten, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti liitetiedoissa tarkemmin kuvatulla tavalla ja täyttää lakisääteiset vaatimukset. Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat myös sellaisesta sisäisestä valvonnasta, jonka ne katsovat tarpeelliseksi voidakseen laatia tilinpäätöksen, jossa ei ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä.

Hallitus ja toimitusjohtaja ovat tilinpäätöstä laatiessaan velvollisia arvioimaan POP Pankki -ryhmän kykyä jatkaa toimintaansa ja soveltuvissa tapauksissa esittämään seikat, jotka liittyvät toiminnan jatkuvuuteen ja siihen, että tilinpäätös on laadittu toiminnan jatkuvuuteen perustuen. Tilinpäätös laaditaan toiminnan jatkuvuuteen perustuen, paitsi jos POP Pankki -ryhmä aiotaan purkaa tai toiminta lakkauttaa tai ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.

TILINTARKASTAJAN VELVOLLISUUDET TILINPÄÄTÖKSEN TILINTARKASTUKSESSA

Tavoitteenamme on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä, sekä antaa tilintarkastuskertomus, joka sisältää lausuntomme. Kohtuullinen varmuus on korkea varmuustaso, mutta se ei ole tae siitä, että olennainen virheellisyys aina havaitaan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti suoritettavassa tilintarkastuksessa. Virheellisyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voisi kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Hyvän tilintarkastustavan mukaiseen tilintarkastukseen kuuluu, että käytämme ammatillista harkintaa ja säilytämme ammatillisen skeptisyyden koko tilintarkastuksen ajan. Lisäksi:

- Tunnistamme ja arvioimme väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvat tilinpäätöksen olennaisen virheellisuuden riskit, suunnittelemme ja suoritamme näihin riskeihin vastaavia tilintarkastustoimenpiteitä ja hankimme lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä. Riski siitä, että väärinkäytöksestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, on suurempi kuin riski siitä, että virheestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, sillä väärinkäytökseen voi liittyä yhteistoimintaa, väärentämistä, tietojen tahallista esittämättä jättämistä tai virheellisten tietojen esittämistä taikka sisäisen valvonnan sivuuttamista.
- Muodostamme käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta pystyäksemme suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta emme siinä tarkoituksessa, että pystyisimme antamaan lausunnon POP Pankki -ryhmän sisäisen valvonnan tehokkuudesta.
- Arvioimme sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuutta sekä johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden ja niistä esitettävien tietojen kohtuullisuutta.
- Teemme johtopäätöksen siitä, onko johtokunnan ja toimitusjohtajan ollut asianmukaista laatia tilinpäätös perustuen oletukseen toiminnan jatkuvuudesta, ja teemme hankkimamme tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätöksen siitä, esiintyykö sellaista tapahtumiin tai olosuhteisiin liittyvää olennaista epävarmuutta, joka voi antaa merkittävää aiheutta epäillä POP Pankki -ryhmän kykyä jatkaa toimintaansa. Jos johtopäätöksemme on, että olennaista epävarmuutta esiintyy, meidän täytyy kiinnittää tilintarkastuskertomukssamme lukijan huomiota epävarmuutta koskeviin tilinpäätöksessä esitettäviin tietoihin tai, jos epävarmuutta koskevat tiedot eivät ole riittäviä, mukauttaa lausuntomme. Johtopäätöksemme perustuvat tilintarkastuskertomuksen antamispäivään mennessä hankittuun ti-

tilintarkastusevidenssiin. Vastaiset tapahtumat tai olosuhteet voivat kuitenkin johtaa siihen, ettei POP Pankki -ryhmä pysty jatkamaan toimintaansa.

- Arvioimme tilinpäätöksen, kaikki tilinpäätöksessä esitettävät tiedot mukaan lukien, yleistä esittämistapaa, rakennetta ja sisältöä ja sitä, kuvastaako tilinpäätös sen perustana olevia liiketoimia ja tapahtumia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan.
- Hankimme tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä POP Pankki -ryhmään kuuluvia yhteisöjä tai liiketoimintoja koskevasta taloudellisesta informaatiosta pystyäksemme antamaan lausunnon POP Pankki -ryhmän tilinpäätöksestä. Vastaamme tilintarkastuslausunnosta yksin.
- POP Pankki -ryhmän yhdistellyn tilinpäätöksen tarkastus perustuu POP Pankkikeskus osk -konsernin ja jäsenyhteisöjen tilinpäätöksiin sekä tilintarkastuskertomuksiin, jotka on annettu POP Pankki -ryhmän yhdistellyn tilinpäätöksen tarkastusta varten.

Kommunikoimme hallintoelinten kanssa muun muassa tilintarkastuksen suunnittelusta laajuudesta ja ajoituksesta sekä merkittävistä tilintarkastushavainnoista, mukaan lukien mahdolliset sisäisen valvonnan merkittävät puutteellisuudet, jotka tunnistamme tilintarkastuksen aikana.

Lisäksi annamme hallintoelimille vahvistuksen siitä, että olemme noudattaneet riippumattomuutta koskevia relevantteja eettisiä vaatimuksia, ja kommunikoimme niiden kanssa kaikista suhteista ja muista seikoista, joiden voi kohtuudella ajatella vaikuttavan riippumattomuuteemme, ja soveltuvissa tapauksissa niihin liittyvistä varotoimista.

Päätämme, mitkä hallintoelinten kanssa kommunikoiduista seikoista olivat merkittävimpiä tarkasteltavana olevan tilikauden tilintarkastuksessa ja näin ollen ovat tilintarkastuksen kannalta keskeisiä. Kuvamme kyseiset seikat tilintarkastuskertomuksessa, paitsi jos säädös tai määräys estää kyseisen seikan julkistamisen tai kun äärimmäisen harvinaisissa tapauksissa toteamme, ettei kyseisestä seikasta viestitä tilintarkastuskertomuksessa, kos-

ka siitä aiheutuvien epäedullisten vaikutusten voimaksiin kohtuudella odottaa olevan suuremmat kuin tällaisesta viestinnästä koituva yleinen etu.

MUUT RAPORTOINTIVELVOITTEET

TILINTARKASTUSTOIMEKSIANTOA KOSKEVAT TIEDOT

Olemme toimineet osuuskuntakokouksen valitsemana tilintarkastajana vuodesta 2012 alkaen yhtiöjakoisesti 9 vuotta.

MUU INFORMAATIO

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat muusta informaatiosta. Muu informaatio käsittää toimintakertomuksen. Tilinpäätöstä koskeva lausuntomme ei kata muuta informaatiota.

Velvollisuutenamme on lukea muu informaatio tilinpäätöksen tilintarkastuksen yhteydessä ja tätä tehdessämme arvioida, onko muu informaatio olennaisesti ristiriidassa tilinpäätöksen tai tilintarkastusta suorittaessa hankkimamme tietämyksen kanssa tai vaikuttaako se muutoin olevan olennaisesti virheellistä. Velvollisuutenamme on lisäksi arvioida, onko toimintakertomus laadittu sen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Lausuntonamme esitämme, että toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia ja että toimintakertomus on laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Jos teemme suorittamamme työn perusteella johtopäätöksen, että toimintakertomuksessa on olennainen virheellisyys, meidän on raportoitava tästä seikasta. Meillä ei ole tämän asian suhteen raportoitavaa.

Helsingissä 16. helmikuuta 2021

KPMG OY AB

Tiia Kataja

KHT

POP PANKKI -RYHMÄN GRI-SISÄLLYSLUETTELO

GRI-tunnus	GRI-sisältö	Sivu tai osoite	Selite tai kommentti
------------	-------------	-----------------	----------------------

Sivunumerot viittaavat POP Pankki -ryhmän toimintakertomukseen ja yhdisteltyyn IFRS-tilinpäätökseen 31.12.2020

Organisaatioprofiili

102-1	Organisaation nimi		POP Pankki -ryhmä
102-2	Toimialat, brändit, tuotteet ja palvelut		POP Pankki -ryhmä on suomalainen finanssiryhmä, joka tarjoaa vähittäispankkipalveluja henkilöasiakkaille, pienille ja keskisuurille yrityksille, maa-, metsä- ja biotalousyrityksille sekä vahinkovakuutuspalveluja henkilöasiakkaille.
102-3	Organisaation pääkonttorin sijainti		POP Pankki -ryhmän keskusorganisaatio POP Pankkikeskus osk on rekisteröity Helsinkiin. Sen pääkonttori on Espoossa.
102-4	Toimintamaat		POP Pankki -ryhmän toiminta on keskittynyt Suomeen.
102-5	Organisaation omistusrakenne ja yhtiömuoto	sivu 7	POP Pankki -ryhmän rakenne
102-6	Markkina-alueet	sivut 13-14	Toimintasegmentit
102-7	Organisaation koko	sivut 7-8	POP Pankki -ryhmän rakenne
102-8	Henkilöstö ja muut työntekijät	sivu 22	Henkilöstö ja palkitseminen
102-10	Merkittävät muutokset organisaatiossa ja sen toimitusketjussa	sivu 8	Muutokset POP Pankki -ryhmän rakenteessa
102-13	Jäsenyydet järjestöissä ja edunvalvontaorganisaatioissa	sivu 23	POP Pankki -ryhmän tärkeimmät kumppanit ja sidosryhmät

Strategia

102-14	Toimitusjohtajan katsaus	sivut 3-4	Toimitusjohtajan katsaus
102-15	Keskeiset vaikutukset, riskit ja mahdollisuudet	sivut 8, 15-19, 27	Toimintaympäristö, POP Pankki -ryhmän riskien ja vakavaisuuden hallinta sekä riskiasema, Vuoden 2021 näkymät

Etiikka ja arvot

102-16	Arvot ja liiketoimintaperiaatteet	sivu 7	POP Pankki -ryhmä ja POP Pankkien yhteenliittymä
102-17	Epäiltyjen väärinkäytösten ilmoittaminen	sivu 26	Liiketoiminnan avoimuus ja läpinäkyvyys

Hallinto

102-18	Hallintorakenne	sivu 7 ja 21, 54-56	POP Pankki -ryhmä ja POP Pankkien yhteenliittymä, POP Pankkikeskus osk:n hallinto, Liite 3 Hallinto- ja ohjausjärjestelmät
102-19	Vastuunjako	sivu 24	Vastuullisuus

102-20	Vastuuhenkilöt ja raportointisuhteet	sivu 21, 24, 54-56	POP Pankkikeskus osk:n hallinto, Vastuullisuus, Liite 3 Hallinto- ja ohjausjärjestelmät
102-22	Hallituksen kokoonpano	sivu 21, 54-56	POP Pankkikeskus osk:n hallinto, Liite 3 Hallinto- ja ohjausjärjestelmät
102-23	Ylimmän hallintoelimen puheenjohtaja	sivu 21	POP Pankkikeskus osk:n hallinto
102-24	Ylimmän hallintoelimen nimittäminen ja valinta	sivu 21, 54-56	POP Pankkikeskus osk:n hallinto, Liite 3 Hallinto- ja ohjausjärjestelmät
102-25	Eturistiriitojen välttäminen	sivu 26	Liiketoiminnan avoimuus ja läpinäkyvyys
102-26	Ylimmän hallintoelimen rooli organisaation tarkoituksen, arvojen ja strategian määrittelyssä	sivut 54-55	Liite 3 Hallinto- ja ohjausjärjestelmät
102-29	Hallituksen rooli vaikutusten ja riskien tunnistamisessa ja hallinnassa	sivu 24, 56	Vastuullisuus, Liite 3 Hallinto- ja ohjausjärjestelmät
102-30	Riskienhallinnan tehokkuuden arviointi	sivu 57	Liite 3 Hallinto- ja ohjausjärjestelmät
102-32	Ylimmän hallintoelimen rooli yristyvas-tuuraportoinnissa	sivu 24	Vastuullisuus
102-33	Kriittisten epäkohtien kommunikointi	sivu 26	Liiketoiminnan avoimuus ja läpinäkyvyys
102-35	Hallituksen ja ylimmän johdon palkitseminen	sivut 22-23, 59-60	Henkilöstö ja palkitseminen, Liite 3 Hallinto- ja ohjausjärjestelmät
102-36	Palkitsemisen määrittelyä koskeva prosessi	sivu 22	Henkilöstö ja palkitseminen

Sidosryhmävuorovaikutus

102-40	Luettelo organisaation sidosryhmistä	sivu 23	POP Pankki -ryhmän tärkeimmät kumppanit ja sidosryhmät
--------	--------------------------------------	---------	--

Raportointikäytännöt

102-45	Tilinpäätökseen sisältyvät yksiköt	sivu 37, 129	Liite 1 POP Pankki -ryhmä ja IFRS-tilinpäätöksen laajuus, Liite 37 POP Pankki -ryhmän tilinpäätökseen sisältyvät yhteisöt
102-46	Raportin sisällön määrittely	sivu 24	Vastuullisuus
102-47	Olennot näkökohdat	sivu 24	Vastuullisuus
102-50	Raportointijakso		Raportointijakso on 1.1.-31.12.2020.
102-52	Raportin julkaisu tiheys		Vuosittain

102-53	Yhteystiedot, josta kysyä raporttiin liittyviä lisätietoja		toimitusjohtaja Pekka Lemettinen, POP Pankkikeskus osk
102-54	GRI-standardien mukainen raportoinnin kattavuus		Raportointi on toteutettu GRI-standardien peruslaajuuden (core) mukaisesti
102-55	GRI-sisällysluettelo		GRI-sisällysluettelo
102-56	Raportoinnin varmennus		Raporttia ei varmenneta

Aihekohtainen sisältö

103-1	Olellaiset näkökohdat	sivut 24-27	Vastuullisuus
103-2	Johtamismallin ja sen osa-alueiden kuvaus	sivut 24-27	Vastuullisuus

Taloudellinen tuloksellisuus

201-1	Suoran taloudellisen lisäarvon tuottaminen ja jakautuminen	sivut 12-15	POP Pankki -ryhmän tulos ja tase
-------	--	-------------	----------------------------------

Verotus

207-4	Maksetut verot	sivu 25	Paikallisen menestyksen, elinvoimaisuuden ja hyvinvoinnin tukeminen
-------	----------------	---------	---

Monimuotoisuus ja tasa-arvo

405-1	Hallintoelinten ja henkilöstöryhmien monimuotoisuus	sivu 22, 26-27	Henkilöstö ja palkitseminen, Henkilöstön yhdenvertaisuus sekä monimuotoisuuden ja työhyvinvoinnin edistäminen
-------	---	----------------	---

POP Pankki